

ნანა რუსაძე

სახელმწიფო მართვა და
საერთაშორისო ტერორიზმი

(ქეისების კრებული)

2024 წელი

სახელმძღვანელო წარმოადგენს ქეისების კრებულს სახელმწიფო მართვისა და ტერორიზმის აქტუალურ საკითხებზე. მასში წარმოდგენილია 40 ქეისი. თითოეულ მათგანს თან ერთვის შესაბამისი თეორიული მასალა (ძირითადად გამოჩენილ პიროვნებათა მოკლე ბიოგრაფიები, ცნობები საერთაშორისო და ტერორისტული ორგანიზაციების დაფუძნებისა და საქმიანობის შესახებ), სარწმუნო წყაროებიდან მოტანილი ფაქტები და ციტატები, რაც მკითხველს გაუიოლებს პრობლემის აღქმას და სტუდენტებს შესაბამისი დავალებების შესრულებას.

სახელმძღვანელო განხილულია და რეკომენდებულია გამოსაცემად აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის, სამართლის და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სოციალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტის სხდომაზე (ოქმი N6, 21.02.2024).

რედაქტორი:

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი გენადი იაშვილი

რეცენზენტები:

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ასოცირებული პროფესორი თამაზ გოგბერაშვილი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის, სამართლის და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის „საჯარო მმართველობის“ პროგრამის ხელმძღვანელი, ასოცირებული

პროფესორი აზა იფშირაძე

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობის და პოლიტიკის სკოლის ასოცირებული პროფესორი ეკა ზაქარაძე

ISBN 978-9941-8-6432-2

© ი.მ. „მარიამ იოზაძე“

ქეისი N 1: ტერორისტული დაჯგუფების ლიდერის განადგურება და დაჯგუფების შემდგომი ფუნქციონირების შესახებ _____	8
ქეისი N 2: ბინ ლადენსა და „ისლამურ სახელმწიფოს“ შორის თანამშრომლობა _____	16
ქეისი N 3: ბინ ლადენის მოწოდებებისა და ისლამის არსის თანხვედრა _____	19
ქეისი N 4: აშშ-ში 2001 წლის 11 სექტემბერს განხორციელებულ ტერორისტულ აქტსა და ნატოს მე-5 მუხლის, ასევე, აშშ-ში მიიღებულ „ნაციონალური უსაფრთხოებისა“ და „პარტნიორობის“ აქტის შესახებ _____	23
ქეისი N 5: პარიზში განხორციელებული მასშტაბური ტერაქტების სერიისა და „ისლამურ სახელმწიფოს“ - ISIS-ის შესახებ _____	36
ქეისი N 6: ირლანდიის ნაციონალურ-გამანთავისუფლებელი არმიის (IRA) წინააღმდეგ ინგლისის მთავრობის ქმედებები _____	45
ქეისი N 7: ტერორისტული ორგანიზაციების („საბორგი“, „ჰეზბოლა“, „ჰამასი“) მიერ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გამოყენება _____	48
ქეისი N 8: სტალინის მმართველობის დროს ჩატარებული დიდი ტერორი, ე.წ. „ეჟოვშჩინა“ _____	53
ქეისი N 9: იაპონიაში ტერორისტული ორგანიზაცია "აუმ რინრიკე"-ს მიერ ქიმიური იარაღით განხორციელებული ტერორისტული აქტი _____	57
ქეისი N 10: ფედერალური შენობების დაცვის შესახებ კანონი და ოკლახომაში მომხდარი ტერორისტული აქტი _____	60

ქეისი N 11:	ფრანგულ ჟურნალ „შარლი ებდოზე“ განხორციელებული ტერორისტული აქტი _____	63
ქეისი N 12:	ბელგიაში, ბრიუსელის აეროპორტსა და მეტროს სადგურში განხორციელებული ტერორისტულ თავდასხმებით მიყენებული ეკონომიკური ზარალი _____	68
ქეისი N 13:	„ჰეზბოლას“ მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები და ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში მისი ჩართულობა _____	70
ქეისი N 14:	იტალიაში მიღებული „მონანიების“ კანონები და მისი შედეგები _____	74
ქეისი N 15:	2010 წლის 29 მარტს მოსკოვის მეტროში მომხდარი ტერაქტი _____	75
ქეისი N 16:	ალ-ჟაიდას მიერ ესპანეთში, მადრიდის ოთხ რკინიგზის სადგურში განხორციელებული ტერორისტული აქტები _____	87
ქეისი N 17:	რუსეთის ქალაქ ბესლანში განხორციელებული ტერაქტი და შამილ ბასაევის განცხადება _____	88
ქეისი N 18:	იაპონელი კამიკაძე პილოტების მიერ პერლ- ჰარბორში განხორციელებული თავდასხმა _____	91
ქეისი N 19:	„სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების“ მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები _____	97
ქეისი N 20:	2017 წლის 3 აპრილს სანკტ-პეტერბურგის მეტროპოლიტენში განხორციელებული ტერორისტული აქტი _____	104
ქეისი N 21:	ტერორისტული ორგანიზაცია „ბასკების სამშობლო და თავისუფლება - ETA“-ს ფუნქციონირების შესახებ _____	105
ქეისი N 22:	"ისლამური სახელმწიფოს" მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები _____	116

ქეისი N 23:	„ირლანდიის რესპუბლიკური არმია - IRA“-ს მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები	119
ქეისი N 24:	„ოლსტერის მოხალისეთა ძალების“ მიერ „ირლანდიის რესპუბლიკური არმიის“ წინააღმდეგ მიმართული ქმედებები	121
ქეისი N 25:	„ჰიბრიდული ომის“ შესახებ	
ქეისი N 26:	1973 წლის 17 დეკემბერსა და 1980 წლის 2 აგვისტოს იტალიაში განხორციელებული ტერორისტული აქტები	123
ქეისი N 27:	ტერორისტული ორგანიზაცია „ჰამასი“-ს საქმიანობა და პოლიტიკური ჩართულობა	136
ქეისი N 28:	ტერორისტული ორგანიზაცია „წითელი არმიის ფრაქცია - RAF“-ის საქმიანობა	143
ქეისი N 29:	ტერორისტული ორგანიზაცია „თამილ-ილამის გამათავისუფლებელი ვეფხვები - LTTE“-ის შესახებ	147
ქეისი N 30:	ტერორიზმთან ბრძოლის პინოჩეტისეული მეთოდი	151
ქეისი N 31:	საერთაშორისო ურთიერთობებში სამხედრო ძალის როლის შესახებ	156
ქეისი N 32:	1972 წლის მიუნჰენის ოლიმპიადაზე ტერორისტული ორგანიზაცია „შავი სექტემბერი“-ს მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტი	166
ქეისი N 33:	მეცნიერული ანალიზის შედეგები თვითმკვლელ ტერორისტებთან დაკავშირებით	171
ქეისი N 34:	„მარტოხელა მგელი“ ანდრეს ბრეივიკის მიერ ნორვეგიაში განხორციელებული ტერორისტული აქტი	174
ქეისი N 35:	ვაჰაბიტური იდეოლოგიის არსი	184
ქეისი N 36:	„ქურთისტანის მშრომელთა პარტიის“ მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები	192

ქეისი N 37: „ჯინსების თაობა“ - ტერორისტები? _____	194
ქეისი N 38: პოსტსაბჭოურ საქართველოში განხორციელებული ტერორისტული აქტები _____	199
ქეისი N 39: საქართველოს პრეზიდენტ ედუარდ შევარდნაძეზე განხორციელებული ტერორისტული აქტების შესახებ _____	202
ქეისი N 40: „ჰამასი“ – კვლავ ისრაელის წინააღმდეგ _____	206
გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები _____	210

**„ტერორისტებს და ტერორიზმს არც ეროვნება
და არც სარწმუნოება არ აქვს, იგი უსაზოა“.**

**საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი
ილია მეორე**

ქეისი N1: ტერორისტული დაჯგუფების ლიდერის განადგურება და დაჯგუფების შემდგომი ფუნქციონირების შესახებ

1973 წელს ისრაელის აგენტებმა მოკლეს მოჰამედ ბუდია ალჟირელი, რომელიც პალესტინელების მიერ დასავლეთ ევროპაში განხორციელებულ ტერორისტულ ოპერაციებს ხელმძღვანელობდა. ბუდიას ლიკვიდაციაზე საკმაოდ დიდი თანხები დაიხარჯა. მოგვიანებით, ბუდია კარლოსმა შეცვალა (მეტსახელად „ტურა“), რომელიც კიდევ უფრო დაუნდობელი და ცბიერი ადამიანი აღმოჩნდა.

კითხვები:

თქვენი აზრით, უწყობს თუ არა ხელს ლიდერის განადგურების პოლიტიკა ტერორისტული ჯგუფის დაშლას ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში?

თვლით თუ არა, რომ ამ შემთხვევაში სახელმწიფო პოლიტიკის გადასინჯვა საჭირო ტერორიზმთან ბრძოლის უფრო გონივრული დაგეგმვის მიზნით?

მეტი ცოდნისთვის:

ტერორიზმი თავისი ძირითადი ფორმით მაშინ გაჩნდა, როდესაც საზოგადოების გარკვეულ ნაწილს სურვილი გაუჩნდა, უხეში ძალის გამოყენებით მოეხდინა

გავლენა პოლიტიკურ მოვლენებზე. ზეალოტები ჩვ.წ.ად-ის პირველ საუკუნეში იუდეაში იატაკქვეშ მოქმედი ებრაული დაჯგუფება იყო, რომელიც მოწინააღმდეგეებს მკვლელობების გზით იშორებდა თავიდან. მათ მოწინააღმდეგეებს კი რომაელების საოკუპაციო რეჟიმთან თანამშრომლობაში მყოფი ებრაელი კოლაბორაცი-

ონისტები წარმოადგენდნენ, რომლებიც პატრიოტებს რომაული მმართველობის წინააღმდეგ ბრძოლაში უშლიდნენ ხელს. ზეალოტების მოტივი იუდაიზმის კანონების უკომპრომისო რწმენა იყო, რაც გამორიცხავდა რომაული კანონებით ცხოვრებას. საბოლოოდ ზეალოტები გაანადგურეს, ხოლო გადარჩენილმა წევრებმა თვით-მკვლელობით დაამთავრეს სიცოცხლე.

ათასი წლის შემდეგ მსგავსი საქმიანობით მთელ მსოფლიოში გაითქვეს სახელი ასასინებმა. ისინი შიიტურ ისლამს გამოყოფილი ჯგუფები იყვნენ, რომლებმაც სამოქმედო ტაქტიკად თავიანთი მტრების ლიდერების მკვლელობები აირჩიეს. მათი არგუმენტაცია საკმაოდ ლოგიკური იყო. ასასინების მოსაზრებით, ლიდერების მკვლელობას შეეძლო თავიდან აეცილებინა გაჭიანურებული სისხლისმღვრელი ომები. საინტერესო იყო მათი მოქმედების ტაქტიკა, ხშირად ასასინი მკვლელი შეგნებულად რჩებოდა მკვლელობის ადგილას, რითაც საკუთარ სიცოცხლეს სწირავდა. ასასინების ხელწერა იყო აგრეთვე შანტაჟი – მუქარის შემცველი წერილები გარკვეული მოთხოვნებით, რომელიც ხშირად ამართლებდა, რადგანაც ასასინებს თავიანთი მუქარის ასრულება შეეძლოთ. ასასინები ირანსა და სირიაში მოქმედებდნენ. ძლიერების ზენიტში ყოფნისას მათთვის პრაქტიკულად არ არსებობდა „შეუსრულებელი მისია“, ანუ ისეთი პოლიტიკური ლიდერი, რომელთა თავიდან მოშორებაც მათ არ შეეძლოთ. ნიშანდობლივია, რომ სწორედ ასასინებისგან მომდინარეობს ინგლისური სიტყვა „Assassins“, რაც მკვლელობას ნიშნავს. მიუხედავად იმისა, რომ ზეალოტები და ასასინები შიშის ზარს სცემდნენ პოტენციურ მსხვერპლს, ისინი არ იყვნენ თანამედროვე გაგებით ტერორისტები. მათი ტერორი კონკრეტული ადამიანების ძალზე ვიწრო წრისკენ იყო მიმართული და საზოგადოებაში არ იწვევდა შიშის აურის დამკვიდრებას, რის გარეშეც თანამედროვე ტერორიზმი ყოვლად წარმოუდგენელია. თუმცა, მათ თამამად შეგვიძლია ვუწოდოთ თანამედროვე ტერორისტების „წინაპრები“ მათი ტაქტიკა დღესაც საკმაოდ პოპულა-

რულია ტერორისტებს შორის. მათ უკვე ჰქონდათ მაღალი მოტივაცია, მკაცრი, მაღალი ორგანიზებულობა, ნათლად გამოკვეთილი მიზნები და ამოცანები. მხოლოდ ის ფაქტი, რომ მრავალი საუკუნის შემდეგ ეს ორგანიზაციები ისევ კვლევის საგანს წარმოადგენენ, იმაზე მეტყველებს, რომ მათ თავის დროზე დიდი ფსიქოლოგიური ეფექტი მოახდინეს.

სიტყვა „ტერორიზმი“ ევროპულ ენებში საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ეპოქიდან დამკვიდრდა. კერძოდ, მაქსიმილიან რობესპიერის მმართველობის ფორმიდან (1793-1794 წწ). საფრანგეთის ბურჟუაზიული რევოლუციის შემდეგ (1798 წელს) გამოცემულ დიდ ფრანგულ ლექსიკონში იგი განმარტებულია როგორც პოლიტიკური მმართველობის ერთ-ერთი ფორმა, როცა ქვეყნის მმართველობა ხელისუფლების შესანარჩუნებლად ძალადობრივი მეთოდებით უპირისპირდება პოლიტიკურ ოპონენტებს. მაგალითად მოყვანილი იყო რობესპიერის ხანმოკლე, მაგრამ უზარმაზარი მნიშვნელობის სისხლიანი მმართველობა, რომლის დროსაც იგი სასტიკად უსწორდებოდა რევოლუციის მტრებს. ენციკლოპედიისტები ერთგვარად დასაშვებად მიიჩნევდნენ ძალადობას დრომოკმული მონარქიული სახელმწიფოდან ლიბერალურ დემოკრატიულ სახელმწიფოზე გადასვლის გზაზე. რობესპიერის მმართველობის ფორმამ რევოლუციის მტრებიც (როიალისტები) აიძულა თავადაც ტერორისტული მეთოდებისათვის მიემართათ (მკვლელობები და სხვ.). რევოლუციიდან თითქმის ერთი საუკუნის შემდეგ საფრანგეთი ისევ იქცა მსგავსი ტიპის მმართველობის ავანსცენად. 1871 წლის გაზაფხულზე, პარიზის კომუნის ხანმოკლე მმართველობის დროს გაჩნდა ტერორიზმის ერთ-ერთი მთავარი ატრიბუტი – მძევლების აყვანა.

ტერორიზმი, როგორც პოლიტიკური ბრძოლის ფორმა, რასაკვირველია, საფრანგეთის ბურჟუაზიულ რევოლუციაზე ბევრად ადრე წარმოიშვა. მიიჩნევა, რომ ტერორიზმს ბიძგი მისცა 1648 წლის ვესტფალიის ზავმა, რომელმაც ახალი წესრიგი და სახელ-

მწიფოები წარმოშვა. პარალელურად გაჩნდნენ ძალები, რომლებიც დაუპირისპირდნენ ახალ ევროპულ რეალობას. თუმცა, ტერორისტულ საქმიანობას იმ ეპოქაში არ მისცემია ფართო გასაქანი, რაც ყველაზე მეტად კომუნიკაციის სუსტი საშუალებებით იყო გამოწვეული. ამასთან, ახალი სახელმწიფოები საკმაოდ კომპეტენტურები გამოდგნენ საიმისოდ, რომ ჩაეხშოთ ტერორიზმის ჯერ კიდევ გაუბედავი აქტივობები.

დღეისათვის არ არსებობს ტერორიზმის ზუსტად განსაზღვრული დეფინიცია. ეს ალბათ იმითაც აიხსნება, რომ ჩვენ თვალწინაც გამუდმებით იცვლება მოქმედების მეთოდები, მიზნები, ამოცანები, ბრძოლის ტაქტიკა და ა.შ. ზოგადად, თანამედროვე ტერორიზმი გულისხმობს წინასწარგანზრახული აგრესიის აქტის განხორციელებას, რომლის მიზანია, მთავრობებზე ზეგავლენა და მათი იძულება კომპრომისზე (ზოგ შემთხვევაში მათი დამხობა), ამაღდროულად, საზოგადოებაში შიშის ატმოსფეროს დანერგვა. უდავოა, რომ დღეს ტერორისტებს გაცილებით დიდი ზიანის მოტანა შეუძლიათ, ვიდრე მათ ისტორიულ წინამორბედებს. ამის ძირითადი მიზეზი საომარი ტექნოლოგიების განვითარებაა, რომელმაც განუზომლად გაზარდა ტერორიზმის პოტენციური საფრთხე.

XVIII-XIX საუკუნეებში ტერორიზმი უმეტესწილად ერთი ადამიანის ლიკვიდაციისკენ მიმართული პოლიტიკური აქტი იყო. ალბათ ამის გამო, ევროპის ქვეყნების მთავრობები არ ერიდებოდნენ სხვა ქვეყნებიდან გამოქცეული ტერორისტებისთვის თავშესაფრის მიცემას. მაგალითისთვის ვიქტორიანული ინგლისი გამოდგება. დღეისათვის ევროპული სახელმწიფოების მხრიდან ასეთი მოქმედება გასაგები მიზეზების გამო ყოვლად წარმოუდგენელია. მიუხედავად იმისა, რომ თვითმკვლელი ჯიჰადისტი უამრავი თანამებრძოლის თუ თანამოაზრის თვალში წამებულის შარავანდედით შემოსილი წმინდა ადამიანია, ცივილიზებულმა სამყარომ დიდი ხანია გააკეთა დასკვნა, რომ ყველა ტერორისტი ცივ-

სისხლიანი მკვლელობა, ხოლო ტერორიზმი, თავისი ყველა გამოვლინებით, ყოველგვარი სიწმინდისგან ბოლომდე დაცლილი კაცობრიობის საშინელი ფენომენი.

საზოგადოებაზე ზემოქმედების მიზნით ტერორიზმი პირველად რუსეთში მოქმედმა ანარქისტულმა ტერორისტულმა ორგანიზაციამ „ნაროდნაია ვოლიამ“ დაწერა. იმის მიუხედავად, რომ ეს დაჯგუფება ტერორისტულ აქტებს კონკრეტული მაღალი თანამდებობის პირების მიმართ იყენებდა (ყველაზე გახმაურებული გახლდათ იმპერატორ ალექსანდრე II-ის მკვლელობა 1881 წელს), მათ მიერ ყველას თვალწინ დღისით მზისით ასაფეთქებელი ნივთიერებებით განხორციელებული აქტები სავსებით შესაძლებელს ხდიდა უდანაშაულო ადამიანების მსხვერპლს. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ „ნაროდნაია ვოლიას“ მიზანი არ იყო საზოგადოების დაშინება, არამედ მისი დარწმუნება ორგანიზაციის სიძლიერეში და ძალისმიერი მეთოდებით მოქმედების უტყუარობაში, რასაც საზოგადოება ორგანიზაციის მოკავშირედ უნდა ექცია.

მეოცე საუკუნის შუა წლებში ტერორიზმი ახალი შტრიხებით ივსება. შეგვიძლია გამოვყოთ ორი მთავარი გარემოება: ტერორი როგორც ტოტალიტარული მმართველობის ფორმა და ტერორიზმის ელემენტების შერწყმა ნაციონალიზმის მძლავრ ტალღასთან. მეოცე საუკუნის ტერორიზმის ისტორია მოიცავს სახელმწიფო იდეოლოგიის რანგში აყვანილ ტერორისტულ მმართველობებს. უპირველესად ეს კომუნისტურ საბჭოთა კავშირსა და ფაშისტურ გერმანიაზე ითქმის. სტალინისა და ჰიტლერის რეჟიმები, რომელთა იდეოლოგიურ ბაზისში ტერორი მტკიცედ იყო ჩაშენებული, სწორედ მისი მეშვეობით იმართებოდა.

რამდენიმე ძლიერი ტერორისტული დაჯგუფება შეიქმნა ნაციონალურ ნიადაგზე. ორმა მათგანმა: ირლანდიის რესპუბლიკურმა არმიამ და ბასკების დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლმა ტერორისტულმა ორგანიზაციამ ესპანეთში (E.T.A. Euskadi Ta

Askatasuna (ზასკ.) – „ზასკების სამშობლო და თავისუფლება“) ტერორისტულ საქმიანობაზე ახლო წარსულში აიღეს ხელი. მათგან განსხვავებით ბოლო პერიოდში ისევ გააქტიურდა კარგა ხნით „მიძინებული“ თურქეთში მოქმედი ქურთ მუშათა პარტია, რომლის მიზანია ოთხი სახელმწიფოს (თურქეთის, სირიის, ირანის და ერაყის) ტერიტორიაზე მცხოვრები მრავალრიცხოვანი ქურთული ეთნოსისთვის ეროვნული სახელმწიფოებრიობის მოპოვება. ეროვნულ ნიადაგზე იბრძვის ტერორისტული ორგანიზაცია „თამილის განმათავისუფლებელი ვეფხეები“, რომელიც შრი-ლანკაში მოქმედებს. მისი წევრები თამილელი ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენლები არიან, ხოლო მათი ხელწერა ბომბებით შეიარაღებული თვითმკვლეელი ტერორისტებია.

ფაქტია, რომ დღეისათვის ტერორიზმი მჭიდროდ შეერწყა ისლამურ ფუნდამენტალიზმს და ეს ცნებები ბევრისათვის ლამის სინონიმებად იქცა. ეს არც არის გასაკვირი, რადგანაც ადამიანები წლების განმავლობაში თითქმის ყოველდღიურად უყურებენ ისლამური ტერორისტული ორგანიზაციების „საგმირო საქმეებს“.

აღსანიშნავია, რომ 2001 წლის 11 სექტემბრის მოვლენებამდე ტერორიზმის საყოველთაოდ აღიარებული დეფინიცია არ არსებობდა, პრაქტიკულად ასეთი სახით იგი არც ახლა არსებობს, მაგრამ ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანი წინსვლა შეინიშნება. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ გაეროს ყოფილი გენერალური მდივნის კოფი ანანის 2002 წლის ოქტომბრის განცხადება, რომლითაც იგი ცდილობდა ტერორიზმის განმარტებას: „ტერორიზმი არის გლობალური საფრთხე, გლობალური ეფექტებით... თავისი ბუნებიდან გამომდინარე ეს არის თავდასხმა სამართლის, წესრიგის და ადამიანის უფლებების ფუნდამენტურ პრინციპებზე“. ევროკავშირი ტერორიზმს ასეთ შეფასებას აძლევს: „ტერორიზმი ეს არის ქმედება, რომლის მიზანსაც წარმოადგენს საზოგადოების დაშინება, მთავრობებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებზე არაკანონიერი გზით ზეგავლენის მოხდენა, ქვეყნებისა და დემოკრა-

ტიული ინსტიტუტების განადგურება”. აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის აზრით, ტერორიზმი ეს არის „სუბეროვნული და ფარული ელემენტების მიერ საზოგადოებაზე ზეგავლენის თვალსაზრისით დაგეგმილი ძალადობა, რომელიც მიმართულია არასაომარი – სამოქალაქო სამიზნეების წინააღმდეგ”. აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტო იძლევა ტერორიზმის ოთხ ძირითად დამახასიათებელ ელემენტს:

- ძალადობის წინასწარ დაგეგმილი და არაიმპულსური აქტი;
- ქმედება, რომელიც განსაზღვრულია პოლიტიკური წესრიგის შესაცვლელად;
- ქმედება, რომელიც მიმართულია სამოქალაქო პირების წინააღმდეგ;
- იგი ხორციელდება სუბეროვნული დაჯგუფების მიერ.

ტერორიზმის სპეციფიკიდან გამომდინარე, შეიძლება განისაზღვროს მისი გამოვლინების შემდეგი ძირითადი ტიპები:

1. პოლიტიკური ტერორიზმი: ფართო გაგებით, პოლიტიკურ ტერორიზმში მოისაზრება ქმედებები, რომლებიც მიმართულია საზოგადოებრივ-პოლიტიკური წყობის მთლიანი ან ნაწილობრივი შეცვლისაკენ.

2. ნაციონალური ტერორიზმი: ხასიათდება ეთნიკური ნიშნით. მას ახორციელებენ ეროვნულ უმცირესობათა ნაციონალურ-პოლიტიკური ჯგუფები, რომლებიც იბრძვიან თავიანთი ისტორიული ტერიტორიების სუვერენიტეტის მოსაპოვებლად ან ავტონომიის გაფართოებისათვის (მაგალითად ბასკური ორგანიზაცია ეტა, ირლანდიის რესპუბლიკური არმია, ქურთების მუშათა პარტია).

3. სოციალური ტერორიზმი: სოციალური ტერორიზმი წარმოიშობა ღრმა სოციალურ-პოლიტიკური კონფლიქტების საფუძველზე და გამოვლინდება ორი ძირითადი ფორმით: მემარჯვენე და მემარცხენე ტერორიზმით (მაგალითად, ტუპაკ ამარუ პერუში).

4. რელიგიური ტერორიზმი: ხასიათდება რელიგიური ნიშნით, მას ახორციელებენ რელიგიური დაჯგუფებები და გამოირჩე-

ვა ფანატიზმით (მაგალითად ჰესბოლა, ჰამასი, ალ-ქაიდა).

ტერორიზმის სხვადასხვა ფორმა არსებობს. მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანი ფორმებია დემონსტრაციული, დამანგრეველი (დესტრუქციული) და თვითმკვლელთა ტერორიზმი.

დემონსტრაციული ტერორიზმი ძირითადად მიმართულია საზოგადოებრივი რეზონანსის შექმნისკენ და აქვს სამი მიზანი (სამივე ერთდროულად ან ცალ-ცალკე) - მეტი აქტივისტის რეკრუტირება, მოწინააღმდეგის ბანაკში მყოფი რბილი პოლიტიკის მომხრეთა ყურადღების მიპყრობა საკუთარი პრობლემებისადმი და ასევე, იმ გარე ძალების ყურადღების მიპყრობა, რომლებსაც ძალუბთ მოწინააღმდეგეზე ზეწოლის განხორციელება. იმ ჯგუფებს შორის, რომლებიც ჩვეულებრივ, დემონსტრაციულ ტერორიზმს მიმართავენ, არიან „ნარინჯისფერი მოხალისეები“ (ჩრდილოეთ ირლანდია), „ეროვნული გათავისუფლების არმია“ (კოლუმბია) და „წითელი ბრიგადები“ (იტალია). მძევლების აყვანა, თვითმფრინავების გატაცება და აფეთქებები, რომელთა შესახებ წინასწარი განცხადებები კეთდება, ზოგადად გულისხმობს ზიანის მიყენების შესაძლებლობას სამიზნე აუდიტორიის მხრიდან შესაბამის საკითხებზე ყურადღების მიქცევის მიზნით. ამ შემთხვევაში, ტერორისტები ხშირად ერიდებიან სერიოზული ზიანის მიყენებას, რათა არ გაქრეს თანაგრძნობა მათი პოლიტიკური მიზნების მიმართ.

დამანგრეველი ტერორიზმი უფრო აგრესიულია. მისი მიზანი ოპონენტების იძულება და კონკრეტული საქმის მხარდამჭერთა მობილიზებაა. დამანგრეველი ტერორიზმის მიმდევრები სამიზნე აუდიტორიისთვის რეალური ზიანის მიყენებას ცდილობენ, თუნდაც ამან მათი საქმისადმი თანაგრძნობის გაქრობა გამოიწვიოს. როგორ წონასწორობას აირჩევენ ასეთი ჯგუფები ზიანსა და თანაგრძნობას შორის, დამოკიდებულია პოლიტიკური მიზნის ბუნებაზე. მაგალითად, ბაადერ-მაინჰოფის დაჯგუფება შერჩევითად კლავდა მდიდარ გერმანელ მეწარმეებს, რის გამოც გერმანული საზოგადოების გარკვეული სეგმენტების მხარდაჭერას კარგავდა. პა-

ლესტინელი ტერორისტები 1970-იან წლებში ხშირად ცდილობდნენ, რაც შეიძლება მეტი ებრაელი მოეკლათ, რითაც მთელი ებრაული საზოგადოების მხარდაჭერა დაკარგეს, მაგრამ მუსლიმური საზოგადოების თანაგრძნობა შეინარჩუნეს. სხვა ჯგუფებს შორის, რომლებიც დამანგრეველ ტერორიზმს იყენებენ, არიან „ირლანდიის რესპუბლიკური არმია“, „კოლუმბიის რევოლუციური შეიარაღებული ძალები“, ხოლო მე-19 საუკუნეში ასეთი იყო „ანარქისტები“.

თვითმკვლელთა ტერორიზმი ტერორიზმის ყველაზე აგრესიული ფორმაა, რომელიც იძულების ინსტრუმენტს იმ შემთხვევაშიც კი იყენებს, თუ ეს ტერორისტების მშობლიურ საზოგადოებაში მხარდაჭერის დაკარგვას ნიშნავს. თვითმკვლელი ტერორისტის შემთხვევაში, განსხვავება ის არის, რომ თავდამსხმელს არ აქვს მისიის შესრულებისას გადარჩენის იმედი და ხშირად იყენებს თავდასხმის ისეთ მეთოდს, რომელიც წარმატების მისაღწევად თავდამსხმელის სიკვდილს გულისხმობს (მაგალითად, დანაღმული ავტომობილის აფეთქება, თვითმკვლელის ქამრის გაკეთება ან შენობაზე თვითმფრინავის შეჯახება). არსებითად, თვითმკვლელი ტერორისტი სხვებთან ერთად საკუთარ თავსაც კლავს.

ქეისი N 2: ბინ ლადენსა და „ისლამურ სახელმწიფოს“ შორის თანამშრომლობა

1988 წელს ბინ ლადენი თვითონ გაუძღვა თალიბ მებრძოლებს პაკისტანის გილგითის პროვინციაში შიიტთა ამბოხის ჩასახშობად, რასაც მრავალი ასეული შიიტი სამოქალაქო პირის ამოხოცვა მოჰყვა. თუმცა, 1990-იანი წლების დასაწყისშივე მდგომარეობა შეიცვალა და ბინ ლადენი ალაპარაკდა შიიტ და სუნიტ ჯიჰადისტთა თანამშრომლობის აუცილებლობაზე, რისი არაერთი მა-

გალითიც არსებობს. 2005 წელს ალ-ქაიდას მეორე ლიდერმა აიმან ალ-ზავაჰირიმ წერილიც კი მისწერა ალ-ზარკავის შიიტთა ამოხოცვისგან თავის შეკავების მოწოდებით. წინააღმდეგობები მომავალ „ისლამურ სახელმწიფოსა“ და „ალ-ქაიდას“ შორის თანდათანობით მატულობდა. 2014 წლის დასაწყისში კი „ალ-ქაიდამ“ საბოლოოდ გამოაცხადა, რომ ყოველგვარ კავშირს წყვეტდა „ისლამურ სახელმწიფოსთან“

კითხვები:

- თქვენი აზრით, მოვლენათა ამგვარი განვითარება იყო თუ არა მოულოდნელი მაშინ, როცა ორივე ჯგუფს ერთი მიზანი და მისწრაფება გააჩნდა?

როგორ ფიქრობთ, მსგავსი მიზნების მიუხედავად, აღნიშნულ ტერორისტულ ორგანიზაციებს რატომ ჰქონდათ სტრატეგია და მოქმედების მეთოდები განსხვავებული?

მეტი ცოდნისთვის:

მსოფლიოს ნომერ პირველი ტერორისტი ოსამა ბინ ლადენი 1957 წლის 10 მარტს საუდის არაბეთის სამშენებლო მაგნატის ოჯახში დაიბადა. იგი არაბეთის პრივილეგიურ კლასს წარმოადგენდა და მეგობრობდა საუდის არაბეთის სამეფო ოჯახის წევრებთან. ბინ ლადენმა საინჟინრო განათლება მიიღო და ოჯახურ ბიზნესში ჩართვას აპირებდა, მაგრამ 1979 წელს მისი

ცხოვრება სამუდამოდ შეიცვალა, როცა საბჭოთა კავშირმა ავღანეთში სამხედრო ძალები შეიყვანა.

ბევრი მუსულმანის მსგავსად, ბინ ლადენმა სახლი მიატოვა და საბჭოთა ძალების წინააღმდეგ გაჩაღებულ ბრძოლას შეუერთდა. თავდაპირველად ავღანეთის ომში მისი მონაწილეობა მხოლოდ ლოგისტიკური მხარდაჭერით შემოიფარგლებოდა. მას ავ-

დანეთში ისლამური მებრძოლების ანუ მუჯაჰედიზმის გაგზავნა ევალებოდა. ნიშანდობლივია, რომ მაშინ შეერთებული შტატები ამ ძალისხმევას აქტიურად უჭერდა მხარს.

გასული საუკუნის 80-იან წლებში ბინ ლადენმა გადაწყვიტა ოჯახური სახსრები საკუთარი სამხედრო შენაერთის შესაქმნელად გამოეყენებინა, რომელსაც შემდგომში „ალ-ქაიდა“ დაარქვეს, რაც არაბულად „საფუძველს“ ნიშნავს.

ავღანეთიდან საბჭოთა ძალების გაყვანის შემდეგ, ბინ ლადენი სამშობლოში დაბრუნდა. თუმცა იგი ავღანეთის ომის ვეტერანებთან კავშირებს ინარჩუნებდა და მუსლიმთათვის მნიშვნელოვანი საკითხების მიმართ ინტერესს არ კარგავდა.

ბინ ლადენის ცხოვრებაში კიდევ ერთ მნიშვნელოვან მომენტს 1990 წელს ერაყის მიერ ნავთობით მდიდარი სპარსეთის ყურის სა-ემირო კუვეიტის სამხედრო დაპყრობა წარმოადგენდა, რის შედეგადაც საუდის არაბეთის სამეფო ოჯახმა ამერიკას სამხედრო დახმარების თხოვნით მიმართა. შედეგად შეერთებულმა შტატებმა საუდის არაბეთის ტერიტორიაზე სამხედრო ძალები განალაგა.

ბინ ლადენმა მუსულმანებისთვის წმინდა მიწაზე არამუსულმანი სამხედროების ჩამოსვლა ისლამის შელახვად აღიქვა. იგი საუდის არაბეთის ტერიტორიაზე ამერიკელი სამხედროების დისლოცირების წინააღმდეგ გამოვიდა, რის შედეგადაც 1991 წელს ბინ ლადენი სამეფოდან გააძევეს. მან თავშესაფარი სუდანში მიიღო. სუდანიდან ბინ ლადენმა დაგეგმა ტერორისტული თავდასხმები ამერიკელ სამხედროებზე სომალისა და საუდის არაბეთში. შეერთებული შტატების მხრიდან მზარდი ზეწოლის შედეგად, 1996 წელს სუდანის მთავრობამ ბინ ლადენი ქვეყნიდან განდევნა და იგი ავღანეთში დაბრუნდა.

ავღანეთის პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობის პარალელურად ბინ ლადენი შეერთებული შტატების წინააღმდეგ მიმართულ გლობალურ ბრძოლაში აქტიურად იყო ჩართული. მას 1998 წელს კენიასა და ტანზანიანში მდებარე შეერთებული შტატების

საელჩოებზე ტერორისტული თავდასხმების ორგანიზება ედება ბრალად.

2001 წელს ნიუ იორკსა და ვაშინგტონზე ტერორისტული თავდასხმების შემდეგ, რამაც 3000-მდე ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა, ბინ ლადენის ფიზიკური განადგურება შეერთებული შტატების უმთავრესი პრიორიტეტი გახდა.

როცა თალიბების ლიდერებმა შეერთებულ შტატებს ალ-ქაიდას ლიდერი არ გადასცეს, ვაშინგტონმა მათ ომი გამოუცხადა. შედეგად, 2001 წლის დეკემბერში კოალიციურმა ძალებმა თალიბები დაამარცხეს და ოსამა ბინ ლადენი მიიმალა. გამოძიების ფედერალურმა ბიურომ მასზე ინფორმაციისთვის 25 მლნ. დოლარი დააწესა. 2011 წლის 2 მაისს ამერიკის სპეციალური დანიშნულების რაზმმა ბინ ლადენი მის კერძო რეზიდენციაში მოკლა. ამ გარემოებას არ შეუშლია ხელი ალ-ქაიდა დიდი ხნის განმავლობაში, ნომერ პირველ ტერორისტულ ორგანიზაციად ჩათვლილიყო.

ქეისი N3: ბინ ლადენის მოწოდებებისა და ისლამის არსის თანხვედრა

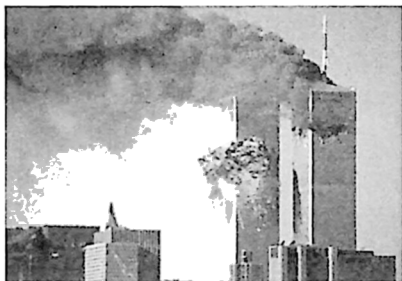
2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტი იყო კოორდინირებული ქმედება, რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში იგეგმებოდა და ჩატარდა ყოველგვარი გაფრთხილების გარეშე თვითმკვლეელი თავდამსხმელების გამოყენებით. ამ ოპერაციის მიზანი იყო რაც შეიძლება მეტი ადამიანის მკვლელობა და დასახიჩრება. ამ მხრივ აღსანიშნავია ბინ ლადენის განცხადება მთელი მუსლიმური სამყაროსადმი: “ღმერ-

თმა დალოცა რჩეულ მუსლიმთა ჯგუფი ისლამის წინა ხაზზე, რომელმაც უნდა გაანადგუროს ამერიკა". ამავე საკითხს ეხმაურება მისი ადრინდელი გამონათქვამებიც: 1996 წელს იგი საუბრობს გაერთიანებაზე ამერიკელების გასაჟლეტად და მოუწოდებს სხვებს თავს დაესხან ამერიკელ "მტერს". 1998 წელს არაბულ გაზეთში "ალ-კუდს ალ-არაბში" გამოქვეყნებულ განცხადებაში ბინ ლადენი ამბობდა, რომ მუსლიმებმა უნდა გაანადგურონ ამერიკელები, მათ შორის მშვიდობიანი მოსახლეობა "ყველგან, მსოფლიოს ნებისმიერ კუთხეში, სადაც კი მათ წააწყდებიან". 1999 წელს არაბულ ტელეარხ "ალ-ჯაზირასთვის" მიცემულ ინტერვიუში მან განაცხადა: "ჩვენი, მუსლიმების მტერია ყოველი ამერიკელი მამაკაცი, განურჩევლად იმისა, უშუალოდ გვებრძვის ჩვენ თუ გადასახადებს იხდის" ეს სიტყვები ფაქტობრივად აღიარება და პასუხისმგებლობის აღებაა 11 სექტემბრის თავდასხმაზე.

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, ამ გამონათქვამებით, მასობრივი მკვლელობების გასამართლებლად გაყალბებულია თუ არა ისლამის არსი? თქვენი აზრით, ბინ ლადენისა და "ალ-ქაიდას" ქმედებები არის თუ არა ცივილიზაციისა და კაცობრიობის ღირებულებებზე თავდასხმა? (პასუხი დაასაბუთეთ).

მეტი ცოდნისთვის:

2001 წლის 11 სექტემბერს აშშ-ში ტერორისტული ორგანიზაცია „ალ-ქაიდას“ თვითმკვლელმა ტერორისტებმა ტერორისტული აქტი მოაწყვეს.

დილით ალქაიდას 19-მა თვითმკვლელმა ტერორისტმა ამერიკული ავიახაზების

ოთხი თვითმფრინავი გაიტაცა. ამერიკის ცენტრალური სადაზ-

ვერვო სამსახურის მონაცემებით, 2001 წლის 11 სექტემბერს პირველი თვითმფრინავი როკფელერის ცენტრის ჩრდილოეთ ცათამბჯენს 08:46 საათზე შეეჯახა. სამხრეთის ცათამბჯენთან შეჯახება 09:03 საათზე მოხდა. კიდევ ნახევარ საათში ერთი თვითმფრინავი პენტაგონს დაეჯახა, ხოლო მეოთხე ბოინგმა, რომლის სამიზნეც, სავარაუდოდ, თეთრი სახლი ან კონგრესის შენობა იყო, დანიშნულების ადგილს ვერ მიაღწია. თვითმფრინავის მგზავრებმა ტერორისტებს წინააღმდეგობა გაუწიეს და ლაინერი პენსილვანიაში ჩამოვარდა.

ოთხივე თვითმფრინავის მგზავრები, ეკიპაჟი და ტერორისტები დაიღუპნენ.

ტერაქტის დროს დაღუპული 2753 ადამიანიდან 16 წლის შემდეგ იდენტიფიცირებულია მხოლოდ 1641, აქედან 77% იყო კაცი, 23% - ქალი. დაღუპულების საშუალო ასაკი 38,5 წელია. ტერაქტის დროს დაიღუპა 5 წლამდე ასაკის სამი ბავშვი და 80 წელზე მეტის - სამი პენსიონერი. 11 სექტემბრის ყველაზე პატარა მსხვერპლი 2 წლის კრისტინ ჰენსონია, რომელიც მშობლებთან ერთად დისნეილენდში მიფრინავდა. 2001 წლის 11 სექტემბერს 3 051-მა ამერიკელმა ბავშვმა დაკარგა მშობლებიდან ერთი ან ორივე.

ტერაქტს ემსხვერპლა 87 სახელმწიფოს მოქალაქე. მათგან ყველაზე ბევრი დიდი ბრიტანეთის მოქალაქე (67 ადამიანი) აღმოჩნდა. ნანგრევებიდან ცოცხალი მხოლოდ 20 ადამიანი ამოიყვანეს.

ნიუ-იორკის სახანძრო დეპარტამენტმა დაკარგა 343 თანამშრომელი; ქალაქის პოლიციამ - 122 ადამიანი; 23 ოფიცერი უშუა-

ლოდ თავდასხმის დროს დაიღუპა, კიდევ 99 - მიღებული ტრავმებისგან.

მსოფლიო სავაჭრო ცენტრის ცათამბჯენების ნგრევას 2,2 მაგნიტუდის სიმძლავრის მიწისძვრა მოჰყვა. შენობების ნგრევის დროს

განადგურდა 1337 სატრანსპორტო საშუალება, მათ შორის სახანძრო სამსახურის 91 მანქანა. “ტყუპებთან” ერთად დაინგრა 47-სართულიანი შენობა (Building 7), რომელიც მსოფლიო სავაჭრო ცენტრის კომპლექსის ნაწილი იყო. მას, რატომღაც, იშვიათად ახსენებენ. ტერიტორიის ნანგრევებისგან გაწმენდაში ათობით ათასი ადამიანი მონაწილეობდა და იგი 261 დღეს გაგრძელდა. ნანგრევების ტერიტორიაზე ხანძრის კერების ჩაქრობას 99 დღე დასჭირდა.

11 სექტემბრის ტერაქტის შედეგად მიყენებული ზარალის ზუსტი ციფრი უცნობია. 2006 წელს აშშ-ის პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშმა განაცხადა, რომ ზარალმა ყველაზე დაბალი შეფასებით, 500 მლრდ აშშ დოლარს მიაღწია.

ტერორისტულმა ორგანიზაცია „ალ-ქაიდამ“ 11 სექტემბრის ტერაქტს შურისძიება დაარქვა ამერიკის აგრესიული პოლიტიკაზე, რომელიც ისლამური ქვეყნების წინააღმდეგ იყო მიმართული.

11 სექტემბრის შემდეგ „ალ-ქაიდას“ ლიდერი ოსამა ბინ ლადენი მსოფლიოს ნომერ პირველ ტერორისტად და აშშ-ს სპეცსამსახურების მთავარ სამიზნედ გადაიქცა. მისი ლიკვიდაცია აშშ-მ ყველაზე მასშტაბური ტერაქტიდან მხოლოდ 10 წლის შემდეგ შეძლო.

2011 წელს ნიუ-იორკში 11 სექტემბრის მსხვერპლთა მემორიალი გაიხსნა, რომელიც ფორმით ზუსტად იმეორებს ტყუპი კოშკების ფუნდამენტის პერიმეტრს. მემორიალზე ტრაგედიის მსხვერპლთა გვარებია ამოტვიფრული.

**ქეისი N4: აშშ-ში 2001 წლის 11 სექტემბერს განხორციელებულ
ტერორისტულ აქტსა და ნატოს მე-5 მუხლის, ასევე, აშშ-ში
მიიღებულ „ნაციონალური უსაფრთხოებისა“ და
„პარტნიორობის“ აქტის შესახებ**

კაცობრიობის ისტორიაში ყველაზე დიდი ტერორისტული აქტი აშშ-ში 2001 წლის 11 სექტემბერს ტერორისტული ორგანიზაცია „ალ-ქაიდას“ თვითმკვლელმა-ტერორისტებმა განახორციელეს. ტერაქტს 3000-მდე ადამიანი ემსხვერპლა. ტერაქტის შემდეგ მყისიერად ამოქმედდა ნატოს მე-5 მუხლი, რომელიც კოლექტიური თავდაცვის მიზნით სამხედრო ძალების გამოყენებას გულისხმობს. ტერაქტი გახდა ტერორიზმის წინააღმდეგ ომის დასაწყისი.

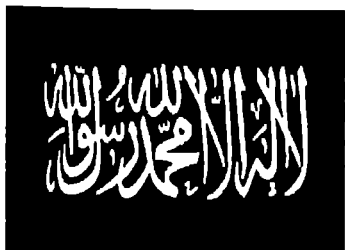
ასევე, მიიღეს „ნაციონალური უსაფრთხოებისა“ და „პარტნიორობის“ აქტი, რაც ნაციონალური უსაფრთხოების სააგენტოს უფლებას აძლევდა ამერიკის მოქალაქეების პირად ცხოვრებაში ჩარეულიყვნენ. გარდა ამისა, ქვეყანაში განხორციელდა საიდუმლო ოპერაცია, რომელიც აშშ-ის მოქალაქეების ტელეფონზე მიმდინარე საუბრების მოსმენას გულისხმობდა. აგრეთვე, ტერაქტის შემდეგ აშშ-ის სპეცსამსახურებმა 5 ათასზე მეტი ტერორისტი გაანადგურეს ან ტყვედ აიყვანეს.

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, რატომ დაიყო აშშ-ს ისტორია ტერაქტამდე და ტერაქტის შემდგომ პერიოდად?
- ეთანხმებით თუ არა, რომ ტერაქტმა გაამართლა ომი ერაყსა და ავღანეთში?
- ეთანხმებით თუ არა, რომ ფაქტობრივად, მომხდარი ტერაქტით ამერიკის მთავრობამ თავისივე მოქალაქეები კონტროლის ქვეშ მოაქცია?
- მიგაჩნიათ თუ არა, რომ აშშ-ის სპეცსამსახურების მიერ დროულად ჩატარებული სპეცოპერაციები თავიდან ააცილებდა ქვეყანას

ნას ყველაზე ფართომასშტაბიან და დესტრუქციულ ტერორისტულ თავდასხმას?

მეტი ცოდნისთვის:

1983-84 წ.წ. პაკისტანის ტერიტორიაზე უკვე მაშინ ავღანეთში კარგად ცნობილი საველე მეთაურის ოსამა ბინ ლადენის მეშვეობით ყალიბდება ორი ორგანიზაცია: „გადარჩენის ისლამური ფონდი“ და „მიმდევრების სახლი“ პირველის ფუნქციას შეადგენდა ავღანეთში მებრძოლი მოჯაჰედიზმისათვის სათანადო თანხის, შეიარაღების და აღჭურვილობის შეგროვება, მეორისას კი, რომლის ქსელი მოდებულ იყო დაახლოებით 30 ქვეყანაში, მოხალისეების მოზიდვა, მათი სამხედრო მომზადება პაკისტანში და გადასროლა ავღანეთში საბჭოთა არმიასთან საბრძოლველად. 1988 წლამდე ბენ ლადენმა ამ ორი ორგანიზაციის ხელმძღვანელობითა და დაფინსანებით კარგი იმიჯი შეიქმნა და დაბრუნდა სამშობლოში, საუდის არაბეთში, როგორც საღვთო ომის მონაწილე გმირი. თუმცა მისი იდილია საუდიელების სამეფო დინასტიასთან დიდხანს არ გაგრძელებულა. 1989 წელს იგი, ცნობილ ისლამისტ მუჰამედ ალ-მასსარისთან ერთად, სათავეში ჩაუდგა არაბ ავღანელებს და ორგანიზაცია „მიმდევრების სახლის“ ბაზაზე დააფუძნა პოლიტიკურ-ექსტრემისტული ორგანიზაცია „ალ-ქაიდა“, რომელიც გამოსატავდა ოპოზიციურ იდეებს ე.წ. „სამოქალაქო რეჟიმების“ მიმართ. ორგანიზაციის ძირითად მიზანს შეადგენს პან-ისლამური ხალიფატის დაარსება ისლამურ სამყაროში და შემდეგ მისი ექსპანსია მსოფლიო მასშტაბებით და ისლამურ სამყაროში ე.წ. „სამოქალაქო“ რეჟიმების დამხობა. ორგანიზაციის მთავარ მტრებად მიჩნეული არიან აშშ და ისრაელი. ბენ ლადენმა ორგანიზაციის იდეოლოგიურ კრედიტს აირჩია ვაჰაბიზმი — სუნიტური ისლამის ერთ-ერთი მიმდინარეობა.

“ალ-ქაიდას” გააქტიურების თარიღად შეიძლება ჩაითვალოს 1990-91 წლები. აშშ-ს და საერთაშორისო კოალიციური ძალების მიერ ერაყის წინააღმდეგ ჩატარდა “უდაბნოს ქარიშხლის” ოპერაცია. ოსამა ბინ ლადენი ტოვებს მშობლიურ ქვეყანას და თავის მომხრეებთან ერთად, 1992 წელს გადადის სუდანში. სწორედ, ამ პერიოდს ემთხვევა ალ-ქაიდას სამხედრო-ტერორისტული საქმიანობის დაწყება. კერძოდ, ამავე წელს იემენში განხორციელდა ტერორისტული აქტი ამერიკელი ტურისტების წინააღმდეგ და სომალიში მყოფი ამერიკელი მშვიდობისდამცველთა წინააღმდეგ სამხედრო აქცია. ამიერიდან გამოცხადდა ორგანიზაციის მთავარი მიზანი - აშშ, როგორც “ისლამის წმინდა ადგილების წამბილწველი ქვეყანა” აქედან გამომდინარე, აშკარად ჩანს, თუ რატომ აიღო ორგანიზაციამ და მისმა ხელმძღვანელმა ანტიამერიკული კურსი. ამავე დროს, ალ-ქაიდას მეორე დაუძინებელ მტერს წარმოადგენს ისრაელი, რომელმაც ორგანიზაციის განცხადებით “მიითვისა მესამე ისლამური წმინდა ქალაქი იერუსალიმი”. ფაქტობრივად, ალ-ქაიდას იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ საფუძველს შეადგენს ვაჭაბიტური მიმართულების შედარებით აგრესიული ე.წ. „დეობანდური“ სკოლის დოქტრინა.

1996 წლის მაისში აშშ-ს და გაერო-ს ზეწოლით სუდანის ხელისუფლებამ მოითხოვა ბინ ლადენსა და მის მომხრეებს დაეტოვებინათ ქვეყნის ტერიტორია. ისინი გადავიდნენ ავღანეთში მოძრაობა თალიბანის კონტროლირებად ტერიტორიაზე, კერძოდ, ქ. ყანდაგარში, სადაც “ალ-ქაიდას” მიეცა საშუალება დაეარსებინა სამხედრო-საწვრთნელი ბანაკები ავღანეთის ტერიტორიაზე (ამ ქვეყნის ტერიტორიაზე შეიქმნა 22 მსხვილი საწვრთნელი ბანაკი, სადაც 1996-2000 წლებში მომზადდა 8 ათასამდე მებრძოლი). ალ-ქაიდამ ავღანეთში თალიბების მმართველობის დროს გააფრთოვა თავისი ქსელი და განავითარა რეზიდენტურები ისეთ რეგიონებში, როგორებიცაა: ცენტრალური აზია, კავკასია, ბალკანეთი, მადრიბი, აღმოსავლეთ აფრიკის სივრცე, ხოლო მისი ფინანსური საქ-

მიანობა გაფართოვდა ისეთ ქვეყნებშიც კი, როგორიცაა დიდი ბრიტანეთი, აშშ და კანადა. სხვათა შორის ალ-ქაიდა ასევე ფინანსდებოდა თალიბანის მოძრაობის მიერაც, რომელიც იყენებდა ორგანიზაციას საკუთარი ინტერესების და მიზნებისათვის.

ბინ ლადენისა და “ალ-ქაიდას” საქმიანობის პიკად შეიძლება მივიჩნიოთ 1998 წლის თებერვალში შექმნილი საერთაშორისო გაერთიანება: “ებრაელების და ჯვაროსნების წინააღმდეგ ისლამური მსოფლიო ფრონტი” მასში გაერთიანდნენ შემდეგი ორგანიზაციები: “ალ-ქაიდა”, “ალ-გამაა ალ-ისლამი” (ეგვიპტე), “ალ-ჯიჰადი” (ეგვიპტე), “ხარაკატ ულ-ანსარი” (კაშმირი), “ჯიჰადი” (ბანგლადეში) და სხვები.

რეფორმის „სამხედრო ფრთა“ (ავღანეთი) და “ღვთისმსახურთა საზოგადეობა” (პაკისტანი). აღნიშნულმა ორგანიზაციებმა ფაქტიურად მოახდინეს თავიანთი ურთიერთობების ლეგალიზაცია. ყველა შეიარაღებული ფორმირებანი ცენტრალიზებული მართვის პრინციპით მას უსიტყვოდ ემორჩილებიან. “ფრონტის” ეგიდით შექმნილია და მოქმედებს ე.წ. “ერთიანი საკოორდინაციო დაზვერვის ცენტრი-მუჰაბარატი”, რომლის რეზიდენტურები მოქმედებენ აზიის, ჩრდილოეთ აფრიკის, ევროპის და ჩრდილოეთ და სამხრეთ ამერიკაში. “ცენტრი” იყენებს თანამედროვე ტექნიკურ საშუალებებსაც: ფაქსებს, ინტერნეტს, კოსმოსური და ფიჭური კავშირის საშუალებებს.

“ფრონტის” ძირითად მიზნებს შეადგენს:

ა) აშშ-ს დემორალიზება იმდენად, რომ ვერ შეძლოს მუსულმანური ქვეყნების საშინაო საქმეებში ჩარევა;

ბ) სპარსეთის ყურის ქვეყნების, საუდის არაბეთის, ეგვიპტის მთავრობებზე ზემოქმედება პროამერიკულ პოლიტიკურ კურსზე უარის თქმის მიზნით;

გ) ისლამური ორგანიზაციებისადმი მხარდაჭერის აღმოჩენა მათი ხელისუფლებაში მოყვანის მიზნით;

დ) ავღანეთის, სუდანის და პაკისტანის ხელისუფლების მხარდაჭერა საკუთარი საგარეო და საშინაო პოლიტიკური კურსის გატარების საქმეში;

ე) ერთიანი ე.წ. “მწვანე ინტერნაციონალის” დაარსება (ხელმძღვანელი ალჟირელი ისლამისტი ჰასან ალ-ტურაბი), საერთო “ისლამური სახელმწიფოს” შექმნის მიზნის მიღწევით.

“ფრონტის” მიერ განხორციელებული საერთო ღონისძიება იყო 1998 წლის 7 აგვისტოს დარ-ეს-სალმსა (ტანზანიის დედაქალაქი) და ნაირობიში (კენიის დედაქალაქი) აფეთქებების მოწყობა, რის შედეგადაც დაიღუპა 242 ადამიანი და 5 ათასი ადამიანი მძიმედ დაიჭრა. თუმცა, მანამდე “ფრონტის” მებრძოლეებმა საუდის არაბეთში ააფეთქეს აშშ-ს სამხედრო-საჰაერო ძალების ბაზა, რომელმაც იმსხვერპლა 19 ამერიკელის სიცოცხლე და 300 კაცი დაიჭრა. ამიტომ, ავღანეთში განხორციელებული სამხედრო ოპერაცია – “უსაზღვრო სამართლიანობა” მიმართული იყო სწორედ “ფრონტის” და მის უკან მდგარი ძალების განადგურებისკენ. აღნიშნული სამხედრო ოპერაცია მიმდინარეობდა პრინციპით “სახელმწიფო გაერთიანების” წინააღმდეგ კლასიკური ომის ჩარჩოების გამოყენებით, რაც შეიძლება ერთგავრ სიახლედ ჩაითვალოს გეოსტრატეგიაში. “ფრონტის” სამხედრო ბირთვს შეადგენს 15-20 ათასი მებრძოლი, ე.წ. “მუდმივი მზადყოფნის ძალები”. სამოხილიზაციო რეზერვები არსებობენ “ფრონტის” მიერ კონტროლირებად ტერიტორიებზე. სამხედრო ფორმირებები პირობითად იყოფიან: ფრონტებად (სავარაუდოდ 5000-10000-ზე მეტი მებრძოლი), ბრიგადებად (2000-2500 მებრძოლი), ლეგიონებად (1000 – 2500 მებრძოლი), ბატალიონებად (საშუალოდ 300-500 მებრძოლი), რაზმებად (სავარაუდოდ 100-200 მებრძოლი), ოცეულებად (20-30 ადამიანი) და ჯგუფებად (5-10 მებრძოლი). აღნიშნული ფორმირებანი ეფუძნებიან მანევრირებად და მობილური შენაერთების პრინციპს და

მოქმედებენ ძირითადად ოპერატიულ-ტაქტიკური და ტაქტიკური საბრძოლო მოქმედებების საფუძველზე. სამხედრო წოდებებიც დაახლოებით შეესაბამება რელიგიური წოდებების პრინციპს: ამირა, ნაიბ ალ-ამირა, ემირი, შეიქი (თუმცა, რელიგიური წოდებები აქ დაქვემდებარებულია სამხედრო წოდებების იერარქიას).

ჩრდილო ატლანტიკის ხელშეკრულების ორგანიზაცია (ნატო) შეიქმნა 1949 წლის 4 აპრილს ვაშინგტონში ხელმოწერილი შეთანხმების საფუძველზე. ორგანიზაცია დასავლეთ ევროპაზე საბჭოური გავლენის აღმოსაფხვრელად და ევროპის სახელმწიფოების დაცვის მიზნით დაარსდა ათი ევროპული და ორი ჩრდილოამერიკული ქვეყნის მიერ. ეს ქვეყნები იყო: აშშ, საფრანგეთი, ბელგია, დიდი ბრიტანეთი, ნიდერლანდები, ლუქსემბურგი, კანადა, იტალია, პორტუგალია, ნორვეგია, დანია და ისლანდია. ამჟამად, ორგანიზაციაში 28 სახელმწიფოა გაერთიანებული.

ჩრდილო ატლანტიკის ხელშეკრულება შედგება პრეამბული-სა და 14 მუხლისაგან. მასში განსაზღვრულია ორგანიზაციის ფუნქციები, მიზნები და ამოცანები, კომპეტენცია, ხელმძღვანელ ორგანოთა სტრუქტურა. ამ საერთაშორისო მნიშვნელობის სამართლებრივმა აქტმა დასაბამი მისცა კოლექტიური უსაფრთხოებისა და პარტნიორობის ახალ მექანიზმს - ჩრდილო ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციას - ნატო.

ნატოს შექმნა განაპირობა მზარდმა საბჭოთა ექსპანსიამ, რომელმაც მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ თითქმის მთლიანად მოიცვა აღმოსავლეთი და ცენტრალური ევროპა და საფრთხე შეუქმნა დასავლეთის სამყაროს.

თავისი არსებობის თითქმის შვიდი ათეული წლის მანძილზე ჩრდილო-ატლანტიკურმა ალიანსმა ფუნდამენტური როლი შეასრულა დასავლეთის დემოკრატიული სამყაროს კოლექტიური

თავდაცვისა და მისი უშიშროების უზრუნველყოფაში.

ნატოს წევრი ქვეყნები ინარჩუნებენ სრულ დამოუკიდებლობას და სუვერენიტეტს. ალიანსში ყველა გადაწყვეტილება მიიღება წევრი ქვეყნების მიერ კონსენსუსის საფუძველზე. გადაწყვეტილებების მთავარი მიმღები ორგანოა ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭო, რომლის სხდომებს ნატოს გენერალური მდივანი ხელმძღვანელობს. საბჭოში შედის წევრი სახელმწიფოები. მაღალი დონის შეხვედრები, სხდომები ტარდება ორჯერ - გაზაფხულზე (ერთ-ერთი წევრი სახელმწიფოს დედაქალაქში) და ზამთარში ბრიუსელში. შეიძლება გაიმართოს საგანგებო სესიაც. ალიანსში გაწევრიანების გადაწყვეტილებას იღებს ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს ორგანო. საბჭოში შედის სხვადასხვა კომიტეტები.

ნატოს შტაბ-ბინა ქ. ბრიუსელში (ბელგიის სამეფო) მდებარეობს. მასში განთავსებულია: წევრი სახელმწიფოების ეროვნული დელეგაციები (თითოეული დელეგაციის ხელმძღვანელი არის მუდმივი წარმომადგენელი), ორგანიზაციის პოლიტიკური და სამხედრო კომიტეტები, გენერალური მდივნის ოფისი და საერთაშორისო სამსახური, პარტნიორი ქვეყნების დიპლომატიური მისიები და სხვა მნიშვნელოვანი სტრუქტურული ერთეულები.

ნატოს შტაბ-ბინაში დაახლოებით 5200 ადამიანი მუშაობს სრული განაკვეთით. ამათგან 2100 არის მოკავშირე ქვეყნების ეროვნული დელეგაციის წევრი და ნატოს სამხედრო ეროვნული წარმომადგენელი. დაახლოებით 1200 არის ნატოს საერთაშორისო სამსახურის სამოქალაქო წევრი, ხოლო 500-ზე მეტი - საერთაშორისო ეროვნული სამხედრო სამსახურის თანამშრომელია. სამოქალაქო წევრები განლაგებული არიან ბრიუსელის გარეთ. სამუშაო ენებია: ინგლისური და ფრანგული.

ნატოს გენერალური მდივანი არის მაღალი რანგის საერთაშორისო თანამდებობის პირი, რომელსაც წევრი სახელმწიფოები 4 წლის ვადით ირჩევენ.

გენერალური მდივნის ძირითადი ფუნქციები:

- არის ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს, თავდაცვის დაგეგმვის კომიტეტისა და ბირთვული დაგეგმვის ჯგუფის, ნატო-რუსეთის საბჭოს, ნატო-უკრაინის საბჭოს, ნატო-საქართველოს საბჭოსა და ხმელთაშუა ზღვის დიალოგის თავმჯდომარე;
- მოქმედებს ორგანიზაციის სახელით; გამოხატავს ორგანიზაციის პოზიციას ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით;
- არის ალიანსის უმაღლესი წარმომადგენელი და ორგანიზაციის მთავარი აღმასრულებელი პირი.

ნატოს გენერალურ მდივანს ხმის მიცემის უფლება არ აქვს, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში ერთ-ერთი წევრი ქვეყანა, რომელსაც გენერალური მდივანი წარმოადგენს, ორი ხმით ისარგებლებდა, ნატოში კი თითოეულ წევრ ქვეყანას ერთი და თანაბარი ძალის ხმის უფლება აქვს. გენერალურ მდივანს აქვს პირადი ოფისი, რომელიც მას ეხმარება დაკისრებული ვალდებულებების შესრულებაში. ამჟამად, გენერალური მდივანია - იენს სტოლტენბერგი, ნორვეგიელი სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, ნორვეგიის პრემიერ-მინისტრი 2000 -2001 და 2005 -2013 წლებში. მან NATO-ს გენერალური მდივნის თანამდებობა დაიკავა 2014 წლის 1 ოქტომბერს.

საერთაშორისო სამსახური ნატოს საკონსულტაციო და ადმინისტრაციული ორგანოა, რომელიც ჩრდილოატლანტიკურ საბჭოსა და დაქვემდებარებულ კომიტეტებს ვალდებულებების შესრულებაში ეხმარება. საერთაშორისო სამსახური წევრი სახელმწიფოების წარმომადგენლებისაგან შედგება. ისინი ნატოს მიერ არიან დაქირავებული ან შესაბამისი ეროვნული ორგანოების მიერ 3 -4 წლის ვადით ინიშნებიან. ნატოს საერთაშორისო სამსახური უშუალოდ გენერალურ მდივანს ექვემდებარება. კონსულტაციებისა და ადმინისტრაციული ვალდებულებების გარდა, საერთაშორისო სამსახური ჩართულია ალიანსის გაფართოების პროცესში. საერთაშორისო სამსახურის თანამშრომლები აქტიურად ეხმარებიან ალიანსში გაწევრიანების მსურველ ქვეყნებს გარკვეული ვალდე-

ბულებების განხორციელების პროცესში. საერთაშორისო სამსახური ახდენს ყოველწლიურ შეფასებას და ადგენს წლიურ ანგარიშებს ინდივიდუალური პარტნიორობისა და გაწევრიანების სამოქმედო გეგმის განხორციელების შესახებ, რომელსაც შემდგომ ჩრდილოატლანტიკურ საბჭოს წარუდგენს. საერთაშორისო სამსახური აქტიურად თანამშრომლობს პარტნიორ ქვეყნებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

ჩრდილოატლანტიკური საბჭო ნატოს გადაწყვეტილებების მიმღები ძირითადი ორგანოა. საბჭოში თითოეულ წევრ ქვეყანას ერთი ხმა აქვს. გადაწყვეტილების მისაღებად ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს შეხვედრები სამ დონეზე იმართება: 1. ელჩების დონეზე - წევრი ქვეყნების მუდმივი დელეგაციების ხელმძღვანელები იკრიბებიან კვირაში ერთხელ; 2. მინისტრების დონეზე - ნატოს წევრი ქვეყნების მთავრობის წევრები (ძირითადად, თავდაცვისა და საგარეო საქმეთა მინისტრები) იკრიბებიან წელიწადში ორჯერ. მათ შეხვედრას მინისტერიალს უწოდებენ; 3. სახელმწიფოს მეთაურების დონეზე - საბჭო იკრიბება წელიწადში ან ორ წელიწადში ერთხელ, განსაკუთრებული მნიშვნელობის საკითხების განსახილველად. მათ შეხვედრას სამიტი ეწოდება. ზემოაღნიშნულ ფორმატებში შეხვედრები, ასევე, შესაძლოა განსაკუთრებულ შემთხვევებში, საჭიროებიდან გამომდინარე გაიმართოს.

მიუხედავად იმისა, თუ რა დონეზე მოქმედებს ჩრდილოატლანტიკური საბჭო, გადაწყვეტილების უფლებამოსილება, გადაწყვეტილებების სტატუსი და მიღებული ვალდებულებები თანაბარი ძალისაა. ჩვეულებრივ, ჩრდილოატლანტიკური საბჭო საერთო ინტერესებში შემავალ იმ საკითხებს განიხილავს, რომლებიც კონკრეტულ გადაწყვეტას მოითხოვს, განსახილველი თემების შეზღუდვების გარეშე.

სამხედრო კომიტეტი წარმოადგენს ნატოს უმაღლეს სამხედრო ორგანოს, რომელიც ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას ექვემდებარება. სამხედრო კომიტეტი ად-

გენს ინსტრუქციებს ნატოს პოლიტიკური სტრუქტურებისათვის, სამხედრო სტრატეგიასთან დაკავშირებით და პასუხისმგებელია ალიანსის სამხედრო საქმიანობაზე. სამხედრო კომიტეტის თავმჯდომარეს ეროვნული შტაბების უფროსები ირჩევენ, ის თანამდებობაზე 3 წლის ვადით ინიშნება. თავმჯდომარე მოქმედებს მხოლოდ როგორც საერთაშორისო მოხელე და მისი უფლებამოსილება გამომდინარეობს თავად სამხედრო კომიტეტისგან, რომლის წინაშეც არის ანგარიშვალდებული. იგი ხელმძღვანელობს სამხედრო კომიტეტის ყველა სხდომას, გამოდის საჯაროდ, უძღვება სამხედრო კომიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობას და მოქმედებს კომიტეტის სახელით. სამხედრო კომიტეტს დახმარებას უწევს საერთაშორისო სამხედრო სამდივნო. ის შედგება მაღალი დონის სამხედრო ოფიცრებისაგან, რომლებიც ნატოს შტაბ-ბინაში ალიანსის წევრ სახელმწიფოებს წარმოადგენენ. აქ 320-მდე სამხედრო მოსამსახურე და დაახლოებით 90-მდე სამოქალაქო პირი საქმიანობს.

თავდაცვის დაგეგმვის კომიტეტი ძირითადად დაკავებულია კოლექტიურ თავდაცვასთან დაკავშირებული საკითხებით. კომიტეტი მართავს სხდომებს ელჩების დონეზე, თუმცა ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს მსგავსად, წელიწადში ორჯერ იმართება წევრი ქვეყნების თავდაცვის მინისტრების შეკრება, რომელსაც თავდაცვის მინისტერიალს უწოდებენ.

ბირთვული დაგეგმვის ჯგუფი იღებს გადაწყვეტილებას ალიანსის ბირთვული პოლიტიკის ფარგლებში; წარმოადგენს ბირთვულ საკითხებში ნატოს უმაღლეს ორგანოს; აერთიანებს ნატოს წევრ სახელმწიფოებს. ჯგუფის განხილვის თემაა ბირთვული პოლიტიკის საკითხთა ფართო წრე. თავდაცვის დაგეგმვის კომიტეტი და ბირთვული დაგეგმვის ჯგუფი ხელმძღვანელობენ პოლიტიკურ კომიტეტს, თავდაცვის მიმოხილვის კომიტეტს, ეკონომიკურ კომიტეტს და სხვა.

სწრაფი რეაგირების ძალების შექმნის შესახებ გადაწყვეტილება ალიანსის წევრი ქვეყნების მეთაურებმა ნატოს პრადის სამიტზე

2002 წელს მიიღეს. ნატოს დოქტრინის თანახმად, ამ ძალების მთავარი ამოცანაა, საჭიროების შემთხვევაში, კონკრეტული პლაცდარმის ხუთი დღის განმავლობაში დაკავება და ძირითადი ძა-

ლების მხრიდან სრულმასშტაბიანი ოპერაციის დაწყების ხელშეწყობა. ასალი გარემოებების გათვალისწინებით, სწრაფი რეაგირების ძალების რაოდენობა 13000-დან 30000-მდე გაიზარდა. ნატოს წევრი სახელმწიფოები 6 თვის ვადით გამოყოფენ თავიანთ სახმელეთო, სამხედრო-საჰაერო, სამხედრო-საზღვაო და სპეციალური დანიშნულების ძალების ქვედანაყოფებს. საქართველოს შეიარაღებული ძალების სამხედრო დანაყოფი (ერთი ასეული) 2015 წელს ჩაერთო ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალების შემადგენლობაში.

ნატოში გადაწყვეტილების მიღების წესი: გადაწყვეტილება მზადდება და მიიღება კონსენსუსის საფუძველზე, ანუ გადაწყვეტილებას უნდა ეთანხმებოდეს ალიანსის ყველა წევრი ქვეყანა. ნებისმიერ წევრ-სახელმწიფოს, ტერიტორიული სიდიდის მიუხედავად, დამოუკიდებლად შეუძლია გამოიყენოს ვეტო ნატოს გადაწყვეტილებაზე, რაც ნიშნავს, რომ ნატოს ერთსულოვანი გადაწყვეტილება წარმოადგენს ყველა წევრი სახელმწიფოს კოლექტიურ ნებას.

აღსანიშნავია ჩრდილო ატლანტიკის ასამბლეა. იგი წარმოადგენს საპარლამენტაშორისო ფორუმს და შედგება თექვსმეტი წევრი სახელმწიფოსაგან. ასამბლეა აერთიანებს ევროპულ და ჩრდილო ამერიკის კანონმდებლებს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პრობლემების განსახილველად და გადასაწყვეტად. იგი ჩრდილო ატლანტიკის ხელშეკრულების ორგანიზაციისაგან დამოუკიდებელი ორგანოა.

ჩრდილო ატლანტიკის ასამბლეაში დელეგატები ინიშნებიან

მათი ეროვნული პარლამენტის მიერ დადგენილი პროცედურის, ეროვნულ საკანონმდებლო ორგანოებში წარმოდგენილი პარტიული პროპორციების შესაბამისად. ასამბლეა შედგება 188 პარლამენტარისაგან და დელეგაციის წევრთა რაოდენობა თითოეული ქვეყნიდან დამოკიდებულია მოსახლეობის რაოდენობაზე. ასამბლეის მიერ ყოველწლიურად ირჩევა ხუთი თანამდებობის პირი პლენარული სესიებისათვის: პრეზიდენტი, სამი ვიცე-პრეზიდენტი და ხაზინადარი. მუდმივმოქმედი კომიტეტი ორ წელიწადში ერთხელ ირჩევს გენერალურ მდივანს.

ჩრდილო ატლანტიკის ასმბლეა შედგება ხუთი კომიტეტისაგან: პოლიტიკური კომიტეტი; თავდაცვისა და უსაფრთხოების კომიტეტი; ეკონომიკის კომიტეტი; მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის კომიტეტი; სამოქალაქო ურთიერთობათა კომიტეტი.

კომიტეტები სისტემატიურად მართავენ სხდომებს, განიხილავენ სასწავლო პროგრამების შემუშავების საკითხებს, წარუდგენენ მოხსენებებს ასამბლეის პლენარულ სესიებს. ასამბლეის რეკომენდაციები და რეზოლუციები ეგზავნებათ ეროვნულ მთავრობებს, პარლამენტებს, სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებსა და ჩრდილო ატლანტიკის ხელშეკრულების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც წარმოადგენს მას საბჭოში განხილვისას.

აღსანიშნავია ნატოს განვითარების (1990–2002 წლები) ოთხი მნიშვნელოვანი ეტაპი:

I ეტაპზე 1991 წელს განხორციელდა ჩრდილო-ატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭოს ჩამოყალიბება (NACC). იმავე წელს რომის 8 ნოემბრის ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს უმაღლესი დონის სამიტზე მიიღეს „ჩრდილო-ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის სტრატეგიული კონცეფცია“, რომელმაც შეცვალა 1967 წლის ე.წ. „ჰარმელის კონცეფცია“.

II ეტაპზე 1994 წელს აშშ-ის პრეზიდენტის, ბილ ქლინტონის ინიციატივით შეიქმნა „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამა, რომელმაც დიდი წვლილი შეიტანა ნატოსა და პარტნიორი

ქვეყნების ურთიერთობაში, 1995 წელს ნატო პირველად თავის ისტორიაში ახორციელებს დეიტონის ხელშეკრულების საფუძველზე სამშვიდობო ოპერაციას ბოსნია-ჰერცეგოვინის ტერიტორიაზე.

III ეტაპზე 1997 წელს ჩამოყალიბდა ევროატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭო (EAPC), რომელიც ახორციელებს ევროატლანტიკური თანამშრომლობის პროცესს. მან შეცვალა ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭო.

IV ეტაპად შეიძლება მივიჩნიოთ 2001 წლის 11 სექტემბერს აშშ-ს წინააღმდეგ განხორციელებული ახალი ეტაპის ფართომასშტაბიანი სამხედრო-ტერორისტული აქციის განხორციელება და ნატოს საბჭოს მიერ ვაშინგტონის ხელშეკრულების მეხუთე მუხლის ამოქმედება. ამ მუხლის მიხედვით: „ხელშეკრულების მონაწილე მხარეები იზიარებენ იმ აზრს, რომ შეიარაღებული თავდასხმა ერთ-ერთ ან რამდენიმე მხარეზე ევროპასა და ჩრდილო ამერიკაში განიხილება, როგორც აგრესია ყველას წინააღმდეგ“. ფაქტობრივად, ეს ნიშნავს კოლექტიური თავდაცვის პრინციპის სრულ ამოქმედებას, თუნდაც ისეთი ფენომენის წინააღმდეგ, როგორიცაა ტერორიზმი.

NATO -ს წევრი ქვეყნებია:

აშშ (1949 წლიდან), საფრანგეთი (1949 წ.), ბელგია (1949 წ.), იტალია (1949 წ.), კანადა (1949 წ.), ისლანდია (1949 წ.), გაერთ. სამეფო (1949 წ.), ლუქსემბურგი (1949 წ.), ნიდერლანდი (1949 წ.), ნორვეგია (1949 წ.), გერმანია (1955\1990 წ.), პორტუგალია (1949 წ.), დანია (1949 წ.), ესპანეთი (1982 წ.), პოლონეთი (1999 წ.), უნგრეთი (1999 წ.), ჩეხეთი (1999 წ.), ბულგარეთი (2004 წ.), ესტონეთი (2004 წ.), თურქეთი (1952 წ.), საბერძნეთი (1952 წ.), ლატვია (2004 წ.), ლიტვა (2004 წ.), რუმინეთი (2004 წ.), სლოვაკეთი (2004 წ.), სლოვენია (2004 წ.), ხორვატია (2009 წ.), ალბანეთი (2009 წ.), მონტენეგრო (2017), სამხრეთ მაკედონია (2020), ფინეთი (2023).

ნატოს ბიუჯეტი დგება წევრი ქვეყნების ყოველწლიური შენატანებისაგან, რომელთა მოცულობა განისაზღვრება მოკავშირეთა

მიერ დამტკიცებული ხარჯების განაწილების ფორმულის მიხედვით. პრაქტიკაში საწევრო შენატანები თითოეული ქვეყნის თავდაცვის ბიუჯეტის ნაწილია.

ნატოს ემბლემის ლურჯი ფერი - ატლანტის ოკეანის ფერია;

წრე - გლობალური მასშტაბის სიმბოლო;

ოთხქიმიანი ვარსკვლავი - ჰორიზონტის ოთხივე მხარეს ნიშნავს.

ქეისი N5: პარიზში განხორციელებული მასშტაბური ტერაქტების სერიისა და „ისლამურ სახელმწიფოს“ -ISIS-ის შესახებ;

2015 წლის 13 ნოემბერს საფრანგეთის დედაქალაქში, პარიზში მასშტაბური ტერაქტების სერია განხორციელდა. აფეთქებები ერთმანეთის პარალელურად პარიზში, სხვადასხვა ადგილებზე განხორციელდა - ბატაკლანის საკონცერტო დარბაზთან, სტადიონთან, რესტორნებსა და ბარებთან. ერთ-ერთი ტერორისტული აქტი სტადიონზე, გერმანია-საფრანგეთის საფეხბურთო მატჩის დროს მოეწყო, რომელსაც საფრანგეთის პრეზიდენტიც ესწრებოდა.

ტერაქტების შედეგად 130 ადამიანი დაიღუპა და ასობით მოქალაქე დაიჭრა. მომხდარზე პასუხისმგებლობა ტერორისტულმა დაჯგუფებამ „ისლამური სახელმწიფო -ISIS“-მა აიღო.

პარიზის ტერაქტების სერია ერთ-ერთ ყველაზე სისხლიან ტერორისტულ აქტად არის მიიჩნევა.

კითხვები:

პარიზში მომხდარი ტერორისტული აქტების შემდეგ ევროპისა და აზიის მრავალმა ქვეყანამ გაამკაცრა კონტროლი სასაზღვრო გამშვებ პუნქტებზე, მათ შორის, საფრანგეთმაც. თქვენი აზრით, „შარლი ებდოზე“ მომხდარი ტერორისტული აქტის შემდეგ (2015 წლის 7 იანვარი) საჭირო იყო თუ არა საზღვრებსა და აე-

როპორტებში, ყველა სტრატეგიული მნიშვნელობის ობიექტზე უსაფრთხოების ზომების გამკაცრება? შეეძლო თუ არა საფრანგეთის მთავრობას მსგავსი ღონისძიებებით „სისხლიანი პარასკევის“ თავიდან აცილება?

ტერაქტამდე რამდენიმე საათით ადრე, „როიტერმა“ დაუთარი-
ლებელი ვიდეო გაავრცელა, სადაც ISIS საფრანგეთს ემუქრებო-
და. თქვენი აზრით, სათანადო რეაგირების შემთხვევაში შეიძ-
ლებოდა თუ არა ტერაქტების თავიდან აცილება?

მეტი ცოდნისთვის:

13 ნოემბერს, გვიან ღამით, პარიზში ტერაქტების სერია გან-
ხორციელდა. საფრანგეთის დედაქალაქის 6 სხვადასხვა ადგილას,
ტერორისტებმა მშვიდობიან მოქალაქეებზე იერიში მიიტანეს.
საფრანგეთის პროკურატურის ცნობით, დაღუპულია 129 ადამიან-
ი, 350-ზე მეტი კი, დაშავდა. საფრანგეთის პრეზიდენტის, ფრან-
სუა ოლანდის გადაწყვეტილებით, უსაფრთხოების მიზნით ქვეყ-
ნის საზღვრებზე კონტროლი შემოიღეს, პარიზის ქუჩებში სამარ-
თაღდამცველებთან ერთად, 1500 სამხედრო იქნა მობილიზებუ-
ლი.

ტერაქტების სერია პარიზში, სტადიონიდან დაიწყო, სადაც
საფრანგეთის და გერმანიის საფეხბურთო გუნდების ამხანაგური
შეხვედრა მიმდინარეობდა. მატჩს საფრანგეთის პრეზიდენტიც
ესწრებოდა. პირველივე აფეთქება მატჩის დაწყებიდან 1 საათის
შემდეგ, ცენტრალურ შესასვლელთან გაისმა. რამდენიმე წუთში
დაფიქსირდა მეორე აფეთქება სტადიონის კიდევ ერთ შესას-
ვლელთან. მომდევნო აფეთქება კამბოჯურ რესტორანში მოხდა.
ტერასაზე მსხდომ ადამიანებს რამდენიმე შეიარაღებულმა ბო-
როტმოქმედმა ცეცხლიც გაუხსნა ავტომატური იარაღიდან. მეო-
თხე აფეთქება საკონცერტო დარბაზთან მოხდა, სადაც ამერიკუ-
ლი როკჯგუფის კონცერტი იმართებოდა. აფეთქებას მოჰყვა სრო-
ლა და შეიარაღებულმა ტერორისტებმა მძევლად აიყვანეს 100-ზე
მეტი ადამიანი. მოგვიანებით სროლა გაისმა პარიზის ერთ-ერთ

სავაჭრო ცენტრშიც, სადაც ასევე დაიჭრა და დაიღუპა არაერთი ადამიანი. „როიტერის“ ინფორმაციით, პარიზის 13 ნოემბრის ტრაგედია, ევროპაში მომხდარი ყველაზე დიდი ტერაქტია 2004 წელს მადრიდში მატარებლის აფეთქების შემდეგ, სადაც 191 ადამიანი დაიღუპა. საფრანგეთის პროკურატურის ინფორმაციით, პარიზში მომხდარი თავდასხმების დროს, ტერორისტები სამ კარგად ორგანიზებულ და კოორდინირებულ ჯგუფად მოქმედებდნენ.

ისლამური სახელმწიფო ISIS
საერთაშორისო, მულტიკულტურული ტერორისტული დაჯგუფებაა, რომელიც იკავებს სირიის მესამედს, ერაყის მეოთხედს, აერთიანებს ტერორისტ მებრძოლებს მსოფლიოს სხვადასხვა წერტილიდან. მათ შო-

რის, ნორვეგიიდან, კანადიდან, გაერთიანებული სამეფოდან, მაროკოდან, თურქეთიდან, საქართველოდან. სტატისტიკური გათვლის თანახმად, „სახელმწიფოს“ სამსახურში ყოველთვიურად უამრავი ადამიანი ირიცხებოდა, საერთო ჯამში კი 40 000-დან 50 000-მდე მებრძოლი ჰყავდა. „ისლამური სახელმწიფოს“ ამოსავალი პრინციპი რელიგიაა, იდეალური პოლიტიკური ფორმა კი არა ერი-სახელმწიფო ან ერთა ლიგა, არამედ - სასალიფო, ანუ იმპერია.

მრწამსისა და სექსუალური ორიენტაციის გამო და რომელმაც

„ისლამური სახელმწიფო“
ერთ-ერთი ყველაზე სასტიკი დამნაშავეობით გამორჩეული სამხედრო დაჯგუფებაა, რომელმაც ათასობით უდანაშაულო ადამიანი გამოასალმა სიცოცხლეს, მათ შორის, რელიგიური

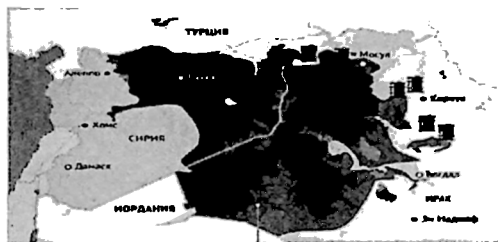
ფორმალურად აღადგინა მონობა. ის განლაგებული იყო საერთაშორისო აღიარების მქონე ორი სუვერენული სახელმწიფოს, ერაყისა და სირიის ტერიტორიათა ნაწილებზე.

„ისლამური სახელმწიფოს“ არსებობის ყველაზე აქტიური ფაზა 2014 წელს დაიწყო, თუმცა მისი საწყისები უფრო ადრინდელ დროს განეკუთვნება. რეალურად მოქმედება 2003 წელს იწყება, ამერიკის ერაყში შეჭრითა და სუნიტ დიქტატორ სადამ ჰუსეინის დამხობით. მართალია, აშშ-მა წარმატებით დაამხო ულმოხელი დიქტატორი, მაგრამ დასავლეთმა ამ პროცესში ჰუსეინის სახით ის ფიგურაც დაამხო, რომელიც მსოფლიოსათვის საფრთხის შემქმნელ ენერგიებს საკუთარი კონტროლის ქვეშ ამყოფებდა. ერაყში ჰუსეინის დასასრული სუნიტური დომინაციის დასასრულიც გახდა, რასაც მოჰყვა შიიტთა მმართველობის პერიოდი და სუნიტთა ჩაგვრა და გაწვილება. შესაბამისად, ამ პროცესმა ბუნებრივად წარმოშვა არაერთი სუნიტური ამბოხებული დაჯგუფება.

სწორედ ამ კონტექსტში, სცენაზე ხელახლა გამოჩნდა ჩრდილო ერაყში უკვე ცნობილი აბუ მუსაბ ალ-ზარქავი. სწორედ მან გააერთიანა რამდენიმე სუნიტური ამბოხებული დაჯგუფება, რომელთა ახალ ერთობასაც ეწოდა „ალ-ქაიდა ერაყში“ ალ-ზარქავი 2006 წელს მოკლეს, ამერიკის საჰაერო თავდასხმისას. თუმცა, ბევრისთვის მოულოდნელად, ალ-ზარქავის პოლიტიკური და სამხედრო ინიციატივა ამ თავდასხმამ სავსებით ვერ მოსპო. მეტიც, მისი მკვლელობიდან რამდენიმე თვის შემდეგ, „ალ-ქაიდა ერაყში“ რამდენიმე სხვა დაჯგუფებას შეუერთდა. ახალ დაჯგუფებას სახელად ეწოდა „ისლამური სახელმწიფო ერაყში“, შემდგომში კი „ისლამური სახელმწიფო ერაყსა და ლევანტში“.

მეამბოხეთა მოულოდნელი გადარჩენის და კონსოლიდაციის მიუხედავად, ამ დროს მათ მაინც არავინ უქადდა წარმატებულ მომავალს. მათზე განხორციელებული სამხედრო იერიშების შედეგად, ისინი წარმოადგენდნენ დასუსტებულ ენერგიას, თუმცა 2010 წელს „ისლამურმა სახელმწიფომ ერაყში“ ჰპოვა ახალი გავ-

ლენიანი ლიდერი, აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადი, რომელმაც ახლებურ სამხედრო მზადებასა და ორგანიზაციის რეფორმაციას მიჰყო ხელი, რაც საბოლოოდ წარმატებული აღმოჩნდა.

იმავდროულად, სუნიტური მეამბოხეების გაძლიერებას ხელი შეუწყო ხელსაყრელმა გარემოებებმაც. ერაყის შიიტმა პრემიერმა, ნური ალ-მალიქიმ ხელიდან გაუშვა

მის წინაშე არსებული შესაძლებლობა, შიიტურ ადმინისტრაციასთან შემოერიგებინა ისეთი სუნიტური ძალები, როგორიცაა „ერაყის შვილები“ ამის სანაცვლოდ, პრემიერმა აგრესიული და დამყოფი პოლიტიკა არჩია. მისმა ადმინისტრაციამ ხელი მიჰყო სუნიტების ჩაგვრას.

სუნიტი „ერაყის შვილების“ ერაყის არმიაში ინტეგრაციის ნაცვლად, ალ-მალიქიმ არმიის რიგები საერთოდ გაწმინდა პოლიტიკური ოპონენტებისაგან.

ალ-მალიქის არაეფექტიანი, ეგოისტური და შიიტებისადმი აშკარად მიკერძოებული პოლიტიკის წყალობით, ერაყი რელიგიურ ნიადაგზე კიდევ უფრო დაიყო. მისი აგრესიული პოლიტიკის წყალობით, ერაყის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად თემთაშორისი თანამშრომლობის პერსპექტივა განადგურდა, რაც ერაყს მორალურადაც უფრო განამტკიცებდა და მის სამხედრო პოტენცი-

ალსაც უდავოდ გაზრდიდა. შიიტი პრემიერით გაწბილებული სუნიტი მებრძოლები „ისლამურ სახელმწიფოს“ შეურთდნენ, რაც ერაყის არმიისათვის სავალალო და-

ნაკლისი აღმოჩნდა.

ამ ფონზე, აშშ-ის მეგრძოლთა რაოდენობის ეტაპობრივი შემცირების პროცესი 2011 წელს ერაყის სრული დატოვებით დაგვირგვინდა, რამაც მეამბოხე ძალებს ახალი გასაქანი მისცა. 2011 წელსვე მეზობელ სირიაში სამოქალაქო ომი გაჩაღდა, რითაც „ისლამურმა სახელმწიფომ“ წარმატებულად ისარგებლა და სირიის ჩრდილო-აღმოსავლეთ მიწებზე გაბატონდა. 2013 წელს, სირიის სამოქალაქო ომის მსვლელობის ფონზე, ისლამისტებმა დაიპყრეს სირიის ქალაქი რაქა - შორეულ წარსულში აბასიდთა სახალიფოს დედაქალაქი, რაც სახალიფოს მოსურნე „ისლამური სახელმწიფოსთვის“ სრულიად სიმბოლური მნიშვნელობის მატარებელია.

ერაყის არმიის რეალური სისუსტე 2014 წლის ივნისში გამოჩნდა, როდესაც „ისლამური სახელმწიფოს“ 800-მა მეგრძოლმა, 35000 ერაყელ მეგრძოლს სძლია და ერაყის სიდიდით მეორე ქალაქი, მოსული აიღო, შემდეგ დღესვე კი ტიკრიტიც დაიკავა. სირიასა და ერაყში არსებული არასტაბილური ვითარების წყალობით გაძლიერებულმა ალ-ბაღდადიმ, რომლის ლეგიტიმურობა საგრძნობლად გაზარდა საკმარისი მოცულობის ტერიტორიის, უპირველეს ყოვლისა კი რაქის, ერთ წელზე მეტი ხნით შენარჩუნებამ, 2014 წელს საბოლოოდ გამოაცხადა სახალიფო.

ბევრი მიიჩნევს, რომ „ისლამური სახელმწიფო“ არა თანამედროვე დროის პირმშო და მისი ადეკვატური ფენომენი, არამედ შორეული წარსულის გადმონაშთია, თუმცა ამგვარი მიდგომა ფაქტობრივად არასწორია და სტრატეგიულადაც წამგებიანი. სინამდვილეში, „ისლამური სახელმწიფო“ სხვადასხვა ისტორიული დროის ნაზავია. ის ერთდროულად ძალიან ძველი და ძალიან ახალია. ერთი მხრივ, „ისლამური სახელმწიფოს“ გაცხადებული მიზანია არაბული სახალიფოს შექმნა, რომელიც, როგორც პოლიტიკური ფორმა, ყველაზე მეტად ადრეულ შუა საუკუნეებთან ასოცირდება. ამის გარდა, „ისლამური სახელმწიფო“ დაპყრობილ ტერიტორიაზე შარიათის კანონების დამყარებით ამკვიდრებს ადრე-

ული შუა საუკუნეების სოციალურ ღირებულებებს.

„ისლამური სახელმწიფო“ იყენებს ყველაზე თანამედროვე საბრძოლო ტექნიკას და აღჭურვილობას, რომელთა ნაწილი მოსულის აღებისას ერაყის არმიას მოჰპარა. „ისლამური სახელმწიფო“ არანაკლებ ეფექტიანად იყენებს სოციალურ მედიას. დროის პოლიტიკის მნიშვნელობა ISIS-ს კარგად ესმის.

„ისლამურ სახელმწიფოს“, გარკვეულწილად, აქვს სახელმწიფოებრივი ფსიქოლოგია, რომელიც გამოიხატება ტერიტორიის განკარგვის არსებულ პრაქტიკასა და სამომავლო გაფართოების ღიად დეკლარირებულ მიზანში. ამიტომ მისი დამარცხების განუყოფელი ნაწილი სწორედ ამ სახელმწიფოებრივ ფსიქოლოგიასა და პრაქტიკაზე თავდასხმაა.

გასაგები მიზეზების გამო ავღანეთისა და ერაყის კამპანიების შემდეგ, ამერიკული პუბლიკის მობილიზება, თუნდაც რადიკალური საფრთხის წინააღმდეგ, რთული გახდა. შესაბამისად, აშშ-ის პრეზიდენტი ბარაკ ობამა ISIS-ის წარმატების პირველ თვეებში არ გამოირჩეოდა განსაკუთრებული ენთუზიაზმით სამხედრო ინტერვენციის მიმართ, თუმცა საბოლოოდ მან გარკვეული ნაბიჯების გადადგმა მაინც დაიწყო. 2014 წლის 7 აგვისტოს ის აცხადებს საჰაერო დარტყმებს და ამასთანავე იწყებს მოლაპარაკებებს კოალიციის შესაკრებად.

პირველი წარმატებული შედეგი ამ მიმართულებით სექტემბერში დადგა, როდესაც ნატო-ს სამიტზე უელსში კოალიციის შექმნაზე გაკეთდა განცხადება, რომელთა წევრები აშშ-ის უახლოესი პარტნიორები – ბრიტანეთი, საფრანგეთი, გერმანია, კანადა, ავსტრალია, თურქეთი, დანია, იტალია, პოლონეთი – გახდნენ. უკვე დეკემბერში კოალიციის წევრთა რიცხვი 59 სახელმწიფომდე გაიზარდა. ამერიკის ლიდერობით განხორციელებული ინტერვენცია მოიცავს საჰაერო დარტყმებს, იარაღის გადაცემას, ჯარისკაცების გაგზავნას წვრთნისა და ასისტირებისთვის, კოალიციის შეკრებასა და მის ეფექტურ მუშაობაზე საინტერესოა 2015 წლის თებერვლი-

დან 2017 წლის იანვრამდე აშშ-ის თავდაცვის მდივნის პოსტზე მყოფი ემ კარტერის ძალიან კარგი და აუცილებლად წასაკითხი ნაშრომი სახელწოდებით „ISIS-ის გასანადგურებლად წარმოებული კამპანია“. მისი თანამდებობაზე დანიშვნის პერიოდისთვის ISIS ძლიერების პიკშია, მას აღებული აქვს მოსული, ტიკრიტი, ნავთობის მომპოვებელი საკვანძო პუნქტების ჩათვლით, ასევე, რაქა და ტაბქა სირიაში და ერაყ-სირიის საზღვრის მიმდებარე ტერიტორიები, რითაც „ისლამური სახელმწიფო“ უზრუნველყოფდა როგორც თავისუფალ გადაადგილებას, ისე სხვადასხვა საქონლის გადატანას.

როგორც უკვე აღინიშნა, საკვანძო ქალაქების წართმევა ISIS-სთვის სწორედ ტრამპის ადმინისტრაციის პირობებში მოხერხდა და ცხადია, მასაც მიუძღვის დამსახურება. ახალი ადმინისტრაციის დროს „ისლამურ სახელმწიფოსთან“ ბრძოლის სტრატეგიის საკვანძო სვეტები უცვლელი დარჩა, თუმცა მოხდა ერთი ჩასწორება, რამაც, ექსპერტების აზრით, დააჩქარა ISIS-ის დამარცხება. პენტაგონმა უშუალოდ ერაყსა და სირიაში მყოფ სამხედრო სარდლებს ყოველდღიურ ქმედებებში უფრო მეტი თავისუფლება მიანიჭა. მიუხედავად იმისა, რომ საჰაერო დარტყმების რაოდენობა არ გაზრდილა, შედეგიანობა აშკარად უკეთესი გახდა. სავარაუდოა, რომ პენტაგონიდან მოვლენების მართვა ეფექტურობის ხარისხს მნიშვნელოვნად ამცირებდა.

„ისლამური სახელმწიფოსთვის“ ვითარება 2015 წლიდან რუსეთის ჩართულობამაც დაამძიმა. მხოლოდ 2017 წლის დასაწყისისთვის, რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსის, ვალერი გერასიმოვის ცნობით, რუსეთს უკვე გაკეთებული ჰქონდა 71 000 საჰაერო დარტყმა (რომელთა ნაწილი, ცხადია, აშშ-ის მიერ დაფინანსებულ ოპოზიციას იყო მიმართული), რაც აისახა, როგორც ასადის რეჟიმის მიერ დაბრუნებულ ტერიტორიაში, ისე ფინანსური წყაროების გადაკეტვაში ტერორისტთათვის.

ISIS–ის დამარცხება ისლამური ექსტრემიზმის ამოძირკვასთან, ცხადია, არ უნდა გავაიგივოთ, პირიქით, ამ ორგანიზაციის სტრუქტურული სახით დასრულებას მთელი რიგი პრობლემები მოსდევს, რომელთა გადაწყვეტა ეტაპობრივად უნდა მოხდეს. „ისლამური სახელმწიფოს“ მეტასტაზები დღემდე აგრძელებენ მოქმედებას ლიბიაში, ეგვიპტეში, ავღანეთში, სამხრეთ–აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში და ა.შ. შესაბამისად, სრულად მათ განადგურებაზე საუბარი ჯერ კიდევ ნაადრევია.

საფრთხე ემუქრება დასავლურ სამყაროსაც – თუ გავითვალისწინებთ, რომ ათასობით მებრძოლი, რომლებიც ISIS–ში იმყოფებოდნენ ან უკვე დაბრუნდნენ ან დაბრუნების გზას ადგანან საკუთარი ქვეყნების მიმართულებით. ევროკომისიის მიერ დაფინანსებული სახელმძღვანელოს მიხედვით, რომელიც 2017 წლის ივლისში გამოიცა, 2014 წლიდან 2016 წლამდე ევროპაში მომხდარი 42 ტერაქტიდან 38 მათგანის ორგანიზატორებს რაიმე სახის კავშირი მაინც ჰქონდათ „ისლამურ სახელმწიფოსთან“

საინტერესოა, 2017 წლის ოქტომბერში Soufan Center–ისა და The Global Strategy Network–ის მიერ გამოქვეყნებული კვლევა სახელწოდებით „ხალიფატის მიღმა – უცხოელი მებრძოლეები და დაბრუნებულთა საფრთხე“, რომლის მიხედვითაც „ისლამურ სახელმწიფოში“ მებრძოლი ევროპელების 20 %-დან 30 %-მდე უკვე დაბრუნდნენ, აქედან 50% კი ბრიტანეთზე, დანიასა და შვედეთზე მოდის. შესაბამისად, ევროპას ძალიან დიდი ყურადღება მართებს, რათა რადიკალიზებული ელემენტებისგან წამოსული საფრთხეები თავიდან აიცილოს.

სამხედრო ბრძოლა უმეტეს ნაწილში მოგებულია, თუმცა დასავლეთმა ახლაც უნდა შეინარჩუნოს ყურადღება რეგიონზე, რათა კიდევ ერთხელ არ გამოეპაროს მომენტი და არ დაუშვას ისეთი უსაფრთხოების ვაკუუმის შექმნა, რამაც „ისლამური სახელმწიფოს“ გაძლიერება გამოიწვია.

ქეისი N6: ირლანდიის ნაციონალურ-გამანთავისუფლებელი არმიის (IRA) წინააღმდეგ ინგლისის მთავრობის ქმედებები

ინგლისის სპეცსამსახურებმა 1974-1975 წლებში კათოლიკეებისაგან დაკომპლექტებული ირლანდიის ნაციონალურ-გამანთავისუფლებელი არმიის (IRA) ტერორის პროფილაქტიკის მიზნით, შეიმუშავეს საკუთარი მიდგომები. გამოიყენეს ანტიტერორისტული კომპლექსური ზომები, პროტესტანტებს ფართოდ გაუღეს კარები პოლიციის და არმიის ადგილობრივ ქვედანაყოფებში. ოლსტერის პოლიცია და იქ განლაგებული საარმიო ნაწილი (პოლკი) 90 პროცენტით დააკომპლექტეს პროტესტანტებისგან.

კითხვები:

თქვენი აზრით, როგორი შედეგი უნდა მიეღო ინგლისის სპეცსამსახურს ტერორიზმთან ბრძოლის ასეთი ხერხის გამოყენებით?

მეტი ცოდნისთვის:

ირლანდიის ნაციონალურ-გამანთავისუფლებელი არმია (IRA) ირლანდიური ტერორისტული დაჯგუფებაა, რომელიც დღემდე მოსვენებას უკარგავს ბრიტანეთის მთავრობას, უკვე ათეული წლებია იბრძვის ირლანდიის ინგლისისგან გამოყოფისა და დამოუკიდებელი ირლანდიური სახელმწიფოს შექმნისათვის. ირლანდიური ეროვნულ-გამანთავისუფლებელი ბრძოლის ფესვები შუა

საუკუნეებში უნდა ვეძებოთ. აღნიშნულმა ბრძოლამ XIII საუკუნიდან განსაკუთრებული ინტენსივობა შეიძინა. თუმცა, რაც უფრო აქტიურდებოდნენ ირლანდიელები, მით უფრო მეტად ძლიერდებოდა მათზე ბრიტანული ძალების ზეწოლა. მას შემდეგ რაც ინგლისმა დათმო კოლონიები, ირლანდია კვლავ მოუგვარებელ პრობლემად დარჩა.

ირლანდიის გამანთავისუფლებელი არმია ჩამოყალიბდა 1919 წელს. ის იყო ირლანდიური პოლიტიკური პარტიის „Shinn Fein“ (რაც ნიშნავს „ჩვენ თვითონ“) საიდუმლო სამხედრო დაჯგუფება, რომელიც პარტიზანულ ბრძოლებს აწარმოებდა ინგლისის წინააღმდეგ. მისი მიზანი ირლანდიის ტერიტორიიდან ინგლისის განდევნა და ირლანდიის დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნა იყო.

XX საუკუნის დასაწყისში ინგლისმა და ირლანდიამ მიიღეს დეკლარაცია, რომლის თანახმადაც, ირლანდია ავტონომიად გამოცხადდა. ამით საკუთარი თვითმმართველობა ექნებოდა, ანუ ყველა ის უფლება, რაც დამოუკიდებელ სახელმწიფოს გააჩნია, ოღონდ დიდი ბრიტანეთის საზღვრებში. პროტესტანტი ირლანდიელები დაკმაყოფილდნენ მიღწეულით, რამაც კათოლიკე ირლანდიელების რეაქცია უფრო მეტად გაამწვავა. ამ ფაქტმა ირლანდიელებს შორის სერიოზული განხეთქილება გამოიწვია. ეთნიკურთან ერთად თავი იჩინა რელიგიურმა ექსტრემიზმმაც. კონფლიქტმა ფაქტობრივად ეთნო-რელიგიური შინაარსი შეიძინა. გაჩნდა IRA-ს რამდენიმე მიმართულება. კათოლიკე და პროტესტანტი ირლანდიელები გაემიჯნენ ერთმანეთს. მოგვიანებით გაჩნდა კიდევ მესამე მიმართულება, რომელიც მშვიდობიან პროპაგანდისტულ ბრძოლას ეწეოდა.

ბრიტანელი ექსპერტების ცნობით, IRA-ს დასაფინანსებლად ყოველწლიურად გროვდებოდა 9-დან 16 მილიონ აშშ დოლარამდე. დაფინანსების წყარო იყო, როგორც არალეგალური ბიზნესი, ისე იდეოლოგიურ მხარდამჭერთა ნებაყოფლობითი შემოწირულობა, ამერიკის ირლანდიური დიასპორა. ირლანდიურ ლუდის ბარებში იდგა ყუთები, წარწერით „დახმარება ჩვენს ირლანდიელ ძმებს“, სადაც თანამემამულეებისთვის ფულს ყრიდნენ. პროტესტანტულ ეკლესიებში წირვის შემდეგ იკრიბებოდნენ ირლანდიული დიასპორის წევრები, ეწყობოდა საიდუმლო კრებები, გროვდებოდა თანხები აჯანყებულების დასაფინანსებლად.

IRA-ს ოპერატიული ბაზები, ირლანდიის გარდა, განლაგებული იყო აშშ-ში, გერმანიაში, იტალიაში, ესპანეთში და შუა აზიაში. IRA-ს საკუთარი დაზვერვა და კონტრდაზვერვა ჰყავდა. მისი ინფორმატორები გამოვლინდნენ ირლანდიისა და ინგლისის სამართალდამცავ ორგანოებშიც.

IRA-მ მოღვაწეობა ირლანდიის ტერიტორიაზე განლაგებული ინგლისური ძალოვანი სტრუქტურების წარმომადგენლობებზე თავდასხმებით დაიწყო. მათი მთავარი დევიზი იყო: „სიკვდილი ინგლისელ ჯარისკაცს“. მოგვიანებით IRA-ს სამოქმედო არეალი თანდათან გაფართოვდა, დუბლინიდან ლონდონამდე და ფაქტობრივად მთელი ინგლისის ტერიტორია მოიცვა. დაიხვეწა ტერორისტების მოქმედების ტაქტიკა და მათი სამიზნე მშვიდობიანი მოქალაქეებიც გახდნენ. ტერაქტები ეწყობოდა ხალხმრავალ ადგილებში, რათა გართულებულიყო დაზარალებულების ევაკუაცია და გაზრდილიყო მსხვერპლი.

სისასტიკეში IRA-ს არც ინგლისური მთავრობა ჩამოუვარდებოდა. მე-20 საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისში 350-მდე ეთნიკური ირლანდიელი დააპატიმრეს, რომელთა უმრავლესობა არ მონაწილეობდა შეიარაღებულ კონფლიქტში, მაგრამ IRA-ს თანაუგრძნობდა. დაპატიმრებულებზე ინგლისურ ციხეებში იმ დროს არსებული წამების ყველა მეთოდს იყენებდნენ, რის შედეგადაც ათობით ირლანდიელი პოლიტპატიმარი დაიღუპა.

ინგლისურ-ირლანდიური კონფლიქტის დარეგულირებას ხელს უშლიდა ის, რომ მხარეები მოლაპარაკებაზე არც კი ფიქრობდნენ. ინგლისის მთავრობას მე-20 საუკუნის 80-იან წლებამდე ტერორისტებთან დიალოგზე წასვლა არ უცდია. პრობლემის გადაჭრის გზებზე რეალურად არავის უფიქრია. პირველი საიდუმლო მოლაპარაკებები 1985 წელს დაიწყო, რომლის მიზანიც ცეცხლის უპირობო შეწყვეტა იყო, თუმცა უშედეგოდ: არც IRA თმობდა პოზიციებს და არც ინგლისის მთავრობა.

პირველი რეალური შედეგი მიღწეული იყო 1997 წელს. ირ-

ლანდიაში ჩატარდა არჩევნები, სადაც გამარჯვება იმ ძალებმა მოიპოვეს, რომლებიც იდეოლოგიურ ბრძოლას უჭერდნენ მხარს და ეწინააღმდეგებოდნენ უაზრო სისხლისღვრას.

აღსანიშნავია, რომ განიარაღების ინიციატივით თვითონ IRA გამოვიდა. მოლაპარაკებები განიარაღების საერთაშორისო კომისიასთან საიდუმლო ვითარებაში გაიმართა. ისე რომ, ზუსტად არ არის ცნობილი IRA-მ ხელთ არსებული ყველა საბრძოლო საშუალება ჩააბარა თუ არა.

IRA დღეისათვის აღარ აწყობს ფართო მასშტაბიან ტერაქტებს, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ კონფლიქტი სრულად მოგვარებული ჯერ კიდევ არ არის.

ქეისი N7: ტერორისტული ორგანიზაციების („საბორგი“, „ჰეზბოლა“, „ჰამასი“) მიერ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გამოყენება

მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გამოყენების აუცილებლობა საუკეთესო არგუმენტი იყო 1960-იან წლებში ლათინურ ამერიკაში მემარცხენე ტერორიზმის იდეოლოგიებისათვის, როცა მათ სოფლიდან ქალაქში

გადაიტანეს პარტიზანული ტერორისტული ომი. მათი აზრით, „დედაქალაქში ერთი ტერორისტული აქტი უკეთესია, ვიდრე ათი სოფელში, რადგან ეს ერთეული თავდასხმა მაშინვე გაზეთების პირველ გვერდებზე ხვდება.“ მუსლიმანური ტერორისტული ორგანიზაციის „ჰეზბოლას“ („Hezbollah“, „ჰეზბოლაჰი“, „ჰისბოლა“) ტერორისტული ბრძოლის ერთ-ერთ ძირითად პრინციპად, სწო-

რედ თანამედროვე მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების ფართოდ გამოყენების აუცილებლობა ითვლება.

“ჰეზბოლას” ინტერნეტში სამი პროპაგანდისტული ხასიათის საიტი აქვს. პირველია ტერორისტული ორგანიზაციის პრესცენტრი, მეორე - ისრაელზე თავდასხმებს აღწერს, ხოლო მესამე - ახალი ამბებისა და ინფორმაციისთვის არის განკუთვნილი. ჰეზბოლასა და „ჰამასს“ აქვთ რამოდენიმე საიტი, რომლებიც გამიზნულია სპეციალურად ბავშვებისთვის (იხ. Shmid & Jongman: 1988). საიტების პირველი გვერდი დეკორირებულია ანიმაციური ელემენტებით და ბავშვებისთვის განკუთვნილი ისტორიებით, მაგრამ მათი მომდევნო ბმულები და ფურცლები ასახავენ დასახიჩრებულ გვამებს და კამიკაძეების გაბრწყინებულ და გაღმერთებულ იმიჯს.

ამიერკავკასიელ მოჯაჰედებს, რომლებიც იბრძვიან რუსეთისგან ჩრდილოეთ კავკასიის გამოყოფისა და მუსულმანურ ემირატად ჩამოყალიბებისთვის, აქვთ საინფორმაციო ვებგვერდი, სადაც დეტალურად არის აღწერილი მათი აქტივობა, სამომავლო მიზნები, იდეოლოგიური პლატფორმა.

კითხვები:

- ეთანხმებით თუ არა, „წარმატებული“ ტერორის შესახებ განმარტებას ლოკაციის შერჩევასთან დაკავშირებით? (პასუხი დაასაბუთეთ);
  - როგორ ფიქრობთ, რა სახის „დახმარებას“ უწევს ტერორისტებს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები?
- თქვენი აზრით, რა როლი შეიძლება შეასრულოს თანამედროვე მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებმა ტერორიზმთან ბრძოლაში?

მეტი ცოდნისთვის:

მაღალი თანამდებობის პირებზე „ცენტრალური ტერორის“, ანუ უმაღლესი, ცენტრალური ხელისუფლების წარმომადგენლებზე ტერორისტული თავდასხმების განხორციელების მიზნით, სოციალ-რევოლუციური პარტიის წარმომადგენლებმა, ესერებმა

1901 წელს ტერორისტული ორგანიზაცია, სახელწოდებით „საბრძოლო ორგანიზაცია“ („საბორგი“, „Боевая Организация“) შექმნეს. პარტიამ მისი შექმნის მიზეზად, ორგანიზებული ტერორის საწარმოებლად სპეციალიზირებული, კონსპირირებული, საიდუმლო ორგანიზაციის შექმნის აუცილებლობა, მიზნად კი ხელისუფ-

ლების დეზორგანიზაცია დაასახელა.

„საბორგი“-ს საქმიანობის ანალიზიდან ჩანს, მან თავისი არსებობის მანძილზე 1901-1907 წლებში, გაიარა განვითარების სამი ეტაპი. პირობითად ეს იყო ტერორისტული ორგანიზაციის „წარმოშობის“ (1901-1903წ.), „განვითარების“ (1904-1905წ.) და „დაშლის“ (1906-1907 წ.) ეტაპები. მასში საერთო ჯამში 80-ზე მეტი ადამიანი იყო გაწევრიანებული.

გრიგორი გერშენი

თავდაპირველად „საბორგი“ უშუალოდ ჩამოაყალიბა ესერების პარტიის აქტიურმა წევრმა, ძველმა რევოლუციონერმა გ. გერშენმა. ორგანიზაციის წევრებს ის პარტიის ადგილობრივი კომიტეტების რეკომენდაციით იღებდა. მას ტერორის წარმოებაში პროვინციის მცხოვრებლების გამოყენება, მსხვილი ქალაქების მცხოვრებლებთან შედარებით უფრო მისაღებად მიაჩნდა. იგი თვლიდა, რომ პროვინციის მცხოვრებლები ადვილად ექცეოდნენ მათი „კეთილისმსურველი“ რევოლუციონერების გავლენის ქვეშ განათლების უქონლობის გამო.

მისი აზრით, პროვინციების მცხოვრების ფსიქოლოგიურად „დამუშავება“ და ფანატიკოსად ჩამოყალიბება უფრო ადვილი იყო, რადგან შურისძიების ან მოტივაციის სხვა სტიმულის გარეშე, მხოლოდ აბსტრაქტული სოციალური იდეის გამო, ადამიანის

მოკვლა საკმაოდ მძელია. პროვინციელი მომავალი ტერორისტები, ორი-სამი თვე გერშუნისთან ერთად ცხოვრობდნენ. ისიც ამ დროის განმავლობაში მათ „იდუურად“ ამუშავებდა, უღვივებდა „ტერორისტის სულს“ ყურადღებას ამახვილებდა ორ მომენტზე: პირველი ბოევიკს დაუფიქრებლად მოეკლა ადამიანი და მეორე - საჭიროების შემთხვევაში შეგნებულად გაეწირა თავისი სიცოცხლე. სხვათა შორის, ადამიანის ცნობიერებაზე ზემოქმედების ასეთ მეთოდს, დღესაც აქტიურად იყენებენ პალესტინური და ვაჰაბიტური ტერორისტული ორგანიზაციები. უსწავლელ, განუვითარებელ პალესტინელ მოზარდს, რომელიც ცხოვრობს ლტოლვილთა ბანაკში, ფაქტობრივად გარე სამყაროს მოწყვეტილ გეტოში, სადაც ყველაზე მეტად აფასებენ რწმენისათვის თავშეწირულ შაჰიდებს, ყოველდღიურად აქვს შეხება სიკვდილთან, ადვილად ამუშავებენ სულიერი „მოდერები“ ტერორისტული აქტის ჩასადენად.

ამასთან ერთად, რუსეთში 1901-1903 წლები არ გამოირჩეოდა იმ ემოციური, ალტკინებითი ფონით, რაც თან ახლავს სახალხო მღელვარებების, საზოგადოებაში მომწიფებული ცვლილებების წინა პერიოდს, ან თვითონ რევოლუციებს. მიუხედავად ყოველდღიური მრავალსაათიანი „სულისშემძვრელი“ საუბრებისა ხალხის მძიმე მდგომარეობაზე და ტერორის მეშვეობით რევოლუციის „ანთების“ საჭიროებაზე, რაც აუცილებელი იყო ბოევიკად გამიზნული ახალგაზრდების ფსიქოლოგიური და მორალური დამუშავებისათვის. I ეტაპის „საბორგი“-ს რამოდენიმე წევრმა უშუალოდ, ტერორისტული აქტის წინ თქვა უარი მის ჩადენაზე. ზოგმა კი დაპატიმრების შემდეგ აღიარა, რომ მათზე მორალურ ზეწოლას ჰქონდა ადგილი, ტერორისტულ საქმიანობაში ჩასაბმელად.

პირველი ეტაპის „საბორგი“-ს ხელმძღვანელობა გრძნობდა თავის სისუსტეს. ამიტომ, მათ კურსი აიღეს არა რუსეთის ცენტრალურ ქალაქებში, არამედ პროვინციებში ტერორის წარმოებაზე. ფაქტიურად ტერორისტული ორგანიზაციისათვის ეს ეტაპი იყო ძალების მოსინჯვის და სწავლების პერიოდი. ამ დროს „საბორგი“-ს შემადგენლობა განისაზღვრებოდა სულ 15-17 კაცით.

რიცხოვრივი სიმცირის მიუხედავად, ორგანიზაციაში ტერორისტებს შორის „შრომა“ დანაწილებული იყო. თავდასხმის გეგმას წინასწარ ადგენდა ორგანიზატორი, ანუ გერშუნი, იარაღი შემოჰქონდა გარკვეულ პირთა ჯგუფს, მეორე ჯგუფი აგროვებდა ინფორმაციას მსხვერპლზე და ხშირად ამ ჯგუფის წევრები თვითონ ასრულებდნენ ტერორისტულ აქტებს. თავდასხმაში მონაწილეობდა ერთი ან ორი ბოვეიკი. ძირითადად იყენებდნენ პისტოლეტებს.

„საბორგი“-ს ხელმძღვანელობა კარგად მიხვდა, რომ ტერორისტული აქტი წარმოადგენდა საზოგადოებამდე გარკვეული ინფორმაციის მიტანის საშუალებას. ბოვეიკები ჩვეულებრივი მოქალაქის იერით ან გადაცემულები ოფიცრის ფორმაში როგორც მთხოვნელები, მიდიოდნენ მაღალი რანგის ჩინოვნიკების მისაღებში. ზოგჯერ კი პირისპირ ხვდებოდნენ საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილას. აწვდიდნენ კონვერტებს და მანამ მინისტრი, თუ გუბერნატორი ახალგაზრდების მიერ გადაცემულ „განცხადებებს“ ინახავდა, ესროდნენ და კლავდნენ. კონვერტებში ეწერა „საბორგი“-ს განაჩენი და ახსნილი იყო თავდასხმის მოტივი. ასე მოკლეს „საბორგი“-ს ბოვეიკებმა 1902-1903 წლებში რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრი სიპიაგინი, უფის გუბერნატორი ბოგდანოვიჩი და სხვები.

ტერორისტული აქტების აგიტაციური მნიშვნელობის გაზრდის მიზნით, ტერორისტული აქტის წინ ბოვეიკები წერდნენ თავის ავტობიოგრაფიებს. ახსნილი იყო ტერორში მათი მონაწილეობის მიზეზები. იმ ტერორისტების ნააზრევს, ვისაც აკავებდნენ და სიკვდილით სჯიდნენ, რევოლუციონერის ანდერძის სახით გერშუნი და პარტიის იდეოლოგები არალეგალური პრესით, პროკლამაციებით ავრცელებდნენ. ამრიგად, ბოვეიკების სიკვდილიც კი ტერორისტული ორგანიზაციის ინტერესებს ემსახურებოდა.

„საბორგი“-სთვის დამახასიათებელი შტრიხი, რომელიც გაყვა ორგანიზაციის მომდევნო ეტაპის საქმიანობას, იყო მისი წევრების მისწრაფება პარტიის მითითებების გარეშე, დამოუკიდებლად გა-

ნეხორციელებინათ ტერორისტული აქტები. ორგანიზაციის წევრების მცდელობა აერიდებინათ პარტიის კონტროლი, აისახა ორგანიზაციის წესდებაშიც. 1905 წელს „საბოროტი“-ს პეტერბურგის ჯგუფის ხელმძღვანელის სასტუმროში საკუთარ ყუმბარაზე აფეთქების შემდეგ, პოლიციამ ორგანიზაციის რამდენიმე წევრი დააპატიმრა. დაიწყო „საბოროტი“-ს განადგურება. ამ საქმეში უდიდესი როლი შეასრულა უბრალო წარმოშობის, საკუთარი ნიჭის წყალობით დაწინაურებულმა, პეტერბურგის „ობრანკის“ განყოფილების უფროსმა, გენერალმა გერასიმოვმა. მისი „მუშაობის“ სტილს ტერორისტებთან ბრძოლაში მხარს უჭერდა სტოლიპინი, იმ დროს რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე და პარალელურად შინაგან საქმეთა მინისტრი. სწორედ, სტოლიპინის თანადგომით შეძლო მან ტერორისტული ორგანიზაციების საქმიანობის წინააღმდეგ სწორი ტაქტიკის შემუშავება და პრაქტიკაში გატარება.

ქეისი N8: სტალინის მმართველობის დროს ჩატარებული დიდი ტერორი, ე.წ. „ეჟოვშჩინა“

დიდ ტერორს სტალინის ინიციატივით „ეჟოვშჩინა“ დაერქვა, თუმცა დღეს დოკუმენტები მკაფიოდ გვიდასტურებს, რომ ეჟოვი დამოუკიდებელი ფიგურა არ ყოფილა და სტალინის მიერ იყო მართული. დიდი ტერორის დაწყების დღედ 1937 წლის 2 ივლისი ითვლება. კულაკებისა და „სოციალურად მავნე სხვა ელემენტების“ სიის შედგენის შემდეგ მასში მოხვედრილი პირები ორ კატეგორიად გაყვეს: პირველ კატეგორიაში შეიყვანეს „უადრესად სახიფათო“ პირები, რომლებიც უნდა დაეხვრიტათ, ხოლო მეორე კატეგორიის მოქალაქეები ათი წლით უნდა გაემწყესებინათ საკონცენტრაციო ბანაკებში. 1937-39 წლებში, ბრძანება N°00447-ის ფარ-

გლებში სტალინმა 767 ათასი კაცი დააპატიმრებინა, რომელთაგან დაახლოებით ნახევარი დახვრიტეს. პარალელურად, სტალინმა დაიწყო ოპერაციები ეთნიკური ჯგუფების წინააღმდეგ: 25 ივლისს მან ხელი მოაწერა ბრძანებას №00439, „გერმანელი აგენტებისა და გესტაპოსთვის მომუშავე დივერსანტებისა და ჯაშუშების“ წინააღმდეგ. 15 თვის განმავლობაში „გამოვლინდა“ 57 ათასი „გესტაპოს აგენტი“ და „ჯაშუში“ მათგან 42 ათასი კაცი (ანუ პირველი კატეგორიის „დამნაშავეები“), დახვრიტეს, ხოლო დანარჩენი – ათწლიანი ვადით დააპატიმრეს. 11 აგვისტოს НКВД-ს რეგიონულმა ხელმძღვანელობამ მიიღო სტალინის მიერ ხელმოწერილი ბრძანება №00485, რომლის მიხედვითაც უნდა დაეპატიმრებინათ პოლონური წარმოშობის 144 ათასი საბჭოთა მოქალაქე. მათი 80 პროცენტი პირველ კატეგორიას მიაკუთვნეს და დახვრიტეს.

„ეთნიკური ოპერაციების“ შედეგად, 1937 წლის ივლისიდან 1938 წლის ნოემბრამდე, დახვრეტილ იქნა 247 157 პირი, ხოლო 88 356 ადამიანს მეორე კატეგორია მიანიჭეს. სულ, დიდი ტერორის დროს, დაპატიმრებულ იქნა 1,6 მილიონამდე ადამიანი.

კითხვები:

როგორ ფიქრობთ, სტალინის დირექტივებს, რომლებიც რეპრესიულ მანქანას უფლებას აძლევდა არასასამართლო განსჯით ხალხი დაეხვრიტა, არღვევდა იმდროინდელ საბჭოთა კანონმდებლობასაც და კონსტიტუციასაც, უფრო მეტი საერთო ჰქონდა ბოლშევიკურ პარტიასთან, თუ სტალინის პიროვნებასთან ან მის წარმომავლობასთან?

- შეიძლება თუ არა ამ პროცესებს ტერორიზმის კვალიფიკაცია მიენიჭოს?

მეტი ცოდნისთვის:

იოსებ ბესარიონის ძე ჯუღაშვილი (სტალინი) დაიბადა 1879 წლის 21 დეკემბერს, ტიფლისის გუბერნიის ქალაქ გორში. მისი მშობლები იყვნენ ეკატერინე (კეკე) გელაძე და ბესარიონ ჯუღაშვილი. 1888 წელს იოსები შევიდა გორის სასულიერო სასწავლე-

ბელში, რომელიც 1894 წელს წარმატებით დაამთავრა და იმავე წელს ჩაირიცხა ტიფლისის მართმადიდებლურ სასულიერო სემინარიაში (1894-1899). ერის მამად აღიარებულმა ქართველმა მწერალმა და საზოგადო მოღვაწემ ილია ჭავჭავაძემ 1895 წელს გაზეთ „ივერიაში“ დაბეჭდა იოსებ ჯულაშვილის ლექსები „სოსელოს“ ფსევდონიმით და მას დიდი პოეტური მომავალი უწინასწარმეტყველა. 1912 წელს სოსელოს ცნობილი ლექსი „დილა“ მწერალმა იაკობ გოგებაშვილმა ქართველი მოსწავლის პირველ სასკოლო სახელმძღვანელოში „დედა ენა“ შეიტანა.

ი. ჯულაშვილი 1895 წლიდან ამიერკავკასიაში მცხოვრები რუსი მარქსისტების გავლენით ჩაება რევოლუციურ მოძრაობაში.

1898 წელს ჯულაშვილი გახდა საქართველოს პირველი სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციის „მესამე დასის“ წევრი. იგი გარიცხეს სემინარიის გამოსაშვები კლასიდან მარქსისტულ წრეებში მონაწილეობის გამო.

1901 წელს ცნობილ რევოლუციონერთან ლადო კეცხოველთან ერთად გამოსცა სოციალ-დემოკრატიული პარტიის პირველი ქართული გაზეთი „ბრძოლა“, მოაწყო არალეგალური სტამბა, ბეჭდავდა პროკლამაციებს. გახდა ბათუმისა და ტიფლისის რსდმპ-ს კომიტეტის წევრი. მუშაობდა პარტიული ფსევდონიმით „სტალინი“, „კობა“. გვარი ჯულაშვილი მომდინარეობს ძველი ქართული სიტყვიდან „ჯულა“, რაც „ფოლადს“ ნიშნავს და ამით აიხსნება ფსევდონიმი „სტალინი“, სადაც „სტალ“ (რუსულად „сталь“ „ფოლადს“ ნიშნავს) და დაბოლოება „ინ“, რომელიც მეტად გავრცელებული იყო ბოლშევიკებს შორის და მას ვლადიმერ ლენინიც იყენებდა. რაც შეეხება ფსევდონიმს „კობა“ აღებულია ქართველი მწერლის ალექსანდრე ყაზბეგის ერთ-ერთი მოთხრობის პერსონაჟის მიხედვით.

1902 წლის 5 აპრილს სტალინი დააპატიმრეს, როგორც ბათუმის მუშათა დემონსტრაციის ერთ-ერთი ორგანიზატორი. რევოლუციური მოღვაწეობის პერიოდში შვიდჯერ იყო დაპატიმრებული, ექვსჯერ გადასახლეს ციმბირში, საიდანაც ხუთჯერ მოახერხა გაქცევა.

1905 წელს იოსებ ჯუღაშვილი გახდა პირველი პარტიული კონფერენციის დელეგატი, ამ დროს გაიცნო ლენინი. 1912 წელს რსდმპ-ს VI რუსეთის კონფერენციის მსვლელობისას იოსებ სტალინი შევიდა ცენტრალური კომიტეტის და ცენტრალური კომიტეტის რუსული ბიუროს შემადგენლობაში. გაზეთ „პრავდა“-ს პირველი ნომერი შეიქმნა პარტიული მუშაკის „კობა“ აქტიური მონაწილეობით. ამ პერიოდში იოსებ ჯუღაშვილი უკვე ხდება იოსებ სტალინი. ამ ფსევდონიმით გამოვიდა მისი პირველი სამეცნიერო ნაშრომი „სოციალ-დემოკრატია და ნაციონალური საკითხი“.

1913 წელს იოსებ სტალინი დააპატიმრეს პეტერბურგში და გადასახლეს ციმბირში (ტურუხანის გადასახლება). 1917 წელს თებერვლის რევოლუციის შემდეგ იოსებ სტალინი დაბრუნდა პეტროგრადში. იგი აღადგინეს ცკ-ს ბიუროს წევრად და შეიყვანეს გაზეთ „პრავდა“-ს რედაქციის შემადგენლობაში. ამავე დროს იგი ხელმძღვანელობდა ცკ-ს და ბოლშევიკების პეტერბურგის კომიტეტს. 1917 წლის მაისში სტალინი აირჩიეს ცკ-ს პოლიტსაბჭოს წევრად. იგი პირადად მონაწილეობდა ოქტომბრის შეიარაღებულ აჯანყებაში და რევოლუციის მომზადებაში. მალევე შევიდა პირველ საბჭოთა მთავრობის შემადგენლობაში და დაიკავა ნაციონალურ საკითხებში სახალხო კომისრის თანამდებობა.

1918 წელს იოსებ სტალინი დაინიშნა რესპუბლიკის რევოლუციურ სამხედრო საბჭოს და მუშათა და გლეხთა თავდაცვის საბჭოს წევრად.

1922 წელს იოსებ სტალინი გახდა ცკ-ს გენერალური მდივანი.

1941 წელს ომის დაწყებიდან სტალინი ხელმძღვანელობდა სახელმწიფო თავდაცვის კომიტეტს, გახდა სსრკ-ს სახალხო კომის-

რების საბჭოს თავმჯდომარე, უმაღლესი მთავარსარდალი. 1945 წლის 27 ივნისს მიენიჭა საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსის წოდება.

1953 წლის 5 მარტს სტალინი გარდაიცვალა ინსულტით (ტვინში სისხლჩაქცვა მაღალი წნევის შედეგად). 9 მარტს მისი ნეშთი დაასვენეს მავზოლეუმში ლენინის გვერდით. 1961 წლის 31 ოქტომბერს სტალინის ცხედარი მავზოლეუმიდან გამოასვენეს და დაკრძალეს კრემლის კედელთან.

**ქეისი N9: იაპონიაში ტერორისტული ორგანიზაცია
"აუმ სინრიკე"-ს მიერ ქიმიური იარაღით განხორციელებული
ტერორისტული აქტი**

იაპონიაში ორგანიზაცია "აუმ სინრიკეს" (Aum Shinrikyo) ხელმძღვანელი, სეკო ასაჰარა და კიდევ ექვსი წევრი 2010 წელს ჩამოახრჩეს. რელიგიური სექტა "აუმ სინრიკე" (1987 წელს ჩამოყალიბდა, 2000 წლიდან ეწოდება „ალფ“) იაპონიის ისტორიაში ყველაზე მავნებელი ტერაქტის ორგანიზატორი იყო. ტერაქტი ტოკიოს მეტროში 1995 წლის 20 მარტს განხორციელდა, შედეგად დაიღუპა 13 მოქალაქე, ხოლო 6 ათასზე მეტი მოიწამლა. სექტის წევრებმა, ტოკიოს მეტროში, მომწამვლელი ნივთიერება ზარიანი გაფრქვიეს. ეს იყო პირველი ტერორისტული აქტი, რომელიც ქიმიური იარაღით განხორციელდა.

სექტის დამფუძნებლის სეკო ასაჰარეს (Shoko Asahara) გარდა, სიკვდილით დასაჯეს კიოხიდე ხაიაკავა, რომელიც ორგანიზაციაში თავდაცვის მინისტრის ფუნქციას ასრულებდა, ასევე, ტომომუნაკაგავა და იოსიხირუ ინოუე.

კითხვები:

- თქვენი აზრით, უნდა დაადანაშაულოს თუ არა იაპონიის მოსახ-

ლეობამ, საერთაშორისო საზოგადოებამ პოლიცია სექტის საქმიანობის მიმართ გულგრილობაში?

- როგორ ფიქრობთ, რატომ არ მოახდინა პოლიციამ რეაგირება მაშინ, როცა თავდასხმამდე რამდენიმე დღით ადრე პოლიციაში შევიდა არაერთი შეტყობინება მოსალოდნელი ტერორისტული აქტის შესახებ?
- თქვენი აზრით, რატომ გამოიყენეს ტერორისტებმა ქიმიური იარაღი?
- ეთანხმებით თუ არა, სექტის წევრებისათვის სასიკვდილო განაჩენის გამოტანის მართებულობას?

მეტი ცოდნისთვის:

რელიგიური სექტა "აუმ სინრიკე" 1987 წელს სეკო ასაჰარამ დაარსა. სეკო ასაჰარა ორგანიზაციის დამფუძნებლის ფსევდონია. მისი ნამდვილი სახელია ტადზუო მაცუმოტო. სექტის სახელწოდება ითარ-

გმნება როგორც „უმაღლესი ჭეშმარიტება“, ან „ჭეშმარიტების სწავლება“

სექტის ხელმძღვანელმა სეკო ასაჰარემ, თავი ქრისტედ გამოაცხადა და ამასთანავე ირწმუნებოდა, რომ ის არის პირველი ადამიანი ბუდას შემდეგ, რომელიც განსხივოსნდა. 1989 წელს სექტამ ოფიციალური რელიგიური ორგანიზაციის სტატუსი მიიღო. სექტის წევრების რაოდენობა ამ დროისთვის სწრაფად იზრდებოდა.

თავიდან, სექტის ეკლექტური მომღვრება მხოლოდ ბუდისტურ და ჰინდუისტურ სწავლებას იზიარებდა, თუმცა მოგვიანებით ორგანიზაცია აპოკალიპტური ქრისტიანული სწავლების პრინციპებზე გადავიდა.

სექტის ხელმძღვანელი კითხულობდა ლექციებს უნივერსიტეტებში, ატარებდა მრავალრიცხოვან შეკრებებსა და სემინარებს. ასაჰარე, ასევე, აქტიურად გამოცემდა წიგნებს, იგი ათამდე სხვა-

დასხვა წიგნის და პუბლიკაციის ავტორია.

დროთა განმავლობაში ორგანიზაცია პარანოიდულ კულტად ჩამოყალიბდა, რომელიც სამყაროს მოახლოებულ აღსასრულზე ქადაგებდა. სექტის ადაპტები ირწმუნებოდნენ, რომ მესამე მსოფლიო ომი გარდაუვალია და ომის შედეგად მხოლოდ მათი სექტის წევრები გადარჩებიან. ამ არგუმენტით ორგანიზაციის ქმედებები სულ უფრო რადიკალური გახდა. ხშირი იყო შემთხვევები, როცა სექტის წევრები იტაცებდნენ, თავს ესხმოდნენ და კლავდნენ საწინააღმდეგო მოძღვრების ადამიანებს. სექტის წევრები ამ მიზნებისთვის ხშირად იყენებდნენ სხვადასხვა ქიმიურ ნივთიერებას.

სხვადასხვა მონაცემებით, ორგანიზაციაში 50 ათასმდე ადამიანი იყო გაწევრიანებული. მათი მნიშვნელოვანი ნაწილი "აუმ სინ-რიკეს" რუსეთის ფილიალში ირიცხებოდა.

ორგანიზაცია მთელი მსოფლიოს ყურადღების ცენტრში, ტოკიოში 1995 წელს განხორციელებული ტერაქტის შემდეგ მოექცა. ტერაქტიდან დაახლოებით ორი თვის განმავლობაში, დააპატიმრეს ორგანიზაციის 200-ზე მეტი წევრი.

1995 წლის 20 მარტის სექტის წევრებმა, ტოკიოს მეტროს ყველაზე დატვირთულ საათებში, მეტროს ვაგონებში მომწამვლელი ნივთიერება ზარინის შემცველი პაკეტები გახეთქეს. ამ მიზეზით დაიღუპა 13, სოლო მოიწამლა 6 ათასი მოქალაქე.

ეს ტერორისტული მოვლენა იაპონიისთვის შოკისმომგვრელი იყო. მანამდე ქვეყანა კრიმინალის დაბალი დონით და მაღალი სოციალური პასუხისმგებლობით გამოირჩეოდა. თავდასხმა ქვეყნის ისტორიაში, ყველაზე მამუტაბურ ტერორისტულ აქტად შეფასდა.

ტერაქტის შემდეგ დაიწყო ხელმძვანელების და წევრების დაპატიმრება. საბოლოოდ, განსასჯელთა სკამზე აღმოჩნდა სექტის 200 წევრი, აქედან 13 სასამართლომ სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანა. ბოლოს სასამართლოს წინაშე კაცურა ტაკახასი წარსდგა, რომელიც 17 წლის განმავლობაში ემალებოდა სამართალდამცავებს. იგი 2012 წელს დააპატიმრეს. სასამართლომ ტაკახასის უვადო პატიმრობა მიუსაჯა.

სექტის წევრებს სასიკვდილო განაჩენი იაპონურმა სასამართლომ 2004 წელს შეუფარდა, თუმცა მისი აღსრულება ყველა ინსტანციის სასამართლოს გავლამდე აკრძალულია.

წინა წლებში ვრცელდებოდა ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ იაპონიის მთავრობა სასიკვდილო განაჩენის აღსრულებას 7 სიკვდილმისჯილისთვის ერთდროულად აპირებდა, თუმცა აღნიშნულ გეგმას საერთაშორისო თანამეგობრობის კრიტიკა მოყვა. ამ მიზეზით, იაპონიის მთავრობამაც უარი თქვა გეგმაზე. უკვე მრავალი წელია, საერთაშორისო თანამეგობრობა აქტიურად აკრიტიკებს იაპონიას ქვეყანაში სასჯელის უმაღლესი ზომის გამო.

2010 წელს იაპონიაში ამოიწურა მორატორიუმის ვადა, რომელიც სასიკვდილო განაჩენის აღსრულებას ეხებოდა. იაპონიაში ყოველწლიურად საშუალოდ რვა ადამიანი ისჯება სიკვდილით. სასიკვდილო განაჩენი უკლებლივ ყველა შემთხვევაში ჩამოხრჩობის გზით ხდება.

ქეისი N10: ფედერალური შენობების დაცვის შესახებ კანონი და ოკლახომაში მომხდარი ტერორისტული აქტი

1995 წლის 19 აპრილს აშშ-ში, ოკლახომაში მომხდარი ტერორისტული აქტის შედეგად დაინგრა ადმინისტრაციული შენობა და დაიღუპა 168 ადამიანი, მათ შორის 6 წლამდე ასაკის 19 ბავშვი. დაიჭრა 680 ადამიანი. აფეთქებამ 16 კვარტლის რადიუსით დააზიანა 324 შენობა, გაანადგურა 86 მანქანა და 5 კმ-მდე რადიუსში დააზიანა თითქმის ყველა სახლის ფანჯრის მინა. ზარალმა შეადგინა 652 მლნ. დოლარი.

მოცემული ტერორისტული აქტის შემდეგ აშშ-ს მთავრობამ მიიღო ახალი კანონი ფედერალური შენობების დაცვის შესახებ,

რის შედეგადაც აღკვეთილ იქნა ტერორისტული აქტის განხორციელების 60 მცდელობა აშშ-ს ტერიტორიაზე.

კითხვები:

თქვენი აზრით, განხილულ შემთხვევამდე შეეძლო თუ არა აშშ-ს მთავრობას მიეღო შესაბამისი კანონი ადმინისტრაციული შენობების დაცვასთან დაკავშირებით?

აღნიშნული კანონის დროულად მიღება დაიცავდა თუ არა ოკლახომის შტატის მოსახლეობას მოცემული ტერორისტული აქტისაგან?

მეტი ცოდნისთვის:

ოფიციალური გამოძიება სახელწოდებით „ოკომბა“, რომელიც ჩატარდა 1995 წლის 19 აპრილს ოკლახომა-სიტიში მომხდარი ტერორისტული აქტის შემდგომ, ითვლება ყველაზე დიდ საგამოძიებო საქმედ აშშ-ის ისტორიაში. ფედერალურმა საგამოძიებო ჯგუფმა ჩაატარა 28 ათასი დაკითხვა, შეაგროვა 3,2 ტონა მასალა სამხილის სახით და გაანალიზა 15 მლნ. დოკუმენტი. გამოძიების შედეგების მიხედვით ტერორისტული აქტის ორგანიზების

ბრალდებით დაკავებულ იქნა მემარჯვენე შეხედულებების გამტარებელი ტიმოთი მაკვეი და ტერრი ნიკოლსი.

მთავარმა ორგანიზატორებმა მაკვეიმ და ნიკოლსმა 1988 წელს აშშ-ს არმიის ახალგაზრდა მებრძოლთა კურსებზე გაიცნეს ერთმანეთი. ისინი ერთ ოთახში ცხოვრობდნენ და ანტისამთავრობო შეხედულებებით საზრდოობდნენ. მაკვეი იყო სურვაივალისტი (მოძღვრება, რომლის მიმდევრები ემზადებიან საგანგებო სიტუაციებისთვის), თანაუგრძნობდა ანტისამთავრობო, რასისტულ და

Militia-ს (ყოფილი სამხედროების მოძრაობა) ჯგუფებს, თუმცა არცერთი მათგანის წევრი არ ყოფილა.

მაკვეიმ და ნიკოლსმა ოკლახომის ტერაქტი დიდი ხნით ადრე დაგეგმეს სხვა თანამოაზრეებთან ერთად. 1994 წელს კი ქალაქში ჩავიდნენ და მოინახულეს სამიზნე ობიექტი. დაწესებულებაში განთავსებული იყო 14 ფედერალური სააგენტო და საბავშვო ბაღი.

სწორედ, ბაღის შენობის ქვეშ მოათავსეს სატვირთო მანქანა 5 ტონამდე ასაფეთქებელი მასალით. ტერორისტული აქტი 19 აპრილს დილის 9 საათსა და 15 წუთზე განხორციელდა. შედეგად დაინგრა ადმინისტრაციული შენობა, დაიღუპა 168 ადამიანი, მათ შორის 6 წლამდე ასაკის 19 ბავშვი, დაიჭრა 680 ადამიანი. აფეთქებამ 16 კვარტლის რადიუსით დააზიანა 324 შენობა, გაანადგურა 86 მანქანა და 5 კმ-მდე რადიუსში დააზიანა თითქმის ყველა სახლის ფანჯრის მინა. ზარალმა შეადგინა 652 მლნ. დოლარი.

სასამართლო გაიმართა 1997 წელს. მაკვეის გამოუტანეს სასიკვდილო განაჩენი (ინექციის შეყვანით), რომელიც სისრულეში მოყვანილ იქნა 2001 წლის 11 ივნისს, ხოლო ნიკოლსს უვადო პატიმრობა მიუსაჯეს.

ქეისი N11: ფრანგულ ჟურნალ „შარლი ებდოზე“ განხორციელებული ტერორისტული აქტი

ფრანგულ ჟურნალ „შარლი ებდოზე“ („Charlie Hebdo“) 2015 წლის 7 იანვარს ტერორისტული აქტი განხორციელდა, რომლის შედეგად 12 ადამიანი დაღუპა, მათ შორის ჟურნალის რედაქტორი, კარიკატურისტები და პოლიციელებიც. ჟურნალის მთავარი რედაქტორი სტეფან შარბონიე, იგივე „შარბი“ ტერაქტამდე „ალ-ქაიდას“ მთავარი სამიზნეების სიაში იყო შეყვანილი. მომდევნო დღეს ფრანგი პოლიციელი ქალი სროლებს ემსხვერპლა, ხოლო 4 ადამიანი, რომელიც 9 იანვარს მძევლად აიყვანეს, სუპერმარკეტზე შტურმის დროს დაიღუპა.

პარიზის მოვლენებს ჯამში 17 ადამიანი ემსხვერპლა.

ჟურნალ „შარლი ებდოზე“ მომხდარ თავდასხმაში მონაწილეობა დაადასტურა „ალ-ქაიდამ“ და საფრანგეთს ტერაქტების გაგრძელებით დაემუქრა.

კითხვები:

ჟურნალი „შარლი ებდო“ ცნობილია თავისი სკანდალური კარიკატურებით, მათ შორის წინასწარმეტყველ მუჰამედზე. თქვენი აზრით, იყო თუ არა მისაღები ფრანგული საზოგადოებისთვის ჟურნალის ასეთი დამოკიდებულება ისლამის მიმდევრების და უშუალოდ რელიგიის მიმართ?

თქვენი აზრით, აღნიშნული ტერაქტი დაკავშირებული იყო მხოლოდ ჟურნალის ფუნქციონირებასთან, თუ მთლიანად ფრანგი საზოგადოების დაშინებას ემსახურებოდა?

როგორ ფიქრობთ, რა გავლენას მოახდენდა აღნიშნული ფაქტი ფრანგულ მასმედიაზე?

საინტერესოა:

2015 წლის 7 იანვარს ფრანგულ ყოველკვირეულ სატირულ ჟურნალს „შარლი ებდოს“ თავს დაესხნენ შეიარაღებული პირები, რომლებმაც 12 ადამიანი იმსხვერპლეს, მათ შორის 5 კარიკატუ-

რისტი. შეიარაღებული პირები გაჰყვიროდნენ „ალაჰუ აკბარ“, ანუ „ღმერთი დიდია“, რაც პირდაპირ მიანიშნებს კავშირს „შარლი ებდოს“ მიერ გამოქვეყნებულ მუჰამედის კარიკატურებსა და მომხდარს შორის. გამოცემის მთავარი რედაქტორი სტეფან შარბონიე, იგივე „შარბი“ იქამდე უკვე შეტანილი იყო „ალ-ქაიდას“ მთავარი სამიზნეების სიაში და მას სპეციალურად მიჩენილი პოლიციელი იცავდა. ტერაქტამდე შარბი წერდა, რომ მისთვის სულერთია, მოკლავენ თუ არა და ურჩევნია მოკვდეს ფეხზე მდგომი, ვიდრე დაჩოქილი. თავდასხმა არც დანარჩენი ოთხი სატირიკოსისთვის - კაბიუსთვის, ვოლინსკისთვის, ონორესთვის და ტინიუსთვის - ყოფილა მოულოდნელი.

ჟურნალი „შარლი ებდო“ საფრანგეთში ცნობილია თავისი სკანდალური კარიკატურებით და სრული უპატივცემულობით ისტებლიშმენტის მიმართ. ჟურნალი ქვეყანაში ორჯერ აიკრძალა, მეორედ მაშინ, როდესაც 1970 წელს ცნობილი ნაციონალისტი პრეზიდენტის, მეორე მსოფლიო ომის გამირის, შარლ დე გოლის სიკვდილზე იქილიკა. ამის მიუხედავად, 1990-იანი წლებიდან „შარლი ებდო“ რეგულარულად გამოდიოდა. მისმა კარიკატურისტებმა 1996 წელს ცნობილი ფრანგული ულტრამემარჯვენე პარტიის „ნაციონალურ ფრონტის“ აკრძალვა მოითხოვეს და ამისთვის 170 000 ხელმოწერა შეაგროვეს. ჟურნალი აგრძელებდა პოლიტიკოსების, რელიგიების, ბანკირების ულმოხელ და უკომპრომისო კრიტიკას. თავიანთი იმიჯიდან და შეხედულებებიდან გამომდინარე, ლოგიკურია, რომ ისინი ადრე თუ გვიან შეეჩხებოდნენ ფრანგული საზოგადოებისთვის ერთ-ერთ ყველაზე მტკივნეულ თემას: დამოკიდებულებას ისლამთან და, განსაკუთრებით, მის ყველაზე რადიკალურ ფორმებთან.

ყველაფრის მიუხედავად, შარლი ებდო საფრანგეთში მიჩნეუ-

ლია თავისუფალი პრესის სიმბოლოდ. 2015 წელს „შარლი ებდოს“ პარიზის საპატიო მოქალაქის წოდება მიენიჭა. 2015 წლის 14 იანვარს ჟურნალმა ახალი ნომერი გამოუშვა 3 მილიონიანი ტირაჟით, რომლის გარეკანზე წინასწარმეტყველ მუჰამედის შარჟია, რომელსაც თვალებიდან ცრემლები მოსდის და ხელში ცნობილი სლოგანი „მე შარლი ვარ“ უჭირავს. გარეკანზე არის აგრეთვე წარწერა „ყველაფერი შეგინდეთ“

მეტი ცოდნისთვის:

იურიდიულ ლიტერატურაში ტერორიზმის ცნება განსაზღვრულია, როგორც ტერორის სისტემატური გამოყენება. ტერმინ „ტერორიზმის“ იურიდიული ძალის მიუხედავად, მისი განსაზღვრება არაერთმნიშვნელოვანია. სინონიმებად ითვლება „ძალადობა“ და „დამინება“

პირველ მცდელობას, განესაზღვრათ ტერორიზმის ცნება, ადგილი ჰქონდა ბრიუსელში 1930 წელს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის უნიფიკაციის მე-3 საერთაშორისო კონფერენციაზე. კონფერენციის კომისიის მიერ მიღებული და განსახილველად წარმოდგენილი რეზოლუცია შეიცავდა შემდეგს:

„მუხლი 1. ისეთი საშუალებების მიზანმიმართული გამოყენება, რომლებსაც შეუძლია წარმოშვან საერთო საფრთხე, ყოველ ჯერზე დადგენილ იქნება, მაშინ როდესაც ბრალდებული ჩაიდენს ქმედებას, რომელიც საფრთხეს უქმნის სოცოცხლეს, სხეულის ხელშეუხებლობას, ადამიანის ჯანმრთელობას, ან ქმედებას, რომელიც საფრთხეს უქმნის ფასეული სიკეთეების განადგურებას, კერძოდ: ა) ხანძრის მიზანმიმართული გაჩენა, აფეთქება, წყალდიდობა, დატბორვა, მხუთავი და სასიკვდილო ნივთიერებების გავრცელება, ისეთი სიგნალების, ფარნების, ნაგებობების ან მოწყობილობების ნგრევა და მწყობრიდან გამოყვანა, რომლებიც გამოიყენება ხანძრის ჩასაქრობად და გადარჩენისათვის; ბ) ტრანსპორტის, კომუნიკაციების, რკინიგზის, ტელეგრაფის, ტელეფონის, ფოსტის ნორმალური მუშაობის თვითნებური შეყოვნება, ჰიდრავლიკური

დანადგარების, განათების, გათბობის ან საზოგადოებრივი მოხმარებისა და დანიშნულებების საგნების მიზანმიმართული მწყობრიდან გამოყვანა; გ) სასმელი წყლის ან პირველი აუცილებლობის საკვების წაბილწვა, გაფუჭება ან მოწამვლა, ინფექციური დაავადებების, ეპიდემიების, ეპიზოოტიების ან მიწათმოქმედებისა და სატყეო მეურნეობისათვის პირველადი მნიშვნელობის მცენარეთა დაავადებების გამოწვევა ან გავრცელება“.

ამ დეფინიციაში ჩამოთვლილია ისეთი ქმედებები, რომლებიც შეიძლება შეფასებულიყო, როგორც ტერორიზმი. რადგან ტერორისტთა მოქმედებებმა, შესაძლოა, ზიანი მიაყენოს საზოგადოებრივი ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროს.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ სახელმწიფოები კვლავ დაუბრუნდნენ ტერორიზმის საკითხს. კერძოდ, 1971 წლის 2 თებერვალს მიღებულ იქნა პირველი საერთაშორისო კონვენცია ჩადენილი ტერორისტული აქტებისათვის გაფრთხილებისა და დასჯის შესახებ, როდესაც ტერორისტული აქტები იძენენ დანაშაულის ფორმას ადამიანების წინააღმდეგ, მასთან დაკავშირებულ გამოძაღვებს და ტერორიზმთან ბძოლის სფეროში საერთაშორისო ხასიათს ატარებენ. აღნიშნული კონვენცია გაფორმდა რეგიონულ დონეზე. კონვენციის მიხედვით, დაწესებულია პასუხისმგებლობა მკვლელობის, გატაცების და ადამიანის ხელშეუხებლობის ხელყოფის ნებისმიერი სხვაგვარი მცდელობისთვის, ასევე, დასჯადია ამასთან დაკავშირებული ყველა სახის გამოძაღვა. გარანტირებულია განსაკუთრებული დაცვითი ღონისძიებების გატარება საერთაშორისო კანონმდებლობის ნორმების გათვალისწინებით.

1972 წლის დეკემბერში გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ ტერორიზმის და სხვა ფორმის ძალადობის (რაც იწვევს უდანაშაულო ადამიანების დაღუპვას ან საფრთხეს უქმნის მათ ფუნდამენტურ უფლებებს), აღკვეთის ზომების შემუშავების ფარგლებში, მიიღო რეზოლუცია N3034. ამ რეზოლუციის მე-9 პუნქტის შესაბამისად, 1973 წელს შეიქმნა საერთაშორისო ტერორიზმის წინააღ-

მდეგ ბრძოლის სპეციალური კომიტეტი.

გაეროს გენერალური ასამბლეის 28-ე სესიაზე მიღებულ იქნა კონვენცია საერთაშორისო დაცვით მოსარგებლე პირების წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულების აღკვეთისა და დამნაშავეთა დასჯის შესახებ. კონვენციის მოქმედება ვრცელდებოდა დიპლომატიური იმუნიტეტის მქონე პირებზეც.

1963 წლიდან გაეროს ეგიდით, ამ მიმართულებით მოხდა 16 საერთაშორისო შეთანხმების შემუშავება (13 კონვენცია, 3 ოქმი) რომელთაგანაც ყველა მსურველ სახელმწიფოს შეუძლია მიერთება.

ევროსაბჭომ ასევე შეიმუშავა ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კონვენცია, რომელიც მიღებულ იქნა 1977 წლის 27 იანვარს, ქ. სტრასბურგში.

საერთაშორისო დოკუმენტების სიმრავლის მიუხედავად, „ტერორიზმის“ უნივერსალური განმარტების შემუშავების საკითხი დღემდე გადაუჭრელია.

„ტერორიზმის“ სამართლებრივ განმარტებასთან დაკავშირებით, ასევე არ არის საერთო აზრი ჩამოყალიბებული სამეცნიერო წრეებშიც. ნაწილი ავტორებისა თვლის, რომ უმჯობესი იქნება, თუ არ მოხდება „ტერორიზმის“ უნივერსალური განსაზღვრების შემუშავება და საკმარისი იქნება მისთვის დამახასიათებელ მხოლოდ რამდენიმე ნიშანზე შეჯერება. მეორე ნაწილი მეცნიერებისა მიიჩნევს, რომ საერთო სამართლებრივი განსაზღვრების არსებობა ბევრად უფრო პროდუქტიული იქნება. სხვა ავტორები კი ტერორსა და ტერორიზმს, მათი ფართო მნიშვნელობიდან გამომდინარე, არ მიიჩნევენ ისეთ მოვლენებად, რომელთა იდენტიფიკაციაც შესაძლოა მოხდეს ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 323-ე მუხლის მიხედვით ტერორისტული აქტი არის „აფეთქება, ცეცხლის წაკიდება, ადამიანზე თავდასხმა, იარაღის გამოყენება ან სხვა ქმედება, რომელიც ქმნის ადამიანის სიცოცხლის მოსპობის, მნიშვნელოვანი ქონებრივი ზიანის ან სხვა მძიმე შედეგის განხორციელების სა-

შიშროებას, ჩადენილი ტერორისტული მიზნით“.

„ტერორისტული მიზანი“ ნიშნავს დანაშაულს, რომელიც მიზნად ისახავს ხელისუფლებაზე ზემოქმედებას, მის დაშინებასა და იძულებას - გადადგას ტერორისტის (ტერორისტების) ინტერესების შესაბამისი ნაბიჯი.

ქეისი N12: ბელგიაში, ბრიუსელის აეროპორტსა და მეტროს სადგურში განხორციელებული ტერორისტულ თავდასხმებით მიყენებული ეკონომიკური ზარალი

2016 წლის 22 მარტს ბელგიაში, ბრიუსელში აეროპორტსა და მეტროს სადგურში მომხდარმა ტერორისტულმა თავდასხმამ, რომლის შედეგად 34 ადამიანი დაიღუპა, ხოლო ორასამდე მძიმედ დაშავდა, მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ტურიზმის ინდუსტრიაზე. თავდასხმის შემდეგ შაბათ-კვირის განმავლობაში სასტუმროთა რეზერვაციების 40%-მდე გაუქმდა მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო უსაფრთხოების ძალებმა ქვეყანა ჩაკეტეს. ტერორისტული აქტების შედეგად „ბრიუსელის ავიახაზებმა“ 190 ფრენა გააუქმა 20 ათასზე მეტი მგზავრისთვის მომსახურების შეზღუდვით. ბრიუსელის ავიახაზების დღიურმა ეკონომიკურმა ზარალმა 5 მილიონი ევრო შეადგინა, აეროპორტის ფუნქციონირება კი 22 მარტიდან 3 აპრილის ჩათვლით შეიზღუდა.

მნიშვნელოვნად დაეცა ევროპული ავიაკომპანიების აქციებიც, FTSE 350 ინდექსის მიხედვით, ტურიზმისა და დასვენების საერთო მაჩვენებელი 1,1%-ით დაეცა, საერთაშორისო ავიახაზებისა (IAG) და იზი ჯეტის (Easy Jet) აქციებმა კი შესაბამისად, 2,4% და 0,9%-იანი დაცემა განიცადა.

კითხვები:

- თქვენი აზრით, ტერაქტი გათვლილი იყო მოკლევადიანი ზარალის მიყენებაზე, რომელიც ძირითად შემთხვევებში ადგილობრივ ბაზრებზე აისახება, თუ გრძელვადიან მიზნებს ისახავდა? (პასუხი დაასაბუთეთ).

საინტერესოა:

10 ყველაზე მასშტაბური და ზარალიანი ტერორისტული თავდასხმა:

1. ნიუ-იორკის 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტი. ეკონომიკური ზარალი: 3 ტრილიონი დოლარი;

2. ლონდონში 1993 წლის 24 აპრილს განხორციელებული ტერორისტული თავდასხმა. ეკონომიკური ზარალი: 1.2 მილიარდ დოლარზე მეტი;

3. 1996 წლის 15 ივნისის აფეთქება მანჩესტერში. ეკონომიკური ზიანი: \$966 მილიონი;

4. ლონდონში 1992 წლის 10 აპრილს „The Baltic Exchange Ltd“ ბირჟაზე განხორციელებული ტერორისტული აქტი. ეკონომიკური ზარალი: \$2.2 მილიარდზე მეტი;

5. 2005 წლის 7 ივლისის ლონდონის ტერაქტი. ეკონომიკური ზარალი: \$ 1.2 მილიარდზე მეტი;

6. 1993 წლის 26 თებერვალი - ტერორისტული აქტი მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაზე. ეკონომიკური ზარალი: \$810 მილიონი;

7. 2001 წლის 24 ივლისში შრი-ლანკის აეროპორტში განხორციელებული ტერაქტი. ეკონომიკური ზარალი: \$517 მილიონი;

8. ლონდონის დოკლენდის მეტროსთან ახლოს მომხდარი აფეთქება. ეკონომიკური ზარალი: \$336 მილიონი;

9. 1970 წლის 12 სექტემბერს იორდანიაში გატაცებული თვითმფრინავი - ცნობილი "შავი სექტემბერი" - ეკონომიკური ზარალი: \$165 მილიონი;

10. 2008 წლის ინდოეთის ქალაქ მუმბაის ტერაქტი. ეკონომიკური ზარალი: \$149 მილიონი.

ქეისი N13: „ჰეზბოლას“ მიერ განხორციელებული
ტერორისტული აქტები და ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში
მისი ჩართულობა

1982-1986 წლებში, ლიბანში, ტერორისტული ორგანიზაცია ჰეზბოლას („Hezbollah“, „ჰეზბოლაჰი“, „ჰისბოლა“) 41-მა წევრმა ამერიკული, ფრანგული და ებრაული შეიარაღებული ძალების წინააღმდეგ 36 სუიციდური ტერორისტული აქტი განახორციელა, რომელშიც 659 ადამიანი დაიღუპა. აღსანიშნავია აგრეთვე, ჰეზბოლას მიერ 1992-94 წლებში არგენტინაში ებრაელებზე განხორციელებული თავდასხმები, ასევე თავდასხმა ამერიკელებზე საუდის არაბეთში 1996 წელს, აშშ-ს საელჩოებზე აფეთქებები 1983-1984 წლებში, ბეირუთის ყაზარმების დაბომბვა 1983 წელს, თავდასხმა ისრაელის საელჩოზე ბუენოს-აირესში 1992 წელს, ებრაული კულტურული ცენტრის აფეთქება 1994 წელს, ალას ჩირიკანას ავიახაზების თვითმფრინავის აფეთქება პანამაში 1994 წელს, ისრაელის საელჩოზე თავდასხმა ლონდონში 1994 წელს, ხობარის კოშკის აფეთქება საუდის არაბეთში 1996 წელს და ა.შ.

ზემოთ მოყვანილი ფაქტების მიუხედავად, ჰეზბოლა ლიბანის პოლიტიკური ცხოვრებაში საკმაოდ აქტიურად არის ჩართული. არჩევნებში მონაწილეობს საერთოეროვნული შეთანხმების შიიტური კვოტებით. ჰეზბოლა და მისი პარტნიორი "ამალის" პარტია წარმოადგენენ ლიბანელი შიიტების ინტერესებს. "ამალის-გან" განსხვავებით, რომელსაც მხოლოდ ლიბანის სამხრეთში უჭერენ მხარს, ჰეზბოლა ბეირუთში, ბეკაას დაბლობზე, ჰირმის რეგიონსა და სამხრეთ ლიბანშიც პოპულარულია. ლიბანის პარლამენტში ჰეზბოლას ჰყავდა დეპუტატები, რომლებიც "წინააღმდეგობისა და განვითარების ბლოკის" წევრები იყვნენ. დოჰას შეთანხმების მიხედვით, ჰეზბოლამ და მისმა ოპონენტებმა ლიბანის პარლამენტში ვეტოს უფლებაც მოიპოვეს.

კითხვები:

- რამდენად ლეგიტიმურად მიგაჩნიათ „ჰეზბოლას“ და მსგავსი ტერორისტული ორგანიზაციების პარლამენტში ფუნქციონირება?
- თქვენი აზრით, რა კრიტერიუმებით სარგებლობენ მსოფლიოს ქვეყნები, როცა მათი ნაწილი „ჰეზბოლას“ ტერორისტული ორგანიზაციის კვალიფიკაციას ანიჭებენ, ნაწილი მხოლოდ სამხედრო ფრთას მიიჩნევს ტერორისტულ ორგანიზაციად და განასხვავებს მისი პოლიტიკური ფრთისგან, რუსეთი - ლეგიტიმურ სოციალურ-პოლიტიკურ ორგანიზაციად აღიქვამს, ხოლო ჩინეთს ნეიტრალური პოზიცია უჭირავს და მასთან გარკვეულ მეგობრულ ურთიერთობებს ინარჩუნებს?

მეტი ცოდნისთვის:

1974 წელს მუსა ალ სადრიმ შექმნა მოძრაობა და სწორედ ამ პერიოდიდან ვხვდებით ახლო აღმოსავლეთის თანამედროვე ისტორიაში „ჰეზბოლას“ საწყისებს. იგი არის ლიბანელ შიიტთა დაჯგუფება, რომელიც აერთიანებს პოლიტიკურ ფრთას და შეიარაღებულ ფრთას. ოფიციალურად ჩამოყალიბდა 1982 წელს, შიიტებით დასახლებული ბეკაას მუჰაფაზაში, ისრაელის ლიბანში შეჭრის საპასუხოდ. 1992 წელს აბას ალ-მუსავის გარდაცვალების შემდეგ დაჯგუფების მეთაური, გენერალური მდივანი გახდა ჰასან ნასრალა.

1982 წელს ისრაელის მიერ ლიბანის დაპყრობის დროს მან სამხრეთ ლიბანის ნაწილის ოკუპაცია მოახდინა, რომელსაც ისრაელის მხარდაჭერით სამხრეთ ლიბანის არმია (SLA) აკონტროლებდა. ჰეზბოლა მუსლიმი

სასულიერო პირების ჩანაფიქრს წარმოადგენს, რომელსაც ირანი აფინანსებდა ისრაელის ოკუპაციისთვის წინააღმდეგობის გასა-

წევად. მისი ლიდერები აიათოლა ხომეინის მიმდევრები იყვნენ, ხოლო დაჯგუფების შეიარაღებული ძალები ირანის 1500-კაციანი რევოლუციური არმიის მეშვეობით იწვრთნებოდნენ, რომელიც ირანიდან სირიის ხელისუფლების ნებართვით ჩამოდიოდა. ჰეზბოლა 1982-83 წლებში ამერიკის ჯარებს უპირისპირდებოდა, ხოლო 1985-88 წლებში ამაღლის მოძრაობასა და სირიას. ამის მიუხედავად, ჰეზბოლას მთავარი მიზანი ისრაელის ჯარებისგან სამხრეთ ლიბანის გათავისუფლება იყო, რომლებიც მოგვიანებით ბეირუტს მიადგნენ. ჰეზბოლამ პარტიზანული ომი წამოიწყო სამხრეთ ლიბანში, რამაც სამხრეთ ლიბანის არმიის დაშლა და 2000 წლის 24 მაისს ისრაელის ჯარების მიერ ლიბანის დატოვება გამოიწვია.

„ჰეზბოლაში“ გადაწყვეტილების მიმღები უმაღლესი ორგანოები დაიყო ორ ნაწილად. პირველი საკონსულტაციო საბჭოა, რომელსაც 12 სასულიერო პირი მართავს, იღებს სტრატეგიულ გადაწყვეტილებებს და დაჯგუფების ქმედებებს ადევნებს თვალყურს ლიბანში. მეორე კი გადაწყვეტილების მიმღები ასამბლეაა, რომელსაც შეიხ ჰუსაინ ფადლალი და კიდევ 11 სასულიერო პირი ხელმძღვანელობდა და სტრატეგიაზე მუშაობდნენ. ორგანიზაციაში კიდევ 7 სპეციალიზებული საბჭოა, რომლებიც განიხილავენ იდეოლოგიურ, ფინანსურ, სამართლის, სამხედრო, პოლიტიკურ, საინფორმაციო და სოციალურ საკითხებს. ეს ორგანოები განლაგებული არიან ბექაას დაბლობზე, ბეირუტსა და სამხრეთ ლიბანში.

„ჰეზბოლა“ სამხედრო თვალსაზრისით იმდენად გაძლიერდა, რომ მისი პარამილიტარისტული ფრთა უფრო ძლიერია, ვიდრე ლიბანის ჯარი. ჰეზბოლას ახასიათებენ, როგორც „სახელმწიფოს სახელმწიფოს შიგნით“, რომელსაც ლიბანის მთავრობაში აქვს ადგილები, რადიო, სატელევიზიო ტელევიზია, სოციალური მომსახურება და უნარი დიდი რაოდენობის ჯარები გააგზავნოს ლიბანის საზღვრებს გარეთ. ჰეზბოლას მხარს მტკიცედ უჭერს ლიბა-

ნელი შიიტები, ხოლო სუნიტებისთვის ეს დაჯგუფება მიუღებელია. ჰეზბოლა სამხედრო წვრთნას, შეიარაღებასა და ფინანსებს ირანიდან, ხოლო პოლიტიკურ მხარდაჭერას სირიისგან იღებს. ჰეზბოლა და ისრაელი ერთმანეთს 2006 წელს, ლიბანის მეორე ომში დაუპირისპირდნენ.

„ჰეზბოლამ“ თავის 1985 წლის მანიფესტში ჩამოაყალიბა ორგანიზაციის მიზნები:

- ამერიკელების, ფრანგებისა და მათი მოკავშირეების გაძევება ლიბანიდან და ჩვენს მიწაზე კოლონიური ერთეულების აღმოფხვრა;

ქრისტიანი ფალანგისტების "კანონიერი ძალაუფლებისადმი" დამორჩილება და მართლმსაჯულების აღსრულება მათზე "იმ დანაშაულებებისთვის, რაც მათ მუსლიმებისა და ქრისტიანების წინააღმდეგ ჩაიდინეს";

- ჩვენი ხალხის თითოეული შვილისთვის უფლებას, აირჩიონ ხელისუფლების ის ფორმა, რომელიც მათ სურთ.

„ჰეზბოლა“ ლიბანელებს მოუწოდებდა, რომ "ისლამური ხელისუფლება" აერჩიათ. 2006-2008 წლებში ლიბანელების საპროტესტო გამოსვლებისა და შეტაკებების შემდეგ, ერთიანი ეროვნული ხელისუფლება 2008 წელს ჩამოაყალიბდა, რომელშიც ჰეზბოლამ და მისმა ოპოზიციურმა მოკავშირეებმა მთავრობის 30 ადგილიდან 11 მოიპოვეს, რაც მათ ვეტოს უფლებას აძლევს. 2008 წლის აგვისტოში ლიბანის ახალმა მინისტრთა კაბინეტმა ღიად დაადასტურა პოლიტიკური განცხადების ნიმუში, რომელმაც ჰეზბოლას სამხედრო ორგანიზაციად აღიარა და მისცა უფლება "გაათავისუფლოს ან დაიბრუნოს დაპყრობილი ტერიტორიები" (მაგ., შაბას სავარგულები). 2012 წლიდან ჰეზბოლა სირიის ხელისუფლებას სამოქალაქო ომში ოპოზიციური შენაერთების წინააღმდეგ ეხმარება, რომლებსაც იგი სიონისტურ და "ვაჰაბიტურ-სიონისტურ" შეთქმულებად აღიქვამს, რომელსაც ასადისა და მისი ალიანსის განადგურება სურს.

„ჰეზბოლას“ სტატუსი, როგორც ლეგიტიმური პოლიტიკური პარტიის, ტერორისტული დაჯგუფების, წინააღმდეგობის მოძრაობის ან მათი კომბინაცია დღემდე სადავოდ რჩება საერთაშორისო საზოგადოებაში.

ქეისი N14: იტალიაში მიღებული „მონანიების“ კანონები და მისი შედეგები

იტალიაში 1980 და 1986 წლებში მთავრობის მიერ მიღებულმა „მონანიების“ კანონებმა, როგორც ცნობილია, ხელი შეუწყო „წითელი ბრიგადების“ და მათი მრავალი მცირე კონკურენტის გაქრობას. ასევე, კოლუმბიის „19 აპრილის მოძრაობა“, რომელიც მთავრობისა და შეიარაღებული დაჯგუფებების მხრიდან განიცდიდა ზეწოლას, ქვეყნის მიერ გამოცხადებულ ამნისტიას დათანხმდა და შემდგომში პოლიტიკურ პარტიად გარდაიქმნა („დემოკრატიული ალიანსი მ-19“). ეს პარტია რეფორმებს ითხოვდა და ღარიბების ინტერესებს იცავდა.

კითხვები:

რამდენად გამართლებულად მიგაჩნიათ ხელისუფლების მხრიდან ასეთი ნაბიჯების გადადგმა?

თქვენი აზრით, არსებობდა თუ არა ტერორიზმთან ბრძოლის უფრო ეფექტური ხერხები? (დაასაბუთეთ პასუხი).

მეტი ცოდნისთვის:

„წითელი ბრიგადების“ ტყვე აღდო მორო.

„წითელი ბრიგადები“ იტალიური მემარცხენე ტერორისტული ორგანიზაციაა. დაარსდა 1970 წელს და თითქმის 20 წელი იარსება. ამ ხნის განმავლობაში მის შემადგენლობაში ირიცხებოდა

რამდენიმე ათასი ადამიანი. მის შექმნაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ტრენტონის უნივერსიტეტის სოციოლოგიურმა ფაკულტეტმა. ამ ფაკულტეტზე 1960-იანი წლების ბოლოს „წითელი ბრი-

გადების“ რამდენიმე ლიდერი სწავლობდა. ისინი მკვეთრად განსხვავდებოდნენ სხვა მემბოხე ახალგაზრდებისგან, რომლებიც მარშირებდნენ იტალიის ქალაქის ქუჩებში და ანტისაომარ ლოზუნგებს გაიძახოდნენ. სადაც ჩამულეები, კობტად შეკრეკილები, ისინი სწავლისგან თავისუფალ დროს დისკუსიებსა და

კითხვაში ატარებდნენ. მათი საყვარელი ავტორები იყვნენ კარლ მარქსი, კარლ კაუცკი, ჰერბერტ მარკუზე და მაო ძედუნი.

ქეისი N15: 2010 წლის 29 მარტს მოსკოვის მეტროში მომხდარი ტერაქტი

2010 წლის 29 მარტს რუსეთში, მოსკოვის მეტროში მომხდარი ტერორისტული აქტის შედეგად 40 მგზავრი დაიღუპა და 100-მდე დაიჭრა. აფეთქება მოსკოვის მეტროპოლიტენში, დილით, დაახლოებით, ერთი საათის ინტერვალით ადგილობრივი დროით, 07:52-08:32 საათებში მოხდა. თავდაპირველად მატარებლების ვაგონი აფეთქდა სადგურ „ლუბიანკაზე“, შემდეგ კი - „კულტურის პარკთან“, მოსკოვის მეტროში. გამოძიების ვერსიით, ორივე ტერაქტი მოაწყვეს თვითმკვლელმა ქალებმა. მომხდარზე დოკუ უმაროვმა აიღო პასუხისმგებლობა. „ეს სპეცოპერაციები დაკავშირებულია იმ სპეცოპერაციასთან, რომელიც ФСБ-ს ბანდიტურმა ფორმირებამ 2010 წლის 11 თებერვალს სოფლებში არშტისა და დატიხში ჩაატარა და მშვიდობიანი მოქალაქეები გაანადგურა.

ისინი ყველაზე დარიბი ადამიანები იყვნენ. ისინი უმოწყალოდ განადგურეს და ცხედრებს შეურაცხყოფას აყენებდნენ” - აცხადებდა დოკუ უმაროვი.

რუსეთის იმჟამინდელმა პრეზიდენტმა, დიმიტრი მედვედევმა განაცხადა, რომ „ისინი არიან ცხოველები და ეჭვი არ მეპარება, რომ მათ ვიპოვით და გავანადგურებთ“ რუსეთის მაშინდელმა პრემიერ-მინისტრმა ვლადიმერ პუტინმა კი აღნიშნა, რომ ტერორისტებს აუცილებლად განადგურებდნენ.

კითხვები:

თქვენი აზრით, ტერორისტული აქტი იყო შურისძიება რუსეთის სპეცსამსახურის წინააღმდეგ მიმართული, თუ სხვა მიზანს ემსახურებოდა?

მეტი ცოდნისთვის:

დოკუ უმაროვი 1964 წლის 13 აპრილს ჩეჩნეთ-ინგუშეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში დაიბადა. 1980-იან წლებში დაამთავრა გროზნოს უნივერსიტეტის საინჟინრო ფაკულტეტი. 1988 წელს იგი გაასამართლეს გაუფრთხილებლობით ჩადენილი მკვლელობის

გამო. სასჯელის მოხდის შემდეგ იგი რუსეთის ტერიტორიაზე საქმიანობდა. 1994 წელს კი ჩეჩნეთში დაბრუნდა. აქტიურად მონაწილეობდა ჩეჩნეთის პირველ და მეორე ომში, სადაც რუსლან გელაევის დაქვემდებარებაში მყოფ სპეცრაზმ "ბორზში" იბრძოდა. 2000 წლის იანვარში მძიმედ დაიჭრა. გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, რამდენიმე თვის განმავლობაში ის პანკისის ხეობაში იმყოფებოდა, სადაც მკურნალობის კურსს გადიოდა, რის შემდეგაც ისევ ჩრდილოეთ კავკასიაში დაბრუნდა და განაგრძო ბრძოლა რუსეთის ჯარის წინააღმდეგ. უმაროვი ჩეჩენ სეპარატისტთა ლიდერი 2006 წლის მაისში გახდა, სპეცოპერაციის დროს აბდულ ჰალიმ საიდულაევის ლიკვიდაციის შემდეგ. 2007 წლის ოქტომბერ-

ში შეიქმნა ჩრდილოეთ კავკასიის ემირატი. ემირად დოკუ უმაროვი იქნა არჩეული.

მის სახელს უკავშირდება ბოლო წლების ისეთი გახმაურებული ტერაქტები, როგორიც არის აფეთქებები მოსკოვის მეტროსა და დომოდედოვოს საერთაშორისო აეროპორტში, რომელთა შედეგადაც საერთო ჯამში 78 ადამიანი დაიღუპა და 300-მდე დაშავდა. რუსეთის პროკურატურა მას ბრალს სდებდა ადამიანებით ვაჭრობაში, განზრახ მკვლელობაში, სამართალდამცავი ორგანოებისათვის შეიარაღებული წინააღმდეგობის გაწევაში, უკანონო შეიარაღებული დაჯგუფების შექმნასა და რელიგიურ ექსტრემიზმში.

უმაროვს რუსეთის სახელმწიფო ნომერ პირველ ტერორისტად მიიჩნევდა და მას მკვლელობის, ადამიანთა გატაცების, ტერორიზმის, ძარცვის, ხელისუფლების ჩამოგდებისკენ მოწოდების და ეროვნული შუღლის გაღვივების ბრალდებით ემებდა. მოგვიანებით იგი საერთაშორისო ტერორისტთა სიაში აშშ-მაც შეიტანა.

2011 წლის 11 მარტს გაეროს უშიშროების საბჭომ უმაროვი იმ ტერორისტთა რიცხვს მიაკუთვნა, რომლებსაც ურთიერთობა ჰქონდათ "ალ-ქაიდასთან". იმავე წლის 26 მაისს კი ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა დააწესა 5 მილიონიანი ჯილდო მათთვის, ვინც სპეცსამსახურებს მისი ადგილსამყოფელის შესახებ ინფორმაციას მიაწვდიდა.

დოკუ უმაროვის გარდაცვალებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია ბოლოს 2014 წლის 16 იანვარს გავრცელდა. ჩეჩნეთის რესპუბლიკის მეთაურის, რამზან კადიროვის თქმით, იანვრის დასაწყისში ის ერთ-ერთი ანტიტერორისტული სპეცოპერაციის ჩატარებისას დაიღუპა.

საინტერესოა:

1990-იანი წლებიდან რუსეთის ტერიტორიაზე განხორციელებული ტერაქტების სტატისტიკა:

- 1991 წლის 9 ნოემბერი – სამი ტერორისტისგან (შამილ ბასაე-

ვი, საიდ-ალი სატუევი, ლომ-ალი ჩაჩაევი) შემდგარმა ჯგუფმა მინვოდის აეროპორტში მძევლად აიყვანა „ტუ-154-ის“ ბორტზე მყოფი 178 მოქალაქე. აქცია ჯგუფმა ჩეჩნეთ-ინგუშეთის ტერიტორიაზე საგანგებო მდგომარეობის შემოღებისადმი პროტესტის ნიშნად მოაწყო. ლაინერი თურქეთში გაიტაცეს, რის შემდეგაც ჯგუფმა მძევლები გაათავისუფლა და საგანგებო პრესკონფერენციაზე მსოფლიოს მოუწოდა, არ დაეშვათ რუსეთის ჯარის შეყვანა ჩეჩნეთში. ამის შემდეგ თურქეთის ხელისუფლებამ მოძალადეებს საშუალება მისცა, ჩეჩნეთში დაბრუნებულიყვნენ.

- 1993 წლის 28 სექტემბერი – ომსკის საბავშვო ბაღში უცნობი პირი შევიდა, რომელმაც მძევლად აიყვანა 6 პიროვნება, მათ შორის, 4 ბავშვი. ტერორისტმა მოითხოვა დიდი ოდენობის თანხა, ავტომატი და თვითმფრინავი საზღვარგარეთ გადასაფრენად. მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში იგი თვითნაკეთი ბომბის გააქტიურებით და მძევლების აფეთქებით იმუქრებოდა. შენობის შტურმის დროს მოხდა ტერორისტის ლიკვიდაცია და ბომბის გაუვნებელყოფა. მძევალთაგან არავინ დაზარალებულა.

- 1994 წლის 28 ივლისი – ოთხმა ტერორისტმა მძევლებად გამოაცხადა პიატიგორსკი-კრასნოგვარდისკოეს რეისის ავტობუსში მყოფი 41 მგზავრი. ტერორისტები ხელისუფლებისგან 15 მილიონ დოლარს ითხოვდნენ. ორი მძევალი მოკლეს, სამი დაიჭრა და მოგვიანებით საავადმყოფოში გარდაიცვალა. მძევლების განთავისუფლების ოპერაციის დროს ერთი ტერორისტი მოკლეს, ოთხი კი დაიჭრა. ჭრილობები მიიღო სპეცრაზმის ხუთმა წევრმაც.

- 1995 წლის 14-20 ივნისი – 195 წევრისგან შემდგარმა ტერორისტთა ჯგუფმა შამილ ბასაევის ხელმძღვანელობით, ბუდიონოვსკის (სტავროპოლის მხარე) საავადმყოფოში 1600 მძევალი აიყვანა მოთხოვნით, შეჩერებულიყო საომარი მოქმედებები ჩეჩნეთში და დაწყებულიყო მოლაპარაკება დუდაევის ხელისუფლებასთან. ტერაქტის შედეგად 129 ადამიანი დაიღუპა, 415 კი დაიჭრა.

1995 წლის 14 ოქტომბერი – მოსკოვში, ვასილევსკის დაღ-

მართზე ტერორისტმა ვ. სუგრაიმ მძევლად აიყვანა 26 სამხრეთკორეელი ტურისტი, რომლებიც ავტობუსში იმყოფებოდნენ. ტერორისტი 1 მილიონ დოლარსა და ხელშეუხებლობის გარანტიას ითხოვდა. შტურმის დროს მოხდა ტერორისტის ლიკვიდაცია, მძევლები არ დაზარალებულან.

- 1996 წლის 9-15 იანვარი – „ბოვეკთა“ ჯგუფმა სალმან რადუევის ხელმძღვანელობით დაღესტანში, ქალაქ ყიზლარის სამშობიარო სახლში მძევლად აიყვანა დაახლოებით 2000 ადამიანი. მოლაპარაკებების შემდეგ მძევალთა უმრავლესობა გაათავისუფლეს. მძევლების ნაწილთან ერთად ტერორისტებმა ჩეჩნეთის მიმართულებით გადაადგილება დაიწყეს, თუმცა პერვომანისკოეს რაიონში ისინი რუსულმა შენაერთებმა ალყაში მოაქციეს, რასაც ორმხრივი სროლა მოჰყვა. დაღამების შემდეგ ტერორისტებმა სიბნელით ისარგებლეს და ჩეჩნეთის ტერიტორიაზე გაიქრნენ. შეტაკების დროს 37 ადამიანი დაიღუპა, 50-ზე მეტი კი დაიჭრა.

- 1996 წლის 11 ივნისი – მოსკოვის მეტროს სადგურ „ტულსკაიაში“ თვითნაკეთი მოწყობილობა აფეთქდა, რამაც 4 ადამიანი იმსხვერპლა, 12 კი დაიჭრა.

- 1996 წლის 26 ივნისი – ნალჩიკის ავტოსადგურში აფეთქდა „იკარუსის“ მარკის ავტობუსი, რომელიც ასრულებდა რეისს მინვოდი-ნალჩიკი-ვლადიკავკაზი. 6 ადამიანი დაიღუპა, 40-ზე მეტი დაიჭრა. სამართალდამცველთა ვერსიით, ტერაქტის ორგანიზატორი ჩეჩენი საველე მეთაური, რუსლან ხაიხაროევი იყო.

1996 წლის 11 ივლისი – მოსკოვში, პუშკინის მოედანზე ტროლეიბუსი აფეთქდა. დაიჭრა 8 ადამიანი.

1996 წლის 12 ივლისი – მოსკოვში, მშვიდობის გამზირზე ტროლეიბუსი აფეთქდა. 26 ადამიანი დაიჭრა.

- 1996 წლის 16 სექტემბერი – მახაჩყალას აეროპორტში ტერორისტმა ავტობუსში მყოფი 27 მგზავრი მძევლად აიყვანა. მისი მოთხოვნის შესრულების შემდეგ (60 მილიონი დოლარის გადაცემა და ჩეჩნეთში გადასვლა) მან ყველა მძევალი გაათავისუფლა.

- 1996 წლის 16 ნოემბერი – ქალაქ კასპიისკში (დაღესტანი) ტერორისტებმა ოფიცერთა ოჯახებით დასახლებული ცხრასართულიანი კორპუსი ააფეთქეს. სახლის ცენტრალური ნაწილი ჩამოიშალა. აფეთქების შედეგად 69 ადამიანი, მათ შორის, 21 ბავშვი დაიღუპა.

1997 წლის 23 აპრილი – არმავირის (კრასნოდარის მხარე) რკინიგზის სადგურში მომხდარი აფეთქების შედეგად 3 ადამიანი დაიღუპა, 12 კი დაიჭრა.

1997 წლის 28 აპრილი – აფეთქებას ქალაქ პიატიგორსკის რკინიგზის სადგურის მოსაცდელ დარბაზში ორი ადამიანი ემსხვერპლა, 22 კი დაიჭრა. ტერაქტი ორმა ჩეჩენმა ტერორისტმა ქალმა სალმან რადუევის დაკვეთით მოაწყო.

1997 წლის 27 ივნისი – აფეთქება მოსკოვი-პეტერბურგის ჩქარ მატარებელში. 5 ადამიანი დაიღუპა, 13 კი დაიჭრა.

1999 წლის 19 მარტი – აფეთქება ვლადიკავკაზის ცენტრალურ ბაზარში. 52 ადამიანი დაიღუპა, 168 დაიჭრა.

- 1999 წლის 31 აგვისტო – მოსკოვში, მანეჟის მოედანთან მომხდარ აფეთქებას ერთი ქალი ემსხვერპლა, 40 ადამიანი კი დაზარალდა.

- 1999 წლის 4 სექტემბერი – ქალაქ ბუინაკსკში (დაღესტანი) ხუთსართულიანი სახლის აფეთქების შედეგად 64 ადამიანი დაიღუპა, 146 კი დაიჭრა.

- 1999 წლის 9 სექტემბერი – მოსკოვში გურიანოვის ქუჩაზე საცხოვრებელი სახლის აფეთქების შედეგად 100 ადამიანი დაიღუპა.

- 1999 წლის 13 სექტემბერი – მოსკოვში კაშირის გზატკეცილზე მდებარე საცხოვრებელი კორპუსის აფეთქების შედეგად 124 ადამიანი დაიღუპა.

1999 წლის 16 სექტემბერი – ვოლგოდონსკში (როსტოვის ოლქი) ცხრასართულიანი სახლის აფეთქების შედეგად 19 ადამიანი დაიღუპა, 1054-მა კი სხვადასხვა სახის დაზიანება მიიღო.

- 2000 წლის 6 ივნისი – სოფელ ალხან-იურტში (ჩეჩნეთი) ორმა ტერორისტმა თვითმკვლელობა ასაფეთქებელი მოწყობილობით სავსე სატვირთო ავტომანქანა მილიციის შენობას დააჯახა და ამ გზით ააფეთქა. 2 მილიციელი დაიღუპა, 5 კი დაიჭრა.

- 2000 წლის 2 ივლისი – ჩეჩნეთში ასაფეთქებელი მოწყობილობებით სავსე სატვირთო ავტომანქანების აფეთქების შედეგად განხორციელებული ტერაქტების სერიის დროს 30 მილიციელი და სამხედრო პირი დაიღუპა.

- 2000 წლის 9 ივლისი – აფეთქება ვლადიკავკაზის ბაზარში. 6 ადამიანი დაიღუპა, 18 დაიჭრა.

- 2000 წლის 8 აგვისტო – აფეთქება მოსკოვში პუშკინის მოედნის მიწისქვეშა გადასასვლელში, რომლის შედეგად 13 ადამიანი დაიღუპა და 61 დაიჭრა.

- 2000 წლის 6 ოქტომბერი – პიატიგორსკსა და ნევენომისკში ერთდროულად მომხდარ ოთხ აფეთქებას 4 ადამიანი შეეწირა, 20 კი დაიჭრა.

- 2000 წლის 8 დეკემბერი – პიატიგორსკის ბაზარში ერთდროულად ორი ავტომობილი აფეთქდა, რასაც 4 ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა, დაიჭრა 45.

- 2001 წლის 15-16 მარტი – სტამბულში სამმა ჩეჩენმა ტერორისტმა „ტუ 154-ში“ მყოფი 174 ადამიანი მძევლად აიყვანა. თვითმფრინავი რეისს მოსკოვის მიმართულებით ასრულებდა, მაგრამ ტერორისტთა მოთხოვნით საუდის არაბეთში დაეშვა, სადაც თვითმფრინავზე ადგილობრივმა სპეცრაზმმა იერიში მიიტანა. შტურმის დროს სტიუარდესა და ერთი ტერორისტი დაიღუპნენ.

- 2001 წლის 5 თებერვალი – აფეთქება მოსკოვში მეტროსადგურ „ბელორუსკაიასთან“. დაიჭრა 20-ზე მეტი ადამიანი.

- 2001 წლის 24 მარტი – მინვოდის ბაზრის ცენტრალური შესასვლელი. დაახლოებით 50 კგ. ტროტილი, რომელიც ერთ-ერთ მსუბუქ ავტომობილში იყო დამონტაჟებული, დილის საათებში აფეთქდა. დაიღუპა 21 ადამიანი, ასზე მეტი კი დაიჭრა. იმავე

დღეს აფეთქება მოხდა ესენტუკის ერთ-ერთ შენობასთან, რის შედეგადაც 22 მოქალაქე დაიჭრა.

იმავე დღეს ჩეჩნეთის ერთ-ერთ სოფელში ავტომობილის დათვალიერებისას მილიციელებმა აღმოაჩინეს 40 კგ. ტროტილისგან დამზადებული თვითნაკეთი ბომბი. მანქანა ტყეში გადაიტანეს, რათა ბომბის გაუვნებელყოფა უკაცრიელ ადგილას მომხდარიყო, მაგრამ განაღმვის მცდელობის დროს მოწყობილობა მოულოდნელად გააქტიურდა და შსს-ს ორი მესანგრე დაიღუპა.

- 2001 წლის 31 ივლისი – ჩეჩნეთის სოფელში ტერორისტმა სულთან-საიდ იდიევმა მძევლად აიყვანა ავტობუსში მყოფი 40 ადამიანი. იდიევი ავტომატითა და ყუმბარით იყო შეიარაღებული და 1994 წელს მახაჩყალაში თვითმფრინავის გატაცებისთვის დაკავებული „ბოვეიკების“ განთავისუფლებას ითხოვდა. ავტობუსზე განხორციელებული შტურმის დროს ტერორისტის ლიკვიდირება მოხდა, ხოლო ერთ-ერთი მძევალი დაიჭრა.

- 2001 წლის 29 ნოემბერი – ჩეჩნეთში, ურუს-მარტანის ცენტრალურ მოედანზე თვითმკვლელმა ქალმა, რომელიც ერთ-ერთი დაღუპული ჩეჩენი მეზრდოლის ქვრივი იყო, თავი მაშინ აიფეთქა, როცა მოედანზე რაიონის კომენდანტი, გენერალ-მაიორი ჰეიდარ გაჯიევი იმყოფებოდა. გაჯიევი დაიღუპა, მასთან ერთად მყოფი სამი პირი კი დაიჭრა.

- 2002 წლის 28 აპრილი – მორიგი აფეთქება ვლადიკავკაზის ცენტრალური ბაზრის შესასვლელთან. 9 ადამიანი დაიღუპა, 46 დაიჭრა.

- 2002 წლის 9 მაისი – დაღესტანში კასპიისკში ასაფეთქებელი მოწყობილობა მაშინ ამუშავდა, როცა მის სიახლოვეს სადღესასწაულო მსვლელობაში მონაწილე საჯარისო ნაწილმა ჩაიარა. დაიღუპა 45, ხოლო დაიჭრა 170 ადამიანი. დაღუპულთა შორის 12 ბავშვი იყო.

- 2002 წლის 10 ოქტომბერი – გროზნოში აფეთქდა შსს-ს ადგილობრივი სამმართველოს შენობა. 25 ადამიანი დაიღუპა.

- 2002 წლის 19 ოქტომბერი – მოსკოვში პოკრიშკინის ქუჩაზე მდებარე „მაკდონალდსის“ შენობასთან ავტომანქანა „ტავრია“ აფეთქდა. ერთი ადამიანი დაიღუპა, 8 კი დაიჭრა.

- 2002 წლის 23-26 ოქტომბერი – მოსკოვში დუბროვკაზე მდებარე თეატრალურ ცენტრ „ნორდ ოსტში“ ჩეჩენმა „ბოვეიკებმა“, მოვსარ ბარაევის ხელმძღვანელობით, მძევლად აიყვანეს 900-ზე მეტი ადამიანი. შენობის შტურმის დროს ყველა ტერორისტის ლიკვიდაცია მოხდა, მაგრამ მათთან ერთად დაიღუპა 120 მოქალაქე. მსხვერპლის დიდი რაოდენობა გამოწვეული იყო მომწამვლელი აირით, რომელიც სპეცრაზმმა შენობაში შესვლის დროს გამოიყენა.

- 2002 წლის 27 დეკემბერი – გროზნოში ჩეჩნეთის რესპუბლიკის მთავრობის შენობა ააფეთქეს. შენობის ეზოში „კამაზისა“ და „უაზის“ მარკის ავტომანქანები შეიჭრა, რომლებიც ასაფეთქებელი მასალით იყო დატვირთული. მანქანებში მამაკაცი და მისი ორი არასრულწლოვანი ქალ-ვაჟი იმყოფებოდნენ. 72 ადამიანი დაიღუპა, 210 დაიჭრა.

- 2003 წლის 14 მაისი – ჩეჩნეთის ერთ-ერთ სოფელში, გუდერმესის რაიონში, დაუდგენელმა პირმა რელიგიური რიტუალის დროს თვითნაკეთი ბომბი ააფეთქა. 30 ადამიანი დაიღუპა, 150-ზე მეტი დაიჭრა.

- 2003 წლის 5 ივნისი – ოსეთში, მოზდოკში თვითმკვლელმა ტერორისტმა ქალმა ავტობუსი ააფეთქა, რომელშიც სამხედრო ნაწილის საავიაციო სამსახურის თანამშრომლები იმყოფებოდნენ. 19 ადამიანი დაიღუპა, 20-ზე მეტი კი დაიჭრა.

- 2003 წლის 5 ივლისი – მოსკოვში, ტუშინოს აეროდრომზე, როკ-ფესტივალის მსვლელობის დროს ორმა ჩეჩენმა ტერორისტმა თავი აიფეთქა. 16 ადამიანი დაიღუპა, 50 დაიჭრა.

- 2003 წლის 9 ივლისი – მოსკოვში დააკავეს ჩეჩენი ეროვნების ტერორისტი ქალი ზარემა მუჟახოევა, რომელიც ტერაქტის მოწყობას გეგმავდა. მის სხეულზე დამონტაჟებული ბომბის განადმევს

დროს ერთი მესანგრე დაიღუპა.

- 2003 წლის პირველი აგვისტო – ჩრდილოეთ ოსეთში მოზდოკის ჰოსპიტალი ააფეთქეს. 50 ადამიანი დაიღუპა, 60-ზე მეტი დაიჭრა.

- 2003 წლის 3 სექტემბერი – დაუდგენელმა პირებმა კისლოვოდსკი-მინვოდის ელექტრომატარებელი ააფეთქეს. აფეთქების სიმძლავრე 15 კგ. ტროტილის ეკვივალენტური იყო. ტერაქტს 7 ადამიანი შეეწირა, 80-ზე მეტი კი დაიჭრა.

- 2003 წლის 5 დეკემბერი – ესენტუკის სიახლოვეს ტერორისტებმა კისლოვოდსკი-მინვოდის ელექტრომატარებლის ვაგონი ააფეთქეს. დაიღუპა 44 ადამიანი, 156 დაიჭრა.

- 2003 წლის 9 დეკემბერი – მოსკოვში სასტუმრო „ნასიონალთან“ ტერორისტმა ქალმა თავი აიფეთქა. დაიღუპა 6, ხოლო დაიჭრა 14 ადამიანი.

- 2004 წლის 6 თებერვალი – აფეთქება მოსკოვის მეტროს ერთ-ერთ სადგურში, რის შედეგადაც 42 ადამიანი დაიღუპა, ხოლო 250 დაიჭრა.

- 2004 წლის 9 მაისი – გროზნოს სტადიონზე სადღესასწაულო კოლონის მსვლელობის დროს მომხდარი აფეთქების შედეგად ჩეჩნეთის პრეზიდენტი ახმატ კადიროვი და ჩეჩნეთის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე ჰუსეინ ისაევი დაიღუპნენ.

- 2004 წლის 24 აგვისტო – ტულისა და როსტოვის თავზე ორი: „ტუ 154“ და „ტუ 134“ ტიპის ტვითმფრინავები თვითმკვლელმა ტერორისტებმა ააფეთქეს. დაიღუპა 90 ადამიანი. შამილ ბასაევა ტერაქტზე პასუხისმგებლობა საკუთარ თავზე აიღო.

- 2004 წლის 31 აგვისტო – აფეთქება მოსკოვის ერთ-ერთ მეტროსადგურში, რომელსაც 10 ადამიანი შეეწირა, 50-მა კი ჭრილობები მიიღო. ამ ტერაქტზეც პასუხისმგებლობა შამილ ბასაევმა საკუთარ თავზე აიღო.

- 2004 წლის 1-3 სექტემბერი – ოსეთის ქალაქ ბესლანის პირველ საშუალო სკოლაში ტერორისტთა ჯგუფმა 1300 მიმევალი აიყ-

ვანა. მძევლების უმრავლესობა სკოლის მოსწავლე იყო. ტერაქტის შედეგად 350 ადამიანი დაიღუპა, დაახლოებით ნახევარი – ბავშვები იყვნენ. 500 ადამიანზე მეტი დაიჭრა. პასუხისმგებლობა ტერაქტზე შამილ ბასაევა აიღო.

2005 წლის 21 აგვისტო – აფეთქება მოსკოვის ჩერქეზულ ბაზარში. 14 ადამიანი დაიღუპა, 61 კი დაიჭრა.

- 2007 წლის 4 თებერვალი – სანკტ-პეტერბურგში ერთ-ერთ მეტროსადგურთან მომხდარი აფეთქებისას სამი ადამიანი დაიჭრა.

- 2007 წლის 18 თებერვალი – აფეთქება სანკტ-პეტერბურგში, „მაკდონალდსის“ შენობაში. ექვსი ადამიანი დაიჭრა, მათ შორის, ორი ბავშვი. აფეთქების ორგანიზატორები და შემსრულებლები სხვადასხვა ნაციონალისტური დაჯგუფების წევრი ადგილობრივი ახალგაზრდები აღმოჩნდნენ.

- 2007 წლის 22 ნოემბერი – აფეთქება „იკარუსის“ მარკის ავტობუსში, რომელიც პიატიგორსკი-ვლადიკავკაზის რეისს ასრულებდა. 5 ადამიანი დაიღუპა, 13 დაიჭრა.

- 2007 წლის 9 დეკემბერი – ავტობუსის აფეთქება ჩეჩნეთის ქალაქ ნევენნომისკში. ორი მგზავრი დაიღუპა, 14 კი დაიჭრა.

- 2008 წლის 7 აგვისტო – აფეთქება სოჭში, ლაზარევკის რაიონის პლაჟზე, ორი დაღუპულით და 20-ზე მეტი დაჭრილით.

- 2008 წლის 6 ნოემბერი – ვლადიკავკაზში ტერორისტმა ქალმა სამარშრუტო ტაქსიში აიფეთქა თავი. ტერაქტის შედეგად 12 ადამიანი დაიღუპა.

- 2009 წლის 17 აგვისტო – ტერაქტი ნაზრანში. 25 ადამიანი დაიღუპა და 136 დაიჭრა.

- 2009 წლის 27 ნოემბერი – აფეთქება მოსკოვი-სანკტ-პეტერბურგის ჩქაროსნულ მატარებელში, რომელსაც 28 ადამიანი ემსხვერპლა, 90 კი დაიჭრა. დაღუპულთა შორის სახელმწიფო სამსახურის რამდენიმე ჩინოვნიკი, ცნობილი ბიზნესმენები და ორი ორსული ქალი იყო.

2010 წლის 19 მარტი – მოსკოვის მეტროს ორ სადგურში, „ლუბიანკასა“ და „კულტურის პარკში“, ორი თვითმკვლეელი ტერორისტი ქალის მიერ მოწყობილ ტერაქტს 38 ადამიანი ემსხვერპლა, 100-ზე მეტი კი დაშავდა.

- 2010 წლის 26 მაისი - სტავროპოლში თვითნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობა ამოქმედდა. დაიღუპა 8, დაშავდა 57 ადამიანი.

- 2010 წლის 9 სექტემბერი – ტერაქტი ვლადიკავკაზის ბაზარში. აფეთქების შედეგად 18 ადამიანი დაიღუპა და 138 დაშავდა.

- 2011 წლის 24 იანვარი – აფეთქება მოსკოვის „დომოდედოვოს“ აეროპორტში, რომლის შედეგადაც 35 ადამიანი დაიღუპა, 150-ზე მეტი კი დაიჭრა.

- 2013 წელს სამი აფეთქება მოხდა რუსეთის ქალაქ ვოლგოგრადში:

– 21 ოქტომბერს - სამგზავრო ავტობუსის აფეთქების შედეგად 7 ადამიანი დაიღუპა, 30-ზე მეტი დაშავდა.

– 29 დეკემბერს- აფეთქება ვოლგოგრადის რკინიგზის სადგურზე მოხდა, 18 დაღუპულით.

– 30 დეკემბერი - აგრარულ ბაზართან ტროლეიბუსი ააფეთქეს. 16 ადამიანი დაიღუპა, 25 დაშავდა.

- 2014 წლის 4 დეკემბერს - გროზნოზე თავდასხმა მოხდა. დაიღუპა 16 ადამიანი, დაშავდა 40, 11 თავდამსხმელი ლიკვიდირებულია.

- 2017 წლის 24 მარტი - თავდასხმა როსგვარდიაზე ჩეჩნეთში. ლიკვიდირებულია 6 თავდამსხმელი, მოკლულია 6 სამხედრო მოსამსახურე.

- 2017 წლის 19 აგვისტო - ქალაქ სურგუტის ცენტრში დანით შეიარაღებული კაცი თავს დაესხა გამვლელებს. დაჭრა 7 ადამიანი, მათ შორის 4 დაიღუპა.

ქეისი N16: ალ-ქაიდას მიერ ესპანეთში, მადრიდის რკინიგზის ოთხ სადგურში განხორციელებული ტერორისტული აქტები

2004 წლის 11 მარტს ესპანეთში, მადრიდის ოთხ რკინიგზის სადგურში ათი ბომბის აფეთქების შედეგად, რომელზეც პასუხისმგებლობა იკისრა „ალ-ქაიდას“ ტერორისტულმა დაჯგუფებამ, დაიღუპა 191 და დაშავდა 1800-მდე ადამიანი. ტერაქტის მიზეზად დასახელებული იყო აშშ-ის მიერ ერაყის ოკუპაციის მხარდაჭერაში ესპანეთის საგარისო კონტინგენტის მონაწილეობა საომარ მოქმედებებში ამ ქვეყნის ტერიტორიაზე.

ამას მოჰყვა ესპანელების მასობრივი პროტესტები, აშშ-ის მხარდამჭერი პრემიერ-მინისტრ ხოსე მარია ასნარის მემარჯვენე-ცენტრისტული კოალიციის დამარცხება საყოველთაო არჩევნებზე და 1300-კაციანი ესპანური საგარისო კონტინგენტის ერაყიდან გაყვანა. გარდა ამისა, ესპანეთისა და აშშ ურთიერთობა „გაცივდა“ იმ დონემდე, რომ აშშ პრეზიდენტმა ჯ. ბუშმა საკმაოდ დემონსტრაციულად ვერ გამოძებნა დრო მიეღო სატელეფონო მილოცვები ესპანეთის ახალი პრემიერ-მინისტრ ხოსე ლუის როდრიგე საპატეროსაგან მეორე საპრეზიდენტო ვადით არჩევასთან დაკავშირებით.

კითხვები:

- თქვენი აზრით, ტერორისტებმა მიაღწიეს სტრატეგიულ მიზანს?
- შეაფასეთ ესპანეთის პოზიცია და ქმედებები;
- შეაფასეთ აშშ-ის პოზიცია ესპანეთის ხელისუფლების მიმართ.

მეტი ცოდნისთვის:

ესპანეთი ნატოს წევრი და საპარლამენტო მონარქიის ქვეყანაა. სახელმწიფოს მეთაურია მეფე. საკანონმდებლო ხელისუფლება ეკუთვნის გენერალურ კორტესებს (ორპალატიან პარლამენტს), აღმასრულებელი ხელისუფლება – მთავრობას. ქვეყნის მთავრობას ხელმძღვანე-

ლობს პრემიერ-მინისტრი და მინისტრთა კაბინეტი. ქვეყნის პირველ პირად ოფიციალურად ითვლება მეფე ფილიპე VI.

ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი და მინისტრთა კაბინეტის თავჯდომარეა პედრო სანჩეს პერეს-კასტეხონი - ესპანელი ეკონომისტი და პოლიტიკოსი, ესპანეთის სოციალისტური მუშათა პარტიის ლიდერი 2014 წლიდან. იგი 2018 წლის 1 ივნისიდან ესპანეთის პრემიერ-მინისტრია.

ქეისი N17: რუსეთის ქალაქ ბესლანში განხორციელებული ტერაქტი და შამილ ბასაევის განცხადება

2004 წლის აგვისტო-სექტემბერში რუსეთში განხორციელდა ტერაქტების სერია, რომელთა შედეგად აფეთქდა ორი სამგზავრო თვითმფრინავი, მოხდა ორი აფეთქება ქ.მოსკოვში და ბოლოს ჩრდილო ოსეთის ქ. ბესლანის სკოლაში მძევლების (ძირითადად ბავშვების) აყვანა. ამ უკანასკნელი ტერაქტის შედეგად, მას შემდეგ რაც მთავრობამ მძევალთა გათავისუფლების უხეში ოპერაცია განახორციელა, დაიღუპა 338 ადამიანი, მათ შორის 171 ბავშვი, 600-ზე მეტი დაშავებული გადაიყვანეს საავადმყოფოებში.

ცნობილი ჩეჩენი ტერორისტის შამილ ბასაევის განცხადებით, რომელმაც საკუთარ თავზე აიღო ამ ტერაქტების სერიის ორგანიზაცია, განაცხადა: „თვითმფრინავების აფეთქება დამიჯდა ოთხი ათასი დოლარი, კაშირსკაიაზე და მეტროსთან - შვიდი ათასი დოლარი, ხოლო ოპერაცია „ნორდ-ვესტი“ (ბესლანი) - რვა ათასი ევრო“

კითხვები:

- შეაფასეთ რუსეთის მთავრობის პოზიცია და ქმედებები;
- შეაფასეთ „ტერორიზმის ფასი“ შამილ ბასაევის მიხედვით;
- თქვენი აზრით, საერთაშორისო ორგანიზაციები სათანადო

არიან ჩართული მსგავსი პრობლემების მოგვარებაში?

მეტი ცოდნისთვის:

შამილ ბასაევი დაიბადა ჩეჩნეთის ქალაქ დიშნე-ვედენოში 1965 წლის 14 იანვარს, ხოლო გარდაიცვალა - 2006 წლის 10 ივლისს. ჩეჩენი საველე მეთაურის და პოლიტიკური მოღვაწის, ჩეჩნეთის თანამედროვე ეროვნული გმირის პაპა წარმოშობით ლეკი იყო. 2003 წლიდან ბასაევი იყენებდა ფსევდონიმს და წოდებას: შამილ აბუ-იდრის, შაჰიდთა ბრიგადის „რიადუს სალიჰინ“ ამირა.

1991 წლის დასაწყისში იგი შევიდა კავკასიის ხალხთა კონფედერაციის ჯარებში. 1991 წლის აგვისტოს პუტჩისას მონაწილეობდა მოსკოვში „თეთრი სახლის“ დაცვაში.

1991 წლის 9 ნოემბერს ჩეჩნეთში რუსი მედესანტების გადასროლის შემდეგ მონაწილეობდა სამგზავრო თვითმფრინავის „ტუ-154“-ის გატაცებაში მინერალური წყლებიდან თურქეთში. ამ აქციის შემდეგ ბასაევი გახდა ჯ. დუდაევის სპეცდანიშნულების რაზმის ასმეთაური. 1991 წლის მიწურულიდან 1992 წლის დასაწყისამდე მონაწილეობდა მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტში და იბრძოდა სომეხი სეპარატისტების წინააღმდეგ. გარკვეული დროით იმყოფებოდა პაკისტანში, სადაც მომზადებას გადიოდა მუჯაჰედთა საწვრთნელ ბანაკში. 1992 წელს შ.ბასაევი დაინიშნა კავკასიის ხალხთა კონფედერაციის ჯარების სარდლად. ხსენებული ორგანიზაცია, მრავალ ექსპერტთა მტკიცებით, შექმნილი იყო რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ იმისათვის, რომ კავკასიაში არ დაეშვათ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობების აღზევება.

1992 წლის აგვისტოდან ბასაევი მონაწილეობდა აფხაზეთში წარმოებულ საბრძოლო მოქმედებებში აფსუა სეპარატისტების მხარეს. მეთაურობდა გაგრის ფრონტს და იყო აფხაზეთის თვით-

გამოცხადებული რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის მოადგილე. მონაწილეობდა 1994 წლის ზაფხულში ჩეჩნეთში დაწყებულ სამოქალაქო ომში.

შ. ბასაევის სახელმა საქვეყნო აღიარება ჰპოვა ბუდიონოვსკში განვითარებული მოვლენების შემდეგ, 1995 წლის 14 ივლისს. ამ დივერსიული აქტის დასასრული ყველასათვის მოულოდნელი აღმოჩნდა. ბასაევის დივერსიულ რაზმს მიაღწევს ავტობუსები და ჩეჩნეთისკენ მიმავალი გზა გაუხსნეს. მოლაპარაკებებზე, შ. ბასაევთან, რუსეთის მხარეს წარმოადგენდა პრემიერ-მინისტრი ვ. ჩერნომირდინი. ბუდიონოვსკში განხორციელებული ოპერაციის გამო ბასაევის რაზმის მთელ პირად შემადგენლობას მიენიჭა „კიომან სიის“ (ერის ღირსება) წოდება, ხოლო თვით ბასაევს - ბრიგადის გენერლის წოდება.

1996 წლის აპრილის დასასრულს პრეზიდენტ ჯ.დუდაევის დაღუპვის შემდეგ, სავსე მეთაურების თათბირზე ბასაევი არჩეულ იქნა ჩეჩნეთის რესპუბლიკა იჩქერიის შეიარაღებული ძალების სარდლად, ა. მასხადოვის ნაცვლად. მანამდე ბასაევს, შეიარაღებულ ძალებში ეკავა სადაზვერვო-დივერსიული ბატალიონის მეთაურის პოსტი. 1996 წლის დეკემბერში ბასაევმა მონაწილეობა მიიღო ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში გამართულ საპრეზიდენტო არჩევნებში, სადაც მას ამომრჩეველთა 25,5 %-მა დაუჭირა მხარი. თუმცა გასამარჯვებლად, ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა.

1997 წლის 27 იანვარს გამართულ საპრეზიდენტო არჩევნებში იგი დამარცხდა ასლან მასხადოვთან. მიუხედავად ამისა, 1997 წლიდან ჩეჩნეთის მთავრობაში მას ვიცე-პრემიერის პოსტი ეკავა, ხოლო შემდგომ მთავრობის მეთაურის მოვალეობის შემსრულებელი იყო. 1997 წლის ივლისის დასაწყისში ბასაევი გადადგა და მშობლიურ ვედენოში დაბრუნდა. 1998 წლის ივლისში იგი დაინიშნა ჩეჩნეთის რესპუბლიკა - იჩქერიის შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლის მოადგილედ. 1999 წლის აგვისტოს დასაწყისში ბასაევის და ხატაბის მოხალისე-მუჯაჰედების რაზმები

(400-მდე ადამიანი) შევიდნენ ცუმიდის რაიონის (დაღესტანი) ტერიტორიაზე. სამკვირიანი ბრძოლების შემდეგ, მათ რუსეთის ჯარების დაჯგუფებას მნიშვნელოვანი ზარალი მიაყენეს და უკან, ჩეჩნეთში დაბრუნდნენ. 1999 წლის სექტემბერში ბასაევის ბანდფორმირებები ხელმეორედ შევიდნენ დაღესტნის ტერიტორიაზე იმისათვის, რომ ჩეჩნეთის ოკუპაციისთვის მზადებაში მყოფი რუსეთის ჯარებისთვის პრევენციული დარტყმები მიეყენებინათ.

1999 წელს ბასაევი ორი თვის მანძილზე ინარჩუნებდა ჩეჩნეთის დედაქალაქ გროზნის თავდაცვას. 2000 წლის თებერვალში ალყიდან გამოსვლისას იგი მძიმედ დაიჭრა - ნაღმზე აფეთქდა, რომლის შედეგად მას ცალი ფეხის ამპუტაცია გაუკეთდა. გარკვეული პერიოდის შემდეგ ბასაევი კვლავ მწყობრში ჩადგა და შექმნა დივერსიული ბრიგადა „რიადუს სოლიპიინი“, რომელმაც განახორციელა რამდენიმე დივერსიული აქტი რუსეთის ტერიტორიაზე. ჩეჩნეთის პრეზიდენტის აბდულ-ჰალიმ სადულაევის ხელისუფლებაში მას პირველი ვიცე-პრემიერის პოსტი ეკავა. იყო კავკასიის მუჯაჰედთა ამირა.

ქეისი N18: იაპონელი კამიკაძე პილოტების მიერ პერლ-ჰარბორში განხორციელებული თავდასხმა

1941 წლის 7 დეკემბერს იაპონელმა კამიკაძე პილოტებმა პერლ-ჰარბორში შეაჯახეს საწვავით სავსე თვითმფრინავები ამერიკულ სამხედრო გემებს, რის შედეგადაც აშშ-ს საზღვაო ძალების ძირითადი ბირთვი განადგურდა. ამერიკის სამხედრო ძალებმა დაკარგა 188 თვითმფრინავი და 2000-ზე მეტი სამხედრო მოსამსახურე. აშშ-ს სამხედრო-საზღვაო ისტორიაში ეს ბრძოლა ყველაზე დიდი დანაკარგით არის ცნობილი. რაც შეეხება იაპონური მხარის დანაკარგებს, ეს იყო 29 თვითმფრინავი და 55 სამხედრო მოსამსახ-

ხურე, რაც მოწინააღმდეგე მხარის დანაკარგებთან შედარებით მიზერულია.

ადმირალმა ისოროკუ იამამოტომ მიმართა პილოტებს, აუხსნა „სპეციალური თავდასხმის“ აუცილებლობა, რომ გამარჯვების მოპოვების სხვა შანსი არ არსებობდა და მოხალისეებს სთხოვა წინ გამოსულიყვნენ მწყობრიდან,

უკლებლივ ყველა გამოვიდა, იმის მიუხედავად, რომ დავალებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, ისინი არც გაკიცხულნი და არც დასჯილნი იქნებოდნენ.

კითხვები:

როგორ ფიქრობთ, ტერორისტები მიზნის მისაღწევად თვითმკვლელობაზე მიდიან პატრიოტული გრძნობებიდან გამომდინარე, ფსიქოლოგიური ზემოქმედების შედეგად, თუ სხვა ფაქტორების გავლენით?

ცნობილია, რომ პერლ-ჰარბორის ბაზის მეთაური გარკვეულ ინფორმაციას ფლობდა მოსალოდნელი თავდასხმის შესახებ. მიუხედავად ამისა, მეთაურმა ეს ინფორმაცია გაიგო, როგორც იაპონიის შეტევის ნიშანი ბრიტანეთისა და ჰოლანდიის ბაზებზე. თქვენი აზრით, როგორ უნდა ემოქმედა მეთაურს?

თქვენი აზრით, ფლოტის დისლოკაციის ადგილის შეცვლის შემთხვევაში, როგორ განვითარდებოდა მოვლენები?

მეტი ცოდნისთვის:

კამიკაძე მფრინავი კიოში ოგავა

კამიკაძე იაპონურიდან სიტყვასიტყვით ითარგმნება, როგორც „ღმერთების ქარი“ წარმოადგენდა სასიკვდილოდ გამიზნულ მფრინავს იაპონიის შეიარაღებულ ძალებში მეორე მსოფლიო ომის დროს. კამიკაძე ერთჯერადი მოქმედების თვითმფრინავით ებრძოდა მოწინააღ-

მდეგის ხომალდებს. 1945 წელს იაპონიის შეიარაღებულ ძალებში

5 ათასამდე ერთჯერადი მოქმედების თვითმფრინავი იყო. მას ჰქონდა მცირე რეაქტიული ძრავა და მოქმედების შეზღუდული რადიუსი. თვითმფრინავის თავში მოთავსებული იყო 1 ტონამდე ფეთქებადი ნივთიერება. კამიკაძის მიერ პილოტირებული თვითმფრინავი მიზანში შეჭრისთანავე ფეთქდებოდა. წყნარ ოკეანეში საომარი მოქმედების დროს 1944–1945 წლებში დაიღუპა დაახლოებით 2500–ზე მეტი კამიკაძე.

საინტერესოა:

1941 წლის ოქტომბერში იაპონიის გენერალურმა შტაბმა მიიღო იაპონიის ფლოტის მთავარსარდლის, ადმირალ ისოროკუ იამამოტოს მიერ შემუშავებული გეგმა, რომელიც მიზნად ისახავდა პერლ-ჰარბორში აშშ-ის წყნარი ოკეანის ფლოტზე მოულოდნელ თავდასხმას. სტრატეგიულ ჩანაფიქრს, რომელიც გულისხმობდა ფილიპინებსა და პერლ-ჰარბორზე ერთდროულ თავდასხმას, უნდა გადაეწყვიტა ის მწვავე სამხედრო-საზღვაო პრობლემა, რომელიც რეგიონში იაპონელთა გამარჯვებას ხელს უშლიდა.

ნოემბრის ბოლოს იაპონელთა უზარმაზარმა ოპერატიულმა ჯგუფმა, რომელშიც შედიოდა 6 ავიაშიდრი, 24 სამხედრო ხომალდი და წყალქვეშა ნავები, საბრძოლო პოზიციები დაიკავა. 7 დეკემ-

ბერს, გამთენიისას, ოპერატიული ჯგუფი კუნძულ ოაჰუს ჩრდილოეთით 320 კილომეტრზე იდგა. დილის 8 საათზე პერლ-ჰარბორის კვირადლის სიმშვიდე 180 იაპონური ბომბდამშენის გამაყრუებელმა გუგუნმა დაარღვია.

იმ დროს, როცა პერლ-ჰარბორის ნავსადგურში 90 გემი იდგა, იაპონელთა ბომბდამშენებისა და ტორპედომზიდების მთავარი სამიზნე იყო 8 ამერიკული საბრძოლო ხომალდი, აქედან 7 მათგანი ბეთელშიპ-როუს ნავმისადგომში ერთრიგად ჩამწყრივებული

იდგა და მტრისთვის კარგ სამიზნეს წარმოადგენდა. ყველა დაბომბეს, სამი კი ჩაძირეს. მარტო აშშ-ის საზღვაო ძალების გემ "არიზონაზე" ჩაძირვის მომენტში 1100 კაცი იმყოფებოდა.

იერიშის მეორე ტალღა ნახევარ საათში განმეორდა და 10 საათისთვის იაპონელთა თვითმფრინავები, რომლებმაც

წყნარი ოკეანის ფლოტს გამანადგურებელი დარტყმა მიაყენეს, უკან გაბრუნდნენ. 21 სამხედრო ხომალდის ჩაძირვის ან განადგურების გარდა, იაპონელებმა ამერიკელთა 188 თვითმფრინავი დაბომბეს, სანამ მათი უმეტესობა მიწაზე იდგა. ამერიკელთა დანაკარგი 2403 სამხედრო მოსამსახურეს შეადგენდა, ამ რაოდენობის ნახევარი კი დაჭრილი იყო.

იაპონელებმა კოორდინირებული თავდასხმებით თითქმის მიწასთან გაასწორეს ფილიპინებზე აშშ-ის საჰაერო ძალები, მაგრამ ყველაზე მეტად პერლ-ჰარბორზე შეტევამ განარისხა ამერიკელები. პრეზიდენტ რუზველტს კონგრესმა მაშინვე მიანიჭა უფლებამოსილება, ომი გამოეცხადებინა იაპონიისთვის, რამდენიმე დღის შემდეგ კი გერმანიამ მოკავშირეთა წინაშე თავი მოვალედ მიიჩნია, აშშ-ისთვის ომი გამოეცხადებინა. პერლ-ჰარბორზე თავდასხმიდან ოთხი დღის შემდეგ აშშ უკვე ორ ფრონტზე იყო ჩართული ომში - გერმანიასა და იტალიასთან, ევროპულ და ჩრდილოეთაფრიკულ საომარ მოქმედებათა არეალში, და იაპონიასთან - წყნარ ოკეანეში.

პერლ-ჰარბორზე თავდასხმა იაპონელთა უდიდესი შეცდომა იყო, ამით იმპერია განადგურებისთვის გაწირეს. გამარჯვებით აღტაცებულ იაპონელთა თვითკმაყოფილებამ სასოწარკვეთილებაში ჩააგდო ამერიკელები, რომლებისთვისაც გადატანილი უბედურება შეურაცხყოფის ტოლფასი იყო. ომის დროს და მის შემდგომაც ოფიციალურ გამოკვლევებში რამდენჯერმე სცადეს, ამოეცნოთ ის

საიდუმლო, რომელიც ამ თავდასხმის მიღმა იმალებოდა და თანაბრად გადაენაწილებინათ პასუხისმგებლობა ორივე მხარეზე, რომლებმაც გასაოცარი წინდაუხედაობა გამოიჩინეს. თუ ყველამ იცოდა, რომ ომი ნებისმიერ წამს შეიძლებოდა დაწყებულიყო, რატომ არ იყო პერლ-ჰარბორი საბრძოლო მზადყოფნაში?

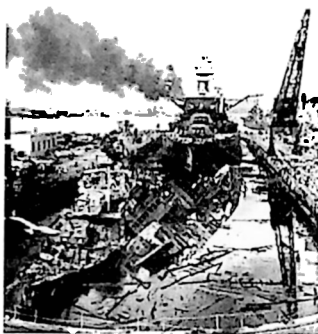
პირველი გამოძიება, რომელიც თავდასხმიდან ზუსტად ექვს კვირაში დამთავრდა, მომხდარში კონტრადმირალ ჰაზანდ ე. კიმელსა და გენერალ-ლეიტენანტ ვალტერ ქ. შორტს ადანაშაულებდა, რომლებიც ჰავაიზე საზღვაო და სამხედრო მეთაურების მოვალეობას ასრულებდნენ. მათ სამსახურებრივ გულგრილობაში დასდეს ბრალი. კიმელმა და შორტმა თხოვნით მიმართეს სამხედრო ტრიბუნალს, მათთვის თავის მართლების უფლება მიეცა, მაგრამ უარი ეთქვათ. ისინი ჩამოაქვეითეს და სამსახურიდან დაითხოვეს.

შემდგომმა გამოძიებამ ცხადყო, რომ კიმელისა და შორტის განტევების ვაცად გამოყვანა უსამართლობა იყო, რადგან მათ არ აწვდიდნენ იმ საიდუმლო ინფორმაციას, რომელსაც ვაშინგტონი ფლობდა. 2001 წელს კონგრესის კომისიამ კიმელსა და შორტს სამხედრო წოდებები სიკვდილის შემდგომ აღუდგინა. ექვსკარეშა, რომ 7 დეკემბრამდე ვაშინგტონს ჰქონდა საიდუმლო ინფორმაცია, სადაც მინიშნებული იყო, რომ ახლოვდებოდა იაპონელთა თავდასხმა და პერლ-ჰარბორი მათი მთავარი სამიზნე გახლდათ.

ოფიციალურ წრეებში სარწმუნოდ მიაჩნიათ ის ვერსია, რომ აშშ-ში გამეფებული იყო ბიუროკრატიული დაუდევრობა და ამიტომაც ვერ ხერხდებოდა საიდუმლო ინფორმაციის სათანადო და დროული დამუშავება.

ეს ვერსია კიდევ უფრო ამყარებს იმ ვარაუდს, რომ წარმოუდგენელ უნიათობას საბედისწერო კატასტროფა მოჰყვა. მაგალითად, გენერალ-ლეიტენანტ შორტის თვითმფრინავები ასაფრენ ბილიკზე ისე იყვნენ გვერდიგვერდ ჩამწკრივებული, რომ იაპონელებისთვის იოლ სამიზნეს წარმოადგენდნენ. ამის მიზეზი კი ის

იყო, რომ შორტის აზრით, საბოტაჟის რეალური საფრთხე არსებობდა (პერლ-ჰარბორი იაპონელი ჯაშუშებით იყო სავსე) და თვითმფრინავები, გაშლილ ადგილზე განლაგებით, მესაბოტაჟეებიდან მომდინარე საფრთხისგან უფრო დაცული იქნებოდა.

დაბნეულობა გამოიწვია ინფორმაციამ, რომელმაც იაპონელთა ზრახვები გამოამჟღავნა. 6 დეკემბერს, გვიან ღამით, ამერიკელ დამშიფრავებს ხელში ჩაუვარდათ ვაშინგტონში იაპონიის საელჩოსთვის გაგზავნილი 14-ნაწილიანი შეტყობინება, რომლის პირველი 13 ნაწილი გაშიფრეს და პრეზიდენტ რუზველტსა და სახელმწიფო მდივან ჰალს გადაუგზავნეს. შეტყობინებაში გარკვევით იყო ნათქვამი, რომ თავდასხმა მოკლე ხანში მოხდებოდა, მაგრამ სამიზნე მითითებული არ ყოფილა. მეორე დილით, დაახლოებით დილის 9 საათზე (ჰავაის დროით დილის 4 საათზე), შეტყობინების ბოლო, დამიწრული ნაწილი თეთრ სახლში გაიგზავნა, რომელშიც მითითებული იყო, რომ იაპონია აშშ-თან დიპლომატიურ კავშირს წყვეტდა. ერთი საათის შემდეგ გაიშიფრა მორიგი შეტყობინება, რომელშიც იაპონიის საელჩოს თხოვდნენ, მთავარი შეტყობინება ღამის პირველ საათზე (ჰავაის დროით დილის 8 საათზე) გადაეგზავნათ აშშ-ის მთავრობისთვის.

ამრიგად, ამერიკელებს ხელთ ჰქონდათ ძალიან მნიშვნელო-

ვანი ინფორმაცია, რომელიც პერლ-ჰარბორს შეეხებოდა. მასში მინიშნებული იყო, რომ თავდასხმა დილით ადრე დაიწყებოდა. თავდაცვის დეპარტამენტმა სცადა ეს შორტისთვის ეცნობებინა, მაგრამ რადგან რადიოკავშირი დროებით გაწყ-

ვეტილი იყო, ინფორმაცია დეპეშით გაგზავნეს. დეპეშა შეტევის დაწყებამდე 20 წუთით ადრე მივიდა, თუმცა გაგზავნამდე ჯერ კიდევ 7 საათით ადრე იყო გაშიფრული. მეორე დიდი შეცდომა დაუშვეს კუნძულ ოაჰუზე დილის 7:02 საათზე, როცა ჩრდილოეთ სანაპიროს სარადარო სადგურის ორმა ოპერატორმა იაპონელთა თვითმფრინავები შენიშნა და ამის შესახებ უფროს ოფიცერს შეატყობინა. ეს უკანასკნელი ინფორმაციას უყურადღებოდ მოეკიდა, რადგან ეგონა, ეს იყო ამერიკული B-17 ტიპის თვითმფრინავები, რომლებიც ამერიკის დასავლეთ სანაპიროდან მოფრინავდნენ. საბედისწერო მოვლენათა ჯაჭვმა და პასუხისმგებელ პირთა შეცდომებმა კატასტროფა გამოიწვია.

ქეისი N19: „სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების“ მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები

1977 წლის 8 იანვარს მოსკოვის მეტროპოლიტენში ბოროტ-მოქმედებმა ააფეთქეს თვითნაკეთი ბომბი. დაიღუპა 7 ადამიანი, დაიჭრა 37. ამ დანაშაულისთვის სასჯელის უმაღლესი ზომა, დახვრეტა, მიუსაჯეს 3 ადამიანს, „სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების“ წარმომადგენლებს, რომლებიც სსრკ-ის ხელისუფლების წინააღმდეგ გამოდიოდნენ.

1994 წლის 19 მარტს ბაქოს მეტროპოლიტენის სადგურ “20 იანვარში” ააფეთქეს საათისმექანიზმიანი თვითნაკეთი ბომბი. დაიღუპა 14 ადამიანი, დაიჭრა - 49. იმავე წლის 3 ივლისს ბაქოს მეტროპოლიტენში კვლავ მოხდა აფეთქება. დაიღუპა 13 ადამიანი, დაიჭრა - 58. გამოძიების ვერსიით, ეს ტერაქტებიც სომხეთის ნაციონალისტური დაჯგუფების წარმომადგენლებმა მოაწყვეს.

ასევე, 1983 წლის 15 ივლისს, „სომხეთის განმანთავისუფლე-

ბელი საიდუმლო არმიის" წევრების მიერ პარიზის ორლის აერო-პორტში ორგანიზებულმა ტერაქტმა 8 ადამიანი შეიწირა. აფეთქების შედეგად დაშავდა 55 ადამიანი.

კითხვები:

თქვენი აზრით, რა მიზნებს ემსახურება „სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების“ მიერ სხვადასხვა ქვეყანაში განხორციელებული ტერორისტული აქტები?

მეტი ცოდნისათვის:

„სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების“ ისტორია XIX საუკუნის დასასრულს დაიწყო. არზრუმში 1880 წელს შეიქმნა სომხური ორგანიზაციები „შეიარაღებულთა საზოგადოება“ და „ქალი-ნაციონალისტების საზოგადოე-

ბა“, 1882 წელს ვანის ოლქის ტერიტორიაზე – „შავი ჯვრის საზოგადოება“ 1890 წელს სტამბოლში „რუსეთის იმპერიის ქვეშევრდომმა სომეხმა პაკრატ ნავასარტიანმა შექმნა ორგანიზაცია „შანტ-მოლნია“. შეიარაღება და ამ ორგანიზაციის მატერიალური დახმარება მიდიოდა თბილისიდან.

1887 წელს კავკასიელი სომხების მიერ შეიქმნა ტერორისტული კომიტეტი „გჩანკ“ („ზარი“). მოგვიანებით ეს ორგანიზაცია დაიშალა ორ დამოუკიდებელ კომიტეტად – „ახალგაზრდა სომხეთი“ და „დაშნაკცუთუნი“. ორგანიზაციის პროგრამაში მიზნების მისაღწევ გზად მითითებული იყო ტერორი.

1890 წელს თბილისში შეიქმნა ორგანიზაცია „დაშნაკცუთუნი“. ამ ორგანიზაციის გავრცელებულ ბრძანებაში იყო ნათქვამი: „მოკალით თურქები ყველგან, ნებისმიერ პირობებში. არ დაინდოთ უკანდამხევები, დაეჭვებული და მშიშარა სომხები, სომეხი მოღალატეები! შური იძიეთ! „დაშნაკცუთუნის“ პარტია სომხეთის რესპუბლიკის პირველი პარტია იყო.

სომხური ნაციონალისტური დაჯგუფების საქმიანობის შედე-

გები:

1890 წლის 20 ივნისი. არზრუმი. ოსმალური თურქეთი. სომეხმა ტერორისტებმა ცეცხლი გაუხსნეს პოლიციელებსა და ჯარისკაცებს, რომლებიც ცდილობდნენ ქალაქის უბნებში წესრიგის დამყარებას.

1894 წლის ივლისი. დასახლება ხანაზური, თურქეთ-ირანის საზღვარი. ბერ ვართანის ბანდიტური დაჟგუფება თავს დაესხა ხანაზურს, სადაც დაკლეს მუსულმანური ტომის მარზიკის რამოდენიმე მამაკაცი, ქალი და ბავშვი.

1894 წლის 4 აგვისტო. სოფელი კიომიაგი. თოგათ-სტამბოლის გზა. ოსმალური თურქეთი.

სომეხი ბანდიტები თავს დაესხნენ საფოსტო ეტლს, თავი მოაჭრეს მეეტლეს გაიტაცეს მნიშვნელოვანი სახელმწიფო დოკუმენტები, წერილები და ფული.

1895 წელი 16 სექტემბერი. სოფელი ზეითუნი (ახლანდელი სულეიმანლის დასახლება), ოსმალური თურქეთი. სომეხი ტერორისტების ამბოხის დროს აიყვანეს 50 ოფიცერი, 600 სამხედრო და სოფლის კომენდატი. ყველანი მოკლეს.

1895 წლის 26 სექტემბერი. ტრაპიზონი, ოსმალური თურქეთი. სტამბოლიდან ჩამოსულმა ტერორისტების ჯგუფმა ცეცხლი გაუხსნა მშვიდობიან მოსახლეობას ქალაქის აღმოსავლეთის მოედანზე. დაიღუპა 22 ადამიანი.

1895 წელი 15 სექტემბერი. სოფელი სოგუჯაყი, ოსმალური თურქეთი. სომხური ტერორისტული დაჯგუფება „გნჩაკის“ წევრებმა ჩამოახრჩვეს სომეხი ბერი პასსიხი, რომელმაც უარი განაცხადა ამ ტერორისტულ ორგანიზაციასთან თანამშრომლობაზე.

1895 წლის 21 ოქტომბერი. სოფელი კიორ-ტელი ჩუკრ-ხისარა, ოსმალური თურქეთი.

სომეხმა ტერორისტებმა კიორ-ტელში დასწევს 60 საცხოვრებელი სახლი, რის შემდეგაც სოფელ ჩუკრ-ხისარაში მხეცურად მოკლეს 150 მამაკაცი, 40 ქალი და 95 ბავშვი.

1896 წლის 14 აგვისტო. სტამბოლი ოსმანური თურქეთი. სომხური დაჯგუფება „გნჩაკის“ და „დაშნაკცუტუნის“ 24 სომეხი ტერორისტი თავს დაესხა სტამბოლში ბანკს, მოკლეს ჟანდარმერიის უფროსი, ჟანდარმერიის ლეიტენანტი, აგრეთვე დაჭრეს ორი ფრანგი ეროვნების ბანკის თანამშრომელი.

1905 წ. 7 თებერვალს ქ. ბაქოში სომხური ტერორისტული ორგანიზაციის – დაშნაკცუტუნის წევრებმა არეულობის შექმნის მიზნით ასამდე მშვიდობიანი მცხოვრები დახოცეს.

1905 წ. 11 მაისს ქ. ბაქოში ხუთმა სომეხმა ტერორისტმა მოკლა თავადი მ. ნაკაშიძე და გ. თაყაიშვილი, რომლებიც კავკასიის ხალხების მეგობრობის პოზიციიდან გამოდიოდნენ. თვითმხილველ, პ. შუბინსკის მოგონებებიდან ირკვევა, რომ მკვლელობის ფაქტთან დაკავშირებით გავრცელებულ პროკლამაციებში აღნიშნული იყო, რომ ეს განხორციელდა სომხური ტერორისტული ორგანიზაციის „დაშნაკცუტუნის“ მიერ. ზოგი ცნობით, ერთ-ერთი მკვლეელი დრასტამატ კანაიანი იყო.

1905-1906 წლებში სომეხთა შეიარაღებულმა ძალებმა 7 დიდ ქალაქსა და 12 მაზრაში აზერბაიჯანელები დაარბიეს–ამოხოცეს, 200 – ზე მეტი აზერბაიჯანული სოფელი გაანადგურეს.

1905 წლის 21 ივლისი ოსმანური თურქეთი. სომხური ტერორისტული ორგანიზაცია „დაშნაკტუცუნის“ წევრებმა ააფეთქეს ოსმანეთის ხალიფის აბდ ულ-გამიდ II-ის კარეტა, დაიღუპა 26, დაიჭრა 58 ადამიანი.

1909 წლის 9 აპრილი. ადანა, ოსმანური თურქეთი. სომეხმა ტერორისტებმა ცეცხლი გაუხსნეს მშვიდობიან მოსახლეობას. დაიღუპა ასზე მეტი ადამიანი.

1909 წლის ოქტომბერი. ადანა ოსმანური თურქეთი. კოზანის ეპისკოპოს მუშეგის თაოსნობით 200 სომეხმა ტერორისტმა განაცხადა, რომ დაკლავენ ქალაქის ყველა თურქს.

1914 წლის 30 აგვისტო. ოსმანური თურქეთი. ასზე მეტი დემობილიზებული ჯარისკაცი იქნა გზაში გაჟლეტილი სოფელ ზეი-

თუნის სომეხი ტერორისტების მიერ.

1915 წლის 12 აგვისტო. ანატოლია, ოსმანური თურქეთი. სომხური ბანდიტური დაჯგუფებების მიერ შევიწროვებული თურქული მოსახლეობა იძულებული გახდა გახიზნულიყო მთებსა და ველებზე, სომხებმა არც იქ დატოვეს თურქები. შექმნეს რა სპეციალური სამძებრო ჯგუფები, სომხები მხეცურად, დაუნდობლად ანადგურებდნენ თურქებს, განურჩევლად ქალისა და ბავშვისა.

1916 წლის 19 მაისი. სოფლები ავჯი-ჩაი და იალინყაში, არზინჯანის ოლქი, ოსმანური თურქეთი. სოფელ ავჯი-ჩაიში სომხებმა ყელი გამოჭრეს მთელს მუსულმანურ მოსახლეობას. სოფელ იალინყაში, სომეხი ტერორისტების მიერ მოწყობილი ხოცვა-ჟლეტის შემდეგ, გადარჩა მხოლოდ ოთხი მოხუცი და რამოდენიმე ქალი.

1918 წლის 20 თებერვალი, „იაკუტიის“ გარნიზონი, არზრუმი, ოსმანური თურქეთი. სომხებმა შეკრიბეს 270 თურქი „იაკუტსკის“ გარნიზონში და დახვრიტეს ისინი გარნიზონის აბანოში.

1918 წლის 25 თებერვალი. არზრუმი, ოსმანური თურქეთი. ქალაქის რკინიგზის სადგურზე სომეხმა ტერორისტებმა დახვრიტეს 10 მუსულმანი.

1918 წლის 29 აპრილი. გიურმი-ახილ-ყალას (ახლანდელი ახალქალაქი) გზა. ერევნის გუბერნია, სამხრეთ კავკასია. სომეხმა ბანდიტებმა ამოხოცეს სამიათასზე მეტი ლტოლვილი ქალი, მოხუცი და ბავშვი.

1918 წლის 1 მაისი. სოფლები შიშ-თელე და ძუკენდი, სამხრეთ კავკასია. სომეხმა ბანდიტებმა მხეცურად დახოცეს 60 ბავშვი, ქალი და მოხუცი. თენკელის, ხაჯის, ხალილის, დერეჯიკის, გიულვერენის, გარგაზის, ილანლის, იანჩილლარის სოფლების მოსახლეობას მთლიანად გამოლადრეს ყელი.

1921 წლის 6 დეკემბერი. ბერლინი, გერმანია. ოსმალეთის იმპერიის პრემიერ-მინისტრი თალაით ფაშა მოკლა სომეხმა ტერორისტმა ტეხლირიანმა.

1921 წლის 15 მარტი. ბერლინი, გერმანია. ოსმალეთის იმპერიის ექსპრემიერ-მინისტრი საით ხალიმ ფაშა მხეცურად მოკლა სომხური ტერორისტული ორგანიზაცია „დაშნაკტუცუნი“-ს სომხების ჯგუფმა.

1922 წლის 22 ივლისი. თბილისი, ამიერკავკასიის საბჭოთა ფედერაციული სოციალისტური რესპუბლიკა. ოსმალეთის იმპერიის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მეთაური ჯამალ ფაშა და მისი ამხანაგები (თანაშემწეები) ნუსრეთი და სურაია მხეცურად მოკლეს სომეხმა ტერორისტებმა.

1973 წლის 27 იანვარი, სანტა-ბარბარა, აშშ. სასტუმრო „ბალტიმორში“ სომეხმა გურგენ ანიკიანმა მხეცურად მოკლა თურქეთის კონსული ლოს-ანჯელესში მეხმეტ ბაიდარი და კონსული ბახატურ დემირი.

1973 წლის 4 აპრილი. საფრანგეთი. სომეხმა ტერორისტებმა თურქეთის საკონსულოსთან და ავიაკომპანიასთან ახლოს ააფეთქეს ბომბი. საბედნიეროდ დაზარალებულები არ ყოფილან.

1975 წლის 7 თებერვალი. ლიბანი. „პატიმარ გურგენ იანიკიანის“ დაჯგუფებამ, რომელიც შედიოდა სომხურ ტერორისტულ ორგანიზაცია „ასალაში“, მოაწყო აფეთქებები თურქეთის საინფორმაციო სააგენტოს და თურქეთის საინფორმაციო ბიუროს შენობებში.

1975 წლის 22 ოქტომბერი. ვენა, ავსტრია. სამი შეიარაღებული სომეხი თავს დაესხა თურქეთის საელჩოს და მოკლეს თურქეთის ელჩი დანიშ თუნალიგილი. მათ განაცხადეს, რომ არიან ორგანიზაცია „თავისუფლების სომხური არმიის“ წევრები.

1976 წლის 16 თებერვალი. ბეირუთი, ლიბანი. სომეხი ტერორისტების მიერ მხეცურად იქნა მოკლული თურქეთის საელჩოს პირველი მდივანი ოკტარ ჯირითი.

1976 წლის 17 მაისი. გფრ. ფრანკფურტში, ესსენში და კიოლნში სომეხი ტერორისტების მიერ განხორციელდა ორგანიზებული აფეთქებები.

1977 წლის 29 მაისი. სტამბოლი, თურქეთი. აფეთქება იემილ-გეის აეროპორტში – დაიღუპა დაახლოებით 5, დაიჭრა 42 ადამიანი; აფეთქება სირეკის ავტოსადგურზე – დაიღუპა 1, დაიჭრა 10 ადამიანი. აფეთქებაზე პასუხისმგებლობა იკისრა ორგანიზაცია „სომხეთის 28 მაისის ორგანიზაციამ“.

1977 წლის 9 ივნისი. ვატიკანი. ვატიკანში თურქეთის ელჩი თაზა ჯარიმი მხეტურად იქნა მოკლული მის სახლთან ახლოს სომეხი ტერორისტების მიერ.

1978 წლის 2 იანვარი. ბულგარეთი. შენობა, რომელშიც განთავსებული იყო თურქული ბანკების სამმართველოები, მთლიანად დაინგრა ძლიერი აფეთქების შედეგად.

1978 წლის 2 ივლისი, მადრიდი, ესპანეთი. სამი სომეხი ტერორისტი თავს დაესხა თურქეთის ელჩს ზაკი კუნერალის და ამ ქვეყანაში ყოფილ ელჩის ბაშირ ბალჩი ოღლუს ავტომანქანას.

1979 წლის 22 აგვისტო. ჟენევა, შვეიცარია. სომეხმა ტერორისტმა ხელყუმბარა შეაგდო თურქეთის კონსულის ნიაზი ადალას ავტომანქანაში. კონსული არ დაშავებულა, მაგრამ ორი გამვლელი შვეიცარიელი დაშავდა მსუბუქად.

1979 წელი. დანია. თურქეთის ავიაკომპანიის შენობაში სომეხი ტერორისტების მიერ დადებული ბომბის აფეთქების შედეგად დაშავდა ორი დანიელი, დიდად დაზარალდა შენობა.

1979 წლის 12 ოქტომბერი. ნიდერლანდები. სომეხმა ტერორისტებმა საკუთარ მანქანაში მოკლეს თურქეთის ელჩი ოზდემირ ბენლერი და მისი ვაჟი ახმედი.

1979 წელი 30 ოქტომბერი. იტალია. სომეხმა ტერორისტებმა ააფეთქეს თურქული ავიაკომპანიის შენობა.

1979 წლის 22 დეკემბერი. პარიზი, საფრანგეთი. სომეხმა ტერორისტმა ავტომატით მოკლა თურქეთის ტურიზმის ატაშე ილმაზ ჩეოპანი.

1980 წლის 17 აპრილი. ვატიკანი. სამმა სომეხმა ტერორისტმა მძიმედ დაჭრა თურქეთის ელჩი ვეჯი თურელი.

1980 წლის 31 ივნისი. ათენი, საბერძნეთი. თურქეთის ადმინისტრაციული ატაშე გალიზ ოზანი საკუთარ ავტომანქანაში თავის ოჯახთან ერთად ჩაცხრილეს სომეხმა ტერორისტებმა. გ. ოზმანი და მისი 14 წლის ქალიშვილი დაიღუპა, მისი მეუღლე და 16 წლის ვაჟი მსუბუქად დაიჭრნენ.

ქეისი N20: 2017 წლის 3 აპრილს სანკტ-პეტერბურგის მეტროპოლიტენში განხორციელებული ტერორისტული აქტი

2017 წლის 3 აპრილს, დაახლოებით 15 საათზე სანკტ-პეტერბურგის მეტროპოლიტენში სადგურ „სენნაია პლოშჩადისა“ და „ტეხნოლოგიჩესკი უნივერსიტეტის“ გადასარბენზე მოხდა ტერორისტული აქტი. ვაგონში აფეთქდა თვითნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობა. როგორც მოგვიანებით გაირკვა, ტერორისტული აქტი მოაწყო თვითმკვლელმა ტერორისტმა. მან აგრეთვე, სადგურ „პლოშჩად ვოსტანიაზე“ დატოვა ბომბი, რომელიც სამართალდამცველებმა გააუვნებლეს. ტერაქტის შედეგად დაიღუპა 14 ადამიანი და დაიჭრა - 49.

კითხვები:

გავრცელებული ინფორმაციით, რუსეთის სპეცსამსახურებმა იცოდნენ ამ ტერორისტული აქტის მზადების შესახებ, მაგრამ არ ჰქონდათ ინფორმაცია კონკრეტულ დეტალებზე. თქვენი აზრით, შესაბამისი ღონისძიებების გატარებით შეიძლებოდა თუ არა ტერაქტის თავიდან აცილება? (პასუხი დაასაბუთეთ).

მეტი ცოდნისთვის:

სანკტ-პეტერბურგის მეტროპოლიტენში ტერორისტული აქტი 2017 წლის 3 აპრილს, დაახლოებით 14 საათსა და 40 წუთზე მოხდა, დაძრული მატარებლის მესამე ვაგონში. მემანქანემ მიიღო გადაწყვეტილება, არ გაეჩერებინა შემადგენლობა (სპეციალისტე-

ზის აზრით, მართებული) და მიეყვანა ის სადგურ "ტეხნოლოგიჩესკი ინსტიტუტამდე", სადაც დაზარალებულებს აღმოუჩინეს სამედიცინო დახმარება, შემდეგ

კი დაიწყეს მგზავრების ევაკუაცია. სადგურ "პლოშჩად ვოსტანიაზე" კი სამართალდამცველებმა ცეცხლმაქრის კორპუსში იპოვეს ტაიმერით აღჭურვილი ბომბი, რომლის სიმძლავრე დაახლოებით 1 კგ ტროტილის აფეთქების ეკვივალენტი იყო. აფეთქება განახორციელა თვითმკვლელმა ტერორისტმა, რომელსაც მოწყობილობა სხეულზე ჰქონდა მიმაგრებული, სავარაუდოდ, მანვე დატოვა ბომბი სადგურ "პლოშჩად ვოსტანიაზე". რუსეთის საინფორმაციო სააგენტო „ნოვოსტის“ მიერ გავრცელებული ინფორმაციით, სანკტ-პეტერბურგის მეტროპოლიტენში ტერორისტული აქტი რუსეთის მოქალაქემ, წარმოშობით ყირგიზმა, 1995 წელს დაბადებულმა აკბარჟონ ჯალილოვმა მოაწყო.

ქეისი N21: ტერორისტული ორგანიზაცია „ბასკების სამშობლო და თავისუფლება - ETA“-ს ფუნქციონირების შესახებ

ფრანკოს დიქტატურასთან ბასკების ბრძოლა თავისუფლები-სათვის სრული მარცხით დასრულდა. ამიტომ ბასკი ნაციონალისტების ერთმა ნაწილმა ბრძოლის ახალ ფორმას-ტერორს მიმართა. მათ 1959 წელს დააარსეს ორგანიზაცია „ბასკების სამშობლო და თავისუფლება - ETA“. თავდაპირველად ჯგუფი სოციალურ მოძრაობას წარმოადგენდა და ანტიკოლონიალური ხასიათის იყო. შემდგომში მან თავი მარქსისტულ-ლენინურ დაჯგუფებად გამოაცხადა, რომლის მიზანი არამარტო ბასკეთის დამოუკიდებლობა,

არამედ სოციალიზმის მშენებლობაც იყო.

მაშინ როცა ესპანეთში ფრანკოს ავტორიტარული რეჟიმი ბატონობდა, „ეტა“-ს შეიარაღებული ბრძოლა ეროვნული, სოციალური და რელიგიური სამართლიანობისთვის განიხილებოდა როგორც ბრძოლა ფრანკისტული რეჟიმის წინააღმდეგ, ამიტომ მას მხარს უჭერდა არა მარტო ბასკების დიდი ნაწილი, არამედ მთელი ესპანეთის მოსახლეობის უმრავლესობა. ფრანკოს რეჟიმის დროს ეტა-ს მებრძოლებს საფრანგეთში პოლიტიკური თავშესაფრის მოთხოვნის უფლება ჰქონდათ, ესპანეთსა და საფრანგეთს შორის 1984 წლის 14 ივნისის ხელშეკრულების დადებამდე.

1975 წლიდან, ფრანკოს გარდაცვალების შემდეგ მეფე ხუან კარლოსმა თითქმის რადიკალურად შეცვალა ქვეყანაში არსებული ვითარება. 1978 წელს ესპანეთში მიიღეს დემოკრატიული კონსტიტუცია, რომელიც სრულ პოლიტიკურ და სამოქალაქო თავისუფლებას უზრუნველყოფდა ისევე, როგორც ხელისუფლების განაწილებას ცენტრსა და რეგიონებს შორის.

ლოგიკურად, ფრანკოს გარდაცვალების შემდეგ „ეტა“ უნდა დაშლილიყო, თუმცა ეს არ მოხდა. პირიქით, ორგანიზაციამ ტერორისტული აქტები განაახლა. თავდასხმის მთავარ ობიექტებად იქცნენ სახელმწიფო აპარატის, სამხედრო და პოლიციის მაღალჩინოსნები. გახშირდა ბანკების ძარცვა, ადამიანების გატაცება, ყოველგვარი პოლიტიკური მოტივების გარეშე, მხოლოდ გამოსასყიდი თანხის მოთხოვნით და ა.შ. იმ დროს ორგანიზაციის წევრთა რაოდენობა 500 კაცს აღწევდა.

კითხვა:

სეპატარისტული ორგანიზაციიდან „ეტა“ თანდათან მაფიოზურ-კრიმინალურ დაჯგუფებად იქცა, რომელიც ნაციონალურ და რევოლუციურ ლოზუნგებს იყო ამოფარებული. თქვენი აზრით, რამ განაპირობა ორგანიზაციის ასეთი სახეცვლილება? (პასუხი დაასაბუთეთ)

მეტი ცოდნისთვის:

ბასკების ტერორისტული ორგანიზაცია - ETA (ბასკ. *Euzko Askatasuna* – ბასკების სამშობლო და თავისუფლება) შეიარაღებული ბასკური ნაციონალისტური და სეპარატისტული ორგანიზაციაა.

იგი დაარსდა 1959 წელს, გამოდის პროკომუნისტური ლოზუნგებით და მიზნად ისახავს ბასკების ეროვნული სახელმწიფოს შექმნას და საფრანგეთის პროვინცია - ნავარის მიერთებას.

ბასკების ქვეყანა ესპანეთის

ჩრდილოეთ ნაწილში მდებარეობს. მასში სამი ისტორიული პროვინცია შედის: ალავა, ბისკაია და გიპუსკოა. ასევე ბასკური პროვინციაა ნავარა, მაგრამ ესპანეთის მთავრობა მას ბასკურად არ აღიარებს.

ბასკეთი ესპანეთის შემადგენლობაში XV საუკუნის ბოლოსა და XVI საუკუნის დასაწყისში შევიდა, თუმცა XIX საუკუნის შუა წლებამდე გარკვეულ უფლებებს ინარჩუნებდა. კერძოდ, ჰქონდა საკუთარი კორტესი, სასამართლო, საბაჟო და საგადასახადო პრივილეგიები. სამხედრო სამსახურსაც ბასკები საკუთარ ტერიტორიაზე გადიოდნენ.

XIX საუკუნეში ესპანეთმა ეროვნული რაიონების – ბასკონიის, კატალონიისა და გალისიის ცენტრალიზაციისა და ძალდატანებით გაესპანელების პოლიტიკა გააძლიერა, რასაც ბასკები დიდ წინააღმდეგობას უწევდნენ. ეს იყო ბასკების ე.წ. კარლისტურ ომებში მონაწილეობის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი, რის შედეგადაც ალფონსო XII-ის მთავრობამ 1876 წელს თითქმის ყველა ფუეროსი (სამეფო აქტები) გააუქმა. ამან გააძაფრა ბასკების ნაციონალისტური მისწრაფებები. მით უმეტეს, რომ XIX საუკუნის ბოლოს ბისკაიასა და გიპუსკოას პროვინციებში სწრაფად ვითარდებოდა

სამთამადნო და მეტალურგიული მრეწველობა, რის გამოც ეს პროვინციები ესპანეთის მსხვილ სამრეწველო ცენტრად იქცა. ამავე პერიოდში ეროვნული აღმავლობის ფონზე ბასკების ნაციონალისტური პარტია შეიქმნა, რომელიც კათოლიკურ ეკლესიასთან იყო დაკავშირებული.

მიგელ პრიმო დე რივერას მმართველობის წლებში (1922–1930) ბასკების ეროვნული მოძრაობა იატაკქვეშეთში გაგრძელდა. 1931 წელს ესპანეთში რესპუბლიკური წყობის დამყარების შემდეგ ბასკების ეროვნული მოძრაობის ახალი აღმავლობა დაიწყო. 1932 წლის 19 იანვარს პამპლონაში (ნავარა) შეიკრიბა ალავის, ბისკაიის, გიპუსკოას და ნავარას მუნიციპალიტეტების წარმომადგენელთა ასამბლეა, რომელმაც ბასკეთის ავტონომიის სტატუსი მოიწონა, მაგრამ ბასკეთმა ავტონომია მხოლოდ 1936 წლის ოქტომბერში, სახალხო ფრონტის გამარჯვების შემდეგ მიიღო. ავტონომია, ფაქტობრივად, 9 თვის განმავლობაში არსებობდა. დიდი წინააღმდეგობის მიუხედავად, ქალაქ გერნიკას დაბომბვის შემდეგ, 1937 წლის ივნისის მეორე ნახევარში ფრანკოს მომხრეებმა ბასკების ქვეყანა დაიკავეს, რის შემდეგაც ავტონომია დაკარგა. 1939 წელს ფრანკოს მთავრობა ესპანეთის სათავეში მოვიდა და დაუყოვნებლივ გააუქმა რესპუბლიკის ყველა საკანონმდებლო აქტი, მათ შორის, კატალონიის და ბასკეთის ავტონომიური უფლებები. ეკლესიის გარდა, ყველა დაწესებულებაში ბასკური ენა აიკრძალა.

ავტონომიების გაუქმებამ ეროვნული მოძრაობის აღმავლობა გამოიწვია. ბასკების ნაციონალისტურმა პარტიამ არალეგალური მოღვაწეობა ემიგრაციაში გააგრძელა. ფრანკოს დიქტატურასთან ბასკების ბრძოლა თავისუფლებისათვის სრული მარცხით დასრულდა. ამიტომ ბასკი ნაციონალისტების ერთმა ნაწილმა ბრძოლის სხვა ფორმას—ტერორს მიმართა. მათ 1959 წელს დააარსეს ორგანიზაცია ETA.

I ეტაპზე ჯგუფი სოციალურ მოძრაობას წარმოადგენდა და ანტიკოლონიალური ხასიათის იყო. შემდეგში თავი მან მარქსის-

ტულ-ლენინურ დაჯგუფებად გამოაცხადა, რომლის მიზანი არამარტო ბასკეთის დამოუკიდებლობა, არამედ სოციალიზმის შენეზლობაც იყო. მიზნის მისაღწევად ასეთი ტაქტიკა აირჩიეს: მოქმედება-რეპრესია-მოქმედება. პრაქტიკაში ის შემდეგნაირად ტარდებოდა:

1. ახორციელებდა პროვოკაციული ხასიათის ძალადობრივ აქტს პოლიტიკური სისტემის წინააღმდეგ;

2. სისტემა პასუხობდა „მასების“ წინააღმდეგ რეპრესიით;

3. მასები პანიკითა და პროტესტით რეაგირებდნენ. ამის შემდეგ ETA ძალადობრივ აქტს ახორციელებს, რასაც მასა რევოლუციურ სიტუაციამდე მიჰყავს.

ესპანეთში ფრანკოს ავტორიტარული რეჟიმის ბატონობის პერიოდში, ETA -ს შეიარაღებული ბრძოლა ეროვნული, სოციალური და რელიგიური სამართლიანობისთვის განიხილებოდა როგორც ბრძოლა ფრანკისტული რეჟიმის წინააღმდეგ, ამიტომ მას მხარს უჭერდა არა მარტო ბასკების დიდი ნაწილი, არამედ მთელი ესპანეთის მოსახლეობის უმრავლესობა.

ეტა-ზე პირველად 1968 წელს ალაპარაკდნენ, როცა მან თავისი პირველი მკვლელობა ჩაიდინა: სან სებასტიანში მოკლეს საიდუმლო პოლიციის უფროსი. ამ წელს 1900 კაცი დააპატიმრეს და ზოგიერთი მათგანი სიკვდილით დასაჯეს. 1969-1970 წლებში ETA-ს თითქმის ყველა ლიდერი დააპატიმრეს და სამხედრო სასამართლოში გაასამართლეს.

1970-ან წლებში ETA-მ ბრძოლის ფორმები შეცვალა, რომლებიც ლათინური ამერიკის ტერორისტებისგან გადმოიღო. ეს იყო, ძირითადად, პოლიტიკური მოღვაწეებისა და დიპლომატების გატაცებები. სულ 1968-1975 წლებში ტერორისტებმა 40 ადამიანის სიცოცხლე შეიწირეს. ამის გამო, 1973 წელს ხელისუფლებამ დაპატიმრებული ტერორისტების დიდი ნაწილი სიკვდილით დასაჯა.

1973 წლის 20 დეკემბერს ეტა-მ თავისი ყველაზე გახმაურებული ტერაქტი მოაწყო: ტერორისტებმა გზის საფარქვეშ გვირაბი გა-

იყვანეს და იგი ასაფეთქებელი ნივთიერებით ამოავსეს. ამ გზაზე ესპანეთის პრემიერ-მინისტრს ადმირალ ლუის კარერო ბლანკოს უნდა გაევლო. აფეთქების შედეგად ბლანკო და ორი თანმხლები პოლიციელი დაიღუპა.

1960-1970-იან წლებში ორგანიზაციაში განხეთქილება მოხდა. უთანხმოება გამოიწვია კამათმა რეჟიმის წინააღმდეგ წარმოებული ბრძოლის შესახებ. 1968 წელს ETA-ს „ახალი ETA“ გამოეყო, რომელიც, 1974 წელს „სამხედრო“ და „პოლიტიკურ“ ფრაქციებად დაიყო. პირველი წმინდა ტერორისტული სახის ორგანიზაცია იყო, მეორე კი, არსებულ რეჟიმთან ბრძოლის მშვიდობიან, უმსხვერპლო გზას ქადაგებდა.

II ეტაპი 1975 წლიდან დაიწყო. ფრანკოს გარდაცვალების შემდეგ მეფე ხუან კარლოსმა თითქმის რადიკალურად შეცვალა ქვეყანაში არსებული ვითარება. 1978 წელს ესპანეთში მიიღეს დემოკრატიული კონსტიტუცია, რომელიც სრულ პოლიტიკურ და სამოქალაქო თავისუფლებას უზრუნველყოფს ისევე, როგორც ხელისუფლების განაწილებას ცენტრსა და რეგიონებს შორის.

ლოგიკურად, ფრანკოს გარდაცვალების შემდეგ ETA უნდა დაშლილიყო, რადგან პოლიტიკური სისტემა, რომლის წინააღმდეგაც ის იბრძოდა, აღარ არსებობდა, მაგრამ ETA-ს სამხედრო ფრაქციის გეგმებში კვლავ შედიოდა ბასკების დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნის იდეა. ასეთი პოზიცია ესპანეთის ხელისუფლების უკმაყოფილებას იწვევდა.

1976 წლის ბოლოდან ETA-მ ტერორისტული აქტები განაახლა. თავდასხმის მთავარ ობიექტებად იქცნენ სახელმწიფო აპარატის, სამხედრო და პოლიციის მაღალჩინოსნები. იმ დროს ორგანიზაციის წევრთა რაოდენობა 500 კაცს აღწევდა. მათ შორის 200 მებრძოლი იყო, დანარჩენები კი მათი ხელშემწყობები იყვნენ. მებრძოლები 20-30 კაციანი ჯგუფებით მოქმედებდნენ, ძირითადად, ბასკეთსა და ესპანეთის დიდ ქალაქებში. მკვლელობის ყველაზე „საყვარელი“ მეთოდი მსხვერპლისათვის კეფაში ტყვიის სროლა

იყო. დაზარალებულთა რაოდენობა დღითიდღე იზრდებოდა. ბასკები სიამაყით აცხადებდნენ, რომ ესპანეთს არც ერთ ომში არ დაუკარგავს იმდენი გენერალი, რამდენიც ETA-მ შეიწირა.

მკვლელობათა სერიამ ხელ-ფეხი გაუხსნა სამხედროებს, რომლებიც გადატრიალების გზით ხელისუფლებაში მოსვლას გეგმავდნენ. მათი საქმიანობის კულმინაციას ესპანეთის პარ-

ლამენტარების წარუმატებელი მცდელობა წარმოადგენდა. ETA-ს იდეოლოგთა მოსაზრებით, სამხედრო გადატრიალება მათთვის მომგებიანი იყო, ვინაიდან ეს ესპანეთის დემოკრატიის მოჩვენებით ხასიათს გამოააშკარავებდა. მაგრამ ესპანეთის დემოკრაციამ ამ გამოცდას გაუძლო.

ETA-ს მოქმედების მესამე ეტაპი 1981-1986 წლებს მოიცავს. 1979 წლის 25 ოქტომბერს ბასკონიის მცხოვრებთა უმრავლესობამ, მიუხედავად ETA-ს მხრიდან შანტაჟისა, მხარი დაუჭირა ავტონომიური სტატუსის მიღებას. ესპანურ ნაწილში სამმა ბასკურმა პროვინციამ ფართო ავტონომია მიიღო: ბასკები საკუთარ გადასახადებს თვითონვე აგროვებენ და ანაწილებენ; ქონდათ საკუთარი პოლიცია და განათლების სისტემა; ბასკური ენა ისწავლებოდა სკოლებში; ხელისუფლებამ ბასკების ქვეყანას გადასახადები და განაკვეთები შეუმცირა. ყველაფერმა ამან ბასკონიის ეკონომიკური აღმავლობა გამოიწვია. მოსახლეობაში რადიკალური განწყობილება შესუსტდა.

კანონმა ავტონომიის შესახებ ETA არ დააკმაყოფლა. ის გადავიდა მოქმედების ახალ პრინციპებზე – „ტერორი ტერორისათვის“. ამით ის საკუთარი მოსახლეობის უმეტესობის წინააღმდეგ გამოვიდა. ავტონომიის შესახებ რეფერენდუმის მეორე დღესვე

ETA-ს წევრებმა მოკლეს ბასკი მუშა ჰერმან გონსალესი, რომელმაც სეპარატიზმი დაგმო. ამ მკვლელობამ ბასკი მოსახლეობის დიდი პროტესტი გამოიწვია. მოეწყო ფართომასშტაბიანი გაფიცვა ETA-ს წინააღმდეგ.

1982 წლის ოქტომბრის არჩევნებში ფილიპ გონსალესის სოციალისტური პარტიის გამარჯვება დემოკრატიისაკენ საბოლოოდ შემობრუნების ათვლის წერტილი იყო. ფრანკოს დიქტატურის შემდეგ ეს იყო პირველი ხელისუფლება, რომლის წევრებსაც დისკრედიტირებულ რეჟიმთან კავშირი არ ჰქონია და პირველი მემარცხენე მთავრობა რესპუბლიკის შემდეგ. ახალი ხელისუფლება იმედოვნებდა, რომ ETA მოკლევადიან ზავს დათანხმდებოდა, მაგრამ ეს იმედი მალე გაქარწყლდა. ახალი მთავრობის არჩევნიდან რამდენიმე დღეში ეტა-ს ტერორმა კიდევ ერთი მაღალჩინოსანი გენერალი იმსხვერპლა. მართალია, იმ წელს ეტა-მ საკუთარი „რეკორდის“ (1980 წლის 91 მკვლელობა) მოხსნა ვერ მოახერხა, მაგრამ მნიშვნელოვნად გაიზარდა მოსახლეობაში შემთხვევითი მსხვერპლის რაოდენობა. სეპატარისტული ორგანიზაციიდან ETA თანდათან მაფიოზურ-კრიმინალურ დაჯგუფებად იქცა, რომელიც ნაციონალურ და რევოლუციურ ლოზუნგებს იყო ამოფარებული. გახშირდა ბანკების ძარცვა. ფართო ხასიათი მიიღო ბანკებიდან ე.წ. „რევოლუციური შესაწირის“ აკრეფამ, რასაც ყოველწლიურად მილიარდ პესეტამდე შემოსავალი მოჰქონდა.

ETA-ს წევრებმა დაიწყეს ადამიანების გატაცება, ყოველგვარი პოლიტიკური მოტივების გარეშე, მხოლოდ გამოსასყიდი თანხის მოთხოვნით, ჩაერთნენ ნარკოტიკების ბიზნესში, ფულს „ათეთრებდნენ“ ბანკებისა და სათამაშო დაწესებულებების დახმარებით.

ETA-ს პროვოკაციების საპასუხოდ, გონსალესის ადმინისტრაცია „ბინძურ ომში“ ჩათრეული აღმოჩნდა, რომლის მძიმე შედეგები ბასკურ საზოგადოებაში გამოძახილს დღემდე პოულობს. 1983–1987 წლებში ოფიციალური მიერ ჩამოყალიბებული ანტიტერორისტული განმათავისუფლებელი ჯგუფის ე.წ. GAL-ის (ესპ. Grupos

Antiterrorista de Liberation) ოპერაციებს 27 ადამიანი ემსხვერპლა.

მართალია GAL-ის მსხვერპლთა მნიშვნელოვან ნაწილს ტერორისტთა ლიდერები შეადგენდნენ, მაგრამ ამ ოპერაციებს საფრანგეთის მრავალი უდანაშაულო მოქალაქის სიცოცხლეც ემსხვერპლა. გალ-ის მიზანს მხოლოდ ეტა-ს ლიდერების განადგურება არ წარმოადგენდა. მათი საქმიანობის ძირითადი მიზანი საფრანგეთის ხელისუფლებაზე ზეწოლა და საზოგადოებრივ აზრზე ზემოქმედება იყო, რომელიც ეტა-ს გახიზნული წევრების მიმართ ტოლერანტობით გამოირჩეოდა.

ფრანკოს რეჟიმის დროს ეტა-ს მებრძოლებს საფრანგეთში პოლიტიკური თავშესაფრის მოთხოვნის უფლება ჰქონდათ. ესპანეთსა და საფრანგეთს შორის 1984 წლის 14 ივნისის ხელშეკრულებით, ეტა-ს წევრებს წაერთვათ საფრანგეთში პოლიტიკური დევნილის სტატუსი. ამ ხელშეკრულებამ ეტა-ს 200 წევრს სამშობლოში დასაბრუნებელი გზა გაუხსნა, მხოლოდ იმ პირობით, თუ დანაშაულს აღარ ჩაიდენდნენ, საზღვრის უკანონო გადაკვეთის შემთხვევაში კი მათ დააკავედნენ. ესპანეთის იმდროინდელმა შინაგან საქმეთა მინისტრმა ბარიონუევომ პირველად ქვეყნის ისტორიაში ეტა-ს ერთ-ერთ ხელმძღვანელს დომინგო იტურბო აბასოლოს ნებისმიერ დროს და ნებისმიერ ადგილას შეხვედრა შესთავაზა პრობლემების საბოლოო მოსაგვარებლად.

III ეტაპიდან, 1987 წელს ტერორი ფრანგების წინააღმდეგ გაგრძელდა. საპასუხოდ, 1987–1992 წლებში საფრანგეთისა და ესპანეთის სპეცსამსახურებმა ტერორისტებს საპასუხო დარტყმა მიაყენეს. მათ ეტა-ს 500-ზე მეტი აქტივისტი, მათ შორის, თითქმის ყველა ხელმძღვანელი დააპატიმრეს და გაასამართლეს. ორგანიზაცია უფრო მეტ იზოლაციაში აღმოჩნდა, ვიდრე მანამდე იყო. მეწარმეები უარს ამბობდნენ ეტა-სთვის ფულის გადახდაზე, „რევოლუციურ შესაწირზე“. თავი იჩინა შიდა უთანხმოებამაც. ორგანიზაცია ათობით ძველმა აქტივისტმა დატოვა.

1990-იანი წლების დასაწყისში ეტა-ს წევრთა რაოდენობა

მკვეთრად შემცირდა. მიუხედავად ამისა, 1990-იან წლებში ეტა-მ გააგრძელა ტერორისტული საქმიანობა. მოხდა მისი „ახალი თაობის რეპროდუქცია“, რასაც უმთავრესად GAL-ის მიერ წარმოებული კამპანია, ე.წ. „ბინძურმა ომმა“, შეუქმნა საფუძველი.

1996 წელს ესპანეთის ხელისუფლების სათავეში მოსულმა ხოსე მარია აზნარის მემარჯვენე-ცენტრისტულმა სახალხო პარტიამ დაგმო ტერორიზმის წინააღმდეგ ყოველგვარი უკანონო მეთოდის გამოყენება, მაგრამ საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშები სრულიად საპირისპიროზე მეტყველებდა.

1995 წელს პალმა დე მალიორკაში დააკავეს მებრძოლები, რომლებიც ესპანეთის მეფე ხუან-კარლოსზე აპირებდნენ თავდასხმას. ტერორისტები კვლავ აფეთქებდნენ სარკინიგზო სადგურებს, ბანკებს, კლავდნენ პოლიციელებს, პოლიტიკოსებს, მოსამართლეებს. 1997 წელს მათ დიდი შეცდომა ჩაიდინეს-გაიტაცეს და მოკლეს ბასკეთის მუნიციპალური საბჭოს წევრი, ახალგაზრდა ეკონომისტი მიგელ ბლანკო. მთელი ქვეყანა, დაწყებული მეფით, დამთავრებული რიგითი ესპანელით, ტერორისტებს უდანაშაულო ადამიანის განთავისუფლებას სთხოვდა. ამ მკვლელობამ კიდევ ერთხელ დაანახა ყველას მათი ნამდვილი სახე.

ეტა-ს ავტორიტეტი მკვეთრად შეილახა. ქვეყანაში გაიმართა გრანდიოზული დემონსტრაცია, რომელშიც 1,5 მილიონი ადამიანი მონაწილეობდა. მათი საერთო ლოზუნგი იყო: „გუშინ არ გვიყვარდით, დღეს გვძულხართ!“ ხელისუფლებამ განაცხადა, რომ არ წავა მოლაპარაკებაზე ტერორისტებთან, სანამ იარაღს არ დაყრიან.

1998 წელს ორგანიზაციამ ე.წ. ლიზარას დეკლარაციით ტერაქტებზე დროებით უარი განაცხადა. ეს ჩრდილოეთ ირლანდიის სამშვიდობო პროცესის ანალოგიური იყო. თვითგამორკვევის მოთხოვნა დეკლარაციის ბოლო სტროფი იყო. ამასვე ითხოვდნენ ბასკეთის ნაციონალისტური პარტიის ზომიერი ფრთის წარმომადგენლები, რომლებმაც მზადყოფნა გამოთქვეს ეტა-სთან ერთად დამოუკიდებელი ბასკური ინსტიტუტების ჩამოყალიბებაში

მონაწილეობის მიღებაზე. სწორედ ამის სანაცვლოდ, ეტა შეიარაღებულ წინააღმდეგობაზე უარს ამბობდა. საყურადღებოა, რომ აღნიშნული დეკლარაცია მადრიდის მედიამ და პოლიტიკურმა ისტებლიშმენტმა ლანძღვის საგნად აქცია. ბასკეთის სუვერენიტეტისათვის მშვიდობიანი ბრძოლის გზა მათ გაცილებით მეტ საფრთხედ აღიქვეს, ვიდრე ეტა-ს ტერორისტული კამპანია. ესპანეთის მთავრობა შიშობდა, რომ ამის შემდეგ ბასკი და კატალონიელი რადიკალები ერთიან ნაციონალისტურ ალიანსს ჩამოაყალიბებდნენ.

ესპანეთის პოლიციის განცხადებით, 2000 წლისათვის ეტა-ს მხოლოდ სამი დაჯგუფება მოქმედებდა, თითო 5–6 კაცის შემადგენლობით: ერთი ბასკების ქვეყანაში, მეორე–მადრიდში, მესამე კი – მობილური ჯგუფი. 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტმა თითქოს ეტა-ს ტერორზე ხელი ააღებინა, მაგრამ უკვე ოქტომბერში მოხდა მორიგი აფეთქება მადრიდსა და ვიქტორიაში, რამაც ასობით ადამიანი დააზარალა. ბატასუნამ (Batasuna - ბასკების ნაციონალისტური პარტია) დაგმო ეტა-ს ძალადობა, თუმცა ბასკთა ქვეყნის სუვერენიტეტის მიმართ თავის პოზიციაზე უარი არ უთქვამს. პარტია ორმხრივი ზეწოლის ქვეშ აღმოჩნდა, ერთი მხრივ, მადრიდი მას ტერორისტებთან და „სეპარატისტებთან თანამშრომლობაში“ ადანაშაულებდა, მეორე მხრივ კი, ეტა-ს მხარდამკერები მას ესპანეთის მთავრობასთან კოლაბორაციონიზმში სდებდნენ ბრალს.

2003 წელს ესპანეთის სამართლომ აკრძალა ბატასუნას საქმიანობა. ერთხანს მან არალეგალურად გააგრძელა მუშაობა. დღესაც ამ ორგანიზაციას ეტა-ს პოლიტიკურ ფრთად განიხილავენ.

2004 წელს მადრიდის ცენტრალურ სადგურზე აფეთქებების განხორციელდა. ეჭვი ეტა-ზე აიღეს, თუმცა ბატასუნას ლიდერმა არნოლდო ოტეგამ ეტა-ს კავშირი ამ სისხლიან და ტრაგიკულ მოვლენასთან გამორიცხა. მან დამნაშავედ არაბული წინააღმდეგობა დაასახელა. სამართალდამცავები ამ ვერსიას არ გამორიცხებდნენ, მით უმეტეს, რომ ესპანეთი როგორც აშშ-სა და დიდი ბრიტანეთის სტრატეგიული მოკავშირე, უკვე დიდი ხანია ალ-ქაიდას პოტენციურ სამიზნედ განიხილებოდა.

ქეისი N22: "ისლამური სახელმწიფოს" მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები

2017 წლის 22 მარტს ლონდონში, კენტის საგრაფოში მცხოვრები ყოფილი მასწავლებელი, ვესტმინსტერის ხიდზე ადამიანების მასაში ავტომობილით შევარდა, რის შედეგადაც დაიღუპა ექვსი ადამიანი, დაშავდა 40-ზე მეტი.

3 ივნისს, ბორო-მარკეტის რაიონში, 3 ტერორისტი თეთრი მიკროავტობუსით ლონდონის ხიდზე ფეხითმოსიარულეებს დაეჯახნენ, შემდეგ კი გამვლელებს დანებით თავს დაესხნენ, რის შედეგად დაიღუპა 8, დაშავდა 40-ზე მეტი ადამიანი. ორივე ტერაქტზე პასუხისმგებლობა "ისლამურმა სახელმწიფომ" აიღო.

19 ივნისს, ტერაქტი მოხდა ფინსბერი-პარკის რაიონში, მეჩეთთან ახლოს. სატვირთო მანქანის მძღოლი მეჩეთიდან გამოსულ მრევლს დიდი სიჩქარით დაეჯახა, რის შედეგად დაიღუპა ერთი ადამიანი, 11 - დაშავდა.

15 სექტემბერს ლონდონის მეტროს ვაგონში აფეთქება მოხდა.

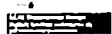
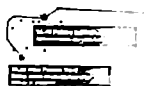
ადგილობრივი დროით დილის 8:20 საათზე, მეტროსადგურ "პარსონს გრინის" ხაზზე, მატარებლის ბოლო ვაგონში, რომელიც ლონდონის დასავლეთიდან ქალაქის ცენტრისკენ მიემართებოდა, ხელნაკეთი მოწყობილობა აფეთქდა, რის შემდეგაც გაჩნდა ხანძარი. დაშავდა 29 ადამიანი.

ტერაქტზე პასუხისმგებლობა ტერორისტულმა დაჯგუფებამ "ისლამურმა სახელმწიფომ" აიღო.

კითხვა:

ევროპული საზოგადოება გახშირებულ ტერორისტულ აქტებს არაბული ქვეყნებიდან ასობით ათასი მიგრანტის მიღებას უკავშირებს. თქვენი აზრით, როგორ შეიძლება დარეგულირდეს მიგრაციის საკითხი და ამით გაიზარდოს მოსახლეობის უსაფრთხოება? (პასუხი დაასაბუთეთ).

მეტი ცოდნისთვის:

ტერორისტის მოძრაობის მარშრუტი და თავდასხმის ადგილები

2017 წლის 22 მარტს, ლონდონის დროით 14:40 საათზე, ნაცრისფერი Hyundai Tucson-ის მძღოლი, რომელიც 122 კმ/სთ სიჩქარით მოძრაობდა ვესტმინსტერის ხიდზე,

ქვეითად მოსიარულეებს (მათ შორის, პოლიციის ოფიცრებს) წინასწარი განზრახვით დაეჯახა. ერთ-ერთი დაზარალებული, პოლონელი ტურისტი ანდრეა კრისტეა მდინარე ტემზაში აღმოჩნდა. იგი მძიმედ დაშავდა, მაგრამ მაშველებმა მალე ამოიყვანეს წყლიდან. ტერორისტის ავტომობილი პარლამენტის შენობისკენ განაგრძობდა სვლას და მძიმე დაზიანებებს აყენებდა ადამიანებს ვესტმინსტერის ხიდის სამხრეთ მხარეზე. საბოლოოდ, „ჰიუნდაი“ პარლამენტის ღობეს შეეჯახა სასახლის ჩრდილოეთით. შავტანსაცმლიანი თავდამსხმელი ავტომობილიდან გადმოვიდა, პარლამენტის მოედნის კუთხემდე მიიღრინა და დაუბრკოლებლად გაი-

რა ღია კარიბჭე. ახალი სასახლის ეზოში მან დანით სასიკვდილოდ დაჭრა უიარაღო პოლიციის ოფიცერი, რომელიც ტერორისტის შეჩერებას შეეცადა. ამის საპასუხოდ, თავდამსხმელს სხვა პოლიციელმა ესროლა. ეს ტერორისტული შეტევა სულ 82 წამი გრძელდებოდა.

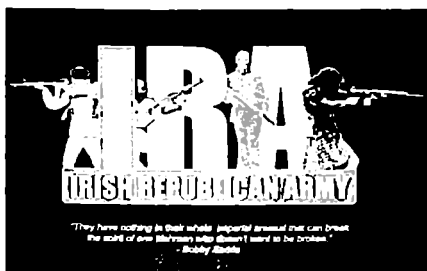
თავდამსხმელს სამედიცინო დახმარება ადგილზევე აღმოუჩინეს, მაგრამ იგი გულმკერდის არეში მიღებული ჭრილობის შედეგად გარდაიცვალა. 2017 წლის 22 მარტს ლონდონის ცენტრში მომხდარი თავდასხმა განახორციელა ინგლისში დაბადებულმა ხალიდ მასუდმა. უცნობია, ჰყავდა თუ არა ხალიდ მასუდს თანამზრახველები. თავდასხმასთან დაკავშირებით დააკავეს ორი პიროვნება.

მიგრაცია არის ცალკეული პირების, ან ჯგუფების მიერ საცხოვრებელი ადგილის შეცვლა გადასახლების მიზეზებისა და მიზნების მიუხედავად. მისი მიზეზები შეიძლება იყოს როგორც ეკოლოგიური კატასტროფები თუ პოლიტიკური მოტივები, ისე უკეთესი ეკონომიკური პერსპექტივები, ან პოლიტიკური დაცულობა გადასახლების ადგილას, ცალკეული პირების, ან ჯგუფების მიერ საცხოვრებელი ადგილის შეცვლა გადასახლების მიზეზებისა და მიზნების მიუხედავად. ადამიანის გადაადგილება ან გადასახლება სხვადასხვა ვადით (რამდენიმე საათიდან სიცოცხლის ბოლომდე) შეიძლება მოხდეს, რაც სტატისტიკურად აღრიცხვადი საზღვრების (ძირითადად ქალაქის, ქვეყნის და სხვა ადმინისტრაციული საზღვრების) გადაკვეთაში გამოიხატება.

განასხვავებენ:

- მუდმივ მიგრაციას, რომელიც დაკავშირებულია საცხოვრებელი ადგილის სამუდამოდ შეცვლასთან.
- დროებით მიგრაციას, როდესაც გადასახლება ხდება საკმაოდ ხანგრძლივი დროით.
- სეზონურ, ქანქარისებურ, შიგა, გარე, იძულებით და სხვა სახის მიგრაციებს.

ქეისი N23: „ირლანდიის რესპუბლიკური არმია - IRA“-ს მიერ
განხორციელებული ტერორისტული აქტები

1974 წელს ბირმინგემში (დიდი ბრიტანეთი) ჩანთებში დამალული ბომბები ერთმანეთისგან 46 მ-ით დაშრებულ ორ ბარში ერთდროულად აფეთქდა. ინციდენტმა 21 ადამიანი შეიწირა, 182 დაშავდა. 2005

წელს ლონდონის მეტროში მოხდარ აფეთქებამდე ეს შემთხვევა ბრიტანეთის ისტორიაში ყველაზე მსხვილი ტერაქტი იყო. მომხდარში ბრალი "ირლანდიის რესპუბლიკურ არმიას" დასდეს. დავაკებულ 6 ირლანდიელს სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს. 16 წლიანი პატიმრობის შემდეგ გამოძიებამ ისინი გაამართლა.

1980 წლის 17 იანვარს, "ირლანდიის რესპუბლიკურმა არმიამ" ბელფასტის მასლობლად სამეზავრო მატარებელი ააფეთქა. დაიღუპა სამი და დაიჭრა 5 ადამიანი.

1996 წლის 15 ივნისს, ინგლისის ქალაქ მანჩესტერში განხორციელდა მასშტაბური ტერორისტული აქტი, რომელსაც საერთაშორისო საზოგადოება "Manchester Bombings"-ის სახელით იცნობს. აღნიშნულ ტერორისტულ აქტზე პასუხისმგებლობა საკუთარ თავზე აიღო „ირლანდიის რესპუბლიკურმა არმიამ - IRA“-მ, კონკრეტულად კი "Provisional IRA"-მ. ბომბი, რომლის სამიზნესაც ქალაქის ცენტრის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური ზონა წარმოადგენდა სატვირთო ავტომობილში იყო დამონტაჟებული. ტერორისტული აქტისგან მიყენებულმა ზარალმა 700 მილიონი ევრო შეადგინა (2013 წლისათვის ეს 1.1 მილიარდი ევროა ინფლაციის გათვალისწინებით). ტერორისტული აქტის დროს დაშავდა 212 ადამიანი.

მიუხედავად დაშავებულთა დიდი რაოდენობისა, თამამად

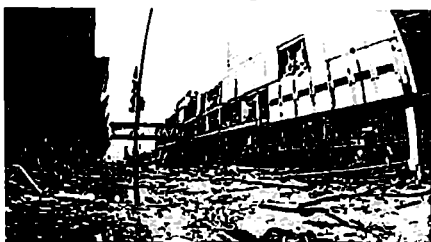
შეიძლება ითქვას, რომ ტერორისტების მთავარ მიზანს სულაც არ წარმოადგენდა ადამიანების დახოცვა. ამას ადასტურებს ტერორისტული აქტის შემდგომ გაკეთებული IRA-ს ოფიციალური განცხადება, რომლის მიხედვითაც ისინი იღებენ პასუხისმგებლობას მომხდარზე და გამოთქვამენ მწუხარებას სამოქალაქო პირების დაშავებასთან დაკავშირებით.

კითხვები:

თქვენი აზრით, რატომ შეიცვალა ტერორისტების მიმართ გამოტანილი სამუდამო პატიმრობის განაჩენი?

როგორ ფიქრობთ, სახელმწიფოს მხრიდან გადადგმულმა ჰუმანურმა ნაბიჯებმა დადებითი შედეგი გამოიღო, ანუ რამდენად შემწყნარებელი უნდა იყოს ქვეყანა ტერორისტების მიმართ?

მეტი ცოდნისთვის:

1996 წლის 15 ივნისს, ინგლისის ქალაქ მანჩესტერში განხორციელებული ტერაქტი დაგმეს ბრიტანეთისა და ირლანდიის მთავრობებმა, ასევე აშშ-ს იმდროინდელმა პრეზი-

დენტმა ბილ კლინტონმა.

დაზიანებული შენობებისა და განადგურებული ინფრასტრუქტურის აღდგენა 1999 წლისთვის დასრულდა. ნიშანდობლივია, რომ 1996 წლის ზაფხულზე ინგლისი მასპინძლობდა ევროპის ჩემპიონატს ფეხბურთში, ხოლო ტერორისტული აქტის დღეს, 15 ივნისს, „Old Trafford“-ზე უნდა გამართულიყო საფეხბურთო მატჩი რუსეთისა და გერმანიის ეროვნულ ნაკრებებს შორის.

ქეისი N24: "ოლსტერის მოხალისეთა ძალების" მიერ
"ირლანდიის რესპუბლიკური არმიის" წინააღმდეგ
მიმართული ქმედებები

1971 წლის 4 დეკემბერს ქალაქ ბელფასტში, "მაკგერგის" ბარში ამოქმედებულმა ბომბმა 15 ადამიანი იმსხვერპლა, ხოლო 17 დაშავდა. გამოძიებამ დაადგინა, რომ ბარში ბომბი "ოლსტერის მოხალისეთა ძალების" წევრებმა შეიტანეს. ეს რადიკალური ორგანიზაცია "ირლანდიის რესპუბლიკური არმიის" წინააღმდეგ მოქმედებდა და ჩრდილო ირლანდიის დიდი ბრიტანეთის შეადგენლობაში დარჩენის მომხრე იყო.

საინტერესოა, რომ 1972 წლის მარტში ბელფასტში ორი აფეთქება მოხდა. 4 მარტს რესტორან "აბერკორნში", ერთ-ერთი მაგიდის ქვეშ დატოვებულ ჩანთაში დამალული ბომბი აფეთქდა. ტერაქტმა 2 ადამიანი იმსხვერპლა, ხოლო 130 დაშავდა. ბევრმა კიდურები დაკარგა და დაბრმავდა. მეორე აფეთქება 20 მარტს დოუნგილსტრიტზე მოხდა. გაზეთ The News Letter-ის რედაქციის წინ დანაღმული ავტომობილი აფეთქდა. ინცინდენტის შედეგად დაიღუპა შვიდი და დაშავდა 148 ადამიანი. ორივე ტერაქტში პოლიციამ დამნაშავედ "ირლანდიის რესპუბლიკური არმია" ცნო.

1972 წლის 31 ივლისს ბრიტანული საზოგადოება კიდევ ერთმა ტერაქტმა შეძრა. პატარა ქალაქ კლოუდში (ჩრდილო ირლანდია) ერთდროულად სამი ავტომობილის აფეთქებამ 9 ადამიანი შეიწირა, 30 - დაიჭრა. ბრალეულობის მიუხედავად, "ირლანდიის რესპუბლიკურმა არმიამ" აღნიშნულ ტერაქტებთან კავშირი კატეგორიულად უარყო.

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, ირლანდიის ისტორიის გათვალისწინებით, რატომ შეიქმნა "ოლსტერის მოხალისეთა ძალების" ორგანიზაცია?
- რა როლს მიუჩენდით "ოლსტერის მოხალისეთა ძალების" ორგა-

ნიზაციის ჩამოყალიბებაში დიდ ბრიტანეთს? (პასუხი დაასაბუთეთ);

- თქვენი აზრით, რამდენად დიდია ინგლისის მთავრობის დაინტერესება ქვეყნის ტერიტორიაზე განხორციელებულ ნებისმიერ ტერორისტულ აქტზე პასუხისმგებლობა დაეკისროს IRA-ს?

მეტი ცოდნისთვის:

„ვოლონტერ ოლსტერელთა ძალები“ არის გასამხედროებული პროტესტანტული დაჯგუფება, რომლებიც ტერორისტებად არიან აღიარებული ირლანდიის, ბრიტანეთის და აშშ-ს მიერ.

როგორც კი შეიქმნა, მან ომი გამოუცხადა IRA-ს და 1966 წელს მოკლა კათოლიკე ბარმენი. პირველივე ლიკვიდაციის შემდეგ, ძალოვნებმა დააკავეს მათი ლიდერი ავგუსტ სპენსი და სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს, მაგრამ ტერაქტები მაინც გაგრძელდა. 1969 წელს ტერაქტები მოაწყვეს „დროებით“ ირა-ს აქციების საპირისპიროდ. 1971 წლის 4 დეკემბერს ააფეთქეს მაკპურკას ბარი ბელფასტში, რომელსაც 15 კათოლიკე შეეწირა. 1974 წლის 17 მაისს დუბლინში და მონჰანაში დაჯგუფებამ მოაწყო ტერაქტები, რომლის დროსაც 33 ადამიანი გარდაიცვალა.

1980-იან წლებში ოლსტერთა დაჯგუფების წევრებმა განაახლეს ტერაქტები. 1980-1994 წლამდე მათ ტერაქტებს ემსხვერპლა 350 სამოქალაქო პირი, IRA-ს 12 წევრი.

„ოლსტერის დაცვის ასოციაცია“ არის სამხედრო დაჯგუფება, რომელიც შეიქმნა ოლსტერში IRA-საგან დასაცავად. მისი ძირითადი მოთხოვნაა ოლსტერის დამოუკიდებლობის მოპოვება. დაჯგუფების

წევრები თავს ესხმოდნენ კათოლიკეებს და ირა-ს წარმომადგენლებს. მათმა ტერაქტებმა შეიწირა 112 ადამიანი, რომელთაგან 78

მოქალაქე კათოლიკე იყო. ამ ტერორისტულ დაჯგუფებების მთავარი მიზანი იყო არა ირა-ს განადგურება, არამედ კათოლიკების, რაც იწვევს შუღლს რელიგიურ ნიადაგზე. ირა-ს მთავარი მსხვერპლია არა მშვიდობიანი პროტესტანტი მოქალაქეები, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ ის პირები, ვინც თანამშრომლობენ და მუშაობენ ბრიტანულ ძალოვან სტრუქტურებში. ირა არ აღვივებს რელიგიურ გრძნობებს. არც ერთი ირა-ს ლიდერის განცხადება არ ყოფილა ანტიპროტესტანული. ისინი მხოლოდ მოითხოვდნენ ირლანდიის განთავისუფლებას და გაერთიანებას. თავად ირლანდიის სამფეოვან დროშაზე სტაფილოსფერი-ანუ პროტესტანტების ფერი, მწვანე ანუ ირლანდიელების ნაციონალური ფერი და თეთრია გამოსახული, რაც იმაზე მეტყველებს რომ ირლანდიისთვის არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს რელიგიურ ფაქტორს.

ქეისი N25: „ჰიბრიდული ომის“ შესახებ

რუსეთის ყოფილი გენშტაბის უფროსის, ვალერი გერასიმოვის სტატიას, რომელიც 2013 წლის 27 თებერვალს ნაკლებად ცნობილ გაზეთ „სამხედრო-სამრეწველო კურიერში“ გამოქვეყნდა, განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს კრემლის მიერ წარმოებული ახალი ტიპის ომის, ე. წ. „ჰიბრიდული ომის“ გასაგებად, რომელსაც სამხედრო კამპანიას, კლასიკური მნიშვნელობით, ვერ უწოდებ. მისი გამოქვეყნება, დაემთხვა რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსიას, რომლის დროსაც რუსი პოლიტიკოსები, ჟურნალისტები, ფსევდო არასამთავრობო ორგანიზაციები, ანალიტიკური ცენტრები, ამოსაცნობი ნიშნების არმქონე სამხედროები, სამთავრობო უწყებები და პარლამენტი საერთო მიზნის მისაღწევად ერთი და იგივე სცენარით მოქმედებდნენ. სტატიაში აშკარად არის ჩამოყალიბებული რუსეთის ომის ხასიათის ცვლილების არსი. იგი გან-

მარტავს არა უბრალოდ „უნიტარული სახელმწიფოს“ ეფექტიანობას ეროვნული ძალაუფლების ყველა ინსტრუმენტის მობილიზებაში, არამედ ომის შეცვლილი წესების არსს რუსული თვალთახედვიდან.

არაბული გაზაფხულიდან მიღებული გაკვეთილების გაანალიზების გზით, გერასიმოვი განმარტავს, როგორ შეიცვალა „ომის წესები“ და როგორ შეიძლება, „საკმაოდ წარმატებული სახელმწიფო რამდენიმე თვესა თუ დღეშიც კი, იქცეს მძაფრი შეიარაღებული კონფლიქტის არენად, უცხოური ინტერვენციის მსხვერპლად და ჩაიძიროს ქაოსში, ჰუმანიტარულ კატასტროფასა და სამოქალაქო ომში“. ამის მისაღწევად არ არის აუცილებელი უხეში ძალის ინსტრუმენტების გამოყენება, არამედ საჭიროა პოლიტიკური, ეკონომიკური, საინფორმაციო და სხვა არასამხედრო ზომების გატარება მოსახლეობის პოტენციურად საპროტესტო სეგმენტთან მჭიდრო კოორდინაციაში. არაბული გაზაფხულიდან ნასწავლი გაკვეთილების განმარტების მეშვეობით, გერასიმოვი აღწერს ქმედებების თანმიმდევრობას უკრაინაში და მკაფიოდ ასაბუთებს ამ ტიპის ოპერაციების მიზნებს. გერასიმოვის თანახმად, ასეთი ოპერაციების სტრატეგიული მიზანი უნდა იყოს „მუდმივმოქმედი ფრონტის შექმნა მოწინააღმდეგე სახელმწიფოს მთელ ტერიტორიაზე“, სხვა სიტყვებით, ქაოსის შექმნა, რომელიც მოწინააღმდეგეს ქმედუუნარო სახელმწიფოდ აქცევს.

კითხვები:

ეთანხმებით, თუ არა ე.წ. „გერასიმოვის დოქტრინას“ ჰიბრიდული ომის განმარტების შესახებ?

რუსეთის სტრატეგიას პოსტ-საბჭოთა სივრცეში არასასურველი, „არალოიალური მეზობლების“ ქმედუუნარო სახელმწიფო წარმონაქმნებად გადაქცევის მცდელობებს მათი სახელმწიფოებრიობის საფუძვლების შერყევის გზით, შეიძლება თუ არა ვუწოდოთ „ჰიბრიდული ომი“?

მეტი ცოდნისთვის:

„ჭიბრიდულ ომს“ უწოდებენ სამხედრო თუ პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად დიპლომატიური, სამხედრო, ეკონომიკური, საინფორმაციო საშუალებებისა და კონვენციური, არარეგულარული (პარტიზანული და ასიმეტრიული), ტერორიზმის, კრიმინალური და კიბერ ბრძოლის მეთოდების ერთობლივ, კოორდინირებულ, ღია და ფარულ გამოყენებას.

ომის სხვადასხვა ფორმას შორის განსხვავების ელიმინაცია და ის რისკები, რასაც ეს პროცესები ევრო-ატლანტიკური უსაფრთხოების არქიტექტურის საიმედოობას უქმნის, ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა. ანალიტიკოსების აზრით, კონფლიქტის ხასიათის ცვლილება, რისი მომსწრენიც ვართ, ყველაზე უკეთ შეიძლება ტერმინით „კონვერგენცია“ აღიწეროს - ფიზიკური და ფსიქოლოგიური, კინეტიკური და არაკინეტიკური, საომარი და არასაომარი კონცეფციების კონვერგენცია“. უფრო მნიშვნელოვანი კი ის არის, რომ ომის ხასიათის ცვლილება კონცეფციიდან რეალობად გადაიქცა, რადგან ვხედავთ, როგორ იზრდება ევრო-ატლანტიკურ სივრცეში ისეთი კონფლიქტების რაოდენობა, რომლებიც „არ ჯდება ომის დასავლურ კატეგორიებში“. ჭიბრიდული ომის შესახებ წარმოდგენა ბოლო წლების კონფლიქტების ანალიზიდან არის მიღებული.

თანამედროვე კონფლიქტების სხვადასხვა ფორმის ანალიზში ჭიბრიდული საფრთხეები შემდეგნაირად არის განსაზღვრული: ჭიბრიდული საფრთხეებია, როდესაც ნებისმიერი მოწინააღმდეგე ერთდროულად იყენებს კონვენციური იარაღის, არარეგულარული ტაქტიკის, ტერორიზმის და კრიმინალური ქცევის შესაბამის კომბინაციას და საომარი მოქმედებების სივრცეს საკუთარი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად.

ჭიბრიდული ომის თეორიულ განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს რუსმა სამხედრო თეორიტიკოსებმა. მათ შორის, აღსანიშნავია რუსეთის გენშტაბის უფროსის, ვალერი გერა-

სიმოვის 2013 წელს გამოქვეყნებული ნაშრომი «ახალი თაობის ომის წარმოების მეთოდები» (თავად გერასიმოვი ტერმინს «ჰიბრიდული ომი» არ იყენებს), რომელშიც განხილულია „არაბული გაზაფხულის“ მოვლენები და აღნიშნულზე დაყრდნობით გაკეთებულია დასკვნა, რომ „ახალი თაობის ომში“ სამხედრო ძალა გამოყენებული იქნება ფარულად, ოფიციალური დეკლარირების გარეშე.

ე.წ. „გერასიმოვის დოქტრინაში“ აღწერილია „ახალი თაობის ომის“ ისეთი მახასიათებლები, რომელიც შემდგომში, რუსეთმა გამოიყენა უკრაინაში (ყირიმის ანექსიის და დონბასში დესტაბილიზაციის კერების შექმნის დროს).

დოქტრინის თანახმად, „ახალი თაობის ომი“ გამოირჩევა შემდეგი მახასიათებლებით:

- სამხედრო მოქმედებები იწყება მშვიდობიან პერიოდში, ანუ ოფიციალურად ომი გამოცხადებული არ არის. ფართომასშტაბიანი სამხედრო მოქმედებების ნაცვლად, კონფლიქტი ხასიათდება მცირე მასშტაბის, ლოკალური შეტაკებებით;
- ადგილი აქვს საბრძოლო მოქმედებებში სპეცდანიშნულების ქვედანაყოფების და შეიარაღებული მოქალაქეების გამოყენებას;
- ბრძოლა მიმდინარეობს არა 3, არამედ 4 სივრცეში: ხმელეთზე, ჰაერში, ზღვაში და საინფორმაციო ველზე.

ამგვარად, „ჰიბრიდული ომის“ რუსულ თეორიაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა აქტივობას საინფორმაციო სივრცეში, რომელიც „ახალი თაობის ომის“ ერთ-ერთი უმთავრესი ინსტრუმენტია.

დასავლეთის ქვეყნებში პოლიტიკური ნარატივის შესაქმნელად, რუსეთი წარმატებით იყენებს სტრატეგიულ კომუნიკაციებს. ტელეკომპანია RT (Russia Today) და სააგენტო Sputnik News წარმოადგენს ამ სტრატეგიის ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითს. რუსეთი ასევე, აქტიურად იყენებს სატელევიზიო გადაცემებს, ევროპულ think tank-ებს, ინტერნეტ-ტროლებს, ბოტებსა და ე.წ. fake news-

ებს. ზედმეტია იმის თქმა, რომ ეს მედიასაშუალებები დასავლურ ჟურნალისტურ სტანდარტებს არ იცავენ და მათი მთავარი ამოცანა პოლიტიკური დისკუსიის კრემლის ინტერესების სასარგებლოდ წარმართვაა.

რუსული პროპაგანდა საინფორმაციო-ფსიქოლოგიურ ოპერაციებს ახორციელებს მრავალი მეთოდის გამოყენებით, მათ შორის, დადასტურებული ფაქტების ექვექვემ დაყენება/უარყოფით და კონკრეტული მოვლენების ალტერნატიული ვერსიების გავრცელებით, აუდიტორიის დასაბნევადა. რუსული პროპაგანდის გზავნილი არის მარტივი და ადვილად აღსაქმელი, ხოლო ფაქტების სახით არის წარმოდგენილი მოსაზრებები და ვარაუდები. პარალელურად, ბოლო წლების განმავლობაში, საგრძნობლად გაიზარდა რუსეთის აქტივობა კიბერ სივრცეში, რაც საშუალებას აძლევს რუსულ სპეცსამსახურებს, მოიპოვონ წვდომა მნიშვნელოვან ინფორმაციასთან და მოახდინონ გავლენა პოლიტიკურ პროცესებზე. დასავლეთში არაერთი პუბლიკაცია თუ ნაშრომი მიემდვნა კრემლის სავარაუდო ჩარევას ევროპის ქვეყნების საარჩევნო პროცესებში.

ჰიბრიდული ომის რუსულ თეორიაში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მოსამზადებელი ფაზა, რომელიც ითვალისწინებს შემდეგ აქტივობებს:

- სამიზნე ქვეყნის მოწყვლადი ადგილების გამოვლენა, ე.წ. „მეხუთე კოლონა“;
- თავდამსხმელი ქვეყნისადმი ლოიალურად განწყობილი პირების და ორგანიზაციების ქსელის ფორმირება;
- სამიზნე ქვეყნის მოსახლეობის აქტიური საინფორმაციო დამუშავება, რათა მას გაუღვივდეს უკმაყოფილება საკუთარი ხელისუფლების მიმართ და გახდეს თავდამსხმელი ქვეყნის მხარდამჭერი ან/და არ შეეწინააღმდეგოს მის მოქმედებებს.

„ჰიბრიდული ომის“ წარმოებისას სამიზნე ქვეყნის გრავიტაციის ცენტრს ქმნის ადგილობრივი მოსახლეობის პოზიცია. შესა-

ბამისად, თავდამსხმელმა ქვეყანამ აუცილებლად უნდა მოიპოვოს ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდაჭერა. სხვა შემთხვევაში, „ჰიბრიდული ომის“ წარმოება ფაქტობრივად შეუძლებელია. პროპაგანდისა და საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური ოპერაციების გამოყენებით, ხდება სამიზნე ქვეყნის ეთნიკურ ჯგუფებში, პოლიტიკურ ელიტასა და სამოქალაქო საზოგადოებაში დაპირისპირების გაღვივება.

პარალელურად, ხორციელდება საინფორმაციო სივრცის მომზადება შიდა და საერთაშორისო აუდიტორიისთვის: მაგალითად, 2013 წლის ბოლოს, კიევში დაწყებული საპროტესტო აქციების პარალელურად, რუსულმა მედიასაშუალებებმა გაააქტიურეს კამპანია უკრაინის ოპოზიციური ძალების წინააღმდეგ. რუსული პროპაგანდა მათ წარმოაჩენდა ულტრა-რადიკალებად/ფაშისტებად-/რუსოფობებად, რომელთა ხელისუფლებაში მოსვლით საფრთხე იქმნებოდა უკრაინაში მცხოვრები რუსებისთვის. ამით რუსულმა პროპაგანდამ ანტი-უკრაინულად განაწყო საკუთარი მოსახლეობა და რაც მთავარია, გააღვივა ახალი ხელისუფლების მიმართ წინააღმდეგობა უკრაინის სამხრეთ-აღმოსავლეთ რეგიონების მოსახლეობაში.

ანალიტიკოსების აზრით, „ჰიბრიდული ომის“ წარმოების შემდეგი მეთოდები გამოიკვეთა:

- კონფლიქტში ჩართულობის ე.წ. დამაჯერებელი უარყოფის სტრატეგია, სამხედრო მოსამსახურეების რიგითი მოქალაქეების საფარით გამოყენება;
- არასამხედრო ასიმეტრიული მეთოდების გამოყენება (საინფორმაციო, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური და იდეოლოგიური საშუალებების გამოყენება სასურველი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო გარემოს შესაქმნელად);
- მოწინააღმდეგის სამხედრო და პოლიტიკური ხელმძღვანელობის შეცდომაში შეყვანა სპეციალური ოპერაციების გამოყენებით (დიპლომატიური არხებით, მედია საშუალებებით, პოლი-

- ტიკური და სამხედრო უწყებების სპეციალურად შედგენილი მონაცემების, ბრძანებების, მითითებებისა და ინსტრუქციების გამიზნული გაჟონვით);
- მოწინააღმდეგის სამხედრო და პოლიტიკური ხელმძღვანელობის შანტაჟი, მოტყუება და მოსყიდვა, რათა იძულებულები გახდნენ, უარი თქვან სამსახურებრივი ვალდებულებების შესრულებაზე;
  - აქტიური პროპაგანდა მოსახლეობის დემორალიზების მიზნით, რომლის პარალელურადაც იწყება მცირე დივერსიული ჯგუფების შეღწევა;
  - არასაფრენი ზონის შემოღება სამიზნე ქვეყნის საჰაერო სივრცეში, მისი ტერიტორიული ბლოკადა და კერძო სამხედრო კომპანიების აქტიური გამოყენება, ადგილობრივ ოპოზიციასა და სეპარატისტულ, უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებებთან ერთად;
  - აქტიური/მასშტაბური სადაზვერვო-დივერსიული აქტივობები და სამხედრო მოქმედებების დაწყება - ყველა ფორმის, მეთოდისა და ძალის გამოყენებით;
  - საინფორმაციო ოპერაციების, რადიოელექტრონული ბრძოლის საშუალებების, ზეზუსტი შეიარაღებისა და სხვა თანამედროვე საშუალებების გამოყენება;
  - სამიზნე ქვეყნის შეიარაღებული ძალების დარჩენილი წინააღმდეგობის კერების/შენაერთების განადგურება სპეცდანიშნულების ძალების გამოყენებით.

წინაპირობების შექმნა კონვენციური სამხედრო მოქმედებებისთვის – “ჰიბრიდული ომის” კიდევ ერთი ელემენტია. მაგალითად, ყირიმის ანექსიამ გამოიწვია საფრთხე, რომ რუსეთმა, შესაძლოა, შექმნას სამხედრო მოქმედებების წინაპირობა ნებისმიერ ქვეყანაში, მაგალითად, ბალტიისპირეთში, ან გააღვივოს კონფრონტაცია რუსულენოვან ეთნიკურ უმცირესობებსა და საზოგადოებას შორის ისეთ ქვეყნებში, როგორიცაა, მაგალითად, ესტონე-

თი.

ბალტიისპირეთის ქვეყნების გარდა, რუსეთის ერთ-ერთი სამიზნეა ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკები, სადაც მოსკოვი აქტიურად ცდილობს ამ ქვეყნების ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის პროცესისთვის ხელის შეშლას და ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე საკუთარი პოზიციების შენარჩუნება-გამდიერებას. თუმცა, უკანასკნელი წლების განმავლობაში, რეგიონში მიზანმიმართულად იზრდება დასავლეთის გავლენა და კრემლი ვერ ახერხებს ინიცირებული პროცესის შეჩერებას.

სწორედ ამიტომ, მოსკოვი ცდილობს რეგიონში დამაბულობის ესკალაციას, რითაც ერთი მხრივ, მიზნად ისახავს დასავლეთის ყურადღების გადატანას პოსტსაბჭოთა სივრციდან, ხოლო მეორე მხრივ, კრემლის ხედვით, ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე მორიგი კონფლიქტი იძლევა მისთვის არასასურველი სტატუს-კვოს შეცვლის შესაძლებლობას.

რეგიონში რუსეთის როლი მკაფიოდ გამოიკვეთა მონტენეგროში განვითარებულ მოვლენებში. ოფიციალური პოდგორიცას მტკიცებით, რუსეთის სპეცსამსახურები 2016 წლის 16 ოქტომბერს, მონტენეგროში გამართული საპარლამენტო არჩევნების პარალელურად, გეგმავდნენ სახელმწიფო გადატრიალებას, რომლის შედეგადაც ხელისუფლებაში უნდა მოსულიყვნენ ანტი-დასავლური (პრორუსული) პოლიტიკური ძალები და ჩაშლილიყო ქვეყნის ნატო-ში ინტეგრაციის პროცესი.

მონტენეგროს სამართალდამცავი ორგანოების ცნობით, სახელმწიფო გადატრიალების მცდელობაში ჩართული ჯგუფის რამდენიმე ათეული წევრი უნდა შერეოდა პარლამენტის შენობის გარეთ ოპოზიციის მიერ დაგეგმილ საპროტესტო აქციას მონტენეგროს საპარლამენტო არჩევნების დასრულებისთანავე. მათ უნდა გამოეწვიათ არეულობა, რის შემდეგაც ბრბო შეიჭრებოდა პარლამენტის შენობაში. გადატრიალებაში ჩართულ ადამიანთა ნაწილი დაბლოკავდა პოლიციას, ხოლო დამაბულობის კიდევ უფრო

ესკალაციისთვის, პოლიციის ფორმაში გადაცმულ რამდენიმე პირს მშვიდობიანი მოქალაქეების მიმართულებით უნდა გაეხსნა ცეცხლი. პარალელურად, შეთქმულებაში ჩართული პირების ნაწილი გეგმავდა მაშინდელი პრემიერ-მინისტრის, მ.ჯუგანოვიჩის ლიკვიდაციას.

საინტერესოა:

„არაბულ გაზაფხულს“ მრავალი მიზეზის თანხვედრა განაპირობებდა. არაბ ხალხს სურდა მიეღწია სოციალური თანასწორობისთვის და შეეცვალა მთლიანი სისტემა. დიქტატურის პირობებში ეკონომიკური განსხვავება ღარიბ მოსახლეობასა და მმართველ ელიტას შორის სულ უფრო იზრდებოდა, ეკონომიკური განვითარების გზაზე მდგარი ქვეყნების მოსახლეობა ვერ გრძნობდა რაიმე სახის წინსვლას. არაბული რევოლუციების საბოლოო შედეგიც წესით ეს უნდა ყოფილიყო – სოციალური თანასწორობა, რადგან სწორედ ამ მოთხოვნით გამოდიოდა ხალხი ქუჩებში.

შეიძლება ითქვას, რომ 2011 წლის გაზაფხულზე მომხდარმა რევოლუციებმა ხელი შეუწყო არაბული ქვეყნების ხელისუფლებებში ისლამისტი ძალების მოსვლას. ახალმა რეჟიმებმა კი მართვა ისეთივე სტილით განაგრძეს როგორც ეს მანამდე იყო. ახალი ხელისუფლებების მიერ ვერ იქნა დაძლეული „არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევი ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი- სოციალური უთანასწორობა. 2011 წლის გაზაფხული შეიძლება მივიჩნიოთ ისლამისტური ძალების გამარჯვებად, რადგან ერთადერთი, რაც ამ ქვეყნებში ამ დროისთვის შეიცვალა ეს არის ხელისუფლება. ხალხის კეთილდღეობის გაზრდისთვის ახალ მთავრობებს რაიმე სახის ძირეული ცვლილებები არ გაუტარებიათ. მაგალითად, ეგვიპტეში ჰოსნი მუბარაქის ჩამოგდების

შემდეგ ქვეყანა კვლავ იმართება იგივე შეხედულებების მქონე არაბი ნაციონალისტების მიერ. სტენფორდის უნივერსიტეტის 2012 წლის ანგარიშში მოცემულია სტატისტიკური მონაცემები „არაბული გაზაფხულის“ შემდეგ არსებულ სიტუაციაზე. გამოიკვეთა, რომ 2011 წლის შემდეგ გაიზარდა დაინტერესება მოსახლეობის მხრიდან სამოქალაქო ჩართულობაში, ქვეყნებში მკვეთრად შემცირდა ეკონომიკური წინსვლის დონე, უმუშევარი მოსახლეობის რაოდენობა გაიზარდა, გართულდა ბიუროკრატიული პროცედურები და არასამთავრობო ორგანიზაციების დაარსება.

ექსპერტების მიერ სახელდება „არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევი მრავალი მიზეზი. ბევრი მიიჩნევს, რომ რევოლუციები მოხდა მხოლოდ რომელიმე ერთი ფაქტორის გამო. ბევრი მათგანი არაბული მღელვარების ზრდას მხოლოდ შიდა ვითარებას ან მხოლოდ საერთაშორისო სისტემაში განვითარებულ მოვლენებს უკავშირებს. შესაძლოა, აშშ-ს ფაქტორმა გარკვეული როლი ითამაშა ხალხის ქუჩებში გამოსაყვანად, თუმცა რომ არა ქვეყანაში არსებული შიდა პრობლემებიც, მხოლოდ საგარეო ფაქტორების არსებობით არაბ მოსახლეობას არ გაუღვივდებოდა პროტესტის გრძნობა. საგარეო ფაქტორების გაანალიზებასთან ერთად აუცილებელია შევხვით საშინაო ვითარებასაც. რევოლუციების გამომწვევი ყველაზე მწვავე მიზეზი იყო ქვეყნებში არსებული ეკონომიკური პრობლემები. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიშში კარგად ჩანს, რომ არაბულ ქვეყნებში 2011 წელს ფიქსირდება ყველაზე ცუდი ეკონომიკური მონაცემები უკანასკნელი პერიოდის განმავლობაში.

„არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევ მიზეზებად უნდა მივიჩნიოთ ერთად აღებული ყველა ეს ფაქტორი. რომ არა არაბულ ქვეყნებში არსებული მკვეთრი ეკონომიკური დაღმასვლა, დიქტატორული რეჟიმები კიდევ დიდი ხანი გააგრძელებდნენ მართვას, რადგან ეკონომიკურად კმაყოფილ ხალხს ვერ გაუჩნდებოდა ამხელა პროტესტი. „არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევ მიზეზებში

საკმაოდ დიდი როლი აქვს ქვეყნებში არსებულ პოლიტიკურ ვითარებასაც. ასევე მნიშვნელოვანია განვიხილოთ საგარეო ფაქტორებიც, კერძოდ აშშ-ს როლი. აშშ-ს ადმინისტრაციაში მოსული დემოკრატები შედარებით რბილ საგარეო პოლიტიკას ატარებდნენ. დემოკრატიულმა ადმინისტრაციამ მიატოვა არაბული დიქტატურები, ასე რომ არ ყოფილიყო შესაძლოა საერთაშორისო საზოგადოება არაბულ ქვეყნებში განვითარებულ მოვლენებში ჩარეულიყო.

როგორც აღინიშნა, რეჟიმების დამხობის შემდეგ დემოკრატიული არჩევნების შედეგად არაბული სახელმწიფოების ხელისუფლებებში ძირითადად ისლამისტი ძალები მოვიდნენ. მაგალითად, ტუნისში ისლამისტურმა მოძრაობამ „ენნაჰდამ“ მოიპოვა ხმების 41%, მაროკოში „სამართლიანობის და განვითარების პარტიამ“ გაიორმაგა ადგილების რაოდენობა პარლამენტში, ეგვიპტეში კი „მუსლიმურმა საძმომ“ და „სალაფიტების“ პარტიამ მოიპოვა ხმების თითქმის 70%.

„არაბული გაზაფხული“ ნამდვილად შეგვიძლია მივიჩნიოთ ისლამისტური ძალების გამარჯვებად. ამ ჯგუფებმა კარგად გამოიყენეს არაბულ ქვეყნებში განვითარებული მოვლენები და მათ ხელისუფლებებში აღმოჩნდნენ. შეიძლება დაისვას კითხვა, რატომ მაინც და მაინც ისინი? რატომ აირჩია არაბმა ხალხმა ისლამისტი ძალები?

2011 წლის გაზაფხულზე მომიტინგეების ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნა იყო სოციალური თანასწორობა, რასაც არ უზრუნველყოფდა იმდროინდელი სეკულარული რეჟიმი. ისლამისტი ძალების გამარჯვება შეიძლება დავუკავშიროთ ხალხის სწორედ ამ მოთხოვნას. ისლამის წმინდა წიგნი „ყურანი“ ხომ თანასწორობაზეა აგებული. არაბ მოსახლეობას ალბათ სჯეროდა, რომ ისლამისტი ძალების გამარჯვებით აღდგებოდა სოციალური თანასწორობა და ხელისუფლებების და მოსახლეობის დაბალი ფენის უფლებები ერთმანეთს გაუთანაბრდებოდა. რეალურად არაბული გაზაფხუ-

ლიდან ორი წლის გასვლის შემდეგ, შეიძლება ითქვას, რომ თუკი პოზიტიურ ცვლილებებს ჰქონდა ადგილი ის ძალიან მცირე იყო. როგორც გაეროს პოპულაციის ფონდის თავმჯდომარე იემენში წერს: „ძალები, რომლებმაც ჩაანაცვლეს დიქტატორები, ჩაიკრნენ ადამინების სურვილების ასრულებაში.“ ახალმა რეჟიმებმა ვერ შეძლეს „არაბული გაზაფხულის“ გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრა და პირიქით, ბევრი ძველი მიზეზი უფრო გამწვავდა და მათ ახლებიც კი დაემატა. მაგალითად, „საერთაშორისო გამჭვირვალობის“ ინდექსის მიხედვით კორუფიცია არაბულ ქვეყნებში გაიზარდა.

2013 წლის მედიადამცველების ფორუმზე გაკეთდა განცხადება, რომ ახალი ხელისუფლებები ისევე მკაცრად ექცევიან მედიას და მის წარმომადგენლებს როგორც ეს იყო მანამდე. ისლამისტური ხელისუფლების პირობებში ასევე გაუარესდა მდგომარეობა ქალთა უფლებების დარგში. ყველაფრის მიუხედავად ორი წელიწადი არაა საკმარისი დრო იმისათვის, რომ არაბული გაზაფხულის შედეგებზე ვილაპარაკოთ.

„არაბული გაზაფხული“, მოვლენა რომელმაც მთელი სამყაროს ყურადღება მიიქცია, გამოიწვია მრავალი შიდა თუ საგარეო ფაქტორების თანხვედრამ. მასში უდიდესი როლი ითამაშა სოციალურმა ქსელებმა და ახალგაზრდა ვაჭრის, მუჰამედ ბუაზიზის, ტრაგედიამაც. იმის მიუხედავად, რომ ყველაზე დიდი სარგებელი „არაბული გაზაფხულისგან“ ისლამისტურმა ძალებმა მიიღეს, გადაჭარბებული იქნებოდა იმის თქმა, რომ 2011 წლის გაზაფხულის ეს მოვლენები ინსპირირებული იყო ამ ჯგუფების მიერ. „არაბული გაზაფხულის“ შედეგებზე საუბარი ჯერ ნაადრევია, თუმცა სტატისტიკური მონაცემების მეშვეობით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ არაბი მოსახლეობისთვის რადიკალური პოზიტიური ცვლილებები „არაბულის გაზაფხულის“ შედეგად არ განხორციელებულა.

ქეისი N26: 1973 წლის 17 დეკემბერს და 1980 წლის 2 აგვისტოს იტალიაში განხორციელებული ტერორისტული აქტები

1973 წლის 17 დეკემბერს იტალიაში, რომის ლეონარდო და ვინჩის სახელობის აეროპორტში ორ ჯგუფად გაყოფილმა ხუთმა პალესტინელმა ტერორისტმა ნამდვილი ქაოსი მოაწყო. სანამ ერთმა ჯგუფმა ტერმინალის შენობაში იარაღით უმისამართო სროლა დაიწყო (დაიღუპა 2 ადამიანი), მეორე ჯგუფი ბაქანისკენ გაიჭრა და ავიაკომპანია Pan Am-ის „Boeing 707“-ში ხელყუმბარები შეყარა. საწვავით შევსებული თვითმფრინავი ცეცხლის ალში გაეხვა. ხანძარმა 30 ადამიანი იმსხვერპლა. ტერორისტების შემდეგი სამიზნე გერმანული Lufthansa-ს ლაინერი გახდა. ტერორისტებმა მძევლები აიყვანეს და თვითმფრინავი გაიტაცეს. გამტაცებლები, რომლებიც თავიანთი თანამებრძოლების განთავისუფლებას ითხოვდნენ, ქუვეითში დააკავეს.

1980 წლის 2 აგვისტოს ქალაქ ბოლონიაში მომხდარი აფეთქება, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, იტალიაში უმსხვილესი ტერორისტული აქტი გახდა. რკინიგზის სადგურის მოსაცდელ დარბაზში, უცნობი პირის მიერ დატოვებულ ჩანთაში, აფეთქებულმა ბომბმა 85 ადამიანი იმსხვერპლა, დაიჭრა - 200. მომხდარში თავდაპირველად რადიკალურად განწყობილ მემარჯვენეებს დასდეს ბრალი, ხოლო მოგვიანებით მემარცხენეთა რადიკალურ ორგანიზაცია "წითელ ბრიგადებს". გაიცა ნეოფაშისტ მებრძოლებზე დაპატიმების 30 ორდერი, მათ შორის ვალერიო ფიორავანტისა და ფრანჩესკო მამბროზე. ორივე დაიჭირეს. ისინი დანაშაულს არ აღიარებდნენ, მაგრამ სამუდამო პატიმრობის განაჩენი მაინც გამოუტანეს. საზოგადოების აზრით, პოლიცია ხელოვნურად აჭიანურებდა გამოძიებას. ტერაქტის მოტივი და მისი დამკვეთი დღემდე უცნობია.

კითხვები:

თქვენი აზრით, რა განსხვავებაა იტალიაში განხორციელებულ

ყველაზე დასამახსოვრებელ ტერორისტულ აქტებს შორის? ევროპის სახელმწიფოთა ნაწილმა საზღვრებზე კონტროლის გამკაცრება და მიგრანტების ახალი ტალღის მიღებაზე რეგულაციების დაწესება გადაწყვიტა. თქვენი აზრით, რამდენად შეაჩერებს დასახული ღონისძიება ტერორისტების შედინებას ქვეყანაში?

თქვენი აზრით, შიშის დანერგვის გარდა რას უნდა ემსახურებოდეს ისეთი ტერორისტული აქტი, რომელზეც პასუხისმგებლობას არ იღებენ ამ აქტის ჩამდენი ორგანიზაციები?

მეტი ცოდნისთვის:

1973 წლის 17 დეკემბერს რომის ლეონარდო და ვინჩის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტში ტერორისტული აქტების სერია განხორციელდა, რომლის შედეგადაც დაიღუპა 34 და დაშავდა 15 ადამიანი.

დილით აეროპორტში დაეშვა სამგზავრო თვითმფრინავი ესპანეთიდან. მგზავრებს შორის აღმოჩნდა ხუთი პალესტინელი ტერორისტი, რომელთაც იარაღი ბარგში ჰქონდათ დამალული. ისინი ორ ჯგუფად დაიყვნენ. პირველმა ჯგუფმა ექვსი მძევალი აიყვანა, მეორე ჯგუფმა კი მათე გასასვლელისაკენ აიღო გეზი. ტერორისტებმა სროლა გამართეს სხვადასხვა მიმართულებით, რის შედეგადაც დაიღუპა 2 ადამიანი და დაზიანდა აეროპორტის შენობა.

ერთ-ერთ თვითმფრინავში, რომელიც რეისისთვის ემზადებოდა და ნაწილი მგზავრებისა თვითმფრინავში იმყოფებოდა, ტერორისტებმა ფოსფორიანი ყუმბარები შეყარეს. თვითმფრინავი ააღდა და 30 ადამიანი დაიღუპა.

ტერორისტების მეორე ჯგუფმა მძევლებთან ერთად გაიტაცეს გერმანული ფირმა Lufthansa-ს თვითმფრინავი, რომელიც ჯერ ათენში დასვეს, სადაც 16 საათი აწარმოებდნენ მოლაპარაკებას ათენში დაკავებული ორი პალესტინელი მებრძოლის განთავი-

სუფლების შესახებ. მოლაპარაკებებმა უშედეგოდ ჩაიარა, თუმცა რამდენიმე მძევალის განთავისუფლება მაინც მოხერხდა.

ტერორისტებმა გეზი ბეირუთისკენ აიღეს, თუმცა ლიბანის მთავრობამ უარი განაცხადა მათ მიღებაზე. ასევე მოიქცა კვიპროსის მთავრობაც. ისინი დამასკოში დაეშვნენ, სადაც საწვავი და საკვები პროდუქტები მოიმარაგეს. რამდენიმე საათის შემდეგ თვითმფრინავი ქუვეითისკენ გაემართა. ქუვეითის სპეცრაზმმა მძევლების განთავისუფლება მოახერხა, ხოლო ტერორისტები დაიჭირეს, თუმცა მათი გასამართლება არ მომხდარა, დანაშაულებრივი ქმედების არასაკმარისი მტკიცებულების გამო. საინტერესოა ის ფაქტი, რომ 1974 წელს თვითმფრინავის მორიგი გატაცებისას წარმოებული მოლაპარაკებების შედეგად ხუთივე ტერორისტი გაათავისუფლეს. მათი შემდგომი ბედი უცნობია.

1980 წლის 2 აგვისტოს ქ.ბოლონიაში ცენტრალური რკინიგზის სადგურში მოხდა ერთ-ერთი უდიდესი ტერორისტული აქტი იტალიაში, რომლის შედეგადაც დაიღუპა 85 და დაშავდა 200-ზე მეტი ადამიანი. ბოლონიის პროკურატურამ გასცა ნეოფაშისტ მებრძოლებზე დაპატიმების 30 ორდერი, მათ შორის ულტრამემარჯვენე ვალერიო ფიორავანტისა და ფრანჩესკო მამბროზე.

დღემდე უცნობია, ვისგან მოდიოდა ბრძანება განსახორციელებელი ტერაქტის შესახებ. 1995 წელს ვალერიო ფიორავანტისა და ფრანჩესკო მამბროს სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი დანაშაულს არ აღიარებდნენ.

წლების მანძილზე ვერსიები ტერაქტის შესახებ იცვლებოდა, თუმცა ძირითად ექვმიტანილად მაინც მემარჯვენეთა „რევოლუციური შეიარაღებული დაჯგუფებები“ რჩებოდა. თავის მხრივ, დაჯგუფება ცდილობდა დაემტკიცებინა თავისი უდანაშაულობა ტერაქტთან დაკავშირებით. მას ასევე ბრალი ედებოდა მაფიოზურ კლანებთან თანამშრომლობაში.

ქეისი N27: ტერორისტული ორგანიზაცია „ჰამასი“-ს საქმიანობა და პოლიტიკური ჩართულობა

პირველი დარტყმა „ჰამასმა“ ისრაელს მიაყენა 1989 წელს, როდესაც მათ ორი ებრაელი ჯარისკაცი გაიტაცეს და მოკლეს. ამის საპასუხოდ ისრაელმა სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯა მის ხელმძღვანელს, აჰმედ იასინს და ჰამასის 400 წევრი გადაასახლა სამხრეთ ლიბანში. ამის შემდეგ ჰამასმა აქტიური კავშირები დაამყარა ჰეზბოლასთან. 1991 წელს შეიქმნა ჰამასის სამხედრო საბჭო, რომლის მეთაურობითაც 1990-იან წლებში განხორციელდა უამრავი შეტევა (დაბომბვა) ისრაელზე, რასაც მოჰყვა დიდი მსხვერპლი, როგორც სამხედრო, ისე უდანაშაულო მოსახლეობის მხრიდან. 1993 წელს კი დაიწყო სუიციდური ტიპის აფეთქებები დასავლეთ სანაპიროზე, 1994 წლიდან კი ამგვარი აქტები უკვე ისრაელის შიგნით ხორციელდება.

1993 წლის აპრილსა და 2000 წლის სექტემბრის განმავლობაში ჰამასმა თვითმკვლელთა 27 აფეთქება განახორციელა, რომელმაც 120 ადამიანი იმსხვერპლა. 2000 წლის სექტემბრიდან 2004 წლის ნოემბრამდე კი მან თვითმკვლელთა 112 აფეთქება მოაწყო, რომელმაც 474 ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა. მთლიანი მოქმედებების დაახლოებითი შედეგებია: 5500 დაღუპული პალესტინელი და 1100-ზე მეტი ებრაელი.

შემადრწუნებელი სტატისტიკის მიუხედავად, 2005 წლის მუნიციპალურ არჩევნებში ჰამასმა მონაწილეობა მიიღო და ოკუპირებული ტერიტორიების 1/3-ზე კონტროლის დაწესებაც კი შეძლო. მომდევნო წელს კი მათ გაიმარჯვეს საკანონმდებლო არჩევნებში და უმრავლესობა შექმნეს.

კითხვები

ჰამასის თვითმკვლელთა მხარდაჭერა მოსახლეობაში 2000 წლის შემოდგომამდე არ აღემატებოდა 33%-ს. ეს მხარდაჭერა მნიშვნელოვნად გაიზარდა მომდევნო წლებში. თქვენი აზრით,

ჰამასისადმი ნდობის მატება სამშვიდობო პროცესისადმი მოსახლეობის იმედგაცრუების გამო მოხდა, თუ სხვა ფაქტორებით იყო განპირობებული?

როგორ ფიქრობთ, ჰამასის საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში მოსვლა ხომ არ იყო გამოწვეული წინა მთავრობის კორუფციითა და უმოქმედობით?

მეტი ცოდნისთვის:

ტერორისტული ორგანიზაცია „ჰამასი“ პალესტინის სუნიტური ისლამური მოძრაობაა, რომლის სახელწოდება არაბულიდან ითარგმნება როგორც "ისლამური წინააღმდეგობის მოძრაობა". იგი ოფიციალურად დაარსდა 1987 წელს.

მისი ხელმძღვანელი გახდა ისრაელის საპატიმროდან განთავისუფლებული შეიხი აჰმედ იასინი.

“ჰამასის” მუშაობის ტაქტიკა ეყრდნობოდა ისლამური ფუნდამენტალიზმის პრინციპებს. მისი მიზანი ინთიფადაში (Intifada - არაბთა განმათავისუფლებელი მოძრაობა, რომელიც მიზნად ისახავს ტერიტორიებს განთავისუფლებას ან მმართველობის წინააღმდეგ აჯანყებას) პირდაპირი მონაწილეობის მიღება და მისთვის ისლამური აზროვნების მორგება იყო. ჰამასის დამაარსებლები, ისევე როგორც სხვა ოპოზიციური ჯგუფები, ცდილობდნენ დემონსტრაციებზე კონტროლის მოპოვებას ისრაელთან შეიარაღებულ ბრძოლაში თავიანთი დაგვიანებული გამოჩენის გასამართლებლად. ჰამასის ხელმძღვანელობა იხსენებდა იმ საგანმანათლებლო საქმიანობას, რომელსაც მუსლიმური სამშო პალესტინელთა შორის ეწეოდა და ეს შეიარაღებული ბრძოლის ტოლფასად მიაჩნდა.

ჰამასი მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ძალადობის ესკალაციაში თვით პალესტინელი საზოგადოების შიგნით. პალესტი-

ნელთა წინააღმდეგ ძალადობა ჰამასის სამხედრო ფრთის საქმიანობის უმთავრესი ასპექტი იყო. მსხვერპლს ის ადამიანები წარმოადგენდნენ, ვინც ისრაელთან თანამშრომლობაში იყო ექვმიტანილი ან ისეთ ამორალურ საქმიანობაში იყო გახვეული, როგორიცაა პროსტიტუცია, ნარკობიზნესი ან პორნოგრაფიის გავრცელება.

ჰამასის ორგანიზაციული სტრუქტურა:

ჰამასის სტრუქტურული ევოლუცია ასახავს გარემოსთან მისი ადაპტაციის პროცესს, რომელიც განისაზღვრა ორგანიზაციის ზრდითა და მისი ბაზების გავრცელებით. ჰამასის მიზანი ისრაელის წინააღმდეგ საყოველთაო ბრძოლა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე, ფართო მხარდაჭერას პოულობდა.

ჰამასი სახალხო მოძრაობა გახდა. პგო-ს ძალადობის ფონზე პალესტინელ საზოგადოებაში გამოჩენისთანავე ფართო მასების მხარდაჭერა მოიპოვა. პგო-ს აქტივისტების მსგავსად ჰამასის ლიდერებმა პროკლამაციების გავრცელება დაიწყეს. პირველი ასეთი დოკუმენტი ისლამური წინააღმდეგობის მოძრაობის სახელწოდებით, 1988 წლის 11 თებერვალს გავრცელდა. მოძრაობის პროკლამაციები ინთიფადას პირველ თვეებში ინტენსიურად ვრცელდებოდა.

1988 წლის 18 აგვისტოს ჰამასმა გამოაქვეყნა თავისი ქარტია. აგვისტოში შეიხმა იასინმა ღაზას სექტორში შეკრიბა ექვსი თანამოაზრე და მათ პოლიტიკური ორგანიზაციის შექმნის იდეა გაანდო. ღაზა დაიყო ექვს სექტორად, რომლებიც მოექცნენ თითოეული ამ პირის პასუხისმგებლობის ქვეშ. მათ დაუყოვნებლივ შექმნეს ჰამასის უჯრედები და დაიწყეს წევრების მოზიდვა. თანდათანობით ჰამასის არსებობა შესამჩნევად გახდა დასავლეთ ნაპირზეც, რომელიც, ასევე, პასუხისმგებლობის სექტორებად დაიყო.

ჰამასის საქმიანობის ცენტრები იყო მეჩეთები, სადაც ხდებო-

და შეხვედრები, დემონსტრაციები, პროკლამაციების გავრცელება და ტერორისტული თავდასხმების მზადებაც კი. 1987 წლიდან 1989 წლის 18 მაისამდე, დაპატიმრებამდე, იასინი ჰამასის ცენტრალიზებულად მართავდა. ის აკონტროლებდა პროკლამაციების ტექსტებს და მათ გავრცელებას, ფინანსების შეგროვებას, რომლებიც, მოთხოვნებისამებრ, გადაეცემოდა რეგიონულ ხელმძღვანელებს და ინთიფადას დროს დაღუპულ პირთა ოჯახებს. ამასთან, წევრები ცხოვრობდნენ პალესტინის ტერიტორიაზე და მის ფარგლებს გარეთ.

თავდაპირველად, ჰამასი სამ დამოუკიდებელ უჯრედად ჩამოყალიბდა:

1. პოლიტიკური ფრთა, რომელშიც იასინის უახლოესი მოკავშირეები გაერთიანდნენ, ავრცელებდნენ პროკლამაციებს, აგროვებდნენ ფულს (განსაკუთრებით სპარსეთის ყურის ქვეყნებიდან), იზიდავდნენ ასალ წევრებს, თანამშრომლობისკენ მოუწოდებდნენ მეჩეთებს. დაზვერვის აპარატი, რომელიც ცნობილი იყო ალ-მაჯდის (თარგმ. „დიდება“) სახელით, ჩამოყალიბდა შიდა პოლიტიკის შესაქმნელად. მოგვიანებით, ის შეუერთდა სამხედრო ფრთას. ჰამასი ოპერირებდა სხვადასხვა ფრთის საშუალებით, რაც ისრაელელებისთვის შეუძლებელს ხდიდა მათში შეღწევას. შემდეგ ჰამასი გაფართოვდა და ორგანიზაციაში შეიქმნა: ადმინისტრაციული, საქველმოქმედო, საინფორმაციო და პოლიტიკური, უშიშროების და სამხედრო ფრთები და მოვლენების ერთეულები, რომლებსაც ჰქონდათ თავიანთი ქვედანაყოფები.

ადმინისტრაციული ფრთა კოორდინაციას უწევს ორგანიზაციის საქმიანობას;

საქველმოქმედო საქმიანობა ხორციელდება ჰამასის თანამოაზრე ისლამურ ცენტრებთან თანამშრომლობით;

საინფორმაციო და პოლიტიკური ფრთა, რომელმაც მოქმედება დაიწყო ინთიფადას დაწყებისა და ჰამასის შექმნისთანავე, პასუხისმგებელი იყო ჰამასის პუბლიკაციებზე - ბიულეტენების,

სხვადასხვა ინფორმაციისა და კვლევითი მასალის ჩათვლით.

2. სამხედრო ფრთა, რომლის მთავარ მიზანს ისრაელის ოკუპაციასთან ბრძოლა წარმოადგენდა, ყველაზე აქტიური იყო ოკუპირებულ ტერიტორიებზე. სამხედრო ფრთის ფარგლებში 1980-ან წლებში ჩამოყალიბდა „იზ ად-დინ ალ-კასამის ბრიგადები“, რომელთა ყველაზე მნიშვნელოვანი ლიდერი და სულისჩამდგმელი იყო იაჰია აიაში. თავდაპირველად, ბრიგადების მებრძოლთა ვინაობა მათ სიკვდილამდე უცნობი რჩებოდა. სხვადასხვა უჯრედი ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად ფუნქციონირებენ, რაც მათი რეგენერაციისთვის უაღრესად ხელსაყრელი იყო – მოკლული წევრების სხვებით შეცვლა მარტივად ხდებოდა.

3. უშიშროების ფრთა პასუხისმგებელი იყო ურთიერთობაზე იმ პალესტინელებთან, რომლებიც ექვმიტანილნი იყვნენ ისლამის პრინციპების დარღვევაში. მის სამიზნეებს წარმოადგენდნენ პალესტინელები, რომლებსაც ბრალად ედებოდათ ისრაელთან თანამშრომლობა. ბევრი ექვმიტანილი იქნა მოტაცებული და დაკითხული. ზოგჯერ ბრალდებები სიკვდილით დასჯის მიზეზიც კი ხდებოდა.

ორგანიზაციის სხვადასხვა ფრთა ერთმანეთის საქმიანობაში არ ერეოდა. ეს ხელს უწყობდა ორგანიზაციული ინფრასტრუქტურის დაცვას ისრაელის უსაფრთხოების ძალებისაგან, შემდგომში კი პალესტინის ეროვნული ადმინისტრაციისაგან (პეა), რომელიც 1994 წლის ივნისში ჩამოყალიბდა. იგი მოგვიანებით ასევე გახდა ერთ-ერთი ფაქტორი, რომელსაც შეეძლო ჰამასის შიგნით უთანხმოების გამოწვევა. პოლიტიკური და სამხედრო ფრთა გახდნენ ნახევრად დამოუკიდებლები, თავიანთი პოლიტიკური ლიდერების დაცვის მიზნით. ამის გამოყენება მოგვიანებით სცადა არაფათმა ჰამასში მეტი უთანხმოების შესატანად, როცა მოლაპარაკებებს აწარმოებდა პოლიტიკურ ფრთასთან და იმავდროულად ებრძოდა სამხედრო ფრთას - „იზ ად-დინ ალ-კასამის ბრიგადებს“.

1988 წლის 18 აგვისტოს, შეიქმნა ჰამასის ქარტია. ეს არის ის-

ლამური წინააღმდეგობის მოძრაობის ქარტია, რომელიც წარმოაჩენს მის სახეს, ახსნის მის პოზიციას, განმარტავს დანიშნულებას, განიხილავს მის იმედებს, მოუწოდებს მისი მიზნის მხარდაჭერის, დახმარებისა და მასში გაწევრიანებისაკენ.

ქეისი N28: ტერორისტული ორგანიზაცია „წითელი არმიის ფრაქცია - RAF“-ის საქმიანობა

1968 წლიდან მოყოლებული „წითელი არმიის ფრაქცია - RAF“ ინტენსიურად ახორციელებდა ტერორისტულ აქტებს. მან შეტევისთვის 1972 წელს პირველად გამოიყენა ბომბი. აფეთქებების სერიის შედეგად გფრ-ის ტერიტორიაზე განლაგებულ აშშ-ს სამხედრო და სახელმწიფო ობიექტებზე დაიღუპა 4 და დაიჭრა 30-ზე მეტი ადამიანი. მალევე დაჯგუფების მთავარი წევრები დაიჭირეს. ორგანიზაციის 40 წევრი გაასამართლეს. სასამართლო პროცესზე ტერორისტთა ინტერესებს იცავდნენ ისეთი გამოჩენილი ადამიანები, როგორიცაა ოტტო შილლი (1998 – 2005 წ. საგარეო საქმეთა მინისტრი) და ჰანს-ქრისტიან შტრობელე (ცნობილი იურისტი და პოლიტიკოსი).

1973 წლის 17 იანვარს ორმოცივე განსასჯელმა პროტესტის მიზნით შიმშილობა გამოაცხადა. ისინი ითხოვდნენ ხორსტ მალერის წინააღმდეგ საქმის წარმოების შეწყვეტას, მათთვის გაუსაძლისი მდგომარეობისა და გფრ-ის პოლიტპატიმრებისთვის პირობების გაუმჯობესებას, სამხედრო ტყვეების სტატუსის მინიჭებას და აგრეთვე, ულრიკე მაინხოფისათვის, როგორც ქალბატონისთვის უკეთესი პირობების შექმნას. მათი მოთხოვნების ნაწილობრივ დაკმაყოფილების შემდეგ, 16 თებერვალს დაჯგუფების წევრებმა შიმშილობა შეწყვიტეს.

კითხვები:

რამდენად მისაღებია თქვენთვის, თუნდაც ტერორისტების მიმართ სახელმწიფოს მხრიდან ესოდენ მკაცრესი პირობების შექმნა საჯელალსრულების დაწესებულებაში?

ტერორისტული ორგანიზაციის მიმართ მხარდაჭერამ ადვოკატების კარიერაზე მკვეთრი გავლენა მოახდინა, ერთის მომავალზე დადებითად იმოქმედა, მეორეზე კი უარყოფითად. თქვენი აზრით, რამ განაპირობა მოვლენათა ასეთი განვითარება?

მეტი ცოდნისთვის:

„წითელი არმიის ფრაქცია - RAF“ გერმანული მემარცხენე ტერორისტული ორგანიზაცია იყო. იგი 1968 წელს შეიქმნა ანდერსენ ბაადერის, ულრიკა მაინხოფის, ხორსტ მალერის და გუდრუნ ენსლინის ხელმძღვანელობით. მისი სლოგანი იყო "ვინც შეიარაღდება, ის მოკვდება, იმას ცოცხლად დამარბავენ ციხეებში, გამოსასწორებელ დაწესებულებებში, ბაღებში, სკოლებში და ა.შ." ორგანიზაციის მთავარი მიზანი გერმანიაში ფაშიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა იყო, რომელიც მათი მტკიცებით რუსების გამარჯვების შემდეგაც არ გამქრალა.

ორგანიზაციას ხელმძღვანელობდა ულრიკა-მარია მაინჰოფი. ორგანიზაციამ მოაწყო 555 სისხლიანი აქცია. ორგანიზაციის სხვა ლიდერები იყვნენ გუდრუნ ენსენი, ანდრეას ბაადერი და ჰორსტ მალერი.

ორგანიზაციას ხელმძღვანელობდა ულრიკა-მარია მაინჰოფი. ორგანიზაციამ მოაწყო 555 სისხლიანი აქცია. ორგანიზაციის სხვა ლიდერები იყვნენ გუდრუნ ენსენი, ანდრეას ბაადერი და ჰორსტ მალერი.

ეს ადამიანები მას შემდეგ დაუკავშირდნენ ერთმანეთს, რაც გერმანიის სტუდენტთა პროფკავშირის ლიდერს რუდი დუჰკეს ნეონაციტმა ვინმე ბახმანმა თავში ესროლა, თუმცა ის გადარჩა. როგორც მაინჰოფმა განაცხადა, დუჰკესთვის ნასროლმა ტყვიამ ბოლო მოუღო მათ ოცნებას მშვიდობაზე. დუჰკეზე თავდასხმის

შემდეგ ბაადერმა და ენსენმა ფრანკფურტის უნივერსიტეტის შენობას ცეცხლი წაუკიდეს. ხანძარი ჩააქრეს, დამნაშავეები კი დაიჭირეს. ერთ-ერთი ადვოკატი ჰორსტ მალერი იყო. ადვოკატების ძალისხმევით ისინი გაამართლეს, თუმცა მოგვიანებით საფრანგეთის ინტერპოლის დახმარებით ისევ დაიჭირეს და დააპატიმრეს, რამაც მემარცხენეთა დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია. ჰორსტ მალერმა და ულრიკა მაინჰოფმა ერთმანეთი სასამართლოში გაიცნეს. მათ ბაადერისა და ენსენის გაქცევა დაგეგმეს და მოახერხეს კიდევ. ამის შემდეგ ოთხივე იორდანიაში გაემგზავრა, სადაც ისინი პროფესიონალ ტერორისტებად ჩამოყალიბდნენ.

1970-იან წლებში ორგანიზაციის წევრები გერმანიაში დაბრუნდნენ. მათი დაჯგუფება 30 კაცს ითვლიდა. ამ დროს გერმანიაში აღელვებდათ საკითხი, თუ რატომ არ დაისაჯა ყველა ნაცისტი, რომელთა ნაწილი მთავრობის წევრიც იყო. ორგანიზაციის წევრებმა შეაგროვეს მასალები ნაცისტების შესახებ, გამოააშკარავეს სამხედრო დამნაშავეები. ფრაქციელებმა სცადეს მთავრობისთვის მოპოვებული მასალის გადაცემა, მაგრამ მათ არავინ მოუსმინა. 1970-იან წლებში მაინჰოფმა ქალაქში პარტიზანული ომის სტრატეგიის შემუშავება დაიწყო. მათ ბანკების მარცვასაც მიჰყვეს ხელი, რათა თავიანთი ორგანიზაცია დაეფინანსებინათ. გერმანულმა კრიმინალურმა პოლიციამ ჩამოაყალიბა სპეციალური განყოფილება, რომელიც მხოლოდ RAF-ის ძიებით იყო დაკავებული. 1971 წელს მათ ტერორი დაიწყეს პოლიციელების წინააღმდეგ. მათი სამიზნე იყო აგრეთვე აშშ-ის ჯარის შენაერთი დასავლეთ გერმანიაში.

1972 წელს ტერორისტები ნახევარი შტუტგარტის აფეთქებით დაიშუქრნენ. ტერორისტის ხელში ჩაგდებისთვის ჯილდოდ 10000 მარკა დაწესდა. საბოლოოდ, მეთაურების დაკავება მოხერხდა. მათი სასამართლო პროცესი 1975 წლის 21 მაისს დაიწყო. მსჯავრდებულებს ბრალად ედებოდათ 5 მკვლელობა, 55 მკვლელობის მცდელობა, გატაცებების სერია. როცა განსასჯელების სასამარ-

თლო პროცესი მიმდინარეობდა, შემოდგომაზე ახალი ტერორი დაიწყო. ტერორისტთა ორმა ჯგუფმა, რომელიც მხარს უჭერდა RAF-ს, გაიტაცეს მილიონერი მარტინ შლეიერი, სანაცვლოდ კი მოითხოვეს ლიდერების განთავისუფლება. ასევე გაიტაცეს ლუფტჰანზას თვითმფრინავი და იგივე მოთხოვნა წამოაყენეს. მაგრამ თვითმფრინავების გატაცება წარუმატებლად დამთავრდა. სამი გამტაცებული მოკლეს, ერთი ტყვედ აიყვანეს, ხოლო ტერორისტებმა შლეიერი მოკლეს.

ასე დაიწყო მოქმედება RAF-ის ახალმა თაობამ, რომელიც 1997 წლამდე მოქმედებდა. მისი ლიდერები იყვნენ ლუდვიგ მაიერი და ბირგიტ ჰოგერფილდი. მათი მხარდაჭერა დღითიდღე იზრდებოდა. ბერლინში მოეწყო მათი მხარდასაჭერი 40 ათას კაციანი დემონსტრაცია. ამ დროისთვის ციხეში მყოფმა RAF-ის ლიდერებმა თავი მოიკლეს. RAF-ის ადვოკატმა კლაუს კრუასონმა მათ მკვლელობაში მთავრობა დაადანაშაულა, რის გამოც ის ტერორიზმის მხარდაჭერაში დაადანაშაულეს. კრუასონი საფრანგეთში გაიქცა, სადაც ინტერპოლმა დააკავა და გერმანიას გადასცა.

ორგანიზაციის ახალმა თაობამ განაგრძო ამერიკულ ბაზებზე ნადირობა. მათ ააფეთქეს ამერიკის სამხედრო ბაზა ფრანკფურტში 1981 წელს, 1982 წელს ნატოს სამხედრო ობიექტი რამშტაინში, 1993 წელს ახლადაშენებული ციხე ეიტერშტადტში. თუმცა RAF-ის ახალი თაობისთვის მთავარი იყო არა აფეთქებები, არამედ ნამდვილი მემარცხენე ფრონტის შექმნა მსოფლიოში. 1994 წელს ბირგიტ ჰოგერფილდი დააპატიმრეს და სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს. 1993 წელს RAF-მა საომარი მოქმედების შეწყვეტის შესახებ განაცხადა. 5 წლის შემდეგ კი ოფიციალურად გამოაცხადა დაშლის შესახებ.

ქეისი N29: ტერორისტული ორგანიზაცია „თამილ-ილამის გამათავისუფლებელი ვეფხვები - LTTE“-ის შესახებ

თამილ-ილამის გამათავისუფლებელი ვეფხვები „LTTE“ მსოფლიოში ყველაზე სტაბილური, მრავალრიცხოვანი და სასტიკი ტერორისტული ორგანიზაციაა. „ვეფხვების“ სისასტიკეზე მოუთითებს ისიც, რომ მათ ტერორისტი ბავშვების რაზმებიც აქვთ ჩამოყალიბებული. უმცროსი შვილები მძევლებად მიჰყავთ იქამდე, ვიდრე მათი უფროსი ძმები ბრძოლაში არ ჩაებმებიან. ხშირად ხდება ისე, რომ ეს ბავშვები უკან აღარ ბრუნდებიან, ამას ნებაყოფლობით აკეთებენ, რადგან მათზე ფსიქოლოგიური ზეგავლენა ძალიან დიდია.

„ვეფხვები“ პირდაპირ სკოლაში ატარებენ ვიდეო გაკვეთილებს, სადაც მათ მიერ ჩადენილ „საგმირო საქმეებზე“ უყვებიან, ამის საწინააღმდეგოდ კი მასწავლებლები ვერაფერს აკეთებენ.

აღნიშნულთან დაკავშირებით გაეროს სპეციალური სადამკვირვებლო კომისიაც იყო თამილებთან ჩასული. მათ საკუთარი თვალთ ნახეს ეს ბავშვები, მაგრამ უკან ხელცარიელი დაბრუნდნენ. ბავშვები ერთხმად აცხადებდნენ, რომ ნებაყოფლობით მიდიოდნენ საბრძოლველად. თამილები არწმუნებდნენ კომისიის წევრებს, რომ ისინი მცირეწლოვან ბავშვებს არ იყენებდნენ საომრად, მაშინ როცა ტერორისტული გაზეთები ხოტბას ასხამდნენ პატარა „ვეფხვებს“, რომელთაც სიცოცხლე არ ენანებათ თავისუფლებისთვის.

კითხვები:

მრავალი წლის განმავლობაში სასტიკი ბრძოლების მიუხედავად „LTTE“-ს მიერ არც ერთი ტერორისტული აქტი არ განხორციელებულა უცხოელი ტურისტების მიმართ, როცა ზაფხულობით შრი ლანკა დამსვენებლებითაა სავსე. რით ახსნით ამ მოვლენას?

როგორ ფიქრობთ, საკმარისად არიან დაინტერესებული საერ-

თაშორისო ორგანიზაციები პატარა „ვეფხვების“ ბედი?

მეტი ცოდნისთვის:

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ინგლის-მა კოლონიების გათავისუფლება დაიწყო. 1948 წელს ცეილონს ფართო ავტონომია მიენიჭა დიდი ბრიტანეთის იმპერიის ფარგლებში. მოგვიანებით ცეილონის ავტონომია „შრი-ლანკის დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ“ გამოცხადდა, სადაც სახელმწიფო ენა სინგალური იყო, ხელისუფლება კი აქ-

ტიურად მხარს უჭერდა ბუდისტურ კულტურას. ამას ისიც დაემატა, რომ სახელმწიფომ უარი უთხრა მოქალაქეობაზე ინგლისელების მიერ მოსამსახურეებად ჩამოსახლებული ინდოელი თამალების შთამომავლობას და მათი ინდოეთში დეპორტაცია დაიწყო. აღნიშნულმა ვითარებამ თამალების უკმაყოფილება გამოიწვია, ისინი თავს დაჩაგრულ უმცირესობად აცხადებდნენ. სწორედ ამ პერიოდში ჩამოყალიბდა პირველი თამილური ექსტრემისტული ორგანიზაცია „თამილთა გამანთავისუფლებელი ეროვნული ფრონტი“, რომლის მიზანი თამილ-ილამის დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნა იყო, თუმცა ეს ორგანიზაცია ბრძოლის მხოლოდ იდეოლოგიურ მეთოდებს იყენებდა.

1976 წელს ორგანიზაციას რადიკალურად განწყობილი ახალგაზრდების ჯგუფი გამოეყო, რომლებიც უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ „ეროვნული ფრონტის“ უმოქმედობის გამო. სწორედ ამ დროს ჩამოყალიბდა ექსტრემისტული გაერთიანება „თამილ-ილამის გამათავისუფლებელი ვეფხვები“ („LTTE“), რომელსაც სათავეში ედგა 18 წლის ველიპულაი პხაბხა-კარანი. იგი გამოირჩეოდა სისასტიკითა და დაუნდობლობით არა მარტო სხვების, არამედ საკუთარი თავის მიმართაც. როგორც ამბობდნენ, მას ყელზე ეკიდა ციანიდის ამპულა, რომელსაც ინახავდა იმ შემთხვევისათვის, თუ მას ტყვეობა დაემუქრებოდა. ასეთივე თავგანწირვას მოი-

თხოვდა თანამებრძოლების მხრიდანაც. ეს ასეც იყო, ყველაზე მეტი თვითმკვლეელი ტერორისტი მსოფლიოში არსებულ ორგანიზაციათა შორის „ვეფხვებს“ ჰყავთ, რომელთა შორის არიან ქალები და ბავშვები. 1987-2000 წლებში განხორციელებულ 168 ტერორისტულ აქტში 292 კამიკადე-ტერორისტი დაიღუპა. მათი მეშვეობით მოაწყვეს ტერაქტი ინდოეთის პრემიერ-მინისტრ რაჯივ განდიზე და შრი-ლანკის პრეზიდენტზე. „ვეფხვების“ ლიდერმა მიაღწია იმას, რომ LTTE მსოფლიოში ყველაზე სტაბილური და მრავალრიცხოვანი ტერორისტული ორგანიზაციაა, რომელიც თავის რიგებში 1990 წლისათვის დაახლოებით 14 ათასამდე ტერორისტს ითვლიდა.

LTTE საკმაოდ კარგად დაფინანსებული ორგანიზაციაა, რომლის ძირითადი წყარო ემიგრანტი თამილები არიან, რომლებიც მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეებშია მიმოფანტული. მაგალითად, კანადაში „კანადელი თამილების ასოციაცია“, აშშ-ში „მსოფლიო თამილთა მოძრაობა“ და სხვა. ასევე არიან ევროპისა და აზიის ქვეყნებში. ისინი „ვეფხვებს“ ფულითა და იარაღით ამარაგებენ. LTTE შესანიშნავად არის შეიარაღებული სახმელეთო, საზღვაო და საჰაერო საბრძოლო არსენალით.

პირველი ტერორისტული აქტი „ვეფხვებმა“ 1983 წელს მოაწყვეს. ისინი თავს დაესხნენ სინგალურ სამხედრო მანქანას, სადაც ათობით ჯარისკაცი დაიღუპა. ამას საპასუხოდ სინგალებს რეაქციაც მოჰყვა და დაიწყო ომი, რომელიც ხანმოკლე შესვენებებით დღემდე მიმდინარეობს. მოლაპარაკებებზე თამილები საერთოდ უარს აცხადებდნენ. შრი-ლანკის პრეზიდენტი ჩანდრიკა კუმარატუნგა წინასაარჩევნო კამპანიის დროს აცხადებდა, რომ აქტიურად ითანამშრომლებდა თამილებთან რეგიონში მშვიდობის დასამყარებლად, მაგრამ, მას შემდეგ, რაც მასზე ტერაქტი მოაწყვეს, რომელიც არაა გამორიცხული, რომ მისივე პოლიტიკური ხრიკი

ყოფილიყო, მან განაცხადა, რომ დაუნდობლად იბრძოლებდა თამილების წინააღმდეგ.

2009 წლის აპრილში, მას შემდეგ, რაც სახელისუფლებო ძალებთან შეტაკებისას დაიღუპა მათი უცვლელი ლიდერი, დიდი იყო ცოცხალი ძალის დანაკარგიც, თამილები და სინგალელები მოლაპარაკებებზე დათანხმდნენ.

ცეილონში არსებული ომი თავისი უცნაურობითაც გამოირჩევა. აღსანიშნავია, რომ მრავალწლიანი სასტიკი ბრძოლების განმავლობაში LTTE-ს არც ერთი ტერაქტი არ განუხორციელებია უცხოელი ტურისტების მიმართ. ზაფხულობით კუნძული დამსვენებლებითაა სავსე, სწორედ მაშინ, როცა ტერორისტთა აქტივობა პიკს აღწევს. როგორც ჩანს, ტერორისტები უცხო სახელმწიფოთა გაღიზიანებასაც ერიდებიან და ემიგრანტ თამალებსაც უფრთხილდებიან, რათა შემდეგ ისინი არ გახდნენ შურისძიების ობიექტები. ეს ფაქტი მუშულმანი ტერორისტებისაგან მკვეთრად განასხვავებს თამილებს. ამას გარდა, ცეილონში ჩვეული რიტმით მიმდინარეობს ცნობილი ცეილონური ჩაის მოყვანა, პლანტაციებში ძირითადად თამილები მუშაობენ სენეგალების სასარგებლოდ. ამ უცნაური ფაქტების გამოა, რომ სენგალურ-თამილური კონფლიქტი, რომელიც ეთნიკურ, რელიგიურ და ხანდახან კასტურ ხასიათს ატარებს, ხშირად არ ჯდება ჩვეულებრივი ორმხრივი დაპირისპირების ლოგიკაში.

ქეისი N30: ტერორიზმთან ბრძოლის პინოჩეტისეული მეთოდი

აუგუსტო პინოჩეტის მმართველობის დროს 3000-ზე მეტი ადამიანი იქნა მოკლული ან დაიკარგა. „ტერორისტების განადგურება“ არ შემოიფარგლა მხოლოდ ჩილეს ტერიტორიით. 1975 წლის ნოემბერში პინოჩეტის ჩილემ წამოიწყო ოპერაცია მთელ მსოფლიოში მტრების გასანადგურებლად, რომელიც ცნობილია „ოპერაცია კონდორის“ სახელწოდებით და რომელმაც მოიცვა სამხედრო ლიდერები არგენტინიდან, ბოლივიიდან, პარაგვაიდან, ურუგვაიდან და ბრაზილიიდან. პინოჩეტის ყოფილი მოსწავლე, პოლკოვნიკი კონტრერასი თავის მისიას ასე განმარტავდა: „ჩვენ დაგვევალა აღგვეკვეთა აჯანყებები და ტერორიზმი, რომელსაც ჩილეში ადგილი ჰქონდა იმ ეპოქაში... ჩვენ დაგვევალა ამის გაკეთება და ჩვენ შევასრულეთ ეს. ჩილე იყო პირველი ქვეყანა მსოფლიოში, რომელმაც წარმატებას მიაღწია თავის ტერიტორიაზე ტერორიზმის დაძლევის საქმეში. ჩვენ გავანადგურეთ ტერორისტები ჩილეში, ქვეყნიდან მათი გამეცების გზით, ჩილეში მათი დაპატიმრებით, მათი გასამართლებით, რასაც ძალიან ცოტა მსხვერპლი მოჰყვა, სხვა იმ ქვეყნებთან შედარებით, რომლებსაც ჯერ კიდევ აშფოთებთ ტერორიზმი“.

კითხვები:

თქვენი აზრით, რამდენად მისაღებია ტერორიზმთან ბრძოლის „პინოჩეტისეული“ მეთოდი?

თქვენი აზრით, რამ განაპირობა სხვა ქვეყნების სამხედრო ლიდერების ჩართვა ტერორიზმთან ბრძოლის ასეთ ტაქტიკაში?

მეტი ცოდნისთვის:

აუგუსტო ხოსე რამონ პინოჩეტ უგარტე 1915 წლის 26 ნოემბერს დაიბადა, საპორტო ქალაქ ვალპარაისოში, რომელიც ჩილეში, წყნარი ოკეანის სანაპიროზე მდებარეობს. მამა საბაჟოს თანამშრომელი იყო, დედა კი - დიასახლისი.

სამხედრო სამსახურში დედის რჩევით შევიდა. მოგვიანებით, მის გადაწყვეტილებას ცოლმაც დაუჭირა მხარი. პინოჩეტმა კარიერა კიბის სულ ქვედა საფეხურებიდან დაიწყო. არმიას, რომელიც დაფუძნებული

იყო პრუსიულ ტრადიციებზე, არ შეეძლო მის ხასიათზე კვალი არ დაეტოვებინა.

50-იან წლებში კი პინოჩეტმა საკუთარ ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი სერიოზული გადატრიალება მოახდინა: ის პოლიტიკაში ჩაება. მომავალმა დიქტატორმა აქტიური მონაწილეობა მიიღო ჩილეს კომუნისტური პარტიის წინააღმდეგ ბრძოლაში, მაგრამ როგორც ჭეშმარიტი სამხედრო, ცდილობდა არასდროს წასულიყო ხელისუფლების წინააღმდეგ. სავარაუდოდ, სწორედ ამიტომაც იყო, რომ ზუსტად 70-იან წლებში, როდესაც ჩილეს ხელისუფლებაში სალვადორ ალიენდეს მემარცხენე ხელისუფლება იმყოფებოდა, პინოჩეტი გენერალი გახდა. 1973 წელს მან დაიკავა მთავარსარდლის პოსტი – როგორც ანალიტიკოსები აღნიშნავენ, პირველ რიგში იმიტომ, რომ ალიენდე მიიჩნევდა: პინოჩეტს თვალდახუჭული შეიძლება ენდო.

სულ რაღაც რამდენიმე თვის შემდეგ, ავგუსტო პინოჩეტი სათავეში ჩაუდგა შეიარაღებულ გადატრიალებას, რომლის დროსაც ალიენდე ჩილეს არმიის ოფიცრებმა მოკლეს, ადამიანებმა, ვისაც ის თავის უახლოეს თანამებრძოლებად თვლიდა. დღეს თვით ჩილელებშიც კი არ არის ერთიანი აზრი და დამოკიდებულება იმასთან დაკავშირებით, საჭირო იყო თუ არა გადატრიალება. ძალიან მალე, პინოჩეტი ჩილეს სამხედრო ხუნტის მეთაური გახდა. მისი ბრძანებით ჩატარდა წმენდები, რომლის შედეგად ალიენდეს 3000-მდე მხარდამჭერი იქნა დასჯილი, მრავალი ათასი კი ან ნაწამები, ან დევნილი. პინოჩეტმა დაითხოვა პარლამენტი, აკრძალა ყველა

პოლიტიკური ორგანიზაცია და პროფკავშირი და 1974 წელს თავი დაიხიშნა ქვეყნის პრეზიდენტად.

მთელი მმართველობის პერიოდში პინოჩეტი თავის თავს უწოდებდა პატრიოტს, ადამიანს, რომელმაც იხსნა ქვეყანა ქაოსისა და კომუნისტური საშიშროებისაგან. 1970-იან წლებში ჩილელების უმრავლესობა მხარს უჭერდა ასეთ მოსაზრებას. ზუსტად ამ დროს დაიწყო ქვეყნის ეკონომიკის აღორძინება, ადამიანების ცხოვრება კი მოჩვენებით სტაბილურობას დაუბრუნდა. თუმცა, პინოჩეტის დროს მშვიდობიანი მოსახლეობის სასტიკი დაწოკების ფაქტებზე ათასობითა რეფერატის და ესსეს დაწერა შეიძლება: ბიოგრაფიის მიერ მრავალრიცხოვანი ისტორიებია აღწერილი მისი წარსულის შესახებ. მაგალითად, ცნობილია, რომ იმ ადამიანებს შორის, ვინც გენერლის პროტექციით თანამდებობებზე ინიშნებოდნენ, ფსიქოლოგიური კლინიკების პაციენტებიც იყვნენ.

პინოჩეტის ოპოზიცია იატაკქვეშეთში ყოველთვის არსებობდა. 80-იანი წლების შუა ხანებში მემარცხენე პარტიებმა კვლავ შეძლეს პოპულარობის დაბრუნება. ხელისუფლების ქმედებების წინააღმდეგ გაერთიანდა ათასობით ჩილელი. 1986 წელს პინოჩეტი სასწაულებრივად გადაურჩა სიკვდილს – მაშინ სამხედროთა დაჯგუფებამ დიქტატორის მკვლელობა სცადა. პინოჩეტმა გადააფასა ხალხში თავისი პოპულარობის ხარისხი. მისმა ხელისუფლებამ ქვეყნის კონსტიტუციის მიღების შესახებ გამოაცხადა. მასში მითითებული იყო საპრეზიდენტო არჩევნების დანიშვნის ვადაც. გადაწყდა, ჩატარებულიყო რეფერენდუმი იმასთან დაკავშირებით, უნდა ყოფილიყო თუ არა პინოჩეტი ამ პოსტზე ერთადერთი კანდიდატი. გენერლის გასაკვირად, ხალხმა ალტერნატიულ არჩევნებზე დაიწყო საუბარი.

დიქტატორს მოუწია შეგუება იმ ფაქტთან, რომ ხელისუფლებაში დაბრუნდნენ ადამიანები სამხრეების გარეშე. 1990 წელს პინოჩეტი ჩილეს პრეზიდენტის პოსტიდან წავიდა, თუმცა, მან მთავარსარდლის სტატუსი შეინარჩუნა. არმია ექვემდებარებოდა

მხოლოდ მას და ყოფილ დიქტატორს არ შეეძლო არ ესარგებლა ამით. მან მიაღწია არა მხოლოდ იმას, რომ მთლიანად შეწყვეტილიყო მისი მხარდამჭერების დევნა, არამედ დაბლოკა კიდევ ახალი ხელისუფლების რიგი პოლიტიკური ინიციატივები. მთავარსარდლის ჩინზე პინოჩეტმა მხოლოდ 1998 წელს თქვა უარი. ერთი დღის შემდეგ ის გახდა ქვეყნის სენატის წევრი სიცოცხლის ბოლომდე, ხელშეუხებლობის კანონით დაცული. ისე ჩანდა, რომ მართლმსაჯულებას არასდროს შეეძლო მიეღწია პინოჩეტამდე. თუმცა იგი იმავე წლის ოქტომბერში დააპატიმრეს დიდ ბრიტანეთში ვიზიტისას, ესპანეთის სასამართლოს მიერ გაცემული ორდერით. მას ბრალად ედებოდა გენოციდი, ტერორიზმი და ესპანეთის, ჩილეს და სხვა ქვეყნების მოქალაქეთა მკვლელობები.

ერთწლიანი შინაპატიმრობის შემდეგ პინოჩეტს სამშობლოში დაბრუნების ნება დართეს – ბრიტანეთის მაშინდელმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა ჯეკ სთრომ განაცხადა, რომ არ დაუშვებს მის დაპატიმრებას, რადგან ყოფილ დიქტატორს ჯანმრთელობის მდგომარეობა არ აძლევს საშუალებას წარდგეს სასამართლოს წინაშე. ამ პერიოდში ჩილეში ბევრი რამ შეიცვალა – სალვადორ ალიენდეს შემდეგ ხელისუფლებაში პირველად კვლავ სოციალისტი, რიკარდო ლაგოსი მოვიდა. სამშობლოში კი ექსდიქტატორს ერთდროულად ელოდნენ თაყვანისმცემლები და მისი რეჟიმის მიერ დაზარალებულთა ახლობლები. 2001 წელს ჩილეს სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება, რომ პინოჩეტი უნდა წარდგეს მართლმსაჯულების წინაშე მისი მმართველობის დროს ადამიანის უფლებათა დარღვევების გამო.

91 წლის იყო დიქტატორი, როდესაც მას მეხუთედ მიუსაჯეს შინაპატიმრობა. თავის დაბადების 91-ე წლისთავზე, პინოჩეტი პირველად გამოტყდა საკუთარ პასუხისმგებლობაში მისი მმართველობის დროს მომხდართან დაკავშირებით: “მინდა განვაცხადო, რომ ყველაზე მეტად მე ჩემი მამული მიყვარს. ვაღიარებ პოლიტიკურ პასუხისმგებლობას ჩემს მიერ ჩადენილთან დაკავშირე-

ბით, მაგრამ ამას ვაკეთებდი ერთადერთი მიზნით – განმემატიცებინა ჩილე და არ დამეშვა ქვეყნის გახლეჩვა". მედიასთან ერთ-ერთ ინტერვიუში ყოფილი დიქტატორის "მარჯვენა ხელი," რაფაელ ვილაროელი ლაკონურად ახასიათებს თავის ყოფილ ხელმძღვანელს: "გენერალს არ უყვარდა ტელევიზორის ყურება, მაგრამ კითხულობდა წიგნებს ნაპოლეონზე."

საბოლოო ჯამში, პინოჩეტი ისტორიაში შევიდა, როგორც მეოცე საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე სასტიკი დიქტატორი. ის 2006 წლის 10 დეკემბერს სანტიაგოში გარდაიცვალა, ბედის ირონიით, ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო დღეს.

ხუან მანუელ გილერმო კონტრერას სეპულვედა დაიბადა ჩილეს ქალაქ სანტიაგოში 1929 წლის 4 მაისს. 1973-1977 წლებში ხელმძღვანელობდა ჩილეში საიდუმლო პოლიციას „დინა“. ამ ოთხი წლის განმავლობაში მეთაურობდა გახმაურებულ ოპერაციებს „კოლომბო“ და „კონდორი“. სტატისტიკური მონაცემების თანახმად, პინოჩეტისა და კონტრერასის ტანდემის დამსახურებით დაზარალებულთა რიცხვმა 40 ათასს გადააჭარბა, აქედან 3 ათასზე მეტი დაღუპულად ან უგზოუკვლოდ დაკარგულად გამოცხადდა.

კონტრერასი დააპატიმრეს 2008 წელს სხვა ათეულობით დამნაშავესთან ერთად. ჩადენილი დანაშაულებისთვის მას მიესაჯა 289 წლიანი პატიმრობა, თუმცა ავადმყოფობის გამო გარდაიცვალა 2015 წლის 7 აგვისტოს.

ქეისი N31: საერთაშორისო ურთიერთობებში სამხედრო ძალის როლის შესახებ

1990 წლის აგვისტოში ერაყის მიერ ქუვეითში შეჭრის შემდეგ, აშშ-მა 500 000 კაცისგან შემდგარი სამხედრო ძალის მობილიზება შეძლო, რომელსაც ყველაზე თანამედროვე სამხედრო აღჭურვილობა ჰქონდა. რამდენიმე კვირაში მან მოახერხა სამხედრო ძალის განლაგება ამერიკის ბაზებიდან ათასობით კილომეტრით დაშორებულ საუდის არაბეთის უდაბნოში. აშშ-მა ოცდაათამდე ქვეყანა დაარწმუნა აგრესორის წინააღმდეგ ერთ კოალიციაში მონაწილეობასა და უცხოეთის ქვეყნების მიერ ამ წამოწყების დიდი ნაწილის დაფინანსებაში, ასევე შეძლო გაეროს დარწმუნება აშშ-ის შეიარაღებული შეჭრის გადაწყვეტილების ლეგიტიმაციაში, შემდეგ კი ელვისებური ბრძოლის გაჩაღება და მსოფლიოში ძალით მეოთხე არმიის დამარცხება. 1999 წელს ნატოს თვითმფრინავების მიერ სერბეთის დაბომბვამ პრეზიდენტ მილოშევიჩის კოსოვოდან სამხედრო ძალების გამოყვანა და ეთნიკური წმენდის პოლიტიკის შეწყვეტა აიძულა.

კითხვები:

როგორ ფიქრობთ, აქვს თუ არა საერთაშორისო ურთიერთობებში სამხედრო ძალას გადაწყვეტი მნიშვნელობა ანუ შესაძლებელია თუ არა ძალა საერთაშორისო პოლიტიკის განმსაზღვრელ ფაქტორად მივიჩნიოთ?

მეტი ცოდნისთვის:

გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, UN, გაერო საყოველთაო მშვიდობის უზრუნველყოფისა და სახელმწიფოთა თანამშრომლობის საერთაშორისო ორგანიზაციაა. გაეროს შექმნის საფუძველი გახდა ნაცისტური გერმანიისა და მისი ბლოკის წინააღმდეგ მებრძოლ სახელმწიფოთა გაერთიანე-

ბა ერთ დიდ, მძლავრ კოალიციად, რასაც მოჰყვა ატლანტიკის ქარტია. ის გახდა გაეროს შექმნის საფუძველი. ამიტომ ძალიან მოკლედ ატლანტიკის ქარტიაც მიმოვიხილოთ.

ატლანტიკის ქარტია არის ანტიჰიტლერული კოალიციის ერთ-ერთი ძირითადი საპროგრამო დოკუმენტი. იგი განხილული და მიღებული იქნა ატლანტიკის კონფერენცია «Riviera»-ზე ბრიტანეთის პრემიერის უინსტონ ჩერჩილის და აშშ პრეზიდენტის რუზველტის მიერ. აღნიშნულის შესახებ საჯაროდ გაცხადდა 1941 წლის 14 აგვისტოს. მოგვიანებით, 24 სექტემბერს მას მიუერთდა სხვა 12 ქვეყანა (სსრკ, პოლონეთი, საფრანგეთი, ბელგია, ჩეხოსლოვაკია, საბერძნეთი, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია და იუგოსლავია). ატლანტიკის ქარტიას უნდა განესაზღვრა მსოფლიო მოწყობა მეორე მსოფლიო ომში მოკავშირეების გამარჯვების შემდეგ.

1942 წლის 1 იანვარს ვაშინგტონში 26 სახელმწიფომ ხელი მოაწერა „გაერთიანებული ერების დეკლარაციას“, რომლიდანაც შემდგომ წარმოდგა ორგანიზაციის სახელწოდება. გადაწყვეტილება ახალი საერთაშორისო ორგანიზაციის შექმნის თაობაზე მიიღო სამმა დიდმა სახელმწიფომ - სსრკ-მა, აშშ და დიდმა ბრიტანეთმა (დაგვიანებით ამ სიას ჩინეთიც შემოუერთდა), 1943 წლის 30 ოქტომბერს მოსკოვის კონფერენციაზე. ეს გადაწყვეტილება განპირობებული იყო იმით, რომ „ერთა ლიგის“ არსებული ორგანიზაცია პოლიტიკური და ორგანიზაციული მანკიერების გამო უძლური აღმოჩნდა თავიდან აეცილებინა კაცობრიობისათვის მეორე მსოფლიო ომი.

ორგანიზაციის წესდება შემუშავდა დუმბარტონ-ოქსის 1944 წლის აგვისტოს კონფერენციასა და ყირიმის 1945 წლის თებერვლის კონფერენციებზე, დიდი სამეულის მეთაურთა (ჩერჩილი, სტალინი, რუზველტი) მიერ. ამის შემდეგ გადაწყდა წესდების განსახილველად და მისაღებად სან-ფრანცისკოს კონფერენციის მოწვევა, რომელიც ჩატარდა 1945 წლის 26 ივნისს, სადაც 50 სა-

ხელმწიფომ მოაწერა ხელი გაეროს წესდებას. წესდება ძალაში შევიდა 1945 წლის 24 ოქტომბერს. ეს დღე ყოველწლიურად აღინიშნება მსოფლიოში როგორც გაერთიანებული ერების დღე. გაეროს ემბლემაც სან-ფრანცისკოს კონფერენციაზე შეიმუშავეს, ხოლო დროშა, რომელზეც ეს ემბლემაა გამოსახული, 1947 წლიდან გამოიყენება.

გაეროს წესდება

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდება უმნიშვნელოვანესი საერთაშორისო ხელშეკრულებაა, რომელშიც განსაზღვრულია ორგანიზაციის ძირითადი მიზნები და ფუნქციები. იგი შეიცავს 19 თავსა და 111 მუხლს. მასში ასახულია თანამედროვე საერთაშორისო სამართლის ძირითადი დემოკრატიული პრინციპები. წესდების თანახმად გაეროს მთავარი მიზნებია:

დაიცვას საერთაშორისო მშვიდობა;

განავითაროს სახელმწიფოთა მეგობრული ურთიერთობა, დაფუძნებული ხალხთა თანასწორუფლებიანობისა და თვითგამორკვევის პრინციპზე;

განახორციელოს საერთაშორისო თანამშრომლობა ეკონომიკური(რომ ბოლო მოედოს სიღატაკეს), სოციალური, კულტურული და ჰუმანიტარული პრობლემების გადასაჭრელად;

ხელი შეუწყოს ადამიანის ძირითად უფლებათა საყოველთაო პატივისცემას ყველასათვის, რასის, სქესის, ენისა და რელიგიის განურჩევლად;

ამ მიზნების მისაღწევად გაეროს წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა იხელმძღვანელონ შემდეგი პრინციპებით:

გაერო დაფუძნებულია ყველა სახელმწიფოს სუვერენულ თანასწორობაზე;

ურთიერთშორისი დავა მათ უნდა გადაწყვიტონ მხოლოდ მშვიდობიანი გზით, რათა საფრთხე არ შეექმნას საერთაშორისო მშვიდობასა და სამართლიანობას;

საერთაშორისო ურთიერთობებში თავი უნდა შეიკავონ ძალის-

მიერი მუქარის ან ძალის გამოყენებისგან ამა თუ იმ სახელმწიფოს ტერიტორიული მთლიანობის ან პოლიტიკური დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ;

ყოველნაირად უნდა დაეხმარონ გაეროს და თავი შეიკავონ იმ სახელმწიფოთათვის დახმარებისაგან, რომლის წინააღმდეგ გაერო პრევენციულ თუ იძულებით ღონისძიებებს ახორციელებს; გაერო ვერ ჩაერევა ისეთ საქმეში, რომელიც არსებითად სახელმწიფოს შინაგან კომპეტენციას განეკუთვნება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გაერო მოვალეა იძულების ზომები მიიღოს საერთაშორისო მშვიდობის დასაცავად ან აღსადგენად.

გაერო ყოველთვის იყენებს კონფლიქტის განმუხტვის მშვიდობიან ფორმებს. მაგალითად:

მშვიდობის დამრღვევთა წინააღმდეგ რეზოლუციას მიღება ჯარების გაყვანის, ტერიტორიების გათავისუფლების და ა.შ. მოთხოვნით;

შეიარაღებული კონფლიქტის ზონაში მრავალეროვანი სამხედრო ძალების ე.წ. „ცისფერჩაფხუტიანების“ გაგზავნა;

მრავალეროვანი სამხედრო ძალების ჩართვა უშუალო ბრძოლაში, სადაც მათი ძირითადი ფუნქციაა დაპირისპირებულ მხარეების დაშორება, ფრონტებს შორის ნეიტრალური გამყოფი ზონის დაცვა, დაზავების პირობების შესრულების გაკონტროლება.

გაეროს სტრუქტურა

გაეროს მთავარი ორგანოებია:

გენერალური ასამბლეა – გაეროს მთავარი სათათბირო ორგანო, სადაც წარმოდგენილია გაეროს ყველა წევრი სახელმწიფო. თითოეულ მათგანს ხმის მიცემის თანაბარი უფლება აქვს (1 ხმა,

არა აქვს მნიშვნელობა, სახელმწიფო პატარაა, თუ დიდი). სახელმწიფო დელეგაციები უნდა შედგებოდეს არაუმეტეს 5 წარმომადგენლისაგან. გენერალური ასამბლეა მოიწვევა ყოველწლიურად, ხოლო აუცილებლობის შემთხვევაში შეიძლება მოწვეული იქნას სპეციალური ან საგანგებო სპეციალური სესიები. გენერალური ასამბლეა იკრიბება თავის ყოველწლიურ სესიაზე სექტემბრის მესამე სამშაბათს და იანვრამდე განაგრძობს მუშაობას;

უშიშროების საბჭო – გაეროს მუდმივმოქმედი ორგანო. გაეროს წესდების შესაბამისად უშიშროების საბჭოს აქვს დაკისრებული მთავარი პასუხისმგებლობა საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნებაზე. იგი 15 წევრისგან შედგება. 5 მათგანი – აშშ, დიდი ბრიტანეთი, რუსეთის ფედერაცია, საფრანგეთი და ჩინეთი – საბჭოს მუდმივი წევრის სტატუსით სარგებლობს. დროებითი 10 წევრი კი 2 წლის ვადით, გეოგრაფიული პრინციპის გათვალისწინებით, გენერალური ასამბლეის მიერ აირჩევა.

უშიშროების საბჭოს მუდმივი წევრები ერთპიროვნული ვეტოს უფლებით სარგებლობენ (ვეტოს უფლება, რომელიც სატლინის ინიციატივით მიიღეს და დღესაც პრობლემებს ქმნის), ანუ გადაწყვეტილების მიღებისას ერთ-ერთი მათგანის უარი საკითხის ჩავარდნას ნიშნავს. გადაწყვეტილების მისაღებად საჭიროა საბჭოს 9 წევრის თანხმობა, თანაც არც ერთი მუდმივი წევრი საკითხის წინააღმდეგი არ უნდა იყოს.

უშიშროების საბჭო პლენარულ სესიებს არ ატარებს. საჭიროების შემთხვევაში მისი შეკრება უმოკლეს დროში შეიძლება – რომელიმე, თუნდაც არაწევრი სახელმწიფოს თხოვნით ან გენერალური მდივნის მოწოდებით. საბჭოს წევრი სახელმწიფოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ მათი წარმომადგენლების განთავსება ნიუ-იორკში, გაეროს შტაბ-ბინაში. უშიშროების საბჭოს ხელმძღვანელობს პრეზიდენტი, რომლის ფუნქციებს მონაცვლეობით ერთი თვის ვადით საბჭოს წევრი-სახელმწიფოს წარმომადგენლები ასრულებენ. რიგითობა ლათინური ანბანის მიხედვით განისაზ-

ღვრება. უშიშროების საბჭოს სხდომას გაეროს გენერალური მდივანიც ესწრება.

ეკონომიკური და სოციალური საბჭო – გაეროს ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია ჩაატაროს გამოკვლევები და შეადგინოს ანგარიშები საერთაშორისო საკითხებზე ეკონომიკის, სოციალურ ურთიერთობათა, კულტურის, განათლების, ჯანდაცვის, ადამიანთა უფლებების, ეკოლოგიის და სხვა სფეროებში.

სამეურვეო საბჭო – გაეროს ორგანო, რომლის მიზანია კოლონიებისა და დამოკიდებული ტერიტორიების განვითარებაზე ზრუნვა მათ დამოუკიდებლობამდე.

საერთაშორისო სასამართლო – გაეროს მთავარი სასამართლო ორგანო შეიქმნა 1945 წელს. მისი მიზანია სახელმწიფოთა შორის დავების გადაწყვეტა მათი თანხმობით და იძლევა კონსულტაციებს და დასკვნებს სამართლებრივ საკითხებზე.

სამდივნო – გაეროს ბიუროკრატიული ორგანო, რომლის წევრები ახორციელებენ ორგანიზაციის ყოველდღიურ საქმიანობას და მის პროექტებს. სამდივნოს ხელმძღვანელობს გაეროს მთავარი ადმინისტრაციული თანამდებობის პირი - გენერალური მდივანი, რომელიც ინიშნება გენერალური ასამბლეის მიერ უშიშროების საბჭოს რეკომენდაციით 5 წლის ვადით. 1997 წლიდან შემოიღეს გაეროს ვიცე-გენერალური მდივნის თანამდებობა, რომელიც ეხმარება გენერალურ მდივანს. სამდივნოს თანამშრომელთა რაოდენობა 30 ათასს აჭარბებს.

გაეროს სისტემაში შედიან აგრეთვე:

- გაეროს დამხმარე ორგანოები: მსოფლიო სასურსათო პროგრამა (World Food Programme), გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF), გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) და სხვ.
- გაეროს სპეციალიზირებული დაწესებულებები: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი (International Monetary Fund), მსოფლიო ბანკი (World Bank), იუნესკო (UNESCO) და სხვები.
- სხვა ავტონომიური საერთაშორისო ორგანიზაციები: მსოფლიო

სავაჭრო ორგანიზაცია (WTO), ატომური ენერგიის საერთაშორისო სააგენტო (International Atomic Energy Agency).

შტაბ-ბინა. გაეროს მთავარი ოფისი ნიუ-იორკში, კუნძულ მანჰეტენზე მდებარეობს და 7,3 ჰექტარს მოიცავს. აქ არის მისი მუდმივმოქმედი ორგანოები უშიშროების საბჭო და სამდივნო. გაეროს კომპლექსი საერთაშორისო

ზონაში, ნეიტრალურ ტერიტორიაზეა, ამიტომ მას საკუთარი დროშა, დაცვა, პოლიცია, პასპორტი, საფოსტო მარკები და სხვა ატრიბუტიკა აქვს. გაეროს წევრი სახელმწიფოების დროშები პირველ ავენიუზეა განთავსებული. გაეროს შენობების კომპლექსი ორგანიზაციას ბანკირმა ჯონ როკფელერმა აჩუქა. მან იგი 8 მილიონ დოლარად შეისყიდა. გაეროს ზოგიერთი ორგანოები მუშაობენ მის ევროპულ ოფისებში ჟენევაში და ვენაში.

ოფიციალური ენები. გაეროს ოფიციალური ენებია: ინგლისური, რუსული, არაბული, ესპანური, ფრანგული და ჩინური. ამ ენებზეა შედგენილი წესდების ავთენტიკური თარგმანები, შეიძლება სიტყვით გამოსვლა გაეროს ორგანოებში და ქვეყნდება გაეროს დოკუმენტაცია. გაეროს სამუშაო ენებია ინგლისური და ფრანგული, ზოგიერთ ორგანოებში ასევე ესპანური და რუსული.

ბიუჯეტი. გაეროს ბიუჯეტი შედგება წევრი ქვეყნების ყოველწლიური შენატანებისაგან. ორგანიზაციის ბიუჯეტის 25%-ს ავსებს აშშ. „მსხვილი გადამხდელები“ არიან აგრეთვე, იაპონია (10,8%), გერმანია (8,3%), საფრანგეთი (6,4%), დიდი ბრიტანეთი (4,9%).

აღსანიშნავია, რომ გაეროს აქვს თავისი რადიო, ტელევიზია და ჟურნალი, რომელიც გამოდის ყოველდღიურად ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე.

გაეროს წევრები

გაეროს წევრად სახელმწიფოს მიღება ხდება უშიშროების საბ-

ქოს რეკომენდაციით გენერალური ასამბლეის მიერ, თუ ის ორგანოები მიიჩნევენ, რომ მიღების მთხოვნელი მშვიდობისმოყვარე სახელმწიფოა და ნამდვილად სურს და შეუძლია შეასრულოს წესდებით გათვალისწინებული ვალდებულებები. უშიშროების საბჭოს რეკომენდაციით, გენერალურ ასამბლევას შეუძლია შეაჩეროს იმ წევრი სახელმწიფოების უფლება-პრივილეგიების განხორციელება, რომლის მიმართაც უშიშროების საბჭო პრევენციულ თუ იძულებით ზომებს იღებს და გაეროდან გარიცხოს სახელმწიფო, რომელიც სისტემატურად არღვევს წესდების პრინციპებს. ამჟამად გაეროს წევრია 195 სახელმწიფო. გარდა ამისა, დამკვირვებლის სტატუსით სარგებლობენ ვატიკანი და პალესტინის განთავისუფლების ორგანიზაცია.

გაეროს გენერალური მდივნები

I ტრიუგვე ლი (გაეროს ხელმძღვანელობის პერიოდი 1946-1953 წლები), ნორვეგიელი პოლიტიკური მოღვაწე (დაბ. თარ. 1896 წ. - გარდ. თარ. 1968 წ.);

II დაგ იალმარ ჰამარშელდი (გაეროს გენერალური მდივანი 1953-1961 წლებში), შვედი სახელმწიფო მოღვაწე (დაბ. თარ. 1905 - 1961 წელს დაიღუპა ავიაკატასტროფაში);

III უ ტანი (გაეროს გენერალური მდივანი 1962 - 1971 წლებში), ბირმელი დიპლომატი (დაბ. თარ. 1909 წ. - გარდ. თარ. 1974 წ.);

IV კურტ ვალდჰაიმი (გაეროს გენერალური მდივანი 1972-1981 წლებში) ავსტრიელი პოლიტიკოსი, ავსტრიის მეცხრე ფედერალური პრეზიდენტი 1986-1992 წლებში (დაბ. თარ. 1918 - გარდ. თარ. 2007 წ.);

V ხავიერ პერეს დე კუელიარი (გაეროს გენერალური მდივანი 1982-1991 წლებში), პერუელი დიპლომატი (დაბ. თარ. 1920);

VI ბუტროს ბუტროს გალი (გაეროს გენერალური მდივანი 1992-1996 წლებში), ეგვიპტელი დიპლომატი (დაბ. თარ. 1920 გარდ. თარ. 2016);

VII კოფი ატა ანანი (გაეროს გენერალური მდივანი 1997-2006 წლებში), განელი დიპლომატი, 2001 წლის ნობელიანტი მშვიდობის დარგში (დაბ. თარ. 1938 - გარდ. თარ. 2018);

VIII პან გი მუნი (გაეროს გენერალური მდივანი 2007-2016 წლებში), სამხრეთ კორეის საგარეო საქმეთა და ვაჭრობის მინისტრი, დიპლომატი (დაბ. თარ. 1944 წ.);

IX ანტონიუ გუტერეში გაეროს გენერალური მდივნის მოვალეობების შესრულებას 2017 წლის 1 იანვრიდან შეუდგა. პორტუგალიის ყოფილი პრემიერ-მინისტრი და ლტოლვილთა საკითხებში გაეროს უმაღლესი კომისარი (დაბ. 1949 წელს).

გაერო და საქართველო

1992 წლის 31 ივლისს საქართველო გახდა გაეროს 179-ე წევრი ქვეყანა, რასაც 1993 დასაწყისში საქართველოში გაეროს ოფისის გახსნა მოჰყვა. მას შემდეგ ქვეყანაში გაეროს ბევრი სააგენტო, ფონდი და პროგრამა დამკვიდრდა. გაეროს სადამკვირვებლო მისია, რომელიც გაეროს უშიშროების საბჭოს 858-ე რეზოლუციით შეიქმნა, ითვალისწინებდა საქართველოსა და აფხაზეთის სეპარატისტული ხელისუფლების შეიარაღებულ წევრებს შორის ზავსა და აფხაზეთის ტერიტორიაზე დსთ-ის სამშვიდობო ძალების მონიტორინგს. მისიას აქვს ოფისები თბილისსა და სოხუმში.

მისია უშუალოდ გაეროს გენერალურ მდივანს ემორჩილება. მას ხელმძღვანელობს სპეციალური წარმომადგენელი.

გაეროს მისიის ძირითადი ამოცანაა ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმების შესრულების კონტროლი. ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმების დარღვევები შეისწავლება ორივე მხარის სურვილის შემთხვევაში.

გაეროს მისია აკვირდებოდა ასევე მოვლენებს ენგურის, გალის, კოდორის და ზუგდიდის მიდამოებში. გაეროს მისიის ფუნქციაში შედის დევნილებისათვის აფხაზეთში დაბრუნების ხელშეწყობა. გაეროს მისიას აქვს ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისი აფხაზეთში, რომელიც უშუალოდ ექვემდებარება გაეროს ადამიან-

ნის უფლებათა უმაღლეს კომისარს და თანამშრომლობას მასთან.

გარდა ამისა, მისია ხელს უწყობს კონფლიქტის ზონაში ინფრასტრუქტურის აღდგენას. ჯამში განხორციელებულია ქუჩებისა და ხიდების აღდგენის 31 პროექტი.

გაეროს მისიის მანდატი გაგრძელდა 2009 წლის 15 თებერვლამდე, ხოლო შემდეგ 15 ივნისამდე. 2009 წლის 15 ივნისს გაეროს უშიშროების საბჭოში რუსეთმა ვეტო დაადო საქართველოში გაეროს სადამკვირვებლო მისიის მანდატის გაგრძელებას.

გაეროს ის სააგენტოები, რომელთაც მუდმივი წარმომადგენლობა აქვთ ქვეყანაში საქართველოს გაეროს სააგენტოთა ჯგუფში (UNCT) ერთიანდებიან. საქართველოს გაეროს სააგენტოთა ჯგუფს გაეროს მუდმივი კოორდინატორი ხელმძღვანელობს. ეს ჯგუფი საქართველოს მთავრობასთან, სამოქალაქო საზოგადოებასთან, სხვა ადგილობრივ და საერთაშორისო პარტნიორებთან მჭიდრო თანამშრომლობის გზით მუშაობს საქართველოს მდგრადი განვითარების ხელშესაწყობად.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია 2016-2020 წლების გაეროს საქართველოსთან თანამშრომლობის გეგმა მდგრადი განვითარებისთვის, რომელიც მუშაობისთვის მნიშვნელოვან და ურთიერთდაკავშირებულ მიმართულებებს გამოჰყოფს. გაეროს გეგმა განვითარების ხელშეწყობისთვის არის ცოცხალი დოკუმენტი. იგი საშუალებას აძლევს გაეროს სააგენტოთა ჯგუფს თვალი მიადევნოს საკუთარ მუშაობას და მათი საქართველოში საქმიანობის მთავარი მიმართულებები შეუსაბამოს ქვეყნის საჭიროებებსა და პრიორიტეტებს.

ქეისი N 32: 1972 წლის მიუნჰენის ოლიმპიადაზე ტერორისტული
ორგანიზაციის "შავი სექტემბერი"-ს მიერ განხორციელებული
ტერორისტული აქტი

1972 წლის მიუნჰენის ოლიმპიადაზე ტერორისტულმა ორგანიზაციამ "შავი სექტემბერი" პალესტინის გათავისუფლების ორგანიზაციის აქტიური მხარდაჭრით მოახერხა ებრაელი სპორტსმენების დატყვევება. ტერორისტებმა წამოაყენეს მოთხოვნები, რომელთა დაკმაყოფილებაზეც, რა თქმა უნდა, უარი ეთქვათ. დაიგეგმა სპეცოპერაცია, მაგრამ მისი განხორციელების და ტერორისტებთან მოლაპარაკების დროს დაშვებულ იქნა შეცდომები. ამით ტერორისტებმა დრო იხელთეს და ტყვეები დახვრიტეს. საერთო ჯამში ტერორისტულ აქტს 11 ებრაელი სპორტსმენის სიცოცხლე ემსხვერპლა. ეს იყო ყველაზე სისხლიანი ოლიმპიადა, რომელსაც შემდგომში ოცწლიანი შურისძიება მოჰყვა.

ისრაელის პრემიერ-მინისტრმა გოლდა მეირმა მაშინვე უბრძანა "მოსადს" სპეცოპერაციის დაწყება და ყველას ლიკვიდაცია ვინც მონაწილეობდა ტერორისტული აქტის დაგეგმვასა და მომზადებაში. დაიგეგმა ორი სპეცოპერაცია "უფლის რისხვა" და "ახალგაზრდობის გაზაფხული". "მოსადის" აგენტებმა დაიწყეს ნადირობა მთელი მსოფლიოს მასშტაბით და იქამდე არ შეჩერდნენ, სანამ ბოლო ტერორისტი არ იქნა ლიკვიდირებული.

კითხვები:

ისრაელის მთავრობამ სთხოვა გერმანიის ხელისუფლებას, რომ საკუთარი ძალებით გამოიხსნიდნენ მძევლებს, რაზეც უარი მიიღეს. ისრაელს უარი უთხრეს მეორე თხოვნაზეც - ჩართულიყო ტერორისტებთან მოლაპარაკებებში. თქვენი აზრით, გერმანიის მთავრობას რომ მიეღო შემოთავაზება, როგორ შეიძლებოდა განვითარებულიყო მოვლენები? (პასუხი დაასაბუთეთ).

წარმოადგინეთ სპორტსმენების განთავისუფლების თქვენთვის მისაღები გზები.

მეტი ცოდნისთვის:

„შავი სექტემბერი“ 1970 წელს დაარსებული პალესტინური ტერორისტული ორგანიზაციაა. ტერორისტული დაჯგუფების სახელწოდება წარმოიშვა 1970 წლის 16 სექტემბერს დაწყებული სექტემბრის კონფლიქტიდან, როცა ფადეინების პუტჩის საპასუხოდ იორდანის მეფე ჰუსეინმა სამეფოში სამხედრო მდგომარეობა გამოაცხადა. ამ კონფლიქტის შედეგად დაიღუპა ან ლტოლვილად იქცა იორდანიაში მცხოვრები ათასობით პალესტინელი.

თავიდან, ორგანიზაცია „შავი სექტემბერი“ ჩამოყალიბდა როგორც ორგანიზაცია „ფათხში“ შემავალი მამაკაცების მცირე ჯგუფი, რომლის მიზანი იყო მეფე ჰუსეინზე და იორდანულ არმიაზე შურისძიება. ამ ჯგუფს მალევე შეუერთდნენ ახალწვეულები პალესტინის გათავისუფლების სახალხო ფრონტიდან, ას-საიკადან და სხვა ჯგუფებიდან.

შავი სექტემბერი არის პასუხისმგებელი 1972 წლის მიუნხენის ზაფხულის ოლიმპიურ თამაშებზე 11 ებრაელი სპორტსმენის და ოფიციალური პირის გატაცებასა და მკვლელობაში, ასევე დასავლეთ გერმანიის პოლიციის თანამშრომლის ჩაცხრილვაში. ამ ტერორისტული აქტის შემდეგ ევროპის უმთავრეს ქვეყნებში აქტუალური გახდა ისეთი მუდმივი, პროფესიული, სამხედრო ანტიტერორისტული სპეცდანაყოფების ჩამოყალიბების საკითხი, როგორებიც არიან გერმანული GSG9 და ფრანგული GIGN. ასევე გადაწყდა უკვე არსებული სპეციალური ძალების (მ.შ. დიდი ბრიტანეთის სპეციალური საჰაერო სამსახურის (SAS) რეორგანიზაცია და დახვეწა,

ტერორისტებთან მოლაპარაკების წარმოების 10 წესი:

1. მოლაპარაკებები არასდროს უნდა აწარმოოს ხელმძღვანელმა, რომელიც კონკრეტულ გადაწყვეტილებებზეა პასუხისმგებელი;

2. არასდროს თქვას „არა“;

3. არასდროს შეაწყვეტინოთ ტერორისტს საუბარი;

4. შესაძლებლობის ფარგლებში დაამყარეთ პირადი კონტაქტი ტერორისტთან;

5. გადაწყვეტილების მიღებისას ისარგებლეთ პაუზით;

6. უნდა გავიგოთ რა უნდა ტერორისტს, „მივებმაროთ“ მას პირობების წამოყენებაში;

7. არასოდეს მივიღოთ ულტიმატუმები;

8. არასოდეს გადავატანინოთ ტერორისტს ყურადღება მსხვერპლზე;

9. არასდროს მივცეთ საშუალება ტერორისტს გაუკვირდეს საკუთარი თავის;

10. არასდროს ვუთხრათ ტერორისტს აშკარა სიცრუე.

საინტერესოა:

ოლიმპიადამდე რამდენიმე თვით ადრე ორგანიზატორებმა ცნობილ გერმანელ სასამართლოს ფსიქოლოგს, გეორგ ზიბერს სთხოვეს, შეემუშავებინა ტერორისტული იერიშების 26 პირობითი სცენარი, რაც ორგანიზატორებს უსაფრთხოების ზომების სრულყოფაში დაეხმარებოდა. სცენარებში იყო პირობითი ტერაქტები სხვადასხვა დაჯგუფების მხრიდან - დაწყებული ბასკების "ETA-თი", დამთავრებული "პალესტინის განმათავისუფლებელი მოძრაობით".

სიტუაცია #21-ში, ზიბერისეული სცენარით - შეიარაღებული პალესტინელები თავს ესხმოდნენ ისრაელის დელეგაციას, აჭყავდათ მძევლები და შემდეგ ისრაელს მოსთხოვდნენ პატიმრების გათავისუფლებას და თვითმფრინავს, რომ გერმანია უსაფრთხოდ დაეტოვებინათ (სამწუხაროდ, ასეც მოხდა). ორგანიზატორებმა მას შემდეგ თქვეს უარი სცენარების შესწავლაზე, რაც დასავლეთ გერმანიის კანცლერმა ვილი ბრანდტმა განაცხადა, „ვერავის ჩავახამებინებ მსოფლიო თამაშებით სიამოვნებას“. მეტიც - ოლიმპიადის დროს პოლიცია უიარაღოდ იყო ქუჩებში.

1972 წლის ივლისში ოლიმპიადის საერთაშორისო კომიტეტმა უარი უთხრა პალესტინის ახალგაზრდულ ფედერაციას ოლიმპი-

ურ თამაშებში მონაწილეობაზე.

1972 წლის 21 აგვისტოს მიუნხენის ოლიმპიადა საზეიმოდ გაიხსნა. ოლიმპიურ სოფელში მოხვედრა ნებისმიერს შეეძლო. 5 სექტემბერს, დილის 4:30 საათზე მსუბუქ მოთელვაზე გასულ კანა-

დელ ათლეტებს ოლიმპიური სოფლის მესერთან სპორტულ კოსტიუმებში გამოწყობილი 8 ზურგჩანთიანი "სპორტსმენი" დახვდათ და მესერსე გადამბრძოლაში დახმარება სთხოვეს.

კანადელები რას იფიქრებდნენ, თუ "სპორტსმენები" ორგანიზაცია "შავი სექტემბრის" წევრები იყვნენ, ხოლო ზურგჩანთებში "კალაშნიკოვის" ტიპის ავტომატური იარაღი და ხელყუმბარები ეწყო. ასე აღმოჩნდნენ ტერორისტები ისრაელის დელეგაციის სამყოფელთან (#1 ბინა და #2 ბინა).

მძლეოსნობის მსაჯი იოსებ გუტფრონდი კარის კრიალმა (#1 ბინაში მსაჯები და ჩინოსნები იმყოფებოდნენ) გააღვიძა. ზღურბლზე კბილებამდე შეიარაღებული ხალხი იდგა. მსაჯმა დაიყვირა და შეიარაღებულთა შესაჩერებლად კარს მიაწვა, ამით საშუალება მისცა ორ თანაგუნდელს, ფანჯრიდან გადამხტარიყო. ოთახში შემოჭრილ ტერორისტებს მძიმე წონაში ჭიდაობის მსაჯი ვაინბერგი შეეწინააღმდეგა, თუმცა ის ლოყაში დაჭრეს და აიძულეს, დელეგაციის სხვა წევრების მოძებნაში დახმარებოდა.

მსაჯმა ტერორისტები მეორე ბინაში (სადაც სპორტსმენები იყვნენ) შეიყვანა და უთხრა, - ესენი ისრაელის დელეგაციის წევრები არ არიანო, თუმცა ისინი ტერორისტებმა მაინც აიყვანეს მძევლად და მსაჯების ბინაში დაბრუნდნენ, სადაც ვაინბერგი კვლავ გაუძალიანდათ - ერთი ნოკაუტში ჩააგდო, მეორე ხილის დანით დაჭრა. ის იქვე მოკლეს.

ტერორისტებმა მოკლეს შტანგისტი იოზეფ რომანოვ, რომელმაც ერთი ტერორისტი ასევე დანით დაჭრა. ტერორისტებმა დარ-

ჩენილი 10 მძევალი გაკოჭეს და დახოცილი მეგობრების ცხედრებთან მიყარეს. ტერორისტების ვინაობა მალევე გაირკვა, როგორც აღმოჩნდა, მათი უმრავლესობა კარგა ხანია, ოლიმპიურ სოფელში მუშაობდა.

ტერორისტები ითხოვდნენ, 5 სექტემბერს, დღის 12 საათამდე გაეთავისუფლებინათ ისრაელის ციხიდან 234 პალესტინელი, 6 მსჯავრდადებული - დასავლეთ ევროპის ციხეებიდან და ტერორისტები უსაფრთხოდ გაეშვათ ეგვიპტეში. თუ მოთხოვნა არ შესრულდებოდა, საათში თითო მძევალს მოკლავდნენ. ამის დასტურად ეზოში ვაინბერგის ცხედარი გადმოაგდეს. ისრაელმა ამ პირობებზე უარი განაცხადა.

პრემიერმა გოლდა მეირმა და თავდაცვის მინისტრმა მოშე დაიანმა სთხოვეს გერმანიის ხელისუფლებას, ჩვენი ძალებით გამოვიხსნით მძევლებსო, რაზეც უარი მიიღეს. ისრაელს უარი უთხრეს მეორე თხოვნაზეც - ჩართულიყო ტერორისტებთან მოლაპარაკებებში. მომხდარმა გერმანიის ხელისუფლება უმძიმეს მდგომარეობაში ჩააყენა, მძევლები ხომ ებრაელები იყვნენ! ისინი ტერორისტებს ნებისმიერ თანხას სთავაზობდნენ, მაგრამ ტერორისტები უკან არ იხევდნენ.

ოლიმპიადა გრძელდებოდა. ოლიმპიურ სოფელში გაგზავნილი სპორტულ ფორმებში გამოწყობილი გერმანელ პოლიციელთა ჯგუფი ცდილობდა, ხელსაყრელი პოზიცია დაეკავებინა. თუმცა, რადგან ჟურნალისტები ყველაფერ ამას პირდაპირი ეთერით გადასცემდნენ, ტერორისტებმაც გაიგეს და მძევლების დახოცვით დაიმიჯნნენ. შედეგად, ოლიმპიურ სოფელში პოლიციის მოძრაობა შეწყდა. 5 სექტემბერს, საღამოს ტერორისტებმა მოითხოვეს კვიპროსში წასვლა, აეროპორტში მისასვლელად კი ავტომობილი. მძევლების გამოხსნა გერმანიის მთავრობამ სწორედ აეროდრომზე გადაწყვიტა. აქ განალაგეს 5 სნაიპერი (მოგვიანებით ერთ-ერთმა "შპიგელს" განუცხადა, რომ ის არ იყო სნაიპერი) და პოლიციელები. სნაიპერის უშედეგო გასროლას ტერორისტთა ცეცხლი მოჰყვა,

დაიღუპა ყველა მძევალი, რამდენიმე პოლიციელი, გადარჩა მხოლოდ სამი ტერორისტი.

ისრაელმა გერმანიას სამი გადარჩენილი ტერორისტის გადაცემა მოსთხოვა. უარი მიიღო - ისინი გერმანიაში უნდა გასამართლდნენო. იმავე წელს "შავი სექტემბრის" წევრებმა "ლუფთგანზას" ავიალაინერი გაიტაცეს ტერორისტების გათავისუფლების მოთხოვნით. ეს მოთხოვნა გერმანულმა მხარემ დააკმაყოფილა.

ამის შემდეგ დაიწყო ოპერაცია "ღვთის რისხვა", რომელმაც 20 წელი გასტანა. ისრაელმა ყველა ტერორისტი დახოცა, ვისზეც კი ეჭვი ჰქონდა.

ქეისი N33: მეცნიერული ანალიზის შედეგები თვითმკვლეულ ტერორისტებთან დაკავშირებით

თვითმკვლეული ტერორისტების და მათი ქცევის შესწავლას არაერთი ნაშრომი თუ ინტერვიუ მიეძღვნა. 1996-1999 წლებში ინტერვიურებულ იქნა 250-მდე პალესტინელი თვითმკვლეული ტერორისტის მწვრთნელი, ასევე გარკვეული გარემოებების გამო არ შემდგარი ტერორისტული ოპერაციის შემსრულებლები, აგრეთვე, გარდაცვლილი თვითმკვლეული ამფეთქებლების ნათესავები. აღნიშნული მასალების შეჯამების შედეგად მკვლევარი ნასრა ნასანი მივიდა შემდეგ დასკვნამდე: „კამიკაძეების ასაკი მერყეობდა 18-დან 38 წლამდე, არც ერთი მათგანი არ იყო გაუნათლებელი, ლატაკი, ფსიქიკურად განუვითარებელი, ან დამცირებული... ერთი შეხედვით, ყველა მათგანი საკუთარი ოჯახის სრულიად სრულფასოვანი წევრი იყო“, ამასთან „ყველა მათგანი იყო ღრმად რელიგიური“.

მშობლისა და კამიკაძე შვილის ურთიერთდამოკიდებულებას აღწერს ჰელა ჯაბერი: „მე მოვთქვამდი მთელი თვის განმავლობა-

ში, იმდენჯერ, რამდენჯერაც მას შეეხედავდი (მისი ვაჟი მუჰამედ ფარჰატი დაიღუპა როგორც კამიკაძე ღაზას სექტორში განხორციელებული ტერორისტული აქტის დროს), მაგრამ ვეუბნებოდი, რომ ნუ მისცემდა ჩემს ცრემლებს იმის უფლებას, რომ შეეკავებინათ იგი მისი მისიის შესრულებისგან“.

კითხვები:

როგორ ფიქრობთ, ისეთი რთული ნაბიჯისათვის, როგორიც თვითმკვლელობით განხორციელებული ტერორისტული აქტია, საკმარისი არის თუ არა „ღრმად რელიგიურობა“?

ზემოთ მოყვანილი მაგალითის მიხედვით, რა განაპირობებს მშობლის ასეთ დამოკიდებულებას შვილისადმი? (პასუხი დაასაბუთეთ).

მეტი ცოდნისთვის:

თანამედროვე სახის პირველი ტერორისტული თვითმკვლელობა მოხდა 1981 წლის დეკემბერში, როდესაც ირანის მოქალაქემ ბეირუთში ააფეთქა საელჩო (დაიღუპა 27 და დაიჭრა 100 ადამიანი). შემდეგ 1982 წელს თვითმკვლელი ტერორისტის მიერ თავის აფეთქების შედეგად მოხდა ლიბანის პრეზიდენტის ბაშირ გემელის მკვლელობა. გემელის მკვლელობის შემდეგ თვითმკვლელი ამფეთქებლების გამოყენება სტრატეგიული პოლიტიკური იარაღი გახდა. მოგვიანებით, 1983 წელს ლიბანში ასაფეთქებელი ნივთიერებით სავსე სატვირთო ავტომანქანის აფეთქებას 300 ამერიკელი და ფრანგი სამხედრო მოსამსახურე შეეწირა. აღნიშნულმა ფაქტმა სერიოზული გეოპოლიტიკური ცვლილება გამოიწვია, აშშ-მ და საფრანგეთმა დატოვეს ლიბანი. ისრაელ-პალესტინას შორის პირველი ტერორისტული თვითმკვლელობა განხორციელდა 1993 წელს ტერორისტული ორგანიზაცია „ჰამასის“ წევრის მიერ.

საინტერესოა:

თვითმკვლელ ტერორისტებთან დაკავშირებით ჩატარებული კვლევების შედეგებით სუიციდური ქმედებები განპირობებულია გენეტიკური ფაქტორებით. ასეთ დასკვნამდე მივიდნენ მკვლევ-

რები მარტინ კოლის (Martin Kohli) ხელმძღვანელობით მაქს პლანკის სახელობის ფსიქიატრიის ინსტიტუტიდან (Max Planck Institute of Psychiatry, მიუნხენი, გერმანია) და ასევე ჯონ ჰასმანის სახელობის ადამიანის გენომის ინსტიტუტიდან (John P. Hussman Institute for Human Genomics, მაიამი, აშშ). კვლევის შედეგების შესახებ ანგარიში გამოქვეყნებული იქნა ჟურნალში Archives of General Psychiatry.

მეცნიერები შეეცადნენ ეპოვნათ გენეტიკური ფაქტორები, რომლებიც განსაზღვრავენ სერიოზულ დეპრესიულ დარღვევას და სუიციდურ ქმედებებს. ამ მიზნით ისინი შეისწავლიდნენ NTRK2 გენის სხვადასხვა ვარიანტებს, რომლებიც იწვევენ ტვინის ნეიროტროფიკული ფაქტორის რეცეპტორის კოდირებას.

მკვლევრებმა გააანალიზეს დეპრესიის მქონე 394 პაციენტის გენომი, ამათგან 113 ეცადა ჩაედინა თვითმკვლელობა. მიღებული მონაცემები მათ შეადარეს 366 ჯანმრთელი მოხალისის მემკვიდრულ ინფორმაციას. ამას გარდა, ჩატარდა საკონტროლო კვლევა 744 გერმანელისა და 921 აფრო-ამერიკელის მონაწილეობით, რომელთაგანაც სუიციდური ქმედების ჩადენის მცდელობა ქონდა, შესაბამისად, 152 და 119 ადამიანს.

მეცნიერებმა აღმოაჩინეს, რომ ის პაციენტები, რომლებიც იყვნენ გენის NTRK2 სამი "სახიფათო" მუტაციის მატარებლები, საშუალოდ, 4,5-ჯერ უფრო ხშირად ეცადნენ თვითმკვლელობის ჩადენას, ვიდრე პაციენტები, რომლებსაც აღენიშნათ ამ გენის ნორმალური ვარიანტი. ავტორების სიტყვებით, კვლევის შედეგები ამტკიცებს სუიციდური ქმედების ფორმირებაში მემკვიდრეობითი ფაქტორების როლს.

როდესაც ტერორიზმში შეტოპავ, ხშირად, უკან დაბრუნება მწელია. ეს, ძირითადად, მომავალ თვითმკვლელ ტერორისტებს ეხებათ. დაინიშნებიან თუ არა ამ ფატალურ მისიაზე, მათ "მოსიარულე წამებულებს" არქმევენ. უკან დახევა მათთვის სირცხვილის ან დამცირების ტოლფასი იქნება. ფათალი მოგადემი, ჯორჯთაუ-

ნის უნივერსიტეტის ფსიქოლოგიის პროფესორი აღწერს, "ტერორიზმისკენ აღმავალ კიბეს", როგორც რადიკალიზმისკენ განვითარებულ პროცესს. საფეხურები ბოლოსკენ ვიწროვდება და თითოეული ნაბიჯის გადადგმასთან ერთად, უკან დახევაც რთულდება. მერილენდის უნივერსიტეტის College Park-ის ფსიქოლოგიის პროფესორის ერი კრუგლანსკი, რომელმაც თვითმკვლელ ტერორისტთა უკანასკნელი სიტყვები და დედებთან მათი საუბრების ჩანაწერები შეისწავლა თვლის, რომ თვითმკვლელ ტერორისტთა მთავარი მოტივაცია თავიანთი პერსონალური მნიშვნელობის ძიებაა, ის, რომ ისინი იმ მრავალმნიშვნელოვანი ცხოვრების სასოწარკვეთილი კუთვნილებები არიან, რომელმაც მხოლოდ სიკვდილი უბოძა მათ.

ქეისი N34: „მარტოხელა მგელი“ ანდრეს ბრეივიკის მიერ ნორვეგიაში განხორციელებული ტერორისტული აქტი

ყველაზე გახმაურებული "მარტოხელა მგელი" ტერორისტებს შორის ნორვეგიელი ანდრეს ბრეივიკია, რომლის თავდასხმებს ემსხვერპლა 77 ადამიანი. 2011 წლის 22 ივლისს ნორვეგიაში ერთმანეთის მიყოლებით ორი თავდასხმა განხორციელდა. ჯერ დედაქალაქ ოსლოში დაახლოებით 950 კგ თვითნაკეთი ასაფეთქებლებით დატვირთული მიკროავტობუსი აფეთქდა ნორვეგიის პრემიერ-მინისტრის ოფისსა და ნორვეგიის ნავთობისა და ენერგიის დეპარტამენტის შენობებთან, რასაც 8 ადამიანი ემსხვერპლა. შემდეგ ოსლოდან 32 კილომეტრით დაშორებულ კუნძულ უტოიაზე, სადაც მმართველი ლეიბორისტული პარტიის მიერ საერთაშორისო ახალგაზრდული ბანაკი იყო მოწყობილი, პოლიციის ფორმაში გადაცმულმა შეიარაღებულმა პიროვნებამ ნახევრადავტომატური იარაღიდან და ჩვეულებრივი პისტოლეტიდან ცეცხლი გახსნა, რა-

საც 68 ადამიანი (მათ შორის 23 წლის ქართველი სტუდენტი თამ-
თა ლიპარტელიანი) ადგილზევე ემსხვერპლა, ხოლო 60 დაიჭრა.

ეს ჯოჯოხეთი გრძელდებოდა, სანამ პოლიცია კუნძულამდე
მიაღწევდა, რასაც საათნახევარი დასჭირდა. დაკავებული აღმოჩ-
ნდა ვინმე ანდრეს ბრეივიკი, რომელმაც მოგვიანებით აღიარა ჩა-
დენილი. გაირკვა, რომ მან თავდასხმებამდე ინტერნეტში საკუთარ
მანიფესტი გამოაქვეყნა, რომლის მიხედვითაც ის რასისტი,
ულტრამემარჯვენე, ულტრანაციონალი და "მარტოხელა მგელია",
თუცა იმუქრებოდა, რომ მისნაირი ბევრი იყო და თავდასხმები
ამით არ დამთავრდებოდა. მისი კრიტიკის ობიექტი ნორვეგიის
ლეიბორისტი მთავრობაა, რომელიც მხარს უჭერს მულტიკულ-
ტურალიზმს, მუსლიმთა იმიგრაციას ნორვეგიაში და ამით სხვა
ევროპული მთავრობების მსგავსად ანგრევს დიდ ევროპულ კულ-
ტურას.

ანდერს ბრეივიკი თავს დამნაშავედ არ მიიჩნევს და ნორვეგი-
ულ მართლმსაჯულებას უნდობლობას უცხადებს. იგი ამბობს,
რომ 77 იდენტურობის გადასარჩენად დახოცა. ბრეივიკმა სასამარ-
თლოს განუცხადა, რომ მისი მსხვერპლი ადამიანები სულაც არ
იყვნენ უდანაშაულოები, როგორც მათ ყველა იხსენიებს. ისინი იყ-
ვნენ პოლიტიკურად მოტივირებული ადამიანები, რომლებმაც,
ბრეივიკის შეფასებით, საკადრისი სასჯელი მიიღეს.

ანდერს ბრეივიკი დანაშაულს არ ნანობს და ამბობს, რომ შან-
სი რომ ჰქონდეს, იმავეს გაიმეორებდა. ბრეივიკი დანაშაულის ჩა-
დენის მოტივად საკუთარი ქვეყნის ისლამისა და მულტიკულტუ-
რალიზმისგან დაცვას ასახელებს. ბრეივიკი საკუთარ ქმედებას მე-
ორე მსოფლიო ომის შემდგომ განხორციელებულ ყველაზე ეფექ-
ტურ თავდასხმას უწოდებს.

ფსიქოლოგები ფიქრობენ, რომ ბრეივიკს ე.წ. სრულფასოვნე-
ბის კომპლექსი აქვს. ეს კომპლექსი არასრულფასოვნების კომ-
პლექსის ანტიპოდი და გამოიხატება მისწრაფებით, წარმოაჩინო,
რომ ყველაფერს შენს ჰკუაზე აკეთებ და "დედამიწა შენს ირგვლივ

ტრიალებს". ამის მიზეზი საკუთარი თავის მანიაკალური სიყვარულია, რასაც ფსიქოლოგები ნარცისიზმს უწოდებენ. ბრევიკის შემთხვევაში, კი ამ კომპლექსმა უმაღლეს მწვერვალს მიაღწია.

კითხვები:

- ანდერს ბრევიკის შემოწმების შედეგად დადგინდა, რომ მას ფსიქიკური აშლილობა აქვს, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ ის შეურაცხადია. ის აცნობიერებს, რომ ბოროტმოქმედებას ჩადის, მაგრამ ამის გამართლებას "მაღალი იდეალებით" ცდილობს. იგი იმედს იტოვებს, რომ კვლავ მიეცემა შანსი იგივე ქმედება გაიმეოროს.
- ბრევიკს ქვეყნის კანონმდებლობიდან გამომდინარე სასჯელის უმაღლესი ზომა, მხოლოდ 22 წელი შეუფარდეს. თქვენი აზრით, პატიმრობის ვადის გასვლის შემდეგ რამდენად იქნება დაცული ნორვეგიელი ხალხის უსაფრთხოება და საერთოდ, „მარტოხელა მგლებს“ უნდა მიეცეთ თუ არა საზოგადოებაში ცხოვრების შანსი?

თამთა ლიპარტელიანი

დედის (ლეილა ასათიანი-ლიპარტელიანი) მოგონებებიდან:

„არ ვიცი რამდენად გამომივა სიტყვებით დავხატო ჩემი შვილის პორტრეტი ისე, რომ მისაღები იყოს მკითხველისათვის, თუმცა ვეცდები რაც შეიძლება მოკლედ მოგითხროთ გოგონას შესახებ, რომელიც მსოფლიო ბოროტებას-ტერაქტს შეეწირა.

როცა ეს უბედურება დამატყდა თავს, მქონდა განცდა, რომ მთელს სამყაროში ერთადერთი დედა ვიყავი, რომელსაც დედამიწაზე გამეფებულმა კაცთმოძულებამ შვილი წამართვა. გარკვეული დროის შემდეგ, როცა ასე თუ ისე ანალიზის უნარი დამიბრუნდა ვისურვე, რომ ამ საშინელებას შეწირული ბოლო დედა ვყოფილიყავი, რომ სხვებსაც არ განეცადათ ის, რაც მე. თუმცა

ჩვენს რეალობაში დღე არ გადის ტერაქტის შესახებ არ გავიგოთ .

თამთა ქვეყანას მოეწვინა ჩვენთვის, ქართველებისთვის მნიშველოვან საღვთო დღესასწაულზე-შობას, 1988 წლის 7 იანვარს. დაამთავრა ქუთაისის N3 საჯარო სკოლა, 2005 წელს ჩაირიცხა ქუთაისის აკ. წერეთლის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტში საერთაშორისო ურთიერთობათა ფაკულტეტზე სრული სახელმწიფო გრანტით, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა 2009 წელს. სწავლობდა ზედმიწევნით კარგად, 2007 წლიდან იყო პრეზიდენტის სტიპენდიანტი.

აქტიურად იყო ჩართული სტუდენტურ ცხოვრებაში და ცდილობდა მომზადებულიყო ფართო პოლიტიკური საქმიანობისათვის, სადაც წარმოედგინა თავი. საბედისწეროდ გაწვერიანდა არასამთავრობო ორგანიზაცია „ახალგაზრდა სოციალისტებში“, იყო ამავე ორგანიზაციის საერთაშორისო მდივანი ქუთაისში. თამთას და მისი მეგობრების მეშვეობით იმართებოდა ბევრი შეხვედრა, როგორც ადგილობრივ ახალგაზრდებთან, ასევე უცხოელ სტუმრებთან, გადიოდნენ ტერენინგებს პოლიტიკურ საკითხებთან დაკავშირებით.

ახალგაზრდა სოცისლისტების მიერ მუშავდებოდა უამრავი პროექტი, რომელიც ხელს უწყობდა ახალი თაობის როლის მნიშვნელობის გაზრდას სახელმწიფოებს შორის კონფლიქტების მოგვარებაში. თამთა დაულალავად მონაწილეობდა კონფერენციებში, ტერენინგებში, გაიარა გერმანიის საზაფხულო სკოლაში ერთკვირიანი სწავლების კურსი. დარჩა დამუშავებული მრავალი თემა საზოგადოებრივ, პოლიტიკურ თუ სოციალურ საკითხებთან დაკავშირებით, სადაც არგუმენტირებულად აქვს დასაბუთებული თავისი შეხედულებები.

გარდაცვალების შემდეგ წავიკითხე ერთ-ერთი თემა რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის საკითხებზე და ახალგაზრდობის როლზე ამ საკითხის მოგვარებაში: „.....რა შეუძლია ახალგაზრდობას გააკეთოს კონფლიქტის მოგვარებასთან დაკავშირებით? ჩემი

აზრით, ახალი თაობა ახალი იდეებითა და პერსპექტივებით არის ერთ-ერთი მთავარი ძალა იმ ბოროტების წინააღმდეგ, რომელიც გავრცელებულია მსოფლიოში დღესდღეობით. ჩვენ უნდა გამოვხატოთ ჩვენი აზრები და იდეები ხმამაღლა და დავდგეთ ერთად, რომ დავუპირისპირდეთ გამუდმებულ დაძაბულობას მსოფლიოში, ჩვენ უნდა ვიყოთ მაგალითი პოლიტიკოსებისათვის იმისა, თუ როგორ შეიძლება ვისხდეთ ერთი მაგიდის ირგვლივ და ვიმსჯელოთ კონფლიქტების მოგვარების გზებზე მშვიდობიანად. ახალგაზრდების მიერ ჩატარებული აქტივობები უნდა იყოს უფრო ხშირი და ჩვენი ხედვა მომავლის შესახებ გასაგები ყველასათვის....

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ გადაწყვიტა სწავლა გაეგრძელებინა საზღვარგარეთ და საკმაოდ კარგად ჩააბარა მისაღები სამაგისტრო გამოცდები შვედეთში, მალმოს უნივერსიტეტში, ამავე უნივერსიტეტმა სწავლა დაუფინანსა დაახლოებით 60%-ით თუმცა სამწუხაროდ სწავლის გაგრძელება ვერ მოხერხდა.

არ ვიცი სხვა ჩემნაირი დედები როგორ უმკლავდებიან შვილების ამქვეყნიდან წასვლას, მაგრამ მე ამის ძალა ჩემი შვილის თავიდან შესწავლაში ვპოვე. უამრავი რამ აღმოვაჩინე მის დღიურებში, რომელთაც არასდროს ვკითხულობდი, რასაც დღეს ვნანობ. იქ წინათგრძნობის მსგავსი ბევრი ჩანაწერია... წერს უფალზე, ბედისწერაზე, საკუთარ თავზე, სიყვარულზე, ლექსის წერაც უცდია... უფიქრია სიკვდილზეც და თურმე ეშინოდა, უფიქრია ამქვეყნად მის მოვლინებაზე და მისიაზე: „..... ყველა ადამიანი გარკვეული მისიის შესასრულებლად ევლინება ქვეყანას, მე ჯერ არ ვიცი რა არის ჩემი მისია, ჯერ კიდევ ძიებაში ვარ, ვეძებ, მაგრამ ვერ ვპოულობ, მაგრამ ვიპოვი, ჯერ დიდი დრო მაქვს ამისთვის. თუმცა არც ეგ ვიცი.... მაქვს კი?!“... მეგონა არასდროს არაფერს მიმაღავდა, ასეთ საკითხებზე კი არაფერი უთქვამს და ზუსტად ვიცი რატომაც... არ უნდოდაა ეჭვებში და შიშში ვყოფილიყავი.... მერე გავიგე თურმე ეს ჩუმი მოკრძალებული, თავისთავთან მოფუსფუსე გოგო როგორი შესამჩნევი ყოფილა სხებისთვის სკოლაში,

უნივერსიტეტში, სამეგობროში“.

მეტი ცოდნისთვის:

ტერორიზმის მრავალნაირი ტიპოლოგია არსებობს მისი ხასიათის მიხედვით: კატასტროფული, სახელმწიფო, სუიციდური, განურჩეველი, “მარტოხელა მგლის” (Lone Wolf Terrorism) და ა.შ. „მარტოხელა მგლის“ საკითხი რომ აქტუალურია, ეს ჩანს მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოების ლიდერების განცხადებებში, რომ ასეთი ტიპის ტერორისტები უმთავრეს საფრთხეს წარმოადგენენ. მაგალითად, ბრეივიკის თავდასხმიდან რამდენიმე დღეში გაკეთებულ განცხადებაში აშშ-ის პრეზიდენტმა ბარაკ ობამამ “მარტოხელა მგლები” უფრო დიდ საფრთხედ მოიხსენია, ვიდრე ტერორისტული ორგანიზაციების ფართომასშტაბიანი ოპერაციები. მსგავსი განცხადებები ისმოდა დიდ ბრიტანეთსა და სხვა ევროპულ სახელმწიფოებშიც.

“მარტოხელა მგელი” არის ინდივიდი, რომელიც ახორციელებს ასეთ წინასწარგანზრახულ ტერაქტებს. “მარტოხელა მგლებს” ახასიათებს 4 თავისებურება:

1. მოქმედებენ ინდივიდუალურად;
2. არ მიეკუთვნებიან რომელიმე ტერორისტულ ჯგუფს ან ორგანიზაციას;
3. მოქმედებენ ლიდერის ან იერარქიის პირდაპირი გავლენის გარეშე;
4. მათი მეთოდები და ტაქტიკები გამომდინარეობს მხოლოდ ინდივიდისგან და არა გარე ბრძანების ან დირექტივისგან.

ეს განმარტება შეიძლება მივაკუთვნოთ “მარტოხელა მგლის” ვიწრო დეფინიციას - მის მიხედვით მარტოხელა ტერორისტს არ შეიძლება ჰქონდეს რაიმე კავშირი რომელიმე ტერორისტულ ორგანიზაციასთან.

უფრო ფართო დეფინიციით მარტოხელა ტერორისტს შეიძლება ჰქონდა ოფიციალური ან არაოფიციალური კავშირები რომელიმე ორგანიზაციასთან. ტერმინ “მარტოხელა მგელთან” ხშირად

აკავშირებენ “ულიდერო წინააღმდეგობის” კონცეფციას. მაგალითად, ჯეფრი კაპლანი მას განმარტავს, როგორც “მარტოხელა მგლის” მოქმედებას, რომელშიც ინდივიდი, ან ძალიან პატარა მტკიცე ჯგუფი ახორციელებს ანტისახელმწიფოებრიობრივ ძალადობას დამოუკიდებელად რომელიმე მოძრაობისგან, ლიდერისგან ან ქსელისგან.

“მარტოხელა მგლის” ტერორიზმი - ეს არის წინასწარ განზრახული ძალადობრივი ქმედება, რომელსაც ახორციელებს ინდივიდი სამოქალაქო სამიზნეების მიმართულებით, რომელიმე მოძრაობის, ჯგუფის ან იდეოლოგიის მხარდასაჭერად და/ან სამთავრობო პოლიტიკაზე გავლენის მოსახდენად, თუმცა მოქმედებს მარტო, არ სარგებლობს მატერიალური მხარდაჭერით და არ ასრულებს რომელიმე სტრუქტურის ან იერარქიის ბრძანებას. ამ დეფინიციის თავისებურებები შემდეგია: მოქმედება არის ინდივიდის დამოუკიდებელი ნების შედეგი (ე.წ. Freelancer-ია), რომელიც მოქმედებს დამოუკიდებლად (ან უმთავრეს სამუშაოს მარტო ასრულებს), თუმცა შესაძლოა გააჩნდეს სიმპათიები რომელიმე ორგანიზაციისადმი და იდეოლოგიისადმი და ტერაქტებს მიმართავდეს მათ მხარდასაჭერად.

ქრონოლოგიურად ყველაზე ძველი (ნაგულისხმევია მეოცე საუკუნე) “მარტოხელა მგლის” მაგალითი, თუმცა ნაკლებად ცნობილი, ჯოზეფ პოლ ფრანკლინია, ამერიკელი ნეონაციისტი, რომელიც მოქმედებდა 1977-1980 წლებში. მის სამიზნეებს ხშირად წარმოადგენდა შერეული რასის წყვილები. ფრანკლინს უნდოდა რასეშორისი ომის მოწყობა აშშ-ში. მის თავდასხმებს 20 ადამიანი ემსხვერპლა.

“მარტოხელა მგელი”, რომელიც ლამის ლეგენდად იყო ქცეული აშშ-ში, 1978-96 წლებში, მთელი 17 წლის განმავლობაში ისე ატერორებდა მთელ ქვეყანას, რომ აღმოსავლეთის შტატებში ჩვეულებრივ ადამიანებს ზოგჯერ წერილის გახსნისაც კი ეშინოდათ. ეს ადამიანი იყო თეოდორ კაჩინსკი (Theodore Kaczynski) რომელ-

საც გამოძიების ფედერალურმა ბიურომ კოდური სახელწოდება – The Unabomber მიანიჭა. ამ დროის განმავლობაში მის მიერ გაგზავნილ წერილებს, რომლებშიც თვითნაკეთი ბომბები იყო ჩამონტაჟებული, 3 ადამიანი ემსხვერპლა, ხოლო 27 დაშავდა. ბოლოს მან FBI-ის გაუგზავნა 35 000 სიტყვიანი ესსე - “ანტიინდუსტრიული მანიფესტი” და მოითხოვა, რომ ის დაებეჭდათ The Washington Post-სა და The New York Times-ში, წინააღმდეგ შემთხვევაში იმუქრებოდა ტერაქტების გაგრძელებით. ბიურო ამას დათანხმდა, იმ იმედით, რომ იქნებ რომელიმე მკითხველს ამოეცნო, რაც გამართლდა კიდევ. 1996 წლის 3 აპრილს “უნაბომბერი” დააკავეს. მის ბინაში აღმოჩნდა 40 000 ხელნაწერი გვერდი და ერთი გასაგზავნად გამზადებული წერილი-ბომბი. ასე დასრულდა მისი, როგორც “მარტოხელა მგლის კარიერა”. მას სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს. FBI-ის ანგარიშებში იგი მოხსენიებულია როგორც შეშლილი გენიოსი. ჩვენ შეგვიძლია იგი “მარტოხელა მგლის” კლასიკურ მაგალითად მივიჩნიოთ. კაჩინსკი იყო რადიკალი ევირომენტალისტი და ინდუსტრიულ განვითარებას და ტექნოლოგიურ წისვლას მიიჩნევდა ყოველგვარი უბედურების სათავედ. კიდევ ერთი მოტივი იყო ის, რომ საზოგადოებაში მას უგულებელყოფდნენ.

1993-96 წლებში ავსტრიასა და გერმანიაში მოქმედებდა კაჩინსკის ავსტრიული “ვერსია” ფრანც ფუხსი (Franz Fuchs) - ისიც, კაჩინსკის მსგავსად, წერილებით აგზავნიდა თვითნაკეთ ასაფეთქებლებს. საბოლოოდ დაიღუპა 4 და დაშავდა 15 ადამიანი, ზოგიერთი მათგანი მძიმედ. მის სამიზნეებს წარმოადგენდნენ იმიგრანტები და ის ადამიანები, რომლებიც უცხოელებისადმი მეგობრულად განწყობილს მიიჩნევდა. ის იყო რადიკალი მემარჯვენე - ქსენოფობი და რასისტი. თავის წერილებში, ფუხსი ყურადღებას ამახვილებდა გერმანელი ავსტრიელების დისკრიმინაციაზე და სახელმწიფოსგან მოითხოვდა იმიგრანტული პოლიტიკის შეცვლას. ფუხსს ახასიათებდა საკუთარი თავისადმი და გარშემო სამ-

ყაროსადმი სიძულვილი, რაც ფსიქიური გადახრაა, თუმცა რადგან იგი თავის თავდასხმებს პოლიტიკური მოტივებით ხსნიდა, მაინც მიიჩნევა "მარტოხელა მგლად".

1994 წლის 24 თებერვალს, ებრაელი, დოქტორი ბარუხ გოლდსტაინი ჰებრონში თავს დაესხა მეჩეთს, სადაც 800-მდე მლოცველი რამაზანს აღნიშნავდა. მან ცეცხლი გახსნა ავტომატური იარაღიდან, რასაც 29 ადამიანი ემსხვერპლა, ხოლო ასამდე დაშავდა. ტერაქტის შემდეგ გოლდსტაინმა თავი მოიკლა. იგი იყო ებრაელთა თავდავის ლიგის (Jewish Defence League) ყოფილი წევრი და კაპანისტური (Kahanist) მოძრაობის მიმდევარი, რაც უკიდურესი ნაციონალიზმით ხასიათდება. მისი მოტივები უცნობია, თუმცა არსებობს საფუძვლიანი ეჭვი იმისა, რომ ეს თავდასხმა მიმართული იყო ოსლოს სამშვიდობო მოლაპარაკებების ჩასაშლელად, რომელიც ისრაელსა და პალესტინას შორის მიმდინარეობდა.

1999 წლის აპრილში დევიდ კოუპლენდმა ლონდონში ლურსმნებიანი ბომბების სამკვირიანი კამპანია მოაწყო (ამ ფაქტს London nailbomber-ად მოიხსენიებენ). მის სამიზნეებს წარმოადგენდნენ აზიელები, შავკანიანები და გეები. სამკვირიანი დაბოზების შედეგად დაიღუპა 3 (მათ შორის ფეხმძიმე ქალი) და დაშავდა 128 ადამიანი. მიუხედავად იმისა, რომ ორმა ბრიტანულმა ნეო-ნაციტურმა დაჯგუფებამ აიღო პასუხისმგებლობა ტერაქტებზე, კოუპლენდმა განაცხადა, რომ ის მარტო მუშაობდა და არავისთან განუხილავს თავისი გეგმები. მან ასევე განაცხადა, რომ ნეონაციტი იყო და უნდა გაეწმინდა ბრიტანეთი სხვა რასებისგან და მოეხდინა რასათაშორისი ომის პროვოცირება (ისევე, როგორც ჯოზეფ ფრანკლინმა ჯერ კიდევ შორეულ 70-იანებში), ასევე ხაზი გაუსვა რომ ძლიერი ჰომოფობი იყო (ჰომოსექსუალებს "გარყვნილ გადაგვარებულებად" მიიჩნევდა). აგრეთვე, იგი ამართლებდა მოტივებს რელიგიური თვალსაზრისით - ღმერთი კრძალავს ჰომოსექსუალიზმს. იმაშიც კი გამოტყდა, რომ სურდა ტოპ-ნიუსებშიც მოხვედრილიყო.

2002 წლის 6 მაისს, არჩევნებამდე 9 დღით ადრე ვოლკერ ვან დერ გრააფმა (Volkert van der Graaf) მოკლა ჰოლანდიელი პოლიტიკოსი პიმ ფორტუინი. გრააფი იყო უკიდურესი ენვირომენტალისტი და ფორტუინს საზოგადოებისთვის საშიშ პიროვნებად მოიხსენიებდა, რომ იგი მოქმედებდა ძალაუფლების გაზრდისთვის. გრააფი მოითხოვდა რომ ცხოველებს ისეთივე უფლებები ჰქონოდათ, როგორც ადამიანებს. ფორტუინი კი აპირებდა ნატურალური ბეწვის სამოსზე შეზღუდვების მოხსნას. შესაჩერებლად გრააფმა მოკლა იგი.

2009 წლის ნოემბერში, ტეხასში განთავსებულ სამხედრო ბაზაზე ფსიქიატრმა მაირომა ნიდალ მალიქ ჰასანმა ცეცხლი გახსნა, რასაც 13 ადამიანი ემსხვერპლა, 32 კი დაიჭრა. ეს მოვლენა ისტორიაში შევიდა როგორც ერთ-ერთი ყველაზე სისხლიანი ინციდენტი, რაც კი ოდესმე ამერიკულ სამხედრო ბაზაზე მომხდარა. მოტივები უცნობია.

2013 წლის 15 აპრილს ბოსტონის მარათონზე მომხდარი აფეთქების შედეგად 3 ადამიანი დაიღუპა და 260 დაშავდა. მედიაში გავრცელებული ინფორმაციით, ტერორისტებმა დაღუპულებს შემთხვევითი მსხვერპლი უწოდეს. აქედან გამომდინარე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ტერორისტები თავიანთ თავს აფასებენ, როგორც იძულებითი წესით მებრძოლთ, რომელთაც სხვა გზა არ დაუტოვა ხელისუფლებამ, ან დაპირისპირებულმა ხალხმა, ან რაიმე პოლიტიკურმა ძალამ და მათ სხვა გზა არ აქვთ, თუ არა რომ იბრძოლონ იარაღით ხელში. ტერორისტები სხვა უკანონო საქმეებით დაკავებული ხალხისგან სწორედ იმითიც განსხვავდებიან, რომ თავიანთ საქმის უკანონობას არ ცნობენ, ან თუ ცნობენ – გამართლებულად თვლიან.

ჩრდილოეთ კავკასიაში მიმდინარე პროცესების ანალიზიდან კარგად ჩანს, რომ ადგილობრივი, ტრადიციული ისლამის იდეოლოგიური საფუძვლით მოქმედი შეიარაღებული დაჯგუფებები კარგავენ გავლენას. მათ ადგილს იკავებენ ვაჰაბიტური იდეოლოგიის მატარებელი ორგანიზაციები. ჩანს, შემთხვევითი არ უნდა იყოს ჩეჩნეთის ექსპრეზიდენტის მასხადოვის მკვლელობა. მისი ადგილი ჩეჩნეთის რესპუბლიკის შარიათის სასამართლოს ყოფილმა ხელმძღვანელმა, ვაჰაბიზმის ერთგულმა მიმდევარმა დაიკავა. ამ პირის ზურგს უკან კი, ცნობილი ვაჰაბიტი საველე მეთაური ბასაევი მოიაზრებოდა (დღეს ორივე მათგანი ლიკვიდირებულია). ამავე კონტექსტში უნდა გავითვალისწინოთ 2005 წლის სექტემბერში, მასხადოვის უახლოესი თანამებრძოლის, საველე მეთაურ ავდორხანოვის სიკვდილი. იგი ითვლებოდა ტრადიციული ისლამის მიმდევრად და ჩეჩნეთში ვაჰაბიზმის გავრცელების მოწინააღმდეგედ.

რუსი ჟურნალისტების ინფორმაციით, ახლაც ჩეჩნეთის თითქმის ყველა სოფელში არსებობს ვაჰაბიტური „ჯამათი“, რომელიც საფუძველია მომავალში ამ რეგიონში ტერორისტული ომის ახალი ძალით გაჩაღებისათვის. თითქმის იგივე სიტუაციაა ჩრდილოეთ კავკასიის სხვა ტერიტორიებზე.

ვაჰაბიტური მოძრაობის საქმიანობის ანალიზიდან, ჩანს, რომ მისი წარმომადგენლები ცდილობენ, მსოფლიოს კრიზისულ რეგიონებში შექმნან ე.წ. „ისლამური“ უნივერსიტეტები და სამხედრო-სასწავლო ბანაკები, თავისი მიმდევრების იდეოლოგიური და სამხედრო მომზადების მიზნით. მაგალითად, ჩეჩნეთში სერჟენიურტის რაიონში, ყოფილი პიონერთა ბანაკის ტერიტორიაზე განლაგებული იყო „ისლამური“ უნივერსიტეტი „კავკაზი“. იქ ასწავლიდნენ ყურანს, განმარტებებს, არაბულ ენას, ისლამურ სამართალს - შარიათის კანონებს და სხვა საგნებს. ასევე, „ჯიხადის“

წარმოებას, როგორც განსაკუთრებულ საგანს.

კითხვები:

თქვენი აზრით, მოცემულ სიტუაციაში რა ქმედითი ღონისძიებები უნდა გაატაროს სახელმწიფომ, რომ თავი დაიცვას მოსალოდნელი საფრთხეებისგან?

მეტი ცოდნისთვის:

„ვაჰაბიზმი“, როგორც საერთაშორისო ისლამური ტერორისტული ორგანიზაციების ქსელის იდეოლოგია, საკმაოდ პრობლემატურია მთელი მსოფლიოსათვის. საქართველოში, მისი ეთნიკური სტრუქტურის გათვლისწინებით, ვაჰაბიზმის გავრცელების საფრთხე რეალურად არსებობს. განსაკუთრებით საშიშია ამ იდეოლოგიის იმ ტერიტორიებზე გაძლიერება, რომელიც ჯერ-ჯერობით არ კონტროლდება ცენტრალური ხელისუფლების მიერ. შესაბამისად, საჭიროა მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონებში, ვაჰაბიზმის შეღწევის სტრატეგიის და ტაქტიკის გაანალიზება, მისი გავრცელების წინააღმდეგ ეფექტური კონტროლოების დამუშავების მიზნით.

საინტერესოა ვაჰაბიზმის გავრცელების სტრატეგია. ვაჰაბიტები ეტაპობრივად, ნელ-ნელა ახორციელებენ, მიზანში ამოღებული სახელმწიფოს ტერიტორიის „ათვისებას“. ისინი თავდაპირველად იდეოლოგიურად „ამუშავებენ“ ცენტრალური ხელისუფლებისგან დაშორებულ სასაზღვრო ტერიტორიებს, ეკონომიკურად, კულტურულად ჩამორჩენილი რაიონების, მხარეების მოსახლეობას. ამის შემდეგ ახდენენ, ეკონომიკურად და კულტურულად უფრო განვითარებული რეგიონების მოსახლეობის გადაბირებას.

მისი გავრცელების ტაქტიკაც ეტაპობრივია და ერთნაირია თითქმის ყველა ქვეყნისათვის. ვაჰაბიზმის გავრცელება ცალკეულ სახელმწიფოებში შემთხვევით არ იწყება და შეღწევის პირობებიც, ხშირად ხელოვნურად იქმნება. ამ რელიგიური მიმართულების გავრცელებით დაინტერესებული ძალები, ცდილობენ მიზანში ამოღებულ ქვეყნებში მოახდინონ ეკონომიკური და საზოგადოებ-

რივი კრიზისების ხელოვნური პროვოცირება. ასევე გააღრმავონ მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებს, ეთნიკურ ჯგუფებს, მოსახლეობასა და ხელისუფლებას შორის არსებული დაპირისპირებები.

I ეტაპი - მიზანში ამოღებულ ტერიტორიებზე ვაჭაბიტები თავდაპირველად აგზავნიან ემისრებს არასამთავრობო, საზოგადოებრივი თუ რელიგიური ორგანიზაციების თანამშრომლების, წარმომადგენლების სახით. ისინი სხვადასხვა სოციოლოგიური კვლევების, სხვა საშუალებების მეშვეობით სწავლობენ ადგილობრივი მოსახლეობის ცხოვრების ყველა მხარეს. სპეცსამსახურების მსგავსად აგროვებენ უამრავ საინტერესო ინფორმაციას. მაგალითად, რამდენად ღრმადაა გამჭდარი მოსახლეობის ცალკეულ ფენებში მიწის სიყვარული, საერთოდ მესაკუთრეობა; როგორია ადგილობრივი მოსახლეობის ეროვნული თვითშეგნების ხარისხი; ისტორიულად რამდენად ემორჩილებიან გარეშე ფაქტორების, უცხო კულტურის ზემოქმედებას; აანალიზებენ ეროვნული უმცირესობების მდგომარეობას, მათი ინტეგრირების დონეს ადგილობრივ მოსახლეობაში; დაწვრილებით აანალიზებენ ცალკეული ეთნიკური ჯგუფების ჩვევებს, ცხოვრების წესს, ჩაცმის კულტურას; სწავლობენ ისტორიულად, სოციალურ-პოლიტიკური ქარტეხილების პერიოდში მოსახლეობის იდეებზე აყოლის, ლიდერებისადმი მორჩილების ხარისხს; ინტერესდებიან მათი ბრძოლისუნარიანობით, ფიზიკური გამძლეობით და სხვა.

II ეტაპი - ამ ეტაპზე ქვეყნის ცენტრალურ ქალაქებში ოფიციალურად აარსებენ საერთაშორისო საზოგადოებრივ, რელიგიურ და ჰუმანიტარულ ფონდებს. ისინი რეგიონებში ხსნიან ფილიალებს, რომლებიც მიზანმიმართულად ეხმარებიან წინასწარი ანალიზის საფუძველზე შერჩეულ ფენებს. უპირატესობას ანიჭებენ ყველაზე გაჭირვებულ სოციალურ ჯგუფებს. თავდაპირველად მათ დახმარებას უწევენ პროდუქტების, ფინანსების სახით. შემდეგ, მატერიალური დახმარების პარალელურად აწვდიან რელიგიურ ლიტერატურას. მაგალითად, საბჭოთა კავშირის შემთხვევაში, დაიშალა

რა ქვეყანა და მატერიალურ კრიზისს თან დაერთო სულიერი კრიზისი, ამით ისარგებლეს ისლამური ქვეყნების, განსაკუთრებით საუდის არაბეთის მიერ დასპონსორებულმა, საერთაშორისო ვაჰაბიტურმა ფონდებმა და ჰუმანიტარულმა ორგანიზაციებმა. მათ რუსეთის ისლამურ რეგიონებში დაიწყეს ჰუმანიტარული მისიების სახით საქმიანობა. ამ ორგანიზაციებმა 1990-1994 წლებში სასულიერო ლიტერატურის დეფიციტი, სწრაფად შეავსეს ლამაზად, მაღალხარისხიან ქაღალდზე დაბეჭდილი ყურანის მათთვის მისაღები ვერსიით.

მეორე ეტაპზე, ვაჰაბიტური ორგანიზაციები მუსლიმან მოსახლეობას უშენებენ მეჩეთებს, სადაც სასულიერო პირები აუცილებლად ვაჰაბიზმის მიმდევრები არიან. ხსნიან არაბული ენის უფასოდ შემსწავლელ კურსებს. ნიჭიერ ახალგაზრდებს სასულიერო განათლების მისაღებად აგზავნიან, არაბულ ქვეყნებში არსებულ ისლამურ უნივერსიტეტებში. ასეთი საქმიანობით იძენენ გავლენას და იჩენენ თანამოაზრეებს ადგილობრივ მოსახლეობაში.

ამ ეტაპის დროს ვაჰაბიტები შედარებით ფარულად მოქმედებენ. საზღვრისპირა რაიონებში და სახელმწიფოს ძალისმიერი სტრუქტურებისგან არაკონტროლირებად ტერიტორიებზე ხსნიან, ნახევრად კონსპირაციულ სასულიერო სკოლებს. მოსწავლეებს შორის საკმაოდ დიდ ნაწილს შეადგენენ ობოლი, მატერიალურად გაჭირვებული ოჯახის შვილები. ვისაც არ აქვს საშუალება ბავშვებს ასწავლონ არაბული და უცხო ენები, კომპიუტერზე მუშაობა, მათემატიკა, სხვა საგნები. მათ გარდა, ასწავლიან ფუნდამენტური ისლამის დოგმებსაც. სასულიერო სკოლების პარალელურად, ადგილობრივი ახალგაზრდობიდან ნიჭიერი, ამბიციური ადამიანების მოზიდვის მიზნით ხსნიან სუპერთანამედროვე ბიზნეს-ტექნოლოგიების, ბიზნეს-სპეციალობის შემსწავლელ ოფიციალურ კურსებს. ამ კურსებზე, თანამედროვე ფსიქოლოგიური მეთოდების გამოყენებით, აწარმოებენ ახალგაზრდების დამუშავე-

ბას. მაგალითად, ახალგაზრდებს შესაბამისი მოტივაციის მომიზე-
ზებით, აინტერესებენ რელიგიური თემატიკით. არაბულ ენასთან
ერთად, ასწავლიან ყურანის სურების სხვადასხვანაირ განმარტე-
ბას. საერთოდ, სწავლების საწყის ეტაპზე რელიგიურ საკითხებს
ისე აწვდიან, რომ მოსწავლეები ვარდებიან გაურკვევლობაში. შემ-
დეგ „მოულოდნელად“ ჩნდება ადამიანი, ვინც დამაჯერებელი
ტონით სთავაზობს ახალგაზრდას მისი ყოყმანის, დაბნეულობის
უბრალო და ეფექტურ გადაწყვეტას. ერთი ღმერთი, ერთი რწმენა
ყველა ეთნიკური ჯგუფის, რელიგიური მიმართულების, ქონებ-
რივი მდგომარეობის, ფიზიკური გარეგნობის, რასის ადამიანი-
სათვის. როგორც ცნობილია, დღეისათვის ყურანის 30-მდე რედაქ-
ცია არსებობს. გადაბირების პროცესში ვაჰაბიტები, მათთვის მისა-
ღებ რედაქციას საკმაოდ ოსტატურად იყენებენ.

III ეტაპი - ამ ეტაპზე ვაჰაბიტები თავისი მომხრე ახალგაზ-
რდობიდან ხშირადვე მომავალ ლიდერებს. მათი ხელმძღვანელო-
ბით ქმნიან ადგილობრივ ვაჰაბიტურ გაერთიანებას, თემს - „ჯამა-
ათს“. „ჯამაათში“ გაერთიანებული ადამიანი ყოველთვის ურად
იღებს გარკვეულ ფულად თანხას 100-200 დოლარს. სწორედ ამი-
ტომ, უწოდებენ ვაჰაბიზმს ჩრდილოეთ კავკასიელი ტრადიციუ-
ლი ისლამის მიმდევრები „დოლარის ისლამს“. საერთოდ, გარკვე-
ულწილად მატერიალური დაინტერესება ხელშემწყობი ფაქტო-
რია „ჯამაათებში“ ადამიანების შესვლისათვის.

„ჯამაათებში“ ვაჰაბიტების ერთ მიზანმიმართულ ძალად გა-
ერთიანებას ხელს უწყობს ისლამის მაღიარებელ ხალხებში გვა-
როვნული ურთიერთობებისათვის დამახასიათებელი წეს-ჩვეუ-
ლებების არსებობა.

IV ეტაპი - ამ ეტაპიდან ამირები იწყებენ, ადგილობრივი „ჯა-
მაათების“ ბაზაზე საბრძოლო უჯრედების ჩამოყალიბებას. მათში
რთავენ იდეოლოგიურად და ფიზიკურად ყველაზე კარგად მომ-
ზადებულ, ერთგულ ახალგაზრდა ვაჰაბიტებს. შერჩევისას იყენე-
ბენ ვაჰაბიტების პროპაგანდის პირველი ეტაპის მსგავს პრინცი-

პებს. მომავალ მოგახედებად ძირითადად არჩევენ შემდეგ პირებს: 1) ვისაც არ აქვს ფული, ქონება, რაც საკმაოდ მნიშვნელოვანი ელემენტია ისლამურ საზოგადოებაში, ადამიანის სოციალური სტატუსის განსაზღვრად; 2) არ აქვს მიწა, ან თავის რჩენის ნორმალური, ცივილური საშუალება; 3) რაიმე მიზეზით ვერ ახერხებს ინტეგრირებას ადგილობრივ, ტრადიციულ ისლამურ თემში, საზოგადოებაში; 4) არის მეორეხარისხოვანი სტატუსის მქონე სოციალური ფენის, არაავტორიტეტისანი გვარის წარმომადგენელი და სხვა.

კავკასიაში ვაჰაბიტური „ჯამათის“ საბრძოლო რაზმებში შესვლის მოტივაციად, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ტრადიციული ისლამისათვის დამახასიათებელი, გვაროვნული ურთიერთობების სიმძიმე ახალგაზრდებისათვის. ისინი, ერთი მხრივ, ცდილობენ გადალახონ მათი აზრით ძველი დროის გადმონაშთები. ასეთებია ასაკით უფროსების, უხუცესების ავტორიტეტი, თემის საჭირბოროტო საკითხების განხილვისას მეორეხარისხოვანი როლი, საერო ხელისუფლების ადგილობრივ მმართველობით სტრუქტურებში, სოფლის, დაბის მართვაში მათი იგნორირება და სხვა.

პარადოქსია, მაგრამ მეორე მხრივ, ისლამური თემის შიგნით არსებული ტრადიციულ ურთიერთობათა სისტემის რღვევა, რაც გამოწვეულია დასავლური სამყაროს ღირებულებების ზეწოლით, იწვევს პროტესტს ახალგაზრდების ნაწილის მხრიდან. დასავლური კულტურის ზეწოლა მათში აღვივებს ანტიდასავლურ განწყობილებებს და ამ ადამიანების რადიკალურ ისლამურ ორგანიზაციებში შესვლის ერთ-ერთ მიზეზად არის ქცეული.

ამავე ეტაპზე „ჯამათის“ საბრძოლო ჯგუფებში მოხვედრილი პირების უმეტესობა იგზავნება ვაჰაბიტების ადგილობრივ, ან საზღვარგარეთ არსებულ სასწავლო ბანაკებში. აქ ხდება მათი მომზადება სამხედრო საქმეში, ტერორისტული აქტების და პარტიზანული რეიდების მსგავსი აქციების ჩასატარებლად. მათ შორის შედა-

რებით ნიჭიერები სწავლობენ ბიზნესის წარმოებას, რაც ასე აუცილებელია თანამედროვე, ავტონომიურად მოქმედი ტერორისტული ორგანიზაციების არსებობისათვის. მათი მცირე, გონებრივად კარგად განვითარებული ნაწილი კი გადის მომზადებას, ინფორმაციულ-ფსიქოლოგიური ომის საწარმოებლად.

V ეტაპზე „ჯამაათები“ გამოდიან სააშკარაოზე და აქტიურდებიან. იწყებენ ადგილობრივი ხელისუფლების საწინააღმდეგო ოპოზიციური მოძრაობების მხარდაჭერას. ცდილობენ რაც შეიძლება მეტი უკონტროლო ტერიტორიების შექმნას, რათა გააფართოონ საქმიანობა. პარალელურად ეხმარებიან მეზობელ სახელმწიფოებში, ტერიტორიებზე მოქმედ ოპოზიციურ მოძრაობებს. მაგალითისათვის გამოდგება ჩრდილოეთ კავკასიაში, კერძოდ ჩეჩნეთში, ინგუშეთში, ყაბარდო-ბალყარეთში, ყარაჩაევოჩერქეზეთში და დაღესტანში მიმდინარე პროცესები, ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში. ამ ეტაპიდან „ჯამაათის“ მთავარი მოვალეობა ტერორისტული აქტების, პარტიზანული რეიდების, სამთავრობო ჯარებზე თავდასხმების, მძევლების აყვანის და სხვა ასეთი აქციების განხორციელებაა. ვაჰაბიტური „ჯამაათები“, თავისი მკაცრი დისციპლინიდან და სამხედრო მომზადებიდან გამომდინარე, სწრაფად იქცევიან ანტისახელმწიფოებრივი დაჯგუფებების წამყვან ძალად.

1990-იან წლებში ჩრდილოეთ კავკასიაში, ყველა დიდ „ჯამაათში“ მეთვალყურედ იგზავნებოდნენ წარმოშობით არაბები იემენიდან, იორდანიიდან ან საუდის არაბეთიდან. მცირე „ჯამაათებში“ კი, ავღანეთის ან პაკისტანის ტერიტორიაზე მცხოვრები იმ ტომის წარმომადგენლები, რომელთა წინაპრებმაც ვაჰაბიზმი მიიღეს XIX საუკუნეში. „ჯამაათების“ საქმიანობა დიდ რეგიონებში კოორდინირდება, ერთიანი სტრუქტურის „ისლამური შურას“ (საბჭო) მეშვეობით. საბჭოში გაერთიანებული არიან მოცემულ ტერიტორიაზე მოქმედი „ჯამაათების“ ამირები. მისი წევრი აუცილებლად არის არაბი მეთვალყურე, რომლის მოვალეობა არ არის

მხოლოდ თვალყურის დევნება, რჩევების მიცემა, თუ ფულადი სახსრების განაწილება. მას ევალება მოუძებნოს შემცვლელი იმ ამირას, ვინც გადაიღალა, ან ვერ ართმევს თავს „საქმეს“. ფაქტობრივად, მეთვალყურეები ანხორციელებენ „ჯამაათების“ საქმიანობის კონტროლს.

ბოლო ათწლეულში, ჩრდილოეთ კავკასიაში არსებული ვაჰაბიტური მოძრაობის საქმიანობის ანალიზიდან ჩანს, რომ ასეთ „გამოუსადეგარ“ ხელმძღვანელებს სხვადასხვა ხერხით „ცვლიან“. ზოგს თანდათანობით უწყვეტენ დაფინანსებას, რასაც მათი გავლენის შესუსტება, მოგახედებში ავტორიტეტის დაკარგვა მოსდევს და შესაბამისად ხდება გავლენიანი ლიდერების წინ წამოწევა. ნაწილს კი აგზავნიან რთული ოპერაციების ჩასატარებლად და ბრძოლაში დაღუპვის შემდეგ, მათ ადგილს იკავებენ ახალგაზრდებში გამოკვეთილი ლიდერები.

აღსანიშნავია, რომ ლიდერების ცვლის ეს პრინციპი დამახასიათებელია, მსოფლიოს ცალკეულ რეგიონებში მოქმედი ვაჰაბიტური მოძრაობისათვის. „ჯამაათების“ და საბრძოლო ჯგუფების ხელმძღვანელობის მუდმივი განახლების ასეთი ტაქტიკა, იძლევა ტერორისტული ორგანიზაციების ეფექტიანი მოქმედების საფუძველს. იმ დროს, როცა ადგილობრივი, ტრადიციული ისლამის იდეოლოგიით მოქმედი ტერორისტული ორგანიზაციები იფიქტივიან და სუსტდებიან, ვაჰაბიტური ორგანიზაციები ჩვეულებრივ განაგრძობენ აქტიურ ტერორისტულ საქმიანობას.

ქეისი N36: „ქურთისტანის მშრომელთა პარტიის“ მიერ განხორციელებული ტერორისტული აქტები

2016 წლის 13 მარტს თურქეთში, ანკარის ცენტრალურ რაიონში მოხდა ტერორისტული აქტი - ასაფეთქებლით დატვირთული ავტომანქანა აფეთქდა ათათურქის ბულვარში. აფეთქების შედეგად 37 ადამიანი დაიღუპა და 127 დაშავდა. დაზიანდა რამდენიმე შენობა და მანქანა.

2016 წლის 7 ივნისის სტამბოლის ცენტრალურ რაიონში განხორციელებული ტერორისტული აქტის სამიზნეს წარმოადგენდა პოლიციელებით დატვირთული ავტობუსი, რომელიც გადიოდა ვეზნეჯილერის რაიონში. შედეგად დაიღუპა 11 ადამიანი და დაშავდა 36.

2016 წლის 20 აგვისტოს, თვითმკვლელმა ტერორისტმა მიზნობრივად თავი აიფეთქა ქურთულ ქორწილში, გაზიანთეფში. თავდასხმის დროს 54 ადამიანი დაიღუპა და 80-ზე მეტი ადამიანი დაშავდა.

ტერორისტულ აქტებზე პასუხისმგებლობა აიღო „ქურთისტანის მშრომელთა პარტიამ (PKK)“.

კითხვები:

ერაყში ქურთები მოსახლეობის 15-20%-ს შეადგენენ და მათი რაოდენობა ოთხ მილიონს აღემატება. 1970 წელს მიღებული ავტონომია რეალური მხოლოდ 1991 წელს, აშშ-ის დახმარებით გახდა. 2005 წლის ერაყის ახალი კონსტიტუციით, ქურთისტანის ავტონომიური რეგიონი საპარლამენტო დემოკრატიაა, რომელსაც საკუთარი ასამბლეა და შეიარაღებული ძალები ჰყავს.

როგორ ფიქრობთ, ერაყის მაგალითის გათვალისწინებით, შეიძლება თუ არა მოგვარდეს თურქი ქურთების პრობლემა?

მეტი ცოდნისთვის:

ქურთები მსოფლიოში ყველაზე დიდი ერია სახელმწიფოს გარეშე. მათი რიცხოვნობა 30 მილიონს აღემატება, უდიდესი ნაწი-

ლი კი ოთხ სახელმწიფოში (თურქეთი, ირანი, ერაყი, სირია) ცხოვრობს. ახლო აღმოსავლეთში ქურთები რაოდენობით მხოლოდ არაბებს, ირანელებს და თურქებს ჩამოუვარდებიან. სხვადასხვა დროს ოთხი სახელმწიფოს ხელისუფლება ქურთ რეზიდენტებს სერიოზულ პრობლემებს უქმნიდა, რეჟიმების და გარემოებების შესაბამისად.

ამის გამო, თვალსაჩინო სხვაობაა ერაყელი, სირიელი, თურქი და ირანელი ქურთების განვითარებასა და დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლის გზებში.

თურქეთში 18 მილიონი ქურთი ცხოვრობს, რომელთა უმრავლესობა ქვეყნის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილის ბინადარია. თურქეთში ქურთების გამოყოფის მოძრაობას ხანგრძლივი ისტორია აქვს. 1920-30-იან წლებში ქემალისტური თურქეთის მიერ ჩახშობილი რამდენიმე აჯანყების შემდეგ, ქურთულმა ნაციონალიზმმა თავი 1970-იანი წლებიდან ისევ იჩინა, როდესაც სოციალისტურ და მარქსისტულ იდეებს შეერწყა. მალევე ამოქმედდა ქურთისტანის მშრომელთა პარტია (PKK).

1984-1999 წლებში შეიარაღებული კონფლიქტი მიმდინარეობდა თურქეთის ხელისუფლებასა და ქურთისტანის მშრომელთა პარტიას (PKK), ასევე მასთან დაკავშირებულ ჯგუფებს შორის. ამ პერიოდში თურქეთი ოფიციალურად უარყოფდა ქურთული ეთნიკური იდენტობის არსებობას და 1991 წლამდე ქურთული ენის გამოყენებას არალეგალურად აცხადებდა. 2003 წლიდან თურქეთის ხელისუფლებაში ერდოღანის სამართლიანობისა და განვითარების პარტიის (AKP) მოსვლის შემდეგ, ქურთების მიმართ უფრო ტოლერანტული პოლიტიკა ტარდება, თუმცა სამხრეთ-აღმო-

სავლეთ ნაწილში პოლიტიკური ძალადობა გრძელდება.

თურქეთში ტერორისტული ქურთისტანის მშრომელთა პარტიის (PKK) გარდა, მრავალი ქურთული პოლიტიკური ორგანიზაცია მოქმედებდა. რამდენიმე ლეგალური პარტია გაუქმდა თურქული სასამართლოს ბრძანებით PKK-სთან და სხვა სეპარატისტულ მოძრაობებთან სავარაუდო კავშირების გამო. დღეისათვის თურქეთში ქურთული უმცირესობის დამცველი წამყვანი პოლიტიკური ძალა სოციალისტური პოზიციის მშვიდობის და დემოკრატიის პარტიაა (BDP).

ქეისი N37: „ჯინსების თაობა“ - ტერორისტები?

1983 წლის 18 ნოემბერს შვიდმა ქართველმა ასალგაზრდამ („თვითმფრინავის ბიჭები“, „ჯინსების თაობა“) საბჭოთა საქართველოდან თვითმფრინავის გატაცება და ამ გზით ამერიკაში მოხვედრა სცადა. გულუბრყვილო მცდელობა, რომელსაც მსხვერპლიც მოჰყვა თვითმფრინავის ეკიპაჟის წევრებს, მგზავრებსა და გამტაცებლებს შორის, წარუმატებელი აღმოჩნდა. გამტაცებლები სასამართლოს წინაშე წარსდგნენ და სასჯელის უმაღლესი ზომა - სიკვდილი მიესაჯათ.

საბჭოთა საქართველოს ხელისუფლებამ თვითმფრინავის გატაცებისთვის სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანა ადამიანს, რომელიც იმ თვითმფრინავში საერთოდ არ მჯდარა. ბერი თეოდორე, ერობაში თეიმურაზ ჩიხლაძე, თვითმფრინავის გატაცების მცდელობიდან ორი თვის შემდეგ დააპატიმრეს. რადგან გამტაცებელთა ორგანიზატორად ხელისუფლების მიერ რამდენიმე კანდიდატურა განიხილებოდა, მხოლოდ ორი თვის შემდეგ გადაწყვიტეს, რომ ბერი ჩიხლაძის წარდგენა სასამართლოზე მთავარი ორგანიზატორის ამპლუაში მათთვის იდეალური ვარიანტი იქნებოდა. როგორი

დაუჯერებელიც უნდა იყოს, ადამიანს იმ თვითმფრინავის გატაცებისათვის მიუსაჯეს დახვრეტა, რომელშიც იგი საერთოდ არ ყოფილა და სასამართლოს დასრულებიდან თვენახევარში, 1984 წლის 3 ოქტომბერს, სხვებთან ერთად დახვრიტეს.

კითხვები:

გამართლებული იყო თუ არა მსხვერპლი „ჯინსების თაობის“ თავისუფლების იდეასთან მიმართებით?

იმსჯელეთ საბჭოთა სასამართლოს იდეოლოგიური გადაწყვეტილების შესახებ;

„თვითმფრინავის ბიჭები“ იდეოლოგიისთვის შეწირული ახალგაზრდები, თუ ტერორისტები?

მეტი ცოდნისთვის:

1983 წლის 18 ნოემბერს შვიდმა ახალგაზრდა ქართველმა („თვითმფრინავის ბიჭები“, „ჯინსების თაობა“) გაიტაცა სამგზავრო თვითმფრინავი, რომელსაც ავიაკომპანია „აეროფლოტი“ ფლობდა. გამტაცებლებს ჩაფიქრებული ჰქონდათ საბჭოთა კავშირიდან

გაქცევა. აღსანიშნავია, რომ გამტაცებლები მეტწილად საქართველოში ცნობილი ოჯახების შვილები იყვნენ. თვითმფრინავის გატაცებაში მონაწილეობდნენ: კინომსახიობი გეგა კობახიძე, ხელოვნების აკადემიის სტუდენტი დავით მიქაბერიძე, მხატვარი სოსო წერეთელი, ექიმი კახა ივერიელი, ექიმი პაატა ივერიელი, მხატვარი გია ტაბიძე და ხელოვნების აკადემიის სტუდენტი თინა ფეტვიაშვილი.

აღსანიშნავია, რომ თვითმფრინავის გატაცებამდე 1 დღით ადრე გეგა კობახიძემ და თინა ფეტვიაშვილმა იქორწინეს. წვეულებას ესწრებოდა თბილისის აეროპორტის საერთაშორისო სექტორის

თანამშრომელი ანა ვარსიმაშვილი, რომელიც, სწორედ, მეორე დღეს მორიგეობდა. 18 ნოემბერს ანა ვარსიმაშვილის ხელშეწყობით საქორწინო მოგზაურობაში მიმავალმა ახალდაქორწინებულებმა მეგობრებთან დავით მიქაბერიძესთან, სოსო წერეთელთან, ეკა შალუტაშვილსა და ანანო მელივასთან ერთად „ინტურისტის“ სამსახურებრივი გასასვლელი სპეცკონტროლის გარეშე გაიარეს. ძმები, კახა და პაატა ივერიელები და გია ტაბიძე „კანონიერი“ გზით შეუერთდნენ დანარჩენებს თვითმფრინავში.

თვითმფრინავი ტუ-134 თბილისის აეროპორტიდან, მოსკოვის დროით, 15:43 საათზე აფრინდა. მას უნდა შეესრულებინა რეისი თბილისი-ბათუმი-კიევი-ლენინგრადი. თვითმფრინავში 57 მგზავრი და ეკიპაჟის 7 წევრი იმყოფებოდა. აფრენიდან 30 წუთის შემდეგ ახალგაზრდათაგან ერთ-ერთი, რომელსაც ხელში ხელყუმბარა ეჭირა, წამოდგა და გამოაცხადა, რომ თვითმფრინავი შეიცვლიდა კურსს. მგზავრები კი მშვიდად უნდა მჯდარიყვნენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ სიკვდილი ემუქრებოდათ. ისინი აღკურვილნი იყვნენ ცეცხლსასროლი იარაღით: „ТТ“ ტიპის 2 პისტოლეტით, „ნაგანისა“ და „რევსტერის“ ტიპის 2 რევოლვერით, 2 სასწავლო ტიპის ხელყუმბარით. შეიარაღებულები საბჭოთა წყობაზე განაწყენებული „დასავლური“ ორიენტაციის მქონე ახალგაზრდები იყვნენ.

კახა ივერიელი, გია ტაბიძე და სოსო წერეთელი თვითმფრინავის კაბინაში შეცვივდნენ. კახა ივერიელმა პილოტ ახმათგერ გარდაფხადეს იარაღი თავზე მიადო და თვითმფრინავის თურქეთის ტერიტორიაზე არსებულ აშშ სამხედრო ბაზაზე დასმა უბრძანა. შეიარაღებული ადამიანების დანახვაზე შტურმანმა ვლადიმერ გასოიანმა ცეცხლი გახსნა და მოკლა გია ტაბიძე, ხო-

ლო კახა ივერიელი და სოსო წერეთელი დაჭრა.

თავდამსხმელებმა სროლას სროლით უპასუხეს. ეკიპაჟის წევრთაგან დაიღუპა ბორტმექანიკოსი ანზორ ჭედია, ბორტგამყოლი ვალენტინა კურტიკოვა, დაიჭრა და მოგვიანებით გარდაიცვალა ინსპექტორი გუგა შარბათიანი.

პილოტმა თვითმფრინავი თბილისის აეროპორტში დასვა. შორეულ სადგომზე მყოფი თვითმფრინავი სპეცრაზმის ჯარისკაცებმა ალყაში მოაქციეს. მიქაბერიძემ შენიშნა თუ არა, რომ თვითმფრინავი არა საზღვარგარეთ, არამედ სსრკ-ში დაეშვა მაშინვე მოიკლა თავი. გამტაცებლებთან მოლაპარაკებას აწარმოებდა საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის სამმართველოს უფროსი ქაძანაია. გამტაცებლები მოითხოვდნენ თვითმფრინავის გაწყობასა და დაუბრკოლებელ გადაფრენას თურქეთში, წინააღმდეგ შემთხვევაში თვითმფრინავის აფეთქებით იმუქრებოდნენ. აეროპორტში სასწრაფოდ მივიდნენ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ედუარდ შევარდნაძე, საქართველოს სსრ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარე ალექსი ინაური, შინაგან საქმეთა მინისტრი გურამ გვეტაძე და რესპუბლიკის გენერალური პროკურორი. აეროპორტში მიიყვანეს გამტაცებელთა მშობლები, რათა დაერწმუნებინათ ისინი დამორჩილებაში. გამტაცებლებმა არ მოისურვეს მათი მოსმენა და რადიოთი გადასცეს, რომ თუკი ისინი მოახლოვდებიან ააფეთქებენ თვითმფრინავს მგზავრებთან ერთად.

გვიან საღამოს აეროპორტში სპეციალური რეისით დაეშვა სსრკ-ის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის სპეცქვედანაყოფი „ალფა“, რომელსაც გენერალ-მაიორი გენადი ზაიცევი ხელმძღვანელობდა. თვითმფრინავის შტურმით აღება ითავა მაიორმა მიხეილ გოლოვატოვმა. პილოტებმა კაბინა შუკუმიდან დატოვეს, თუმცა დაჭრილი შარბათიანის გამოყვანა ვერ შეძლეს, იგი რამდენიმე საათში გარდაიცვალა. თვითმფრინავის ტექნიკური მომსახურების საბაზით თვითმფრინავი გამართული იქნა და დაიწყო

შტურმისთვის მზადება.

მრავალსაათიანი წარუმატებელი მოლაპარაკებების შედეგად, 19 ნოემბერს 6:55 სთ-ზე სპეცრაზმელებმა თვითმფრინავზე შტურმი მიიტანეს. ოპერაცია 4 წუთი გაგრძელდა, რის შედეგადაც მოხდა გამტაცებლების გაუნებელყოფა და თვითმფრინავის გათავისუფლება. გამტაცებლებლებს ხელყუმბარები არ გამოუყენებიათ.

სპეცოპერაციის შედეგად დაიჭრა 11 მგზავრი და გარდაიცვალა 1. თვითმფრინავის კორპუსზე დაფიქსირდა 108 ნახვრეტი.

თვითმფრინავის წარუმატებელი გატაცების შედეგად დაიღუპა 7 ადამიანი, ორი პილოტი და ბორტგამცილებელი, ორი მგზავრი და ორი გამტაცებელი. გია ტაბიძე სროლის შედეგად ადგილზევე გარდაიცვალა. ყელში დაიჭრა და მოგვიანებით სისხლისგან დაიცალა სოსო წერეთელი, რომელთანაც, როგორც ამბობენ, ექიმები არ მიუშვეს. სასოწარკვეთილმა დავით მიქაბერიძემ კი, როგორც კი თბილისის აეროპორტში დასხდნენ, თავი მოიკლა.

თინა ფეტვიაშვილს თოთხმეტი წლით თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა, რომელიც თვითმფრინავის გატაცებისას ფეხმძიმედ იყო, მაგრამ იზოლატორში ხელოვნურად მოუშალეს მუცელი, რომ მას სასჯელი არ შემსუბუქებოდა. დანარჩენებს სასჯელის უმაღლესი ზომა - დახვრეტა მიესაჯათ. საქმეში ფიგურირებდა კიდევ ერთი ადამიანი, სასულიერო პირი, მამა თეოდორე, იგივე თეიმურაზ ჩიხლაძე. იგი 1983 წლის 2 თებერვალს აიყვანეს ანტისაბჭოური ტერორისტული ჯგუფის იდეური მხარდაჭერისათვის და სამართალში მისცეს. მამა თეოდორესაც იგივე ბედი ეწია, რაც დანარჩენებს, თუმცაღა მას აღნიშნული დანაშაული არათუ არ ჩაუ-

დენია, თვითმფრინავშიც კი არ ყოფილა. დაისაჯა ანა ვარსიმაშვილიც, რომელსაც 3 წლიანი პირობითი პატიმრობა შეეფარდა.

1984 წლის 3 ოქტომბერს, ოთხშაბათს, 17:05 საათზე განაჩენი, კახა ივერიელის, პაატა ივერიელის, გეგა კობახიძისა და მამა თეოდორეს მიმართ, შესრულდა. მათი შეწყალება არ მოხერხდა, ისინი დახვრიტეს. ახმათგერ გარდაუხადესა და ვლადიმერ გასოიანს მიენიჭათ საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება, ხოლო ეკიპაჟის დანარჩენი წევრები დაჯილდოვდნენ სახელმწიფო პრემიებით.

ქეისი N38: პოსტსაბჭოურ საქართველოში განხორციელებული ტერორისტული აქტების შესახებ

საქართველოში 1990-იანი წლებიდან გახშირდა ტერორისტული აქტები. ჩვენს ქვეყანაში ბოლო 30 წლის განმავლობაში 30 ტერორისტული აქტი განხორციელდა, ან იყო მცდელობა. მათ შორის აღსანიშნავია:

- 3-ჯერ უშედეგოდ განხორციელებული თავდასხმა პრეზიდენტ ედუარდ შევარდნაძეზე (1992 წლის 3 ოქტომბერს აფხაზეთში, 1995 წლის 29 აგვისტოს თბილისში და 1998 წლის 9 თებერვალს ასევე თბილისში);
- 1994 წლის 3 დეკემბერს მანქანაში ჩაცხრილეს ეროვნული მოძრაობის ყოფილი ლიდერი გიორგი ჭანტურია და მისი დაცვის წევრი;
- საქართველოს ისტორიაში ყველაზე მასშტაბური ტერაქტი, 2005 წლის 1 თებერვალს ქალაქ გორში, სამხარეო პოლიციის შენობასთან, რომელსაც 3 ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა და 10-ზე მეტი დაშავდა. ტერაქტის კვალი რუსულ სპეც-სამსახურებს უკავშირდებოდა;

- 2005 წლის 10 მაისს, აშშ-ის პრეზიდენტის, ჯორჯ ბუშის საქართველოში სტუმრობის დროს, როდესაც იგი თავისუფლების მოედანზე სიტყვით გამოდიოდა, დაგეგმილი იყო ტერორისტული აქტი, რომელსაც, სავარაუდოდ, დიდი მსხვერპლი მოჰყვებოდა. თუმცა, შემთხვევა აღკვეთილ იქნა და დააპატიმრეს ვოვა არუთინოვი, რომელსაც სამუდამო პატიმრობა მიესაჯა;
- 2010 წლის 22 სექტემბერს თბილისში აშშ-ის საელჩოს მიმდებარე ტერიტორიაზე მომხდარი ტერაქტი მსხვერპლის გარეშე დასრულდა;
- 2010 წლის 28 ნოემბერს თბილისში "ლეიბორისტული პარტიის" ოფისთან მომხდარი აფეთქების შედეგად გარდაიცვალა ადგილობრივი მაცხოვრებელი ნინო გორდეუიანი; იმავე დღეს აფეთქება მოხდა მუხიანში. შემთხვევას მსხვერპლი არ მოჰყოლია;
- 2016 წლის ოქტომბერში ორბელიანის მოედანზე „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის" წევრის გივი თარგამაძის მანქანა აფეთქდა;
- 2017 წლის 22 ნოემბერს ბერი გაბრიელ სალოსის გამზირზე დააკავეს ერთი პირი და მოახდინეს 3 ტერორიზმში ექვმიტანილი პირის ლიკვიდაცია.

კითხვები:

- თქვენი აზრით, რამ განაპირობა პოსტსაბჭოთა საქართველოში სხვადასხვა ტიპის ტერაქტების გახშირება?
- თქვენი აზრით, რამდენად დასაშვებია მოსაზრება რუსეთის სპეცსამსახურების როლის შესახებ ტერაქტების ორგანიზებაში?
- ხომ არ იყო ტერაქტების სერიების ერთგვარი გაგრძელება 2008 წლის აგვისტოს ომი?

მეტი ცოდნისთვის:

2008 წლის 7 აგვისტოს ცხინვალის რეგიონში რუსი სამხედროებით ზურგგამაგრებულ ოს სეპარატისტსა და ქართულ ჯარს შორის საბრძოლო მოქმედებები დაიწყო. ომში რუსეთი ღიადად 8 აგ-

რუსებისა და ოსების გაერთიანებული სამხედრო შენაერთები ქართველებს ცხინვალში სამი დღე ებრძოდნენ. რუსულმა გემებმა საქართველოს შავიზღვისპირეთი დაბლოკეს. 9 აგვისტოს რუსულმა და აფხაზურმა

ძალებმა მეორე ფრონტი გახსნეს კოდორის ხეობაზე თავდასხმით და დასავლეთ საქართველოს შიდა ტერიტორიებში შეიჭრნენ. ხუთი დღის შემდეგ ქართულმა ჯარებმა ცხინვალისა და აფხაზეთის რეგიონი დატოვეს.

ევროკავშირის თავმჯდომარე ქვეყნის, საფრანგეთის პრეზიდენტის, ნიკოლა სარკოზის შუამდგომლობით კონფლიქტის მხარეებმა 12 აგვისტოს მიაღწიეს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმებას, რომელსაც საქართველომ თბილისში 15 აგვისტოს მოაწერა ხელი, ხოლო რუსეთმა მოსკოვში - 16 აგვისტოს. 12 აგვისტოს რუსეთის პრეზიდენტმა დიმიტრი მედვედევმა უკვე გასცა ცეცხლის შეწყვეტის ბრძანება, თუმცა საქართველოს დასახლებული პუნქტების დაბომბვები და რუსი ჯარისკაცების თვითნებობები არ შეწყვეტილა.

შეთანხმების ხელმოწერის შემდეგ რუსეთმა საკუთარი ჯარების უმეტესი ნაწილი სამეგრელოს და შიდა ქართლის რეგიონებიდან გაიყვანა. ბუფერული ზონები შექმნა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის საზღვრების გასწვრივ და სათვალთვალო პუნქტები დატოვა ფოთში, სენაკსა და პერევეში. 26 აგვისტოს რუსეთმა სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის დამოუკიდებლობა ცნო. 2008 წლის 25 სექტემბრის მდგომარეობით, საქართველოს თავდაცვის, შინაგან საქმეთა და ჯანდაცვის სამინისტროების ინფორმაციით აგვისტოს ომის დროს დაღუპულია: შეიარაღებული ძალების 168 სამხედრო მოსამსახურე; პოლიციის 16 თანამშრომელი; 188 მშვიდობიანი მოქალაქე.

ქეისი N 39: საქართველოს პრეზიდენტ ედუარდ შევარდნაძეზე განხორციელებული ტერორისტული აქტების შესახებ

საქართველოს პრეზიდენტს (1995 – 2003 წწ) ედუარდ შევარდნაძეს სამჯერ მოუწყვეს ტერაქტი:

- 1992 წლის 3 ოქტომბერს რუსმა სამხედროებმა აფხაზეთში;
- 1995 წლის 29 აგვისტოს საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის იმდროინდელი შენობის (ე.წ. „იმელის“) ეზოში;
- 1998 წლის 9 თებერვალს რეზიდენციისკენ მიმავალ გზაზე;

(“სამთავრობო ტრასაზე”, სადაც ყოველდღე გადიოდა საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტი), ტერაქტს შევარდნაძის დაცვის ორი წევრი შეეწირა.

როგორც ცნობილია, დანაშაულებრივი ჯგუფი მზადდებოდა ჩეჩნეთის ტერიტორიაზე. ერთ-ერთმა ჩეჩენმა მეთაურმა რადუევმა აიღო თავის თავზე ამ ტერორისტული აქტის ორგანიზება.

ბოლო ტერაქტის განხორციელების მეორე დღეს აშშ-ს სენატში განცხადება გააკეთა სემ ბრაუნბეკმა, რომელშიც ნათქვამი იყო შემდეგი: „საქართველო საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ წარმოშობილ სახელმწიფოთაგან ყველაზე დემოკრატიულია. პრეზიდენტ შევარდნაძის შთაგონებული ხელმძღვანელობით შეწყდა საქოქალაქო ომი, კერძო პირების არმიები განირაღდნენ, ხოლო ეკონომიკის ვარდნა აღმავლობამ შეცვალა. ინფლაცია მოთოკილია და ქართული ვალუტა კლდესავით მყარია. თუკი ვერ დავიცავთ დემოკრატიას საქართველოში, საეჭვოა, მან სადმე იზეიმოს რეგიონში. შევარდნაძის მოკვლის ყოველი მცდელობა ამ კონტექსტში უნდა განიხილებოდეს. ეს არის მცდელობა, ერთი მხრივ, გზას ააცდინონ წარმატებული დემოკრატიული პროცესი, ხოლო მეორე მხრივ, დაემუქრონ აშშ-ს მზარდ და ეკონომიკურ და სტრატეგიულ ინტერესებს საქართველოსა და რეგიონში... ჩვენ უნდა გავაცნობიეროთ, რომ

შესაძლოა, ეს ლაჩრული აქტი კავკასიაში დესტაბილიზაციის იმ გეგმის შემადგენელი ნაწილი იყოს, რომელიც მიზნად ისახავს ამერიკელ და სხვა ინვესტორთა დაშინებას, რომელთაც სურთ კასპიის ენერგოშემცველების დასაველეთში, საერთაშორისო ბაზრებზე გატანა. ვის აძლევს ხელს ჩვენს დროში სამხრეთ კავკასიაში დესტაბილიზაციის შექმნა? ყველა შესაძლო კანდიდატ-თაგან ამით ყველაზე მეტად რუსეთი მოიგებდა.“

კითხვა:

– ეთანხმებით თუ არა ამერიკელი სენატორის მოსაზრებას? (პასუხი დაასაბუთეთ).

მეტი ცოდნისთვის:

ედუარდ შევარდნაძე დაიბადა 1928 წლის 25 იანვარს, ოზურგეთის მაზრაში, სოფელ მამათში (ამჟამად ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი). მისი მამა ამბროსი, პედაგოგი იყო და მამათის სკოლაში რუსულ ენასა და ლიტერატურას ასწავლიდა. იგი დააპატიმრეს სტალინური რეპრესიების დროს 1937 წელს, მაგრამ გათავისუფლდა მისი ნამოწაფარის დახმარებით. მმა აკაკი

ფრონტზე გაიწვიეს. ის დაიღუპა ომის ადრეულ წლებში, ბრესტის ციხესიმაგრის დაცვისას.

სოფელ მამათის რვაკლასიანი სკოლის დასრულების შემდეგ შევარდნაძემ სწავლა გააგრძელა და დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ტექნიკუმი. მას, ახლობლების რჩევით, სურდა ექიმი გამხდარიყო. 1943-1946 წლებში იყო თბილისის მეორე საფერშლო სკოლის წარჩინებული მოსწავლე. შემდეგ სწავლობდა თბილისის პარტიულ სკოლაში, ხოლო 1959 წელს დაამთავრა ა. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტი დაუსწრებლად. ედუარდ შევარდნაძეს. ჰყავდა მეუღლე - ნანული ცაგარეიშვილი-- შევარდნაძე, რომელიც 2004 წელს გარდაიცვალა.

შევარდნაძე 1946 წელს შევიდა კომკავშირში, 1948 წელს, 20 წლის ასაკში კი კომპარტიაში. 1957–1961 წლებში იყო საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი. 1961–1964 წლებში კომპარტიის მცხეთის რაიონული კომიტეტის პირველი მდივანი, ხოლო შემდეგ თბილისის პირველი მაისის რაიონის რაიკომის მდივანი. 1958 წლიდან იყო კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრი.

1964–1965 წლებში იყო საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მინისტრის მოადგილე. 1965–1972 წლებში კი საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა მინისტრი. ამ თანამდებობაზე დანიშვნისთანავე დაიწყო კამპანია ჩრდილოვანი ეკონომიკისა და კორუფციის წინააღმდეგ. კამპანია კარგად იყო რეკლამირებული, თუმცა მნიშვნელოვანი შედეგები არ მოჰყოლია.

1972–1985 წლებში მუშაობდა საქართველოს კომპარტიის ცკ-ის პირველ მდივნად - მან შეცვალა ვასილ მჟავანაძე. პარტიაში მუშაობისას დაჯილდოვდა სოციალისტური შრომის გმირის ოქროს ვარსკვლავით.

1976 წლიდან შევარდნაძე კომპარტიის საკავშირო ცენტრალური კომიტეტის წევრი იყო. 1985 წელს საბჭოთა „გარდაქმნის“ წამომწყების, მიხეილ გორბაჩოვის ინიციატივით შევარდნაძე მიიწვიეს მოსკოვში და მოულოდნელად დანიშნეს სსრკ-ის საგარეო საქმეთა მინისტრად. იმავდროულად აირჩიეს საკავშირო კომპარტიის ცკ-ის პოლიტბიუროს წევრად. ის მონაწილეობდა გერმანიის გაერთიანების შესახებ მოლაპარაკებებში. 1990 წელს ვაშინგტონში აშშ-ის სახელმწიფო მდივანთან, ჯეიმზ ბეიკერთან ერთად ხელი მოაწერა აშშ-სათვის ბერინგის ზღვის აკვატორიის გადაცემას შევარდნაძე-ბეიკერის გამყოფი ხაზის მიხედვით.

1990 წელს გადადგა, „მოსალოდნელი დიქტატურისადმი“ პროტესტის ნიშნად, იმავე წელს დატოვა პარტია. საბჭოთა კავშირის დაშლამდე რამდენიმე თვით ადრე, 1991 წელს, გორბაჩოვის მიწვევით კვლავ დაუბრუნდა მინისტრის პოსტს. იმავე წლის ბო-

ლოს საბჭოთა კავშირის დაშლა ოფიციალურად გაფორმდა ბელო-ვეჟის შეთანხმებაში, ხოლო მისი საგარეო საქმეთა მინისტრის პოსტი გაუქმდა.

როდესაც 1992 წელს საქართველოს პირველი პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია პუტჩის შედეგად თანამდებობიდან ჩამოაგდო ეროვნულმა გვარდიამ, პუტჩისტებმა შევარდნაძე მოიწვიეს მათ მიერ შექმნილი ორგანოს „სახელმწიფო საბჭოს“ ხელმძღვანელად. მან თანამდებობა 1992 წლის 7 მარტს დაიკავა.

1992 წელს საპარლამენტო არჩევნებით მოხდა შევარდნაძის ხელმძღვანელობის ლეგიტიმაცია. ის აირჩიეს საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის თავმჯდომარედ. შევარდნაძე პარლამენტს თავმჯდომარეობდა 1995 წლამდე. ამავე წლებში ის იყო თავდაცვის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე, ხოლო 1993–1995 წლებში თავმჯდომარეობდა საკონსტიტუციო კომისიას, რომელმაც მოამზადა საქართველოს მოქმედი კონსტიტუციის პროექტი. მისი ინიციატივით საქართველო შევიდა დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში (დსთ) 1993 წელს. 1995 წელს შექმნა პარტია - საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი, რომელიც წამყვანი პარტია გახდა საქართველოში 1995–2002 წლებში.

1995 წლის ნოემბერში აირჩიეს საქართველოს პრეზიდენტად ხმათა 74%-ით. 2000 წლის 9 აპრილს ხმათა 82%-ით ხელმეორედ აირჩიეს საქართველოს პრეზიდენტად.

2002 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი დამარცხდა. იმავე წლის სექტემბერში შევარდნაძემ განაცხადა, რომ 2005 წელს, უფლებამოსილების შეწყვეტის შემდეგ, აპირებს პენსიაზე გასვლას და მემუარების დაწერას. 2003 წელს საპარლამენტო არჩევნებში ოფიციალურად გამარჯვებულად გამოცხადდა შევარდნაძის ბლოკი „ახალი საქართველოსთვის“ ხმათა 21.32 %-ით, ხოლო მეორე ადგილზე პროსამთავრობოდ განწყობილი "დემოკრატიული აღორძინების კავშირი" ხმათა 18.84 %-ით. საერთაშორისო დამკვირვებლებმა არ-

ჩვენებში დარღვევები დააფიქსირეს. ოპოზიციამ შევარდნაძეს არჩევნების ბათილად ცნობისკენ მოუწოდა, მისი შედეგების გაყალბების გამო. პრეზიდენტმა უარი განაცხადა არჩევნების შედეგების გაუქმებაზე, რის გამოც ზოგიერთი ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლებმა დაიწყეს საპროტესტო კამპანია და სამოქალაქო დაუმორჩილებლობა გამოაცხადეს. დემონსტრაციებს შედეგად 2003 წლის 22 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტისა და სახელმწიფო კანცელარიის შენობებში მოწინააღმდეგეთა შეჭრა მოჰყვა. შევარდნაძემ საგანგებო მდგომარეობა გამოაცხადა, მაგრამ უარი განაცხადა არმიის გამოყენებაზე და 23 ნოემბერს თანამდებობიდან გადადგა.

ე.შევარდნაძე გარდაიცვალა 2014 წლის 7 ივლისს, 86 წლის ასაკში, ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ. დაკრძალულია კრწანისის რეზიდენციაში, მეუღლის გვერდით.

ქეისი N 40: „ჰამასი“ – კვლავ ისრაელის წინააღმდეგ

2023 წლის 7 ოქტომბერს, გამთენიისას, ღაზის სექტორიდან ტერორისტულმა ორგანიზაცია „ჰამასმა“ ისრაელის სამხრეთ რეგიონებზე მოულოდნელი შეტევა წამოიწყო. „ჰამასის“ მებრძოლებმა ისრაელის კონტროლირებად ტერიტორიებზე შეღწევა მოახერხეს და დივერსიული აქტები განახორციელეს. ტერორისტული ორგანიზაციის წევრებმა აიღეს სასაზღვრო პუნქტებზე მდებარე რამდენიმე მცირე ზომის ბაზა, ხელთ იგდეს ისრაელური ჯავშანტექნიკა და ღაზის ტერიტორიაზე მშვიდობიან მოსახლეობასთან ერთად, ისრაელელი პოლიციელები და სამხედროები გაიტაცეს. არსებული ინფორმაციით, შეტაკებებს 700-მდე ისრაელელის სიცოცხლე ემსხვერპლა. ისრაელის თავდაცვის ძალების (IDF) საპასუხო შეტევის შედეგად კი, პალესტინის ჯანდაცვის სამინისტროს

მონაცემებით, ღაზის სექტორში 413 ადამიანი დაიღუპა, 2200 კი დაშავდა.

კითხვები:

- 4 ოქტომბერს, „სუქოთის“ დღესასწაულის მეხუთე დღეს, ებრაელი მომლოცველები მეჩეთში შეიჭრნენ და თალმუდის რიტუალების ჩატარება სცადეს (აღმოსავლეთ იერუსალიმში, ტაძრის მთაზე მდებარე ალ-აკსას მეჩეთი მუსლიმებისათვის მექასა და მედინას შემდეგ, საკუთარი მნიშვნელობით მესამე ყველაზე წმინდა ადგილია). ალ-აკსას მეჩეთში შესვლა, ებრაელებისათვის აკრძალულია. თუმცა ებრაელი მომლოცველები ალ-აკსას მეჩეთის დასავლეთი კედლიდან ალ-მულრაბის კარიბჭეში შეიჭრნენ და რელიგიური რიტუალები შეასრულეს.

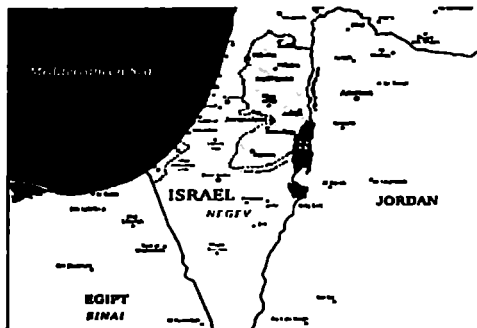
თქვენი აზრით, მოახდენდა თუ არა პროვოცირებას აღნიშნული მოვლენა ტერორისტულ ორგანიზაცია „ჰამასზე“?

- „ჰამასის“ იერიში 1973 წლის არაბულ-ისრაელური ომის ორმოცდამეათე წლისთავზე დაიწყო. თქვენი აზრით, იქნებოდა თუ არა ეს ფაქტი ტერორისტული აქტის წინაპირობა?
- შემოგვთავაზეთ პრობლემის მშვიდობიანი მოგვარების ალტერნატივა.

მეტი ცოდნისთვის:

აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთი, დღევანდელი ისრაელის და პალესტინის ტერიტორია, ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაში შედიოდა საუკუნეების განმავლობაში. იქ მეტწილად მშვიდობიანად თანაცხოვრობდნენ მუსლიმები, ქრისტიანები და მცირე რაოდენობით, ებრაელები. მეოცე საუკუნის დასაწყისში ათასობით ევროპელი ებრაელი გადასახლდა ამ ტერიტორიაზე, რომელსაც თავიანთ ისტორიულ სამშობლოდ მიიჩნევდნენ. ხოლო ე.წ. „ჰოლოკოსტს“ კიდევ უფრო მეტი ებრაელის ემიგრაცია მოჰყვა ევროპიდან, მათ შორის შუა აღმოსავლეთშიც.

დავიდ ბენ-გურიონმა ისრაელის თანამედროვე სახელმწიფოს

შექმნა 1948 წლის 14 მაისს გამოაცხადა. ამის წინააღმდეგნი იყვნენ პალესტინელები და მათ შორის გარშემო ახლად დამოუკიდებლობამოპოვებული არაბული სახელმწიფოები - ეგვიპტე, იორდანია, სირია და

ერაყი. დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ ისინი თავს დაესხნენ ახლად შექმნილ სახელმწიფოს.

1948 წლის ომის შედეგად 700 ათასი პალესტინელი სახლიდან გაიქცა. პალესტინელი ლტოლვილები საბოლოოდ იორდანიაში, ლიბანში, სირიაში, ღაზაში, დასავლეთ სანაპიროზე და აღმოსავლეთ იერუსალიმში დაფუძნდნენ. ომის დროს ისრაელში დარჩენილი პალესტინელები კი ამ ქვეყნის მოსახლეობის 20 პროცენტს შეადგენენ. 1949 წელს ზავი დაიდო, თუმცა ოფიციალური სამშვიდობო დოკუმენტი არ გაფორმებულა.

1967 წელს ისრაელმა პრევენციული დარტყმა განახორციელა ეგვიპტისა და სირიის წინააღმდეგ. ამით დაიწყო 6-დღიანი ომი, რომლის დროსაც ისრაელმა დაიკავა დასავლეთი სანაპირო, იორდანისგან მოიპოვა აღმოსავლეთი იერუსალიმი, სირიისგან კი - გოლანის მაღლობები.

1973 წელს ეგვიპტემ და სირიამ იერიში მიიტანეს ისრაელის პოზიციებზე სუეცის არხის და გოლანის მაღლობების გასწვრივ, რასაც ომ-ქიფურის ომი მოჰყვა. ისრაელმა ორივე არმია სამ კვირაში უკუაგდო.

1982 წელს ისრაელი შეიჭრა ლიბანში. იასირ არაფატის ათასობით პალესტინელი მებრძოლი 10 კვირის განმავლობაში ალყაში იმყოფებოდა, ვიდრე მათი ევაკუაცია ზღვით არ განხორციელდა. 2006 წელს ლიბანში ომი განახლდა მას შემდეგ, რაც „ჰეზბოლას“

მებრძოლებმა ისრაელის ორი ჯარისკაცი აიყვანეს ტყვედ და ისრაელმა საპასუხო თავდასხმა განახორციელა.

2005 წელს ისრაელმა დატოვა ღაზა, რომელიც 1967 წელს ევკიტესთან ბრძოლის შემდეგ ჰქონდა დაკავებული. ღაზა მნიშვნელოვანი შეტაკებების ეპიცენტრი იყო 2006, 2008, 2012, 2014 და 2021 წლებში.

2002 წელს ისრაელს შესთავაზეს არაბული გეგმა, რომელიც ითვალისწინებდა ურთიერთობის ნორმალიზებას ყველა არაბულ ქვეყანასთან. სანაცვლოდ ისრაელს უნდა დაეტოვებინა 1967 წელს ომის დროს დაკავებული ტერიტორიები, შექმნილიყო პალესტინის სახელმწიფო და „სამართლიანად გადაწყვეტილიყო“ პალესტინელი ლტოლვილების პრობლემა. მიუხედავად ამისა, 2014 წლიდან სამშვიდობო მოლაპარაკებები შეჩერდა მას შემდეგ, რაც ვაშინგტონში ისრაელსა და პალესტინელებს შორის ვერ მოხერხდა შეთანხმების მიღწევა.

პალესტინელებმა მოგვიანებით უარი განაცხადეს აშშ-ის პრეზიდენტის, დონალდ ტრამპის ადმინისტრაციასთან თანამშრომლობაზე, რადგან მან მხარი არ დაუჭირა ორი სახელმწიფოს პრინციპს, რომლის მიხედვითაც 1967 წელს ისრაელის მიერ დაპყრობილ ტერიტორიაზე პალესტინის სახელმწიფო შეიქმნება და დღემდე განაგრძობენ თავიანთი ინტერესების და სახელმწიფოებრიობის დაცვას.

1. არდაზიშვილი გ., ვაჰაბიზში და მისი გავრცელება კავკასიაში. 12.06.2010. – URL: <https://burusi.wordpress.com/2010/06/12/giorgi-ardazishvili-2/> (ნანახია 21.10.2023)
2. არტი რ., ჯერვისი რ., საერთაშორისო პოლიტიკა. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ., 2011.
3. ასმუსი რ., მცირე ომი, რომელმაც მსოფლიო შეძრა. თბ., ილიაუნი, 2010.
4. გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია. – URL: <http://www.un.org/> (ნანახია 21.10.2023)
5. გაეროს ანტიტერორისტული კონვენციები და ოქმები (კრებულები). პროექტი „გაერთიანდეთ ტერორიზმის წინააღმდეგ“. საქართველოს გაეროს ასოციაცია. თბ., 2002.
6. გვენეტაძე ე., საერთაშორისო უშიშროების ასპექტები. „იურისტის სამყარო“, თბ., 2017.
7. გოგაშვილი გ., ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიის ფორმულირების დასავლური გამოცდილება და ქართული რეალობა. – URL: http://strate.ge/index.php?option=com_content&view=article&id=52:2010-09-13-21-15-46&catid=37:2010-01-10-15-00-24&Itemid=114 (ნანახია 21.10.2023)
8. გოგბერაშვილი თ., თანამედროვე გლობალიზაციის თავისებურებანი. ჟ. „ხანძთა“ №5, გვ. 44-48.
9. გორაშვილი გ., ტერორიზმი და მისი იმანენტური კრიმინოლოგიური ნიშნები, ჟურნალი „ადამიანი და კონსტიტუცია“, თბილისი, 2004.
10. გორაშვილი გ., ტერორიზმის კრიმინოლოგიური დახასიათება, თბილისი, 2011.
11. გუმბერძე ს., ქოჩორაძე ო., საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და საზღვარგარეთის ქვეყნების კიბერუშიშროების პოლიტიკა.

- ჟურნ. „ხელისუფლება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“. № 2(46), 2018. თბ., სტუ.
12. ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია – URL: <https://www.osce.org/>
  13. დოლონაძე ს., დოლონაძე შ., იაშვილი გ., საჯარო მმართველობის საფუძვლები. საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბ., 2018. – 688 გვ.
  14. იაშვილი გ., წვერავა ზ., კრიზისის სახეობები და მათი გამოვლინება სახელმწიფოს განვითარების პროცესში. ჟურნ. „სოციალური ეკონომიკა XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“, #1, 2018.
  15. კვაჭაძე მ., სახელმწიფო ორგანოების როლი ტერორიზმთან ბრძოლაში - ამიერკავკასიის რეგიონი. ჟურნ. „საერთაშორისო სამართალი“, ტ. III №3-4. 1998.
  16. კუხალაშვილი დ., ტერორისტული ორგანიზაციები და მათი საქმიანობა. თბილისი 2007.
  17. ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., დანაშაული სახელმწიფოსა და სასამართლო ხელისუფლების წინააღმდეგ (კომენტარი). თბ., „მერიდიანი“, 2002.
  18. მაკფარლენი ს. ნილ, საქართველო: ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია და ეროვნული უსაფრთხოება. სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი, თბილისი და ოქსფორდის უნივერსიტეტი. 2012. – URL: http://css.ge/files/Papers/0812pp_macfarlane_georgian.pdf (ნანახია 21.10.2023)
  19. მამედოვი ფ., ფსიქოლოგიური მონაცემების აღრიცხვა ნაციონალური ტერორიზმის გამოძიებისას. ჟურნ. საერთაშორისო სამართალი ტ. III №3-4. 1998.
  20. მაღრაძე მ., გელაშვილი ა., სისაური ვ., ტერორიზმი და ფაქტორები, რომლებიც მოქმედებენ პიროვნების ტერორისტად ჩამოყალიბებაზე. თბ., 2015. –

- URL:[https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/177321/1/Terrorizmi DaFaqtebiRomlebicMoqmedeben....pdf](https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/177321/1/Terrorizmi%20DaFaqtebiRomlebicMoqmedeben....pdf) (ნანახია 21.10.2023)
21. მახარაძე, ი., ხეცურიანი ლ., ტერორისტები. თბილისი, 2012.
  22. მენთეშაშვილი ა., XX საუკუნის გამოჩენილი პოლიტიკოსები და დიპლომატები, თსუ, თბილისი, 2004.
  23. მენთეშაშვილი ა., საერთაშორისო ურთიერთობების და დიპლომატიის ისტორია, წიგნი II, თსუ, თბილისი 2000.
  24. ნაჭყებია ბ., ტერორიზმი - ისტორია, დეფინიცია, ტიპოლოგია. დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაცია. 2019. –
URL:<https://dl.sangu.edu.ge/pdf/dissertacia/badrinachyebia.pdf> (ნანახია 21.11.2023)
  25. რონდელი ა., პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში. „მეცნიერება“. თბ., 2003.
  26. რონდელი ა., საერთაშორისო ურთიერთობები. „ნეკერი“. თბ., 2006.
  27. რუბაშვილი ვ., ტერორიზმის პრობლემა საერთაშორისო ორგანიზაციებში მილიტარიზმი,
<https://www.militarium.org/terrorizmis-problema/> (ნანახია 21.11.2023)
  28. რუსაძე ნ., საერთაშორისო უსაფრთხოება: გამოწვევები და პრობლემები (ქეისების კრებული). ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2018.
[https://www.researchgate.net/publication/329308815_saertashoriso_usa prtkhoeba_-_gamotsvevebi_da_problemebi](https://www.researchgate.net/publication/329308815_saertashoriso_usa_prtkhoeba_-_gamotsvevebi_da_problemebi) (ნანახია 21.11.2023)
  29. სალიმოვი კ., ტერორიზმის პრობლემა აზერბაიჯანში - ამიერკავკასიის პრობლემები. ჟურნ. საერთაშორისო სამართალი ტ.III № 3-4. 1998.
  30. სანიკიძე გ., კილურაძე ნ., თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობები. თბ., 2001.
  31. საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია. – URL:

- <http://www.mfa.gov.ge/MainNav/ForeignPolicy/NationalSecurityConcept.aspx> (ნანახია 21.10.2023)
32. საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქი ილია მეორეს წერილი მის ყოვლადუწმიდესობას, ბართლომეოს I, კონსტანტინეპოლის, – ახალი რომის მთავარეპისკოპოსს და მსოფლიო პატრიარქს. 29 ივნისი, 2016 წელი. – URL: <https://patriarchate.ge/news/1607> (ნანახია 21.10.2023)
  33. საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო URL: <https://mod.gov.ge/>
  34. საქართველო და ნატო საინფორმაციო ცენტრი URL: <http://infocenter.gov.ge/georgia-and-nato/>
  35. საქართველოს ეროვნული სამხედრო სტრატეგია. თბ., 2014. URL: <https://mod.gov.ge/uploads/2018/pdf/NMS-GEO.pdf> (ნანახია 21.10.2023)
  36. სენდსი ფ., სამართალს მოკლებული მსოფლიო. ევროპის უნივერსიტეტი, თბ., 2016.
  37. სუჯაშვილი დ., საერთაშორისო ტერორიზმის ანატომია და საქართველო, თბილისი 2018.
  38. ზურაბიშვილი დ., ტერორიზმი ეს აზროვნების სახეა. თბილისი 2002.
  39. ტერორიზმი და მედია: სახელმძღვანელო ჟურნალისტებისთვის. 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373760> (ნანახია 21.10.2023)
  40. ტურაშვილი დ., ჯინსები თაობა. „სულაკაურის“ გამომცემლობა, 2001.
  41. ქარუმიძე ვ., საერთაშორისო ორგანიზაციები. თბ., „პირველი სტამბა“, 2004;
  42. შუბითიძე კ., ინტერნეტისა და მედია საშუალებების როლი თანამედროვე ტერორიზმში. „საზოგადოება უკეთესი საზოგადოებისათვის“. 24.02.2013. URL:

- <http://socium.ge/index.php/articles/student-articles/25-internetisa-da-mediasashualebebis-rol-i> (ნანახია 21.10.2023)
43. ჩარკვიანი გ., ნაცნობ ქიმერათა ფერხული. „ინტელექტი“, თბ., 2016.
44. ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია – URL: <https://www.nato.int/>
45. ჩქოფია ს., საერთაშორისო ტერორიზმის ისტორიულ-პოლიტიკური ასპექტები. „უნივერსალი“, თბ., 2017;
46. ჯელაძე ქ., ტერორიზმის მოტივების ფსიქოლოგიური ასპექტები. ჟურნალი „ალმანახი“, №12 (სისხლის სამართალი). – URL: <http://www.nplg.gov.ge/greenstone3/library/collection/period/document/HASH019b70b65a4326a6d87e066c;jsessionid=3AB4713EEC47982428DA717C7D92D0BB?ed=1> (ნანახია 21.10.2023)
47. ჩქოფია ს., საერთაშორისო ტერორიზმის ისტორიულ-პოლიტიკური ასპექტები. თბ. 2017.
48. ჩქოფია ს., ჭყიძე კ., ლომიძე ნ., რაზმაძე მ., საერთაშორისო ტერორიზმი (იდეოლოგია და პოლიტიკა). თბ., საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, 2015.
49. ცაცანაშვილი მ., სახელმწიფოსა და სამართლის ზოგადი ისტორია. თბ., „მერიდიანი“, 2013.
50. ხუციშვილი გ., ტერორიზმი. თბ., 2003.
51. ნაჭყებია ბ., ტერორიზმი - ისტორია, დეფინიცია, ტიპოლოგია (ნაწილი I), თბილისი, 2019.
52. ნაჭყებია ბ., ტერორიზმი გამოუცხადებელი ომით“ 2013, გვ. 5.
53. Brisard J. Terrorism Financing: Roots and Trends of Saudi Terrorism Financing. N.Y., 2002.
54. Cragin K., Chalk P., Terrorism & Development: Using Social and Economic Development to Inhibit a Resurgence of terrorism, rand, 2003.
55. Businessinsider. – URL:<http://www.businessinsider.com/the-state-of-terrorism-in-the-world-today-2014-11> (ნანახია 21.10.2023)

56. Jonathan R. White J.R., The Nature of Modern Terrorism. 2013, – URL:https://www.huffingtonpost.com/jonathan-r-white/confusion-about-boston_b_3128995.html
57. Kiser S., Financing Terror. An Analysis and Simulation for Affecting Al Qaeda's Financial Infrastructure, Rand, 2004
58. Krieken P. J., Terrorism and the International Legal Order With Special Reference to the Un, the Eu and Cross-Border Aspects № 13, 2002.
59. Landis M., Friend and Foe: The Agent Provocateur in Late Imperial Russia," *Madison Historical Review*. Vol. 9, Article 4. – URL:<https://commons.lib.jmu.edu/mhr/vol9/iss1/4> (555555 21.10.2023)
60. Levitt M. The Political Economy of Middle East Terrorism, The Washington Institute, 2002.
61. Luger W., A history of Zionism. M. Kron-Press. p. 85
62. Major Victor H. Sundquist – "Political Terrorism: An Historical Case Study of the Italian Red Brigades"
63. Patterns of Global Terrorism. – Wash. D.C.: Office of the Coordinator for Counterterrorism, U.S. State Dep., 2000 - 2006.
64. Polk D. & Wardwell, Defining Terrorism: The Evolution of Terrorism as a Legal Concept in International Law and its Influence on Definitions in Domestic Legislation, New York, Boston College International & Comparative Law Review, HeinOnline -- 29 B. C. Int'l & Compo L. Rev. 23, 2006.
65. Schachter J.M., The Eye of the Believer Psychological Influences on CounterTerrorism Policy-Making, Rand, 2002.
66. The roots of Terorizm in ISRAEL and Palestine P276.294 Emeth Press 2007.
67. Terrorist group profiles. Dept. of State 1988 p.1-3
68. THE GUARDIAN, 2017. – URL:<https://www.theguardian.com/world/beslan> (555555

21.10.2023)

69. Untangling the Terror Web: Identifying and Counteracting the Phenomenon of Crossover Between Terrorist Groups, Matthew Levitt SAIS Review vol. XXIV no. 1 (Winter–Spring 2004) project MUSE, – URL:<http://muse.jhu.edu>, 2004.
70. Williamson M., Terrorism, War and international Law 2016. New York P38
71. William McCants. The ISIS Apocalypse. St. Martins Press. New York. 2015. p. 157
72. Антонян Ю., Терроризм криминологическое и уголовно-правовое исследование. "Щит-М", 1998. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/2000-03-085-antonian-yu-m-terrorizm-kriminologicheskoe-i-ugolovno-pravovoe-issledovanie-m-schit-m-1998-305-s-bibliogr-s-296-304> (бэбэбэс 21.10.2023)
73. Власов И., Зарубежное законодательство в борьбе с терроризмом. М., Городец-издат, 2002. – URL:<https://www.twirpx.com/file/89305/> (бэбэбэс 21.10.2023)
74. Герасимов А., На лезвии с террористами. М. 1991.
75. Гейфман А., Революционный террор в России. М. 1997.
76. Емельянов В., Терроризм и преступления с признаками терроризирования. СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – URL: <https://www.twirpx.com/file/638367/> (бэбэбэс 21.10.2023)
77. Зарубежное законодательство в борьбе с терроризмом. Ответс. ред. Власов И. С. М., 2002.
78. История терроризма в России. О. В. Будницкий. Ростов-на-Дону. 1997.
79. Мьюир Д., Исламское государство": История с начала. BBC News Русская служба. 19.03.2016. – URL:https://www.bbc.com/russian/international/2016/03/160311_is_full_story (бэбэбэс 21.10.2023)
80. Ольшанский Д., Психология терроризма. СПб.: Питер, 2002. –

URL: <https://www.twirpx.com/file/781736/> (бѡбѡбѡѡ 21.10.2023)

81. Отгонбаяр Е., Становление и основные тенденции формирования концепции безопасности малых стран. – URL: <http://www.dissercat.com/content/stanovlenie-i-osnovnye-tendentsii-formirovaniya-kontseptsii-bezopasnosti-malykh-stran#ixzz470wxzxDs> (бѡбѡбѡѡ 21.10.2023)
82. Кан Г., Народная воля: Идеология и Лидеры, М. 1997.
83. Кузнецов О., История транснационального армянского терроризма в XX столетии. Баку, 2015.
84. Петрушевский И., Ислам в Иране М. 1996.
85. Революционный террор в России. М. 1997.
86. Степняк-Кравчинский С., Смерть за смерть. – URL: https://sceptsis.net/library/id_1463.html (бѡбѡбѡѡ 21.10.2023)
87. Чирикян В., Проблемы борьбы с терроризмом на современном этапе. Владимир, 1996.

ქაღალდის ზომა 1/16
ნაბეჭდი თაბახი 13.75
ტირაჟი 200

დაიბეჭდა ი.მ. „მარიამ იოხანის“ მიერ
ქ. ქუთაისი, ახალგაზრდობის გამზირი 25-ა

ტელ. 579 101 323; 592 022 555; 599 182 098